„Spionii sunt oameni inteligenţi, dotaţi, prudenţi şi capabili să-şi croiască un drum către aceia care, în tabăra inamicului, sunt intimi cu suveranul şi membrii nobilimii. Astfel, ei sunt în măsură să observe mişcările inamicului şi să-i cunoască acţiunile şi planurile. Odată informaţi asupra situaţiei reale, se întorc să ne informeze”.

Sun Tzu, ***Arta Războiului***

PERISCOP

Anul XIII, nr. 1/49, ianuarie - martie 2020

Publicație trimestrială a Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe

CONSULTANȚI:

Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU – membru corespondent al Academiei Române
Conf. dr. Mihai MILCA – vicepreședinte al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România
Jurnalist - Dan ANDRONIC

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Redactor-șef: **I. Popa**
Redactor-șef adjunct: **A. Botez**

Membri: **C. Biriș, I. Constantin, N. Gălățeanu, I. Gatea, D. Ionescu, M. Manea, I. Pavel**

Grafica: **D. Roșu**

Cu prilejul sărbătoririi Învierii Domnului, Consiliul director al ACMRR și Colegiul de redacție al Revistei Periscop adresează membrilor Asociației, colaboratorilor și cititorilor noștri urări de sănătate, viață îndelungată, bucurii și mai multă încredere într-un viitor bun și luminos.

HRISTOS A ÎNVIAT!

SUMAR

EDITORIAL

● **Serviciul de Informații Externe la 30 de ani ..…….....…… pag. 7**
Realizările Serviciului de Informații Externe constituie motive de mândrie și pentru rezerviștii Serviciului, majoritatea lor membri ai Asociației noastre, atașați pe deplin obiectivelor actuale ale SIE.
(**Biroul executiv al ACMRR și Colegiul de redacție al revistei *Periscop*)**

UN SECOL DE LA TRIANON

● **România împotriva revizuirii tratatelor ...…….....…… pag. 10**
Discursurile lui Iuliu Maniu, C.I.C Brătianu și Nicolae Titulescu în ședința Adunării Deputaților, din 4 aprilie 1934 (**I. Popa**)
● **100 de ani de la semnarea Tratatului de la Trianon ……...…… pag. 37**
În mod deosebit, acest tratat a consfințit noua configurație teritorială care a rezultat din dezmembrarea Austro-Ungariei și a consemnat angajamentul Ungariei de a recunoaște frontierele Italiei, Austriei, Poloniei, României, Iugoslaviei și Cehoslovaciei.(**I. Constantin**)
● **Anul Trianon …….....……..…… pag. 46**
Lipsa de cultură istorică i-a făcut pe unii istorici să găsească pete în soare discutând în răspăr cu realitatea despre o așa-zisă dominație maghiară asupra Transilvaniei de o mie de ani. (**E. Uricaru**)
● **Acțiuni inamicale maghiare privind Transilvania ……..…… pag. 50**
Deși maghiarizarea numelor celor de altă etnie se practica de mult timp, în 1889 apare „Manualul de maghiarizare" a numelor românești.
(**M. Iordănescu**)
● **Lumini și umbre la centenarul Tratatului de pace de la Trianon pag. 53**
Folosind termeni improprii, intelectualii creștini ungari transmit un mesaj confuz, invitându-i și pe credincioșii greco-catolici sau ortodocși din Transilvania și Banat, ca și din alte regiuni limitrofe Ungariei, să participe la un act politic camuflat într-un gest religios.
(**N. Gălățeanu**)
● **Ce isprăvi mai fac iredentiștii de la Budapesta …….....…… pag. 64**
În diaspora maghiară se fac auzite voci care se distanțează și chiar critică abordările iredentiste ale regimului de la Budapesta. (**A. Botez**)

SERVICII SECRETE

● **Spionaj și contraspionaj pe mapamond ……..…..…...… pag. 69**

●Coronavirus pe agenda priorităților spionajului american ●Brexit și cooperarea europeană în sfera de intelligence ●Arestări spectaculoase în serviciile secrete franceze ●Bugetul – mijloc de presiune asupra serviciilor de informații? ●Etnic maghiar bănuit de spionaj în favoarea Chinei ●Exfiltrarea – apanajul celor mai puternice organizații de spionaj ●Activități de intelligence în închisorile occidentale ●Australia: mai mulți spioni decât în timpul Războiului Rece.
(**Al. Omeag**)

● CIA și MOSSAD, responsabile de asasinarea generalului iranian Quassem Soleimani .....…….....……..…… pag. 77
CIA susține că amenințarea pe care o reprezenta activitatea generalului Soleimani era mult mai gravă decât orice eventuală reacție a Teheranului la uciderea acestuia. (**Al. Omeag**)

● KGB și Operațiunea „*Ghost Stories*” ……...…… pag. 81
Trădarea sa a permis agenților FBI să destrame ceea ce unii analiști numesc cea mai importantă rețea de spionaj din SUA, după căderea Zidului Berlinului. (**Al. Omeag**)

● A fost descoperit cel de-al patrulea spion implicat în proiectul bombei atomice americane .....……...……...…… **pag. 89**
Avea numele de cod „Godsend” (dar divin) și provenea dintr-o familie de agenți sovietici. (**I. Gatea**)

● Robert Maxwell și KGB ..……...……...…… pag. 93
Ascensiunea fulminantă și prăbușirea imperiului media al magnatului Robert Maxwell, în urma implicării sale într-o operațiune de spionaj a KGB, care nu lua în considerare interesele geopolitice ale Occidentului pentru colapsul Uniunii Sovietice. (**A. Fărău**)

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

● Anul 2020 – începutul sfârșitului? ……...…… pag. 99
Noi conflicte și războaie hibride; globalizarea revoltelor împotriva actualului sistem de guvernanță a lumii și o regândire a alianțelor pe baza geopoliticii resurselor naturale. (**Gh. Dragomir**)

● Un nou eșec înregistrat de ideologia progresistă .....…… pag. 102
Demersurile Ducelui de Sussex de a renunța la obligațiile impuse de apartenența la Familia Regală au fost determinate de intențiile soției sale de a fi independenți financiar și a putea să-și asume mai pregnant „un rol progresist”. (**A. Botez**)

● O justiție ... normală ..……...……...……...…… pag. 106
În domeniul justiției, au fost adoptate și unele hotărâri nedrepte, care au produs mari suferințe și pierderi materiale. (**M. Manea**)

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

● **Quo vadis NATO? ..... pag. 110**
România, a cărei securitate e amenințată de la răsărit și miazăzi, ar fi bine să rămână ferm alături de americani, deoarece nu europenii le garantează românilor securitatea. (**A. Botez**)

● **China și piramida puterii …….....…….…… pag. 119**
Marile proiecte ale Beijingului, în care structurile de intelligence vor juca un rol deloc neglijabil, sunt subsumate unui singur obiectiv strategic: anul centenarului – 2049 – să găsească Republica Populară Chineză pe primul loc în ierarhia celor mai puternice state din lume. (**Al. Omeag**)

● **Republica Moldova continuă să penduleze între Est și Vest ….. pag. 125**
Concomitent cu virajul masiv și tot mai evident spre Federația Rusă, guvernanții socialiști de la Chișinău mențin o retorică adeseori critică față de Uniunea Europeană. (**I. Popa**)

MEMORIALISTICĂ, CONSEMNĂRI, DEZBATERI

● **Unitatea și solidaritatea ne oferă forța de a acționa …… pag. 129**
Din punct de vedere profesional, ofițerii de informații externe devotați nu ies niciodată la pensie! (**P. Neghiu**)

MOZAIC CULTURAL

● **Scrisoare către Țepeș ……...……...…… pag. 141**
Poezie (**Pr. I. Hemei**)

● **Pădurea română ……...……...…… pag. 142**
Poezie (**M. Sorescu**)

● **Din ziare adunate ...……....…… pag. 143**
Spionii ruși, deghizați în instalatori, la Davos; Papagali unicolori; Construind Unirea cea Mare; Cum au supraviețuit spionii STASI după unificarea Germaniei. (**P. Neghiu**)

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

● **Hristos a înviat! …..….....…… pag. 148**
Creștinii ortodocși sărbătoresc cu multă bucurie și evlavie Învierea Domnului, Cel care a venit pentru a ne mântui sufletele din robia păcatelor. (**M. Vîrtejanu**)

IN MEMORIAM - **General Victor Moldovan ..... pag. 152**

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI **…….....……pag. 154**
(Biroul executiv al ACMRR)

EDITORIAL

La 8 februarie 1990, în baza ***Decretului-Lege nr. 111***, lua ființă Serviciul de Informații Externe (SIE) ca instituție autonomă abilitată cu atribuții în domeniul informațiilor externe. SIE a fost astfel una dintre primele structuri administrative ale statului român constituite după evenimentele tumultuoase din decembrie 1989 și schimbarea de regim din România. O structură cu atribuții speciale, indispensabilă siguranței statului, indiferent de coloratura regimului politic.

Serviciul de Informații Externe a fost întotdeauna, așa cum demonstrează istoriografia noastră, principalul instrument de avertizare timpurie pentru statul român în fața agresiunilor duse contra sa de statele vecine cu politici revanșarde și revizioniste. Activitatea sa deosebit de intensă a fost continuată după 1989 de o garnitură de profesioniști, mult întinerită, cu viziuni noi.

Este un adevăr bine cunoscut că, pe frontul invizibil, lupta nu încetează niciodată, iar epoca de după Războiul Rece a adus în scenă numeroase provocări neconvenționale noi și complexe, care necesită reacții adecvate. Iar răspunsurile pe măsură nu pot veni decât de la servicii specializate, pregătite temeinic, încadrate cu personal de înaltă calificare, dispus la sacrificii și renunțări de ordin personal, animat de curaj și voință neclintită, de dragoste față de țară și de devotament necondiționat față de interesul național.

Serviciile din țări cu experiență bogată în domeniul activității de informații externe își păstrează și valorifică memoria instituțională, readuc în atenție figuri emblematice care s-au remarcat în trecutul apropiat sau mai

îndepărtat în momente importante, adeseori cruciale, în existența lor. S-a dezvoltat chiar o întreagă literatură de profil, care contribuie la mai buna cunoaștere a rolului de neînlocuit pe care un serviciu competent, devotat interesului național, îl poate avea în momente dificile pentru existența unui stat, contribuind la sporirea interesului, mai ales în rândul tinerilor, față de ceea ce se numește profesiunea de *spion*.

Chiar dacă la o scară mai mică, ***România are și ea propriile tradiții în activitățile informative***, care au contribuit din plin la supraviețuirea și dezvoltarea continuă a diverselor formațiuni statale de până la crearea statului modern român. Practic, fiecare voievod sau domnitor român a avut în jurul său și slujbași însărcinați cu obținerea de informații secrete, care să-l ajute în activitatea de guvernare. Cronicile moldovenești și muntene, de pildă, evocă în secolele XVII-XVIII existența unor demnitari *„credincioși la toate tainele domnului”.* Un astfel de slujbaș era numit cel mai adesea „*logofăt de taină*”, care la rândul său avea în subordine *grămătici, uricari, cămărași de izvoade* ș.a.m.d. Exista, de asemenea, și o încăpere specială în care aveau loc convorbirile secrete ale domnitorului, numită *cămară de taină*, evocată și de către Mihail Sadoveanu în romanele sale istorice. Așa se face că, după cum scria marele savant Nicolae Iorga, un domnitor român din perioada menționată, considerat *„funcționar otoman”,* avea printre altele și *„sarcina de stat”* de a furniza informații Înaltei Porți: *„De la dânsul știu, mai ales turcii, ce se petrece în Europa; el poate împăca pe stăpânii săi cu o putere europeană și-i poate strica cu dânsa, după nuanța ce dă informațiilor sale, mai crezute decât ale ambasadorilor țărilor amice”.*

Nașterea serviciilor de informații specializate în România este legată de numele lui *Alexandru Ioan Cuza*. De atunci și până astăzi, ***serviciile secrete române***, sub diverse orânduiri și guvernări politice, ***și-au desfășurat activitatea în slujba statului român,*** perfecționându-și mereu structurile organizatorice, mijloacele și metodele de muncă.

Imediat după înființarea pe baze noi, ***SIE a început un amplu proces de reformare și restructurare, de stabilire a obiectivelor specifice în raport cu provocările momentului și cu poziționarea României în arhitectura regională și mondială de securitate.*** Modernizarea Serviciului s-a realizat din mers, concomitent cu perfecționarea cadrului legislativ de funcționare, care și-a găsit concretizarea în prevederi ale Legii nr. 39/13 din decembrie 1990, ale Legii nr. 51/1991 privind siguranța națională și ale noii Constituții a țării. Un moment important în evoluția Serviciului l-a reprezentat adoptarea Legii nr.1/6 ianuarie 1998 de organizare și funcționare a ***SIE,*** definit ca ***„organ de stat specializat în domeniul informațiilor externe privind siguranța națională, apărarea României și a intereselor sale”.***

Serviciul de Informații Externe, alături de alte instituții din Sistemul Național de Apărare, Ordine Publică și Securitate Națională, s-a adaptat rapid

la exigențele noii etape de evoluție a societății românești, contribuind din plin la integrarea țării în structurile euroatlantice. În pofida unor comentarii din presa epocii care încercau să acrediteze ideea că structurile informative românești ar fi reprezentat în anii 90 un balast în calea integrării României în NATO și UE, s-a dovedit, dimpotrivă, că SIE s-a comportat de la început ca un partener *de facto* al viitoarelor alianțe occidentale, cu mult timp înainte de a deveni și membru *de jure* al acestora.

Este un fapt incontestabil că deschiderea spre parteneriatele cu serviciile occidentale de renume, cum ar fi cele din SUA sau Marea Britanie, a fost inițiată chiar sub mandatul primului director al SIE, generalul ***Mihai Caraman*** (1990-1992). În anii care au urmat, SIE și-a consolidat treptat credibilitatea în rândul noilor parteneri occidentali, devenind un aliat apreciat și recunoscut ca valoare în rândul structurilor de intelligence ale lumii democratice.

Astăzi, prin performanțele și capacitatea de acțiune, SIE și-a câștigat un loc prestigios în onorabila familie de elită a structurilor de intelligence din statele Alianței Nord-Atlantice, fapt confirmat de parteneri dar, firește, și de conducerea statului român. ***„Prin specificul activității Serviciului”,*** se sublinia într-unul din mesajele adresate de președintele României la aniversările din ultimii ani ale SIE, ***„reprezentați una dintre cele mai avansate linii de apărare a statului român și a intereselor sale, iar prin prezența dumneavoastră în zone ostile și prin asumarea conștientă a riscurilor, contribuiți consistent la fundamentarea deciziilor de politică externă și de securitate. Vă faceți datoria pe deplin, cu eficiență și seriozitate, profesionalismul dumneavoastră contribuind la asigurarea climatului de securitate al statului român”.***

Înfăptuirile realizate de Serviciul de Informații Externe, unele în mod natural mai puțin cunoscute de publicul larg, ***constituie motive de mândrie și pentru rezerviștii Serviciului, majoritatea lor membri ai Asociației noastre, atașați pe deplin obiectivelor actuale ale SIE, care, prin posibilitățile de care dispun, apără onoarea și demnitatea de a fi făcut parte dintr-o structură de elită a Sistemului Național de Apărare, Ordine Publică și Securitate Națională a României.***

*

La mulți ani SIE și la cât mai multe reușite, care să contribuie la consolidarea și prosperitatea României democrate!

Biroul executiv al ACMRR din SIE și
Colegiul de redacție al revistei Periscop

UN SECOL DE LA TRIANON

ROMÂNIA ÎMPOTRIVA REVIZUIRII TRATATELOR

La 16 februarie 1934 se stingea din viață Ștefan Cicio Pop, fost avocat și om politic, membru al Partidului Național Român și mai apoi vicepreședinte al PNȚ, deputat român în Dieta de la Budapesta, participant activ la Marea Unire din 1918, vicepreședinte al Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, membru al Consiliului Dirigent deținând portofoliul apărării și al internelor, Ministru de Stat pentru Transilvania, în Guvernul Alexandru Vaida-Voievod (5 decembrie 1919 - 12 martie 1920) precum și ministru de externe (9 ianuarie – 13 martie 1920) în același guvern.

Câteva zile mai târziu, în „Gazeta Transilvaniei" din 23 februarie, liderul țărănist Ion Mihalache evoca figura emblematică a lui Ștefan Cicio Pop și rolul său în dezrobirea Ardealului de sub opresiunea ungurească: „Marea lui operă începe de la 1918. Aradul, cetatea lui Cicio Pop și a lui Vasile Goldiș, dă semnalul spre Alba-Iulia. De aici, din casa lui Cicio Pop, pleacă primele proclamații. Aici se rupe firul istoriei de robie milenară, tot aici se face declarația de definitivă rupere de Ungaria. Aici, și sub comanda lui, se întemeiază primele gărzi naționale, care preiau în stăpânire românească, pământul românesc. Iar la Alba-Iulia, baciul Ștefan aduce pe tribuna prezidențială masivitatea voinței naționale definitiv hotărâtă. În acel moment epocal, roata istoriei noastre se întoarce de pe drumul robilor ce ducea spre Apus la Budapesta, pe căile răsăritului României Mari, de mult căutată, de marii noștri magi".

Întâmplător sau nu, în același an 1934, la 4 aprilie, în ședința Adunării Deputaților s-a pus în discuție o problemă gravă la ordinea zilei: „România și revizuirea tratatelor". În cadrul ședinței au luat cuvântul Iuliu Maniu (liderul opoziției țărăniste), C.I.C. Brătianu și Nicolae Titulescu, ministrul afacerilor străine. Textele discursurilor au fost publicate în volum la Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului.

O ediție a doua a acestor discursuri a fost publicată în 2018 de Fundația Europeană Titulescu (Președinte – prof.univ.dr. Adrian Năstase), în cadrul unei Colecții denumită „Centenar", după care reproducem și noi textele de mai jos, păstrând terminologia originală.

În pofida trecerii atâtor ani, problemele abordate, dar mai ales spiritul de unitate care răzbate din cuvântul vorbitorilor sunt de o actualitate stringentă. Sunt chestiuni de care ar trebui să se țină seama și să-i inspire și pe actualii lideri politici români, aflați la guvernare sau în opoziție, atunci

când este vorba de responsabilitate față de soarta și destinele României. Cu toții avem de învățat! (I. Popa)

*

DISCURSUL D-LUI IULIU MANIU

Domnule președinte,

Domnilor deputați,

Sunt aproape 15 ani de când s-a încheiat pacea, dela care speram stabilirea hotarelor noastre în conformitate cu Tratatul încheiat de Vechiul Regat cu Puterile aliate, hotare cari să cuprindă toate teritoriile și întreg poporul românesc din fosta Monarhie Austro-Ungară. Dar mai ales așteptam dela această pace să dea poporului românesc siguranța hotarelor stabilite și liniștea sufletească trebuitoare pentru o muncă productivă și pentru pacificarea spiritelor grav turburate în decursul celor aproape două mii de ani, prin imigrarea atâtor popoare nerăbdătoare în năzuința lor de a exploata teritoriile românești și de a denaționaliza poporul băștinaș.

Cu adâncă durere trebuie însă să constatăm că aceste speranțe nu ni s'au realizat în măsura dorită.

Conferința de pace ne-a impus alte hotare decât acelea pe care le așteptam, hotare cari exclud din țara noastră multe sute și zeci de mii de suflete și teritorii românești importante, scumpe sufletului nostru și necesare siguranței noastre de Stat.

Iar acum, după ce am primit cu resemnare aceste hotare, nu numai că ele încep a fi reclamate de cei interesați, dar încep a fi puse în discuție de factori internaționali de mare importanță, al căror interes evident ar fi de altfel menținerea hotarelor stabilite prin Tratatele de pace.

Dacă, cu durere în suflet, ne-am împăcat cu starea creată prin impunerea acestor hotare, am făcut-o de dragul bunei conviețuiri cu vecinii noștri și mânați de un spirit de jertfă de a nu crea dificultăți marilor noștri aliați și de a servi ideea păcii europene.

PĂRERILE DOMNULUI MUSSOLINI

Mă simt îndemnat să fac aceste constatări în urma unor expresiuni ce se cuprind în discursul d-lui Mussolini, care pare a consfinți repetatele manifestațiuni ale oficialității ungare privitoare la revizuirea Tratatului dela Trianon, și prin urmare la reclamarea unor părți ale teritoriului de sub suveranitatea Statelor succesorale.

Evident, este peste putință a opri stări sufletești din opinia publică a popoarelor, oricât ar fi ele de greșite. Am avut și avem deplină înțelegere pentru diferitele curente politice ce s'au putut naște la popoarele învecinate și, în conștiința dreptății noastre, am avut destul calm pentru a le combate cu argumente obiective, cari nu pot fi dezmințite, ori nesocotite nici de cel mai pasionat și exagerat patriotism. Nu am fost nici nervoși, nici nerăbdători în fața

manifestațiunilor particulare mânate de un naționalism excesiv, care adesea nu ține cont de adevăr și realități. (**Aplauze unanime**).

Se schimbă însă situația atunci când astfel de manifestațiuni, încadrate într-un oarecare plan de acțiune, se produc din partea organelor oficiale de Stat. Este firesc deci dacă, ca unul care am luat parte de răspundere la prefacerea istorică care a readus Ardealul și Banatul în corpul Statului românesc, nu pot lăsa nerelevate manifestări cari au de scop diminuarea patrimoniului nostru național.

În fața repetatelor manifestațiuni ale unor cercuri oficiale ungare și a afirmațiunilor d-lui Mussolini, șeful Guvernului italian, care de altfel a făcut atâtea servicii țării sale și a dat atâtea impulsuri nobile conștiinței noastre latine trebuie să constat, că prin Tratatul dela Trianon nu s-au atribuit din Ungaria pentru România teritorii maghiare și că prin acel tratat Ungaria nu a fost spoliată, ci prin el s-a restabilit numai, după minuțioase examinări, dreptatea istorică și etnică atât de mult așteptată. (**Aplauze unanime prelungite**).

ROMÂNIA NU DEȚINE TERITORII MAGHIARE

Nu găsesc necesar să intru în cercetarea mai apropiată a acestui adevăr. Totuși țin să amintesc că dacă în unele porțiuni geografice, de altfel românești, se găsesc enclave neromânești, ele se datoresc acțiunii conștiente de colonizare anume înfăptuită pe vremuri împotriva protestărilor noastre neîntrerupte, de guvernele maghiare, chiar în scopul întreruperii continuității noastre geografice. (**Aplauze unanime**). Apoi se datoresc acțiunii lor de maghiarizare forțată și, în fine, faptului că neputând maghiarii să dea conținut burghez suficient unor orașe, au protejat și au forțat invadarea lor cu elementul evreiesc, pe care statisticile maghiare îl socotesc ca unguresc, contrar realității notorii, că acest element harnic și întreprinzător nu este nici maghiar, nici român, ci evreiesc, aparținând în fiecare țară națiunii care constituie Statul.

Noi nu suntem vinovați, precum nu este de vină nici însuși poporul maghiar, de altfel foarte vrednic și foarte patriot, dacă înaintașii lor, ca popor de stepă, s'au așezat pe șesurile Dunării și ale Tisei, și că în timp de o mie de ani nu au putut să înstăpânească, nici social, nici etnograficește, văile și munții din apropierea acelor șesuri.

Afirmația că el nu ar putea trăi decât cu greutate între hotarele sale naturale și etnice, nu este suficient motiv pentru a cere mutilarea patrimoniului național al vecinilor săi. (**Aplauze unanime**). Tot așa cum nu ar putea cere Belgia, Danemarca sau Olanda,– care contrar Ungariei sunt suprapopulate – mutilarea Franței, sau a Germaniei vecine.

TRATATUL DELA TRIANON NU POATE FI ATINS

Nu fac deci altceva decât îmi împlinesc datoria, când, în numele Transilvaniei și al Banatului, ca reprezentant oficial pe vremuri al acestor provincii și ca transilvănean, îmi ridic cuvântul împotriva oricărei încercări de

atingere a Tratatului dela Trianon, care a consfințit hotărârea de Unire națională pe vecie a poporului românesc, proclamată la Alba-Iulia pe baza dreptului de autodeterminare. (**Aplauze unanime și prelungite**). Nu mă îndoiesc că Guvernul țării își va face datoria de a preîntâmpina pentru viitor astfel de manifestațiuni oficiale, care împiedică consolidarea păcii și statornicia liniștei sufletești a cetățenilor.

Contele Ștefan Bethlen, în conferințele sale din Anglia, însuși a recunoscut că de realipirea Transilvaniei la Ungaria nu mai poate fi vorba. Cere numai autonomia independentă a ei, o idee anacronică, imposibilă și contrazicătoare drepturilor noastre și realităților etnografice. Din ea ar rezulta crearea unei noi Austrii, un nou măr de ceartă, avizat, și din punct de vedere economic, la protecția altor state.

Astfel și cei mai tipici reprezentanți ai poporului maghiar sunt nevoiți a renunța la revenirea Transilvaniei și a Banatului la Ungaria istorică, iar de Transilvania nu pot fi despărțite orașele Arad, Oradea, Carei și Satu-Mare, care sunt noduri de comunicație și de schimb de mărfuri pentru văile celor trei Crișuri, a Mureșului și a Someșului, care, cu abstracția coloniilor mai vechi sau mai noi, sunt românești. Aceste orașe de altfel, conform ultimei statistici, abia după 15 ani de dominațiune română, ne socotind pe evrei de maghiari, și-au pierdut majoritatea maghiară, drept urmare a adevărului confirmat în toate domeniile, că orice lucru artificial, în împrejurări normale, dispare curând. (**Aplauze unanime**).

În astfel de împrejurări, când dreptatea cauzei noastre este atât de evidentă, nu putem înțelege pentru ce trebuie să fie opinia noastră publică mereu neliniștită de manifestări revizioniste, și mai ales de ce Italia – leagănul nostru – pe care atât de mult o iubim, cu interese absolut identice cu ale noastre, ridică spectrul revizionismului împotriva noastră, a sorei mai mici, care nu are altă vină decât că s-a născuit să îndeplinească misiunea ce a primit dela Roma, atunci când a fost adusă aici și a moștenit conștiința de drept și simțul de mândrie al ginții latine. (**Aplauze unanime și pe banca ministerială**).

CAUZELE GREUTĂȚILOR INTERNE ALE UNGARIEI

Este adevărat că Ungaria luptă cu mari greutăți economice și financiare. Cauza acestor suferințe însă nu sunt Tratatele de pace, nici reducerea teritoriului ei, ci cauza lor sunt consecințele războiului și conjuncturile economice și financiare mondiale, urmate din prefacerile recente sociale și industriale. Suferă toate Statele europene și mai ales cele agrare, precum suferă întreaga lume civilizată.

Că suferințele Ungariei, ca și ale țării noastre și ale tuturor Statelor agrare trebuesc remediate, este evident. Dar această remediere nu se poate atinge prin revizuirea Tratatelor – deci printr-o nouă perturbațiune a

raporturilor dintre State – adică printr-un nou război. Leacul ar fi mai rău decât boala.

Cei ce am contribuit la desființarea Monarhiei Autro-Ungare ne-am dat seama dela început că enormele pierderi de valori cauzate de război și desființarea unui teritoriu care în bună parte se completa în ce privește producțiunea și desfacerea bunurilor – vor produce anumite stări de tranziție dificile. Dar împrejurarea aceasta nu putea să ne descurajeze în acțiunea noastră, atunci când se trata desființarea unui conglomerat de popoare, cuib al nesfârșitelor fricțiuni și al unei intolerabile nedreptăți, și când era și este vorba de realizarea și de menținerea unor State naționale, înzestrate cu toate posibilitățile unei vieți prospere naționale, economice și sociale. A trebuit să se repete procesul evoluțiunii universale, al diferențierii energiilor din haos după care urmează în mod firesc integrarea lor pentru a se completa.

PENTRU O CONFEDERAȚIE SUD-EST- EUROPEANĂ

De aceea, din primul moment am fost de părerea că realizându-se înființarea Statelor naționale Sud-Est Europene, ele vor trebui să înfăptuiască în scurtă vreme o puternică Confederațiune Sud-Est Europeană, cu scopul de a forma o forță comună și de a crea un teritoriu economic unitar, păstrându-și fiecare Stat suveranitatea sa, pentru a-și asigura desfacerea produselor lor în mod rațional. (**Aplauze unanime**).

Mânat de convingerea acestei inexorabile necesități, în primăvara anului 1924, exact acum zece ani, într-o conferință ținută la Institutul Social, am spus: «Cred, cu tot sufletul meu, că numai întronând în țara noastră un sistem de legalitate, moralitate și de libertate pentru toți, ea va putea să dăinuiască. Cred nestrămutat, că idealul național, prin întregirea între hotarele de astăzi, nu este încă împlinit. Vai de națiunea care nu este în stare să-și fixeze noui și noui ținte nobile, idealuri mărețe, tot mai desăvârșite, demne de frământări, de lupte, de jertfe și de martiri.

Viitorul este al unităților mari sociale și economice, fie că ele se numesc State, Confederațiuni, în materie politică, cooperative sau tovărășii, în materie economică.

Statul român, mai curând sau mai târziu va trebui să facă parte din o astfel de unitate mare, și rolul lui în această perspectivă va depinde de modul cum a știut să se organizeze și să se conducă până în momentul acelei noui și mari prefaceri. Dela destoinicia sa de azi, și dela măsura în care va putea să-și câștige autoritatea și prestigiul, încrederea și respectul vecinilor săi și a lumii civilizate în viitor, va depinde dacă Statul român va fi un obiect de târguială, ori un factor hotărîtor, dacă va fi un centru al formațiunii grandioase ce va veni, ori își va târî veața umilită – dacă o va mai avea – de pe o zi pe alta, din grația altora și servind pe alții. (**Vii aplauze unanime**).

Cred și trebue să creadă întreg neamul românesc în măreața chemare a poporului românesc, de a deveni în aceste părți ale lumii, de-a-lungul Dunării

și la Marea Neagră, centrul de gravitațiune al unei formațiuni puternice, mondiale, compusă din State și popoare libere, în stare să-și asigure existența lor națională și având forțe de a contribui la progresul culturii, ordinei și propășirii veșnic ascendente a civilizației omenești».

Urmând această convingere în decursul timpului, am folosit toate ocaziunile ca să conving opinia publică românească și lumea diplomatică cu care am avut cinstea să ajung în contact, că pentru asigurarea păcii europene și pentru prevederea greutăților economice și financiare care se presimțeau, cea mai potrivită cale este realizarea acestei Confederațiuni din jurul Dunării și al Mării Negre. Între mulți alții în special am avut onoarea de a expune, în 1928, Mareșalului Pilsudsky, acest plan al Confederațiunii Sud-Est Europene, și am constatat toată atențiunea și simpatia sa pentru el.

Ajungând la guvern în Noemvrie 1928, deja în Februarie 1929, fără întârziere am comunicat d-lui Graig, ministrul plenipotențiar al Angliei și d-lui Puaux, ministrul plenipotențiar al Franței, în prezența d-lui Mironescu, pe atunci Ministru de Externe – că intenționez să inaugurez o acțiune pentru realizarea unei Confederațiuni economice Sud-Est Europene și vreau să cunosc părerea Ministerelor de Externe ale Angliei și Franței, în această materie. În scurtă vreme am primit dela d-1 Briand și dela Oficiul Extern al Angliei, prin d-nii miniștri plenipotențiari numiți, răspunsuri destul de favorabile pentru a mă simți încurajat de a inaugura această acțiune. În decursul aceluiași an, România a fost onorată cu vizita Ministrului de Externe al Poloniei, d-1 Zaleski, realizată în parte și pentru examinarea mai apropiată a acestei probleme.

PROBLEMA COLABORĂRII ECONOMICE ÎN DISCUȚIE INTERNAȚIONALĂ

Am și ajuns de acord asupra unui plan de procedare, care deocamdată avea să se mărginească la acțiunea de informațiuni diplomatice și la o propagandă științifică, socială și economică în opinia publică a tuturor Statelor interesate. În scurtă vreme însă lucrurile s'au precipitat în așa măsură încât n'a mai fost nevoie de această acțiune. S'au produs două evenimente de o extremă importanță: publicarea Memorandum-ului d-lui Briand, despre Confederațiunea Statelor Europene și eruperea crizei economice europene, care a pus în discuția oficială a Statelor marea problemă a Confederațiunii și a necesității inexorabile a unei înțelegeri economice între Statele Sud-Est Europene și în general între Statele agrare.

Sub impresiunea acestei necesități, s'au produs: Conferința vamală din Geneva, din Ianuarie 1930, înțelegerea economică a Miniștrilor de Externe ai Micei Antante, ținută în Cehoslovacia, Conferința delegaților Iugoslaviei, ai Ungariei și ai României, tot în 1930, la București – scurt timp după aceea Conferința agrară din Varșovia, la care, în afară de Statele menționate, au luat parte: Bulgaria, Cehoslovacia, Letonia și Estonia; în 24 Octomvrie 1930, s'au

întrunit la Belgrad experții exportului de cereale ai Bulgariei, Iugoslaviei, Poloniei, Ungariei și ai României, iar în Noemvrie 1930 s'a întrunit Conferința economică din Geneva și mai târziu Conferința grâului din Roma. Toate acestea s'au ocupat cu criza Statelor agrare și au căutat soluții pentru asanarea ei. Aceste conferințe, în conduziunile lor, nu s'au fixat asupra ideei unei Confederațiuni economice propriu zise a Statelor respective, ci s'au mărginit la precizarea unor puncte privitoare la un sistem preferențial și de contingentare, o foarte importantă colaborare a guvernului nostru și în special a d-lui Madgearu. În această stare a lucrurilor am părăsit Președinția Consiliului.

În decursul călătoriei întreprinsă în străinătate, am folosit diferitele ocaziuni care mi s'au oferit, de a mă informa și de a informa cercurile internaționale interesate despre absoluta necesitate a realizării unei confederații economice și a-mi arăta îndoiala că sistemul preferențial și de contingentare va putea fi realizat. Am avut prilejul cu această ocaziune să mă conving că nu se prezintă o greutate deosebită a câștiga opinia publică austriacă și cehoslovacă acestei idei, întâmpinată cu simpatie în multe cercuri și că chiar în Ungaria încep anumiți exponenți sociali și economici să se împace cu această soluție.

Împrejurarea că între timp s'a ivit prin surprindere acțiunea Germaniei pentru realizarea Anschluss-ului cu Austria mi-a dat bun prilej, în primăvara anului 1931, să arăt d-lor Briand și Tardieu, pe atunci Miniștri activi, d-lui Barthou, actualul Ministru de Externe, d-lor Chautemps și Loucheur și mai multor conducători ai vieții politice din Franța, efectele prejudicioase pe care le-ar putea avea Anschluss-ul în ceea ce privește România și politica internațională în Centrul și în Sud-Estul Europei, și de a-mi arăta convingerea că este o profundă greșeală din partea Marilor Puteri de a lua o atitudine pur negativă față de Austria, ci e necesar să inaugureze neîntârziat o acțiune pozitivă pentru salvarea economică și financiară a Austriei, care nu mai poate rezista greutăților imense. Am arătat că în special Franța trebue să ia imediat inițiativa în privința aceasta. Am fost determinat în această direcție și de faptul că în timpul de două luni, cât am stat în Viena, mi-am câștigat impresia hotărîtă că industriașii, agricultorii, profesioniștii și mare parte a intelectualilor din Austria nu erau aderenții Anschluss-ului. Am arătat mai departe că, în afară de Austria, toate Statele din Sud-Estul Europei și în special cele agrare, împreună cu Ungaria, vor ajunge din ce în ce mai mult în situațiuni insuportabile economice și financiare, sub povara cărora se vor găsi în imposibilitate de a satisface îndatoririle lor financiare interne și externe și vor fi expuse la grave neliniști interne. Ca soluție practică, am susținut ideea Confederației Economice Sud-Est Europene sau deocamdată a Statelor din basinul Dunării. Am putut constata cu multă satisfacție că expunerile mele au găsit apreciere și aprobare.

Știind însă prea bine că o Confederație a Statelor Sud-Est Europene și a Statelor Dunărene nu se poate face și nu trebuește făcută fără asentimentul și

colaborarea activă a Italiei, și în urma unei sugestiuni primite prin d-1 Madgearu, care se afla la conferința grâului la Roma, m'am hotărît să plec dela Paris la Roma, pentru a cerceta pe d-1 Mussolini, a-i arăta vederile partidului nostru și a-i câștiga eventual colaborarea la realizarea acestei idei în oarecare formă. În drum spre Roma, am fost surprins de știrea că Guvernul Mironescu, pe neașteptate, a demisionat și că sunt reclamat acasă.

Astfel, a trebuit să ia sfârșit acțiunea mea concretă pentru realizarea unei Confederațiuni Sud-Est Europene sau Dunărene.

NOI EFORTURI PENTRU REZOLVAREA PROBLEMEI

Spre fericire însă, ideea confederațiunii economice a primit un impuls important și puternic în luna Februarie 1932, prin planul publicat de d-1 Tardieu, pe atunci Președinte al Consiliului de Miniștri francez, privitor la înființarea înțelegerii economice a Statelor Dunărene, plan care, durere, nu a putut fi realizat, pe cât se știe, în urma rezistenței Germaniei și a Italiei.

Dar greutățile imense ale tuturor Statelor agrare și în special ale celor din basinul Dunării au dăinuit mai departe și Statele interesate au continuat opera lor de a găsi o soluțiune oarecare. Ca urmare a acestei năzuinți s'a convocat și s'a ținut conferința dela Stresa și pe urmă Conferința mondială dela Londra, care însă nu au putut da alte rezultate, decât stabilirea, la Conferința din Stresa, a unor principii și directive foarte interesante, foarte utile, fără posibilitatea însă de a putea fi puse până acum în aplicare. Drept urmare, criza economică și financiară în întreg Sud-Estul Europei continuă. Simțim cu toții, zi de zi, efectele ei sociale și economice dezastruoase.

Venind a doua oară la guvern în 1932, toamna, m'am decis a relua firul acțiunii pentru realizarea confederațiunii economice. În acest scop, am plănuit să iau contact, în cel mai scurt timp posibil, cu statele interesate și cu Guvernul Italiei. În vederea acestui plan, am fost de acord cu d-1 Titulescu, care m'a onorat cu colaborarea sa atât de prețioasă ca Ministru de Externe, ca acțiunea Micii înțelegeri să fie lipsită de orice nuanță, cât de palidă, de ascuțiș contra Italiei și Conferința Micii înțelegeri dela Belgrad să aibă timbrul unor cât mai bune sentimente față de Italia, ceea ce s'a și întâmplat. Tot în vederea acestui scop am plănuit ca Guvernul prezidat de mine, în timpul cel mai apropiat, să ia contact personal în Roma, fie prin d-1 Titulescu, fie prin mine, cu șeful Guvernului italian.

Nu am putut realiza acest plan, fiindcă, în Ianuarie 1933, am fost din nou nevoit să mă retrag dela Președinția Consiliului – iar realizarea lui ulterioară a fost îngreuiată de alte evenimente survenite nu din vina noastră.

Continuu a crede și pe mai departe că realizarea Confederațiunii Sud-Est Europene, sau cel puțin Dunărene, este singura cale posibilă de a scoate Statele Dunărene, prin urmare și Austria și Ungaria, din starea grea economică, financiară și socială, în care se găsesc. Continuu a crede că această confederațiune trebue înfăptuită cu protecțiunea Marilor Puteri și cu

colaborarea cât se poate de efectivă a Franței, Italiei și Germaniei. Existența consolidată a Micii Înțelegeri și realizarea recentă a Înțelegerii Statelor Balcanice, pentru care operă felicit pe Ministrul nostru de Externe și Guvernul din care face parte, sunt începuturi extrem de importante și prețioase în procesul evolutiv de realizare a acestei confederații. Chiar protocoalele dela Roma, asupra cărora trebue să ne rezervăm opinia până le vom cunoaște conținutul concret, pot să fie o contribuție foarte prețioasă la realizarea ei.

CHESTIUNEA AUSTRIEI

Am crezut necesară această expunere pentru a învedera credința mea că remedierea situațiunii atât de dificilă a Austriei, nu trebue căutată în măsuri unilaterale sau limitate și că situația Ungariei nu poate fi îmbunătățită printr'o revizuire oarecare a hotarelor sale.

Soluția de a lăsa Austria singură, cu asigurarea independenței sale prin protecție internațională și cu ajutorul economic și financiar al unui stat oricare ar fi el, este absolut insuficientă și cu totul lipsită de prospectele dăinuirii. Această situație n'ar putea-o suporta multă vreme starea sufletească a națiunii austriace, cu mari tradiții și cu mult simț de demnitate și de naționalism german, și nu ar putea rezista la neîncetatele fricțiuni de gelozie și de influențe ale Puterilor interesate.

Nici realizarea unui simplu schimb de mărfuri, mai mult sau mai puțin forțat de considerațiuni politice, nu este suficientă. Trebue creată o unitate mare economică, care nu numai să se completeze economicește, ci să formeze și un mare teritoriu de import pentru Statele străine, vrednic din punctul lor de vedere de concesiuni vamale importante.

Astfel – soluția Anschluss-ului cu Germania, fiind definitiv înlăturată de marile puteri, iar reînființarea Imperiului Habsburgic Austro-Ungar, cu sau fără revenirea Habsburgilor, o nouă primejdie pentru pacea Europei Centrale și liniștea statelor învecinate – este evident că singura soluție poate fi numai Confederația Dunăreană, în care Austria va avea un rol politic și economic de primă importanță, și pe care ideea revizionistă ireală și injustă a Ungariei nu trebue să o împiedece.

Dimpotrivă, Ungaria trebue să fie convinsă că este preferabil un rol și un prestigiu foarte important într'o Confederație și o situație economică socială și politică internă înfloritoare, unei acțiuni de continuă neliniște și de turburăria bunelor raporturi cu statele vecine, în serviciul unei idei irealizabile.

Dar pentru a convinge națiunea maghiară despre aceasta, este în primul rând necesar, să nu fie încurajată de declarațiuni oficiale similare – care au avut darul să atingă atât de dureros poporul românesc și să dea aripi unor speranțe maghiare, care ușor pot produce stări sufletești și urmări politice iremediabile. (**Aplauze prelungite unanime, îndelung repetate**).

ÎNTREBĂRI CĂTRE DOMNUL MINISTRU DE EXTERNE

În vederea celor expuse și ținând seama de faptul îmbucurător, că d-1 Ministru de Externe reprezintă cu o consecvență de fier, principiile de bază ale politicei noastre externe, care sunt adânc săpate în conștiința publică a țării noastre și anume: menținerea Tratatelor de pace, păstrarea cu fidelitate a alianțelor existente, nutrirea și cultivarea celor mai bune raporturi cu foștii noștri aliați, afirmarea unei bune vecinătăți cu limitrofii țării noastre și păstrarea și întărirea tot mai mult a legăturilor noastre cu Polonia și cu Mica Antantă – mă mărginesc a adresa d-lui ministru de externe următoarele întrebări:

Ce crede d-1 Ministru de Externe privitor la manifestările tot mai insistente, referitoare la revizuirea Tratatelor de pace și privitor la ecourile pe care le-au trezit aceste manifestațiuni în o parte a opiniei publice din unele țări, foste aliate cu noi în timpul războiului, semnatare ale Tratatelor de pace?

Pentru a păstra neatinse hotarele țării noastre și pentru luminarea opiniei publice față de manifestațiunile periculoase pentru pacea mondială și prejudicioase pentru opera de consolidare și pacificare internă a Statelor iubitoare de pace și de ordine, înțelege d-1 Ministru de Externe să continue opera plănuită și începută în această privință în timpul colaborării noastre la guvernarea țării?

Ce crede d-l Ministru de Externe că este de făcut, după puternica consolidare a Micii înțelegeri și după înțeleapta realizare a pactului dintre Statele Balcanice, pentru consolidarea Statutului European, stabilit prin Tratatele de pace, și pentru prosperitatea economică a statelor din basinul Dunării și Sud-Estul Europei?

Ce acțiune diplomatică înțelege a duce pentru realizarea unei Confederații Sud-Est Europene sau cel puțin a Confederațiunii Statelor Dunărene, propusă de d-l Tardieu în anul 1932, luna Februarie, idee acceptată la vremea sa de Mica Înțelegere? (**Aplauze Prelungite, îndelung repetate**).

*

DISCURSUL D-LUI C.I.C. BRĂTIANU

Domnule președinte,

Domnilor deputați,

Se duce de unguri o campanie activă, pentru revizuirea Tratatului dela Trianon. Ungaria nu vrea să accepte consecințele războiului ce a pierdut, împreună cu aliații săi. Această acțiune turbură adânc atmosfera de pace ce ar trebui să domnească după un război atât de sângeros și cu consecințe atât de grave pentru lumea întreagă.

Experiența din trecut ar trebui să-i fie o lecție pentru viitor. Țările Europene trebue să restabilească între ele relațiuni normale, care ar conjura criza în care se sbat, sub zăngănitul armelor ce se prepară.

Ceea ce ne întristează mai cu seamă pe noi Românii, este să vedem că Guvernul unei țări, care a luptat alături cu noi pentru o cauză sfântă, care are cea mai mare afinitate de rasă cu poporul nostru, pentru care nu avem decât iubire și admirație, încurajează pe foștii noștri inamici, dându-le curajul să ceară retrocedarea teritoriilor pierdute.

Națiunea română, care a suferit mai multe secole de cotropire străină, care și-a menținut, cu toate persecuțiunile la care a fost supusă, simțimântul unității naționale și limba ei neschimbată, care a avut fericirea să vadă că jertfele ei sunt răsplătite prin înfăptuirea unității neamului, nu poate admite niciun moment ca această unitate să fie pusă în discuție. (**Aplauze prelungite, generale, îndelung repetate**).

FRONTUL UNIC NAȚIONAL

În întreaga Românie nu pot fi diferențe de simțiminte, nici de vederi, din acest punct de vedere.

Suntem o națiie întregită și vom lupta până la ultima picătură de sânge, ca să nu fim din nou despărțiți, sub regimuri străine. (**Aplauze prelungite, generale, îndelung repetate**).

Sacrificiile ce le-am făcut în războiul mondial ne-au dat acest drept la încheierea păcii, când s'a pus chestia reîntregirii naționalităților.

Suntem gata a le reface, dacă va fi trebuință și în viitor.

Comunitatea de interese ce avem cu alte State din Europa, care sunt în aceeași situație ca noi, sprijinul ce-l avem în Franța, pentru menținerea cartei Europei, neschimbate, și pentru ca revendicările nerealizabile să nu deslănțuiască un nou război, care ar cufunda omenirea într'o situație și mai gravă ca cea din trecut, ne dau speranța că nimeni nu va îndrăzni să ne atace, dacă la rândul nostru vom fi tari. (**Aplauze prelungite și îndelung repetate**).

În istoria lumii, atât de sbuciumată, tot morala și dreptatea au triumfat la sfârșit. Și noi am fost în trecut cotropiți, despărțiți. Acum suntem o națiie mare, întregită. Vom ști și de aci înainte să ne facem datoria și prin unire între noi, pentru interesul superior al țării, prin conlucrare rodnică și abnegațiune de noi înșine, prin dibăcia și profundul simț patriotic și politic, pe care oamenii noștri de stat l-au arătat întotdeauna, vom menține situația țării noastre între națiile lumii. (**Aplauze unanime, prelungite**).

POLITICA EXTERNĂ E ÎN MĂNI SIGURE

Reprezentantul cel mai autorizat și strălucit al acestor calități superioare este Ministrul nostru de Externe, d-l Titulescu. (**Aplauze unanime, prelungite și îndelung repetate, ovațiuni**).

Țara cunoaște munca lui fără preget pentru a-i apăra interesele, prestigiul ce l-a dobândit prin talentul său în forurile internaționale. Țara are încredere într'însul ca într'un cârmuitor dibaci, care conduce destinele României pe calea ce îi asigură viitorul. (**Aplauze unanime prelungite și îndelung repetate**).

Comunitatea de interese ce ne leagă de celelalte țări din Europa pentru a menține harta ei neschimbată ne dă convingerea că nimeni nu va îndrăzni să provoace un nou război, dacă vom fi la rândul nostru tari. Să ne organizăm puternic țara, în timp de pace, ca să păstrăm completă încrederea aliaților noștri și să impunem respect adversarilor, ca să nu mai vorbească de revizuirea Tratatelor, întărirea stării interne prin unirea tuturor sufletelor, va fi scutul cel mai puternic pentru garantarea păcii și pentru ca omenirea să redobândească un trai fericit. (**Aplauze prelungite și îndelung repetate**).

Mă asociez la interpelarea d-lui Maniu și cer d-lui Ministru al Afacerilor Străine să ne dea răspunsul său.

*

DISCURSUL D-LUI N. TITULESCU MINISTRUL AFACERILOR STRĂINE

Domnule președinte,

Domnilor deputați,

Mulțumesc, înainte de toate, majorității pentru sprijinul pe care mi l-a dat prin aprecierile elogioase, făcute de glasul autorizat al d-lui C. I. C. Brătianu, în împlinirea sarcinei pe care o am de a răspunde importantelor și delicatelor chestiuni ridicate astăzi de d-sa și de d-1 Iuliu Maniu, la cari s'a asociat d-1 Gheorghe Brătianu.

De asemenea țiu să mulțumesc d-lui Iuliu Maniu, pentru desăvârșita d-sale curtenie de a-mi fi transmis din timp textul integral al importantei d-sale comunicări, astfel ca să-i pot răspunde fără întârziere, în mod documentat.

BAZELE ACȚIUNII INTERNAȚIONALE A ROMÂNIEI

Expunerea d-lui Maniu, care prezintă atâta interese și prin ideile desvoltate și prin soluțiunile preconizate și prin acțiunea desfășurată de d-sa, are mai ales pentru mine marele merit de a pune în plină lumină bazele psihologiei interne pe care se întemeiază acțiunea internațională a României.

Ele sunt două principale.

Mai întâiu, Tratatul dela Trianon apare tuturor Românilor, și în deosebi celor din Ardeal, ca consfințirea unei ordine de drept mult mai redusă decât aceea pe care veacuri de conviețuire și suferințe comune au săpat-o în conștiința istorică a neamului nostru. (**Aplauze unanime**).

De aceea, în chip firesc, în opinia noastră publică, Tratatul dela Trianon, evocă mai curând ideea unei completări, decât ideea unei amputări. (**Aplauze unanime**).

Pe de altă parte, ori de câte ori unitatea noastră națională pare a fi amenințată, aceia cari dau semnalul de alarmă și sar cei dintâi întru apărarea ei, sunt Românii din noile provincii. (**Aplauze unanime**) Această reacție instinctivă constitue cel mai frumos omagiu adus Conferinței Păcii și cea mai strălucită mărturie a permanenței operei ei. (**Aplauze unanime**). Clădită pe libertate ca temelie, ea se apără singură împotriva tuturor. (**Aplauze unanime**).

Când acestea sunt datele vieții noastre interne, politica externă a României dacă știe să se conformeze lor, nu poate decât să-și impună pretutindenea cerințele.

În adevăr, astfel concepută, ea nu este o creație artificială, ea este o simplă funcțiune organică.

Izvorând din poruncile unității noastre naționale, politica noastră externă are ca scop principal: păstrarea ei, iar ca metodă constantă de lucru, coordonarea progresivă a acțiunii noastre cu aceea a Statelor cu interes comun, până la integrarea ei în grupuri internaționale, din ce în ce mai mari.

Dela național prin regional la universal, iată lozinca României peste graniță. (**Aplauze**).

Desigur că o asemenea politică externă este menită să întâmpine dificultăți din partea acelora pe care ordinea actuală a Europei îi nemulțumește.

Departe de a vedea în aceste dificultăți obstacole care să ne descurajeze, eu văd în ele hrana zilnică a Ministrului de Afaceri Străine.

Așa fiind când d-1 Maniu, mă întreabă ce cred privitor la manifestările tot mai insistente ale Guvernului ungar, referitor la revizuirea Tratatelor de pace și privitor la ecourile pe care ele le-au trezit în o parte a opiniunii publice din unele țări, foste aliate cu noi în timpul războiului și semnatare ale acestor Tratate, răspund:

Din capul locului doresc să fac o distincțiune între revizionismul italian și revizionismul ungar.

Voiu vorbi de unul și de altul cu o sinceritate desăvârșită.

REVIZIONISMUL ITALIAN ȘI REVIZIONISMUL UNGAR

Primul revizionism pare a avea mai curând un caracter principial, bazat pe credința că Tratatele, ca toate lucrurile omenești, nu sunt eterne. Al doilea are un caracter practic, pozitiv, și este bazat pe dorința fățiș exprimată de a mutila Statele vecine pentru a spori patrimoniul teritorial al Ungariei actuale.

Primul revizionism, cel italian, are un caracter generos, căci la cunoștința mea cel puțin, Italia nu a cerut până azi ceva pentru ea, ci a intervenit în folosul unui Stat mai slab, pe care îl socotește nedreptățit. Al doilea revizionism, cel ungar, are un caracter net egoist, și este expresiunea modernă a unor tendințe seculare și ireductibile.

Primul revizionism pare a fi recurs până azi numai la încurajări verbale, cel de al doilea a practicat și continuă să practice o operă de sabotare sistematică pe toate căile a ordinei actuale creată de Tratate.

Dacă fac această deosebire, nu am să scuzez primul revizionism în dauna celui de al doilea. Le consider pe amândouă inacceptabile și dăunătoare (**aplauze unanime și îndelung repetate**). Dar nu e fără interes să pot afirma că dacă revizionismul italian este pentru România o concepție greșită, revizionismul unguresc este pentru noi o concepție vinovată. (**Aplauze furtunoase prelungite și îndelung repetate**).

De aceea, oricât de dureroase ar fi pentru noi manifestațiunile italiene în favoarea revizuirii, ele nu pot schimba cu nimic legăturile de afecțiune dintre România și Italia, nici să ne facă să pierdem speranța că va veni și ceasul când concordanța de interese va impune ca legăturile noastre să-și poată găsi o trainică expresiune politică. Pentru aceasta, România trebue să aștepte cu calm și încredere ceasul oportun, iar Italia trebue să înceteze de a considera ca îndreptat împotriva ei orice act făcut pentru salvgardarea securității românești. (**Vii aplauze**).

De aceea, de asemenea, oricât de natural am considera revizionismul ungar, căci oameni suntem, și poetul roman ne-a învățat că nimic din ce este omenesc nu trebue să fie străin de inima noastră, nu putem să tratăm acest revizionism cu metodele și manifestațiunile lui, decât ca un pericol și cu toată dorința de prietenie cu Ungaria, să-i fixăm limite peste care să nu-i îngăduim să treacă. **(Aplauze furtunoase**).

SCOPUL REVIZIONISMULUI UNGAR

De aceea, nu mă voiu ocupa aci decât de revizionismul unguresc.

Noi am spus în repetate rânduri Ungariei, și i-o spunem din nou și azi: o înțelegere între noi este și în interesul general al păcii și în interesul celor două țări. Dar o înțelegere devine imposibilă, dacă cu prilejul ei se ridică chestiunea schimbării hotarelor țării. (**Aplauze unanime mult prelungite, strigăte de «bravo»**).

Ungaria știe tot așa de bine ca și mine, că prin propaganda la care se dedă, nu va putea clinti hotarele noastre nici pe un singur metru pătrat. (**Aplauze furtunoase prelungite și îndelung repetate, strigăte de «bravo»)**. Atunci de ce o face? Explicația este simplă. Scopul manifestațiunilor revizioniste este demoralizarea țărilor vizate și ținerea treză în opinia publică ungară a unei speranțe nelămurite în vremuri mai bune. Cu alte cuvinte, aceste manifestațiuni constituesc o armă de luptă în războiul juridic, care, din nefericire, se confundă astăzi cu starea de pace.

Dacă este așa, nimic nu ar servi mai mult jocul adversarilor unității noastre naționale, decât a ne lăsa intimidați de asemenea manifestațiuni.

Nu o vom face.

Și nu o vom face conștient, pentrucă granițele noastre sunt apărate împotriva revizuirii de o întreită pavăză: juridică, morală și politică.

Le voiu examina pe rând.

REVIZUIREA ESTE JURIDIC IMPOSIBILĂ

Înainte de toate, țin să precizez că revizuirea cu care suntem mereu amenințați este o instituție internațională, bine caracterizată, distinctă de războiu.

Pe acesta, regula jocului cere ca toată lumea să declare că nu-1 vrea. În realitate, pe acesta nu-1 poți evita, decât în măsura în care ești în stare să-l suporți. De aceea, ca pacifist convins, am considerat întotdeauna că asigurarea

țării cu o forță militară compatibilă cu interesul securității naționale este cel mai bun mijloc de a păstra pacea. (**Aplauze prelungite și îndelung repetate**).

Dacă războiul este sinonim cu schimbarea granițelor prin forță,– revizuirea este, după părerea interesaților, sinonimă cu schimbarea granițelor prin mijloace pacifice.

Acesta este punctul de plecare al întregii construcții. Și eroarea începe chiar de aci.

În Pactul Societății Națiunilor există un articol 19, faimos prin specula ce s'a făcut în jurul lui, care dispune că Adunarea poate din timp în timp să invite pe membrii Societății de a proceda la un nou examen al Tratatelor devenite inaplicabile, precum și al situațiunilor internaționale, a căror menținere ar putea pune în pericol pacea lumii.

În ce privește Tratatele, revizuirea nu este prevăzută deci, decât pentru Tratatele devenite inaplicabile, adică pentru clauzele în curs de executare, pentru care se constată că aplicațiunea nu este posibilă.

Or, clauzele teritoriale sunt deja aplicate. Revizuirea lor este deci juridic imposibilă. (**Aplauze prelungite și îndelung repetate**).

Și cum ar fi putut să fie altfel? Granițele Tratatelor care au încheiat marele război sunt trase cu sânge și sunt fructul unor suferințe fără pereche. Cum ar fi acceptat puterile învingătoare să obție teritorii cu obligația ca, într'un chip sau altul, să le restituie mai târziu?

Dovadă că lucrul stă astfel, este art. 10 din acelaș Pact al Societății Națiunilor, care obligă pe fiecare membru al Societății să respecte integritatea teritorială și independența politică prezentă a tuturor membrilor Societății. Or, ar fi inadmisibil ca, în virtutea aceluiași Tratat, să ai și obligația să respecți o frontieră și să ai și dreptul să-i ceri schimbarea !

Și totuși, revizuirea granițelor, pe baza art. 19, constitue pentru unii o posibilitate. Greșeala este însă fără consecință.

În adevăr, nu e nimeni din cei care cred că revizuirea teritorială este posibilă în virtutea art. 19, care să susțină că ea se poate face altfel decât cu consimțământul Statului interesat.

Și este logic să fie așa. Nu se poate desface cel mai modest contract dintre doi particulari fără consimțământul lor mutual. Cum ar fi posibil ca un contract solemn, cum este un Tratat de pace, să poată fi desfăcut prin voință unilaterală?

Cu alte cuvinte, după părerea unanimă, soarta revizuirii este în mâna noastră: ea nu este posibilă decât atunci când o voim noi. (**Aplauze unanime prelungite**).

ROMÂNIA ÎMPOTRIVA REVIZUIRII

Or, la cererea de revizuire a Ungariei, România, ca și celelalte State ale Micii Înțelegeri, au răspuns categoric: nu, nu, niciodată ! Nu este forță pe lume care să ne facă să ne schimbăm răspunsul. Și nu este autoritate internațională,

care să dispună de teritoriile noastre, fără voia noastră, căci teritoriile oricărei țări depind exclusiv de Constituția și Parlamentul ei național. (**Aplauze unanime, furtunoase, îndelung repetate**).

Atât este aceasta de adevărat, încât paralel cu propaganda revizionistă sgomotoasă ce cunoaștem, s'a dus o acțiune mai discretă, dar mai periculoasă dacă ar fi reușit.

Necesitatea unanimității voturilor, cerută de Pactul Societății Națiunilor, făcând revizuirea problematică, s'a spus: statutul Societății Națiunilor trebue schimbat sau Societatea Națiunilor trebue să dispară.

Și în adevăr, un fapt care nu poate să nu isbească este acela că Statele, care sunt partizane ale revizuirii, în loc să fie cei mai aprigi susținători ai Societății Națiunilor, singurul organ internațional în măsură s'o realizeze, sunt cei mai aprigi critici ai institutului dela Geneva și, sau amenință că o părăsesc, sau propun reforma ei, fățișă sau indirectă, pentru a înlătura obstacolul unanimității.

GARANȚIILE ROMÂNIEI

Ce garanții are România că regula actuală de drept, în materie de revizuire, nu va fi schimbată niciodată în dauna ei?

Ea are două.

Prima o deține din însăși litera Pactului Societății Națiunilor, care cere, pentru o schimbare a lui, ratificarea unanimității membrilor Consiliului Societății Națiunilor și ratificarea majorității membrilor Adunării.

A doua garanție România o deține dela un Stat, membru permanent al Consiliului Societății Națiunilor, care, prin veto ce s'a angajat să opună în caz de nevoie, a dat caracterul de definitivat regulei actuale de drept în materie de revizuire. Prin gestul ce a făcut acest Stat, prin sporirea sentimentului de securitate ce ne-a dat, el a adâncit și mai mult dâra de recunoștință existentă din primul ceas de când sufletul românesc a luat conștiință de el însuși.

Am numit Franța. (**Voci: Trăiască Franța! Aplauze furtunoase și îndelung repetate, întreaga Adunare, în picioare, aplaudă**).

Cu prilejul negociațiunilor Pactului în patru, de acum un an, Marile Puteri urmau să precizeze ce proceduri noui vor studia cu privire la diferitele articole din Pactul Societății Națiunilor.

La 7 Iunie 1933, România, ca și celelalte două state ale Micii Înțelegeri, a obținut dela Guvernul Republicii o notă, pe care acesta a remis-o Parlamentului Francez, împreună cu textul modificat al Pactului în patru și prin care Franța se angajează a nu accepta nicio schimbare a actualei proceduri în materie de revizuire, care cere unanimitatea, adică votul nostru. (**Aplauze unanime**).

După ce nota afirmă că Pactul în patru exclude examenul principiului revizuirii și al cazurilor concrete de aplicare, ea spune: «Mai întâiu nu se poate introduce nicio cerere de revizuire, în afară de regulile cuprinse în art. 19 din

Pactul Societății Națiunilor. Pe de altă parte, în eventualitățile examenului unei proceduri aplicabile în cazul când unul sau mai multe state doresc să ridice o chestiune teritorială, regulată prin Tratate și ar propune de a cere Adunării să delibereze pe baza art. 19, Guvernul Republicii nu va accepta nicio propunere care să modifice procedura actuală. În consecință, unanimitatea voturilor membrilor prezenți, inclusiv voturile Părților, necesare azi în virtutea aplicării principiilor generale ale Pactului, va continua să trebuiască a fi cerută, pentru ca Adunarea să emită votul despre care este vorba ».

Și pe baza regulii unanimității existente azi, glasul Franței, chiar singur, ca membru permanent în Consiliul Societății Națiunilor, poate împiedica orice schimbare în dauna noastră. (**Aplauze unanime**).

Cred că am dovedit cu prisosință existența pavăzei de drept, menită să apere granițele noastre de amenințarea revizuirii.

PROCESUL DINTRE MICA ÎNȚELEGERE ȘI UNGARIA

Dar este mai mult.

Propaganda maghiară lasă să se creadă prin toate mijloacele ei de acțiune că chestiunea fruntariilor Ungariei n'a fost niciodată desbătută în mod serios, că Ungaria a fost pusă în fața unui fapt împlinit, că Tratatul dela Trianon este pur și simplu o poruncă, un dictat. În consecință, de aici înainte urmează să fie desbătut procesul, care n'a fost judecat la Conferința Păcii.

O atare prezentare a lucrurilor merită drept cel mai blând calificativ, pe acel că este întemeiată pe o totală lipsă de memorie. Ca semnatar al Tratatului dela Trianon, să-mi fie îngăduit să o împrospătez acolo unde este nevoie.

Afirm că Ungaria s'a prezentat la Conferința Păcii, cu un material documentar fără de pereche și de așa natură, încât cercetarea lui nu poate provoca decât admirația pentru patriotismul celor ce l-au adunat.

Afirm, fără teamă de a putea fi desmințit, că nu este un singur argument, că nu este un singur considerent întrebuințat de propaganda actuală, care să nu fie cuprins în materialul prezentat Conferinței Păcii.

Acest material se găsește în publicarea oficială făcută de Ministerul Ungar al Afacerilor Străine, sub titlul: «Negociațiunile păcii ungare. Dare de seamă a Delegațiunii de pace a Ungariei la Neuilly sur Seine, din Ianuarie, la Martie 1920». Este vorba de patru volume groase, format mare, tipărite pe două coloane; primul are 661 pagini, al doilea 585, al treilea 418 și al patrulea cuprinde hărți în număr mare.

În prefață, se aduce cu drept cuvânt laude muncii Delegației ungare la Conferința de pace și se spune: «Această lucrare este un tezaur unic al științei ungare. Niciodată n-a apărut o lucrare similară. Ar fi imposibil să se facă una la fel în viitor. Este o lucrare standard, isvor constant pentru istoricii viitorului».

În serviciul acestui material, cu adevărat monumental, s'a trimis sub președinția Contelui A. Apponyi, o delegație strălucită compusă din:

- 7 Comisari generali, printre care Contele Bethlen, Contele Paul Teleki.
- 6 Comisari, printre care miniștrii Walko, Karoly, etc.
- 38 de experți, aleși printre cei mai competenți, printre care specialiști pentru chestiunile românești, pentru Transilvania, pentru chestiunile croate.
- 6 consilieri politici, aparținând diverselor partide.
- secretar general, 2 secretari ajutori.

Cum au tras profit acești delegați excepționali din acest material excepțional?

Este interesant de reamintit.

Fără să aștepte primirea condițiunilor de Pace, pregătite de Puterile aliate și asociate, la 14 Ianuarie 1920, odată cu prezentarea plinelor puteri, Delegația ungară a remis Conferinței Păcii două note.

Prin cea dintâiu, ea cerea retragerea trupelor românești. Prin a doua, ea expunea considerațiunile politice, geografice, etnografice și istorice, pentru care cerea să dea prilej poporului ungar și diferitelor naționalități stabilite pe pământul unguresc, de a decide ele, după un schimb de idei și o înțelegere reciprocă, cadrul vieții și relațiunile lor viitoare.

Toate argumentele întrebuințate de Contele Bethlen, în conferințele sale din Anglia, se găsesc în această notă.

Plebiscitul era cerut de Ungaria înainte chiar de a i se fi remis proiectul de Tratat, adică la 14 Ianuarie 1920.

Condițiunile de pace, elaborate de Marile Puteri, i-au fost remise, în adevăr, la 15 Ianuarie. Iar a doua zi, la 16 Ianuarie, Contele Apponyi a fost chemat în fața Consiliului suprem, pentru a expune oral conținutul notelor scrise. El a conchis din nou cerând plebiscituri, pentru ca populațiunile, iar nu Guvernul ungar, să decidă de soarta lor conform principiilor wilsoniene.

La 12 Februarie 1920, ca răspuns la condițiunile de Pace, Delegația ungară a prezentat Conferinței 38 de note foarte desvoltate, pe toate chestiunile care făceau obiectul Tratatului.

Notele privind chestiunea teritorială și în special Transilvania și România sunt cele mai numeroase.

Este interesant a reaminti titlul unora din ele pentru a se vedea în ce mod strâns și detaliat au fost conduse negociațiunile:

«Memoriu asupra autenticității datelor din recensământul unguresc».

«Memoriu asupra desvoltării populației din Ungaria dela încetarea dominației turce».

«Memoriu asupra situațiunii agricole a Ungariei, în cazul când ar pierde teritoriile cerute de naționalități».

«Chestiunea Transilvaniei».

«Combaterea Românilor cu privire la statistica naționalităților».

«Observațiunile referitoare la harta României ».

«Poate să subsiste dominația română în Transilvania ? ».

«Falsitatea aspirațiunilor istorice ale Românilor la lumina vechei istorii a Transilvaniei ».

«Cum a trecut imperiul în mâinile Românilor în toamna lui 1918 ».

«Caracterul deosebit al instituțiunilor din Transilvania și cele din România ».

«Tabloul sinoptic al drepturilor naționalităților în Ungaria pe vremuri și azi, potrivit deciziunilor Adunării dela Alba-Iulia, potrivit situațiunii reale și potrivit exigențelor înțelegerii».

«Ordonanțele privitoare la drepturile naționalităților în Constituțiunea Transilvaniei în vigoare dela 1541 la 1867 ».

Etc., etc., etc.

HOTĂRÎREA MARILOR PUTERI

Marile Puteri: Franța, Anglia, Italia și Statele-Unite au studiat aceste note voluminoase prin comisiunile și experții lor. Demn de observat este faptul, că din aceste comisiuni de studiu nu a făcut parte niciun reprezentant al țărilor interesate: România, Serbia și Cehoslovacia.

Țările Micii Înțelegeri au fost tratate la Conferința Păcii ca justițiabili. (**Exclamări**).

Să nu uităm că Ion I. C. Brătianu, mare prin patriotismul lui, mare prin capacitatea lui, dar și mare prin simțul de mândrie națională, a considerat că aspirațiunile noastre nu au căpătat satisfacție integrală și a părăsit Conferința de Pace. (**Aplauze prelungite și îndelung repetate pe băncile majorității**).

Așa fiind, în procesul dintre Mica Înțelegere și Ungaria, fruntariile noastre au fost arbitrate de Marile Puteri, iar în stabilirea hotarelor românești au jucat un rol covârșitor experții englezi și americani. Timp de două luni Conferința a studiat documentarea ungară.

La 6 Mai, ea a remis Delegațiunii ungare un complex de trei acte, compus dintr'o scrisoare de trimitere, din răspunsul Conferinței la toate notele Ungariei și din textul definitiv al Tratatului de Pace.

Cetirea acestor documente dovedește cu câtă scrupulozitate și conștiință au fost examinate toate cererile, toate observațiunile și toate obiecțiunile Ungariei.

SCRISOAREA PREȘEDINTELUI MILLERAND

Dar scrisoarea de trimitere, semnată de Președintele Millerand, trebue să ne rețină o clipă atențiunea.

Pentrucă ea conține un pasagiu care dă drept Comisiunilor de Delimitare, acolo unde la aplicarea pe teren ar constata o nedreptate, să o rectifice – drept perimat, deoarece Comisiunile de Delimitare n'au găsit cu cale să uzeze de el – se vorbește mereu de făgăduelile făcute Ungariei prin scrisoarea Președintelui Millerand!

Și aici este foarte instructiv să împrospătăm memoria celor interesați, dând cetire câtorva pasagii din această scrisoare istorică:

«După matură chibzuință, Puterile aliate și asociate au decis de a nu modifica pe niciun punct clauzele teritoriale conținute în condițiunile de pace. Dacă s'au hotărît la aceasta, cauza este că s'au convins că orice modificare a fruntariilor fixate de ele ar aduce inconveniente și mai grave decât acelea pe care le denunță Delegația ungară... Condițiile etnografice în Europa Centrală sunt astfel, încât este cu adevărat imposibil ca fruntariile politice să coincidă în toată întinderea lor cu fruntariile etnice. În consecință, și Puterile aliate și asociate s'au supus acestei necesități cu regret, anume nuclee de populație maghiară se vor găsi trecute sub suveranitatea unui alt Stat. Dar nimeni nu se poate bizui pe această situațiune pentru a pretinde că ar fi fost mai bine să nu se modifice vechiul statut teritorial.

O stare de lucruri chiar milenară nu merită să dăinuiască când ea este recunoscută contrară justiției. (**Aplauze prelungite și îndelung repetate, strigăte de « bravo »**).

Delegația ungară trage argument din faptul că condițiunile păcii n'au prevăzut nicăiri plebiscitul. Dacă Puterile aliate și asociate au considerat inutil de a recurge la o consultare populară de acest fel, ele nu au făcut-o decât după ce au dobândit certitudinea că această consultație, dacă ar fi înconjurată de garanții complete de sinceritate, n'ar da rezultate simțitor deosebite de cele la care le-a condus un studiu minuțios al condițiunilor etnografice ale Europei Centrale și ale aspirațitmilor naționale.

Voința popoarelor s'a exprimat în Octomvrie și Noemvrie 1918, când Dubla Monarhie s-a năruit și când populațiunile de mult timp oprimate s'au unit cu frații lor italieni, români, iugoslavi sau cehoslovaci. (**Aplauze prelungite**). Evenimentele care s'au produs dela această epocă constitue tot atâtea mărturii noui despre sentimentele naționalităților pe vremuri subjugate sub Coroana Sfântului Ștefan.

Dispozițiunile tardive luate de Guvernul ungar pentru a da satisfacțiune trebuințelor de autonomie a naționalităților nu pot face iluziuni; ele nu schimbă cu nimic adevărul istoric esențial și anume că lungi ani în șir, toate sforțările politicei maghiare au tins să înnăbușe vocea minorităților etnice». (**Aplauze prelungite**).

UNGARIA NU MAI ARE DREPT DE APEL

Împotriva acestei sentințe nu există drept de apel.

Frontierele actuale ale Europei Centrale sunt rezultatul evoluției de secole a unei idei de justiție. Chestiunea frontierelor Europei Centrale constitue un proces sfârșit, iar nu un proces care trebue să înceapă. La orice tentativă de actualizare a lui, noi vom răspunde: lucru judecat. (**Aplauze prelungite**).

Expunerea de azi a d-lui Maniu, atât de plină de grije pentru definitiva consolidare a operei săvârșită de Tratate, este cel mai strălucit plebiscit al

Transilvaniei pentru opinia publică internațională (**aplauze unanime și prelungite**), căci prin glasul aceluia care a prezidat la actul Unirii, noua provincie își exprimă ferma voință de a rămâne deapururi alipită de Patria Mamă, nu într'un moment de entusiasm, ci după experiența a 16 ani de viață în comun. (**Aplauze unanime și prelungite**).

Iată de ce m'am considerat îndrituit a spune că granițele noastre au în consensul unanim al națiunii o protecție de o valoare morală neprețuită.

GARANȚIA POLITICA A GRANIȚELOR

A treia protecție a granițelor noastre este de ordin politic.

Noi am pus asociația în slujba apărării intereselor noastre de Stat.

Am început cu Polonia, cu care am încheiat primul Tratat de alianță de după Unire. Aceasta dă legăturilor noastre cu Polonia o prioritate pe care sentimentele celor două țări nu pot decât să o întărească. Adânc pacifice, dar și adânc realiste, Polonia și România și-au coordonat acțiunea lor în răsăritul Europei în chipul cel mai eficace pentru slujirea intereselor generale, cum și a intereselor speciale ale celor două țări. De asemenea, în marile probleme internaționale, Polonia și România au lucrat în strânsă asociație și au avut o linie de conduită comună.

Întărirea Micii Înțelegeri, realizată prin semnarea noului statut de organizare din 16 Februarie 1933, urmărește același scop. Forța de coeziune ce a dat acestor State obligațiunea lor reciprocă de a nu lua angajamente politice, unele fără de consimțământul celorlalte, a putut fi verificată în momente internaționale grele, când interesele noastre comune erau adânc amenințate. Energia cu care Mica Înțelegere știe să-și apere drepturile ca și moderațiunea cu care știe să și le exercite, au întărit autoritatea ei morală. Mica Înțelegere este gata să se învoiască pentru binele general cu toate națiunile fără distincțiune și pe toate tărâmurile fără excepțiune, cu condițiunea ca toate acordurile să fie făcute pe baza tratatelor în vigoare și ca chestiunea granițelor ei să nu fie ridicată. Din acest punct de vedere, unitatea internațională pe care o înfățișează Mica Înțelegere, reprezintă pe deplin pe fiecare din membrii ei, după cum ea este reprezentată pe de-a'ntregul de fiecare din ei.

SECURITATEA ÎN BALCANI

Considerând că asigurarea granițelor în Europa Centrală a dat cele mai bune roade în interesul menținerii păcii, România s'a străduit încă de mult să realizeze un sistem echivalent de securitate în regiunea Balcanilor. Sforțările ei, ca și cele ale celorlalte State Balcanice, au adus la un acord desăvârșit. Cu prilejul călătoriei ce am întreprins în Octomvrie în Balcani, așa cum Ministrul Afacerilor Străine al Greciei a binevoit să o arate recent în Parlamentul Elen, am putut discuta de aproape condițiunile acestei înțelegeri și cădea de acord asupra bazelor ei. (**Aplauze**).

Înțelegerea trebuia să urmărească două scopuri: întâiu, recunoașterea definitivă a ordinei teritoriale actuale din Balcani; al doilea, garantarea securității fruntariilor balcanice ale Statelor semnatare.

Dorința noastră ar fi fost ca toate Statele Balcanice să participe la înțelegere. Unele din ele având anume ezitațiuni, am procedat la încheierea acordului între Grecia, Turcia, Iugoslavia și România, permițând Bulgariei și Albaniei să ceară adeziunea lor viitoare, dacă o vor găsi de cuviință.

În expunerea ce a făcut acum câteva zile în fața Sobraniei, d-1 Mușanoff, cu multă franchețâ, a recunoscut că «așa cum este conceput, Pactul urmărește consolidarea păcii, dar pe de altă parte el tinde să pună un obstacol posibilităților prevăzute de Societatea Națiunilor a unei rectificări pacifice a tratatelor de pace».

Este riguros exact. Dar revizuirea teritorială, de ar fi posibilă, este o facultate, iar nu un comandament, așa încât orice act care înregistrează renunțarea la revizuire este nu numai conform cu litera Pactului Societății Națiunilor, dar și cu spiritul lui, care cere dispariținea cât mai largă a cauzelor de neînțelegere între popoare. Și diferendele pe granițe sunt cele mai importante.

Bulgaria preferă să păstreze posibilitățile art. 19, pe care vi le-am expus. Câtă vreme revizionismul ei este teoretic, și ea nu se dedă la manifestațiuni de natură a strica raporturile de bună vecinătate și a amenința pacea, preferăm să păstrăm speranța că putem stabili cu ea acele raporturi de prietenie efectivă pe care le dorim din toată inima.

De altfel, d-1 Mușanoff adaugă în expunerea sa că politica Bulgariei față de cele patru State semnatare ale Pactului Balcanic, rămâne aceeași și că, cu România, Bulgaria este pe cale de a regula o întreagă serie de chestiuni pendinte, ceea ce va avea de rezultat să întărească prietenia noastră tradițională.

Aceste declarațiuni sunt cea mai bună dovadă că Pactul Balcanic semnat la 9 Februarie la Atena, nu a alterat cu nimic raporturile cu Bulgaria, așa cum plăcea unora să o afirme, prezentând acest Pact ca un instrument de încercuire a Bulgariei.

Dacă nu a avut efectul rău prezis de unii, să înregistrăm și efectele lui bune.

VALOAREA PACTULUI DE ÎNȚELEGERE BALCANIC

Pactul de Înțelegere Balcanic este o operă de realism politic care servește pacea mult mai eficace decât Tratatele nelămurite care se mărginesc a afirma principii generoase pe care ai totdeauna greutate să le reduci la justa lor proporție.

În virtutea acestui Pact, este considerat ca agresor orice țară care va fi comis un act de agresiune prevăzut de art. 2 din Convențiile dela Londra din 3 și 4 Iulie 1933.

Pactul de Înțelegere Balcanic nu este îndreptat contra niciunei Puteri. Scopul lui este de a garanta securitatea fruntariilor Balcanice contra oricărei agresiuni venind din partea unui Stat Balcanic. Totuș, dacă una din înaltele Părți Contractante este victima unei agresiuni din partea oricărei Puteri Nebalcanice și dacă un Stat Balcanic se unește la această agresiune, fie simultan, fie ulterior, Pactul de Înțelegere Balcanic va produce plinele lui efecte față de acest Stat Balcanic.

Dacă voiu adăuga că obligațiunea de a garanta securitatea fruntariilor este în funcțiune de natura pericolului care le amenință, că în acest scop Statele semnatare se vor concerta asupra măsurilor de luat în prezența eventualităților putând să afecteze interesele lor, și că ele nu pot să asume obligațiuni politice față de un alt Stat Balcanic, fără consimțământul Părților Contractante, cred că avem imaginea netă a noului organism internațional creat, perfect conturat, cu funcțiunile lui limpede definite și care vine să se substitue pe harta Europei regiunii zisă a Balcanilor, regiune sinonimă mai înainte cu războiul. (**Aplauze unanime**).

De altfel, Înțelegerea Balcanică va avea întruniri periodice ale Miniștrilor de Afaceri Străine.

Scopul lor este de a promova raporturile economice, comerciale și culturale între Statele Balcanice. Ca și Mica Înțelegere, Înțelegerea Balcanică este o asociație chemată a-și verifica ritmic coeziunea în prezența greutăților vieții de toate zilele, iar nu numai ca aliațele trecute a-și încerca puterile în momentele de criză.

ACORDURILE CU UNIUNEA SOVIETICĂ

Tabloul înțelegerilor politice cu vecinii noștri, încheiate anul trecut și acesta, nu ar fi complet dacă nu aș vorbi Parlamentului de acordurile încheiate cu Uniunea Republicelor Sovietice Socialiste în Iulie 1933.

Așa cum am spus-o în Noemvrie 1932, adică la un moment când perspectivele unui acord erau foarte îndepărtate, am realizat întotdeauna pe de-a'ntregul importanța pentru România a prieteniei Marei noastre vecine dela Răsărit.

Sunt fericit să pot constata că, pe urma unei colaborări începută la Geneva și continuată la Londra, am putut încheia cu Guvernul Uniunii Republicelor Sovietice Socialiste două Convențiuni privitoare la neagresiune, care servesc interesele păcii și respectă în mod scrupulos interesele țării. (**Aplauze prelungite**).

Ambele Convențiuni au un text identic. Prima este semnată de România ca vecină a Uniunii Republicelor Sovietice Socialiste. A doua este semnată de România ca membră a Micii Înțelegeri și are o clauză de adeziune deschisă celorlalte națiuni.

În prim rând, se recunoaște formal prin aceste Convenții că Pactul Kellogg interzice agresiunea, iar nu numai războiul, așa precum unii încercau să o susțină mai înainte.

În al doilea rând, se definește pentru prima dată noțiunea de agresiune. Trebue să recunosc fără înconjur că contribuțiunea adusă de Guvernul Sovietic în găsirea definițiunii agresorului este din cele mai importante. Prin Convențiunea dela Londra, Puterile semnatare se angajează să nu recurgă nu numai la războiul declarat, dar nici la invaziunea fără declarație de război, nici la atacul prin forțele terestre, navale sau aeriene a teritoriului, navelor sau aeronavelor unui alt Stat, nici la blocus-ul naval, și se angajează de asemenea să nu dea sprijin bandelor armate pentru a invada teritoriul unui alt Stat.

În al treilea rând, Convențiunile dela Londra constată că sunt făcute în scopul de a asigura tuturor popoarelor inviolabilitatea teritoriului țărilor lor, iar părțile semnatare convin că prin teritoriu se înțelege teritoriul pe care o țară îl are azi sub stăpânire.

În fine, Convențiunile dela Londra nu au limită de timp.

Fără îndoială, că aceste Convențiuni permit să întrevedem cu încredere viitorul raporturilor dintre România și Uniunea Republicelor Sovietice Socialiste.

Expunând succint înțelegerile politice dintre noi și vecinii noștri, cred că am răspuns cu prisosință celei de-a doua întrebări a d-lui Maniu, căci d-sa poate constata că cele hotărîte pentru asigurarea granițelor au fost realizate. În adevăr, de când am luat conducerea Departamentului Afacerilor Străine, am acoperit politicește toate granițele țării: cea de Vest, prin noul statut al Micii Înțelegeri; cea de Est, prin Convențiunile cu Uniunea Republicelor Sovietice Socialiste; cea de Sud, prin Pactul Balcanic. (**Aplauze unanime, prelungite și îndelung repetate**).

CHESTIUNEA EUROPEI CENTRALE

Rămâne a treia chestiune: ce trebue făcut pentru prosperitatea economică a Statelor din basinul Dunării? Și ce acțiune diplomatică înțelegem a duce pentru realizarea unei Confederațiuni Sud-Est Europene sau cel puțin a Confederațiunii Statelor Dunărene propusă de d-1 Tardieu în 1932 ?

Această întrebare ridică chestiunea Europei Centrale în întregul ei.

Voiu răspunde, fără să ocolesc niciuna din asperitățile ei.

Situația actuală a Europei Centrale inspiră îngrijorări serioase și dacă nu se recurge repede la o soluțiune acceptată de toți interesații, consecințe grave se pot produce pentru întreaga Europă.

Punctul nevralgic îl constitue situațiunea Austriei, dar nu atât din cauza ei cât din cauza rivalității de interese ale Marilor Puteri.

Astfel, soluțiunea Anschluss-ului nu este acceptată nici de Italia, nici de Franța, nici de Mica Înțelegere.

Soluțiunea unirii Austriei cu Ungaria nu este acceptată nici de Germania, nici de Mica Înțelegere. Unirea Austriei, Ungariei și a Micii Înțelegeri ridică opoziținea Germaniei și a Italiei, deoarece, pentru prima, această soluție face Anschluss-ul irealizabil, iar pentru a doua, această soluție reprezintă o formă de reînviere inacceptabilă a vechii Austro-Ungarii.

Când franc vorbind, aceasta este situația, ieșirea pentru moment din impas nu poate fi alta decât menținerea statului quo, dorit de Italia, Franța, Anglia și Mica Înțelegere. Dar pentru aceasta este necesar a se da Germaniei garanții serioase că Austria nu va fi înglobată într'un sistem politic sau economic îndreptat împotriva ei.

Mica Înțelegere este de părere că raporturile dintre Austria și Germania sunt destinate să se îmbunătățească și că a insera Austria într'un sistem antigerman ar fi o încercare care n'ar avea nicio șansă de durată.

Menținerea independenței Austriei nu se poate obține decât cu această condițiune și cu garantarea ei politică din partea tuturor Statelor interesate.

COLABORAREA ECONOMICA ÎN BASINUL DUNĂREAN

Paralel cu aceasta, o colaborare economică strânsă între Statele Europei Centrale este unica soluțiune pentru a îmbunătăți situațiunea basinului dunărean și a readuce prosperitatea în limita posibilului. Suntem gata să facem acțiunea necesară în acest sens, la orice moment. (**Aplauze unanime prelungite**).

Trebue să ne ferim însă cu orice chip de soluțiuni artificiale și în special de împărțirea Europei Centrale în blocuri rivale. În acest scop, acordurile economice cu privire la Europa Centrală trebue să respecte deopotrivă interesele legitime ale Italiei, Germaniei, Franței și ale celorlalte Puteri interesate. (**Aplauze unanime, prelungite**).

Mica Înțelegere consideră că desbaterile Conferinței dela Stresa și ideile de bază ale Memorandumului italian din Septemvrie 1933 pot face, în anume condițiuni, obiect de negociațiuni utile, pentru o intensificare a colaborării economice din Europa Centrală.

Și eu cred ca d-1 Maniu, că evoluția împinge Statele la alcătuiri internaționale noui, astfel ca unitatea economică și politică ce reprezintă să fie din ce în ce mai mare.

De altfel, evenimentele din ultimul timp, la cari România a participat activ, dovedesc acest lucru cu prisosință.

Dacă juxtapunem Mica Înțelegere ca organism internațional distinct, așa cum o prezintă noul ei statut, și Înțelegerea Balcanică – constatăm că dela Praga la fruntariile Persiei, s'a organizat un lanț de State, cu o acțiune politică coordonată, bazată pe nerevizuire, și cari încearcă să-și coordone pe cât le stă în putință activitățile lor nepolitice. (**Aplauze unanime, prelungite**).

Nimic nu poate accelera mai mult acest ritm decât acordurile economice.

De aceea, România a susținut cu toată convingerea Planul Tardieu. Nerealizarea lui momentană trebue să ne oblige să găsim o soluție echivalentă.

Acordurile economice pot reduce mult din dificultățile politice. Aplicate pe o scară întinsă ele pot aduce devalorizarea fruntariilor și, practicate cu bună credință, ele pot aduce completa lor spiritualizare.

În această direcție, acceptăm să mergem.

În cealaltă, adică în direcția revizuirii de fruntarii, pentru a recădea în sistemul suveranității închise, niciodată, căci acesta este drumul la războiu.

MISIUNEA ISTORICĂ A ROMÂNIEI

Voința României este fermă. Nimic nu o poate clinti. Este vorba de o luptă pentru progres, în care întreaga noastră existență este în joc.

În această luptă se ciocnesc azi în lume State vechi, pe care le respectăm pentru tradiția de civilizație și competență ce reprezintă și State noui, care sunt abia la originea activității lor internaționale.

România este printre acestea din urmă.

În lipsurile ce ea înfățișează, departe de a vedea slăbiciuni congenitale, care ar împiedeca ca sforțările ei să fie încununate de succes, eu văd, dimpotrivă, în sens invers, tot progresul pe care ea este chemată să'l facă și pe care vârsta fragedă a organizării nostre de Stat nu ne-a îngăduit să'l fi realizat încă. Și departe de a fi descurajat, ideea misiunii viitoare a țării mă susține în orice clipă.

Ideea misiunii istorice a României este atât de tare la oamenii noștri de stat, încât ea singură poate explica puterea lor de rezistență în mijlocul greutăților și amărăciunilor care întovărășesc sarcina lor. (**Vii aplauze unanime**). Iți înduri soarta și lupți! Pentru ce?

Pentru că simți că dacă tu ai să ispășești anume lipsuri, tot tu ai și misiunea de a micșora diferența de nivel dintre țara ta și altele, privilegiate pe vremuri când a ta trăia în asuprire. Străinătatea nu cunoaște puterea pe care o dă Românilor credința că ei nu și'au spus încă cuvântul în evoluția internațională. (**Aplauze furtunoase, prelungite și îndelung repetate, strigăte de «bravo»**).

Revizuirea nu este pentru România numai amputarea moșiei strămoșești. Revizuirea este amputarea atribuțiunilor istorice ale neamului nostru, tocmai în clipa în care el și'a desăvârșit unitatea.

Din nedreptățile istorice suferite de poporul nostru, unii cari au fost feriți de ele voiesc să deducă privilegii pentru țara lor.

Noi nu revendicăm ranguri aristocratice în viața internațională; în schimb, nu vom renunța niciodată la egalitatea cu ceilalți, așa de greu câștigată.

Și celor care ne vorbesc azi de întoarcerea la trecut pe calea revizuirii, le răspundem: trecutul a fost al vostru, prezentul nu este al nimănui, iar viitorul nu vi-l dăm, căci este cel mai scump bun din câte avem. (**Aplauze furtunoase unanime, repetate și prelungite; întreaga Adunare în picioare ovaționează.**

D-l N. Titulescu, Ministrul Afacerilor Străine, este felicitat călduros de către membrii guvernului).

D-l C.I.C. Brătianu. Domnule președinte, cer afișarea discursului domnului Ministru al Afacerilor Străine. (**Aplauze**)

*

REPLICA D-LUI IULIU MANIU

Domnule președinte,

Domnilor deputați,

Țiu să declar dela început că iau la cunoștință, cu satisfacție și cu mulțumire, de strălucitul răspuns al d-lui Ministru al Afacerilor Străine. Cred că este mai bine și mai nimerit, în fața importantelor declarațiuni făcute de d-sa și în fața manifestărilor oficiale ale țării noastre, prin glasul d-sale, de a nu lăsa să se atingă hotarele noastre în nicio formă, să luăm la cunoștință acest răspuns, fără a mai întinde discuția asupra lui.

Această unanimă manifestare a Adunării, cred că este cel mai bun răspuns dat tuturor celor ce vor să se atingă de ceea ce este al nostru, dreptul nostru istoric și realități etnice. (**Aplauze unanime**).

Nu pot decât să felicit pe d-1 Ministru al Afacerilor Străine, pentru rezultatul pe care l-a obținut – și în ce privește întărirea Micii Înțelegeri, în ce privește clarificarea atâtor chestiuni importante cu Rusia Sovietică și în ce privește blocul balcanic, despre care aș vrea să fie, așa cum voiesc nobilele națiuni turcă și elenă, ca și noi – izvorît din cele mai sincere sentimente de stimă și prietenie. (**Aplauze**).

Dacă în atâtea și atâtea chestiuni interne ne desparte, unii de alții, o lume întreagă, doresc măcar în chestiunile externe să ne unim cu toții în gând și hotărîre, de a păstra ceea ce este al nostru, de a nu ataca pe nimeni, dar a nu lăsa ca nimeni să ne atace patrimoniul național. (**Aplauze unanime, mult prelungite**).

Va trebui, firește, să nu fim numai deștepți, să nu fim numai hotărâți, ci și tari (**aplauze unanime**), în sensul unei puteri interne de consolidare națională și economică și în sensul realizării unei puteri armate, care să impună chiar și celor ce ar avea vreo îndoială în ceea ce privește destoinicia, tăria și voința noastră. (**Aplauze unanime**).

Dacă în ceea ce privește realizarea unei Confederațiuni Sud-Est Europene, poate aș fi de părere că pașii necesari ar trebui făcuți mai repede, până când nu va fi prea târziu, totuși – în fața acestui discurs care luminează departe și care doresc să fie ascultat pretutindeni – las ca această parte a desfășurărilor mele să o examinez mai aproape, cu altă ocaziune. (**Aplauze unanime mult prelungite**).

100 DE ANI DE LA SEMNAREA TRATATULUI DE LA TRIANON. BĂTĂLIA PENTRU TRANSILVANIA

Dr. ist. Ion Constantin

Se împlinesc în curând 100 de ani de la semnarea Tratatului de la Trianon (4 iunie 1920) între Puterile Aliate învingătoare în Primul Război Mondial și Ungaria, în calitate de stat succesor al Imperiului Austro-Ungar, stat învins în Primul Război Mondial, în Palatul Marele Trianon de la Versailles de către 16 state aliate (inclusiv România), pe de o parte, și de Ungaria, de altă parte. Tratatul a fost semnat pentru a stabili frontierele între statele succesoare ale Austro-Ungariei: Austria, Ungaria, Regatul Sârbilor Croaților și Slovenilor (stat devenit ulterior Iugoslavia), Cehoslovacia, precum și între România și Ungaria. Documentul a făcut parte din seria tratatelor încheiate la finalul Primului Razboi Mondial, celelalte fiind tratatele de pace încheiate de Puterile Aliate cu Austria (la Saint Germain), Bulgaria (la Neuilly), Germania (la Versailles) și Turcia (la Sèvres).

Evenimentele politice și militare care au avut loc în vara anului 1919 – instaurarea bolșevismului în Ungaria și riposta hotărâtă a armatei române – au înăsprit relațiile României cu statele membre ale Consiliului Suprem și explică, în bună măsură, amânarea încheierii tratatului de pace cu Ungaria până în iunie 1920. La 16 ianuarie 1920, Consiliul Suprem a remis delegației ungare Tratatul de Pace.

În cadrul Conferinței, șeful delegației ungare, contele Apponyi, printr-un discurs rostit în trei limbi, a arătat că Ungaria a fost statul cel mai crunt lovit „*deoarece a pierdut două treimi din teritoriul și populația de dinainte de războ*i”. Mai mult, Apponyi susținea că „se transferă hegemonia unor rase cu civilizație inferioară” și că „nu se ține seama de voința popoarelor care se transferă dintr-un stat în altul”. Delegația ungară cerea plebiscit, care să asigure alipirea fostelor teritorii la statul ungar, iar în cazul în care dezmembrarea se va menține, „*o uniune economică a părților dezlipite și garanții temeinice pentru ocrotirea minorităților*”.

Aceste observații, ca și altele de aceeași factură, au provocat împotrivirea vehementă a delegațiilor română, cehoslovacă și iugoslavă. După ce reaminteau Conferinței de Pace orientarea imperialistă a politicii externe promovate de Austro-Ungaria, cele trei delegații demonstrau, pe baza unor izvoare documentare autentice, drepturile istorice ale națiunilor asuprite din Imperiul Habsburgic asupra teritoriilor pe care le locuiau de veacuri.

După dezbateri furtunoase care au durat peste patru luni, Puterile aliate și asociate mari și mici au încheiat în ziua de 4 iunie 1920, la Trianon, lângă Paris, Tratatul de Pace cu Ungaria.

Semnat în numele României de savantul Ion Cantacuzino și de Nicolae Titulescu, Tratatul de la Trianon a reglementat o serie de probleme cu caracter economic, juridic, financiar, comercial, militar, național și teritorial.

Menirea Tratatului nu a fost doar de a trasa frontierele dintre Ungaria și țările vecine (România, Cehoslovacia, Iugoslavia și Austria). El a fost un act complex, care, în cele 14 părți și 364 de articole, a reglementat problemele privind raporturile dintre Ungaria și peste 20 de state din Europa și alte continente, cu care, în timpul războiului, ea ajunsese într-un conflict declarat oficial.

În ceea ce privește conținutul, Tratatul este divizat în patru părți: Prima parte include Pactul Ligii Națiunilor (parte comună pentru toate tratatele de pace încheiate după Primul Război Mondial). Cea de-a doua parte (articolele 27-35) definește frontierele Ungariei cu statele vecine. În principiu, acestea sunt actualele frontiere ale Ungariei. Frontiera româno-ungară este descrisă în secțiunea a doua a articolului 27 (traseul actualei frontiere între România și Ungaria). În principiu, Tratatul consfințea includerea teritoriului Croației-Sloveniei (partea de nord a Republicii Croația) și Voivodinei (inclusiv treimea de vest a Banatului) în cadrul Regatului Sârbilor, Croaților și Slovenilor, a Slovaciei și Ruteniei (azi Republica Slovacia și Regiunea Transcarpatia din Ucraina) în cadrul Cehoslovaciei, a Transilvaniei și părții răsăritene a Banatului în cadrul României și a Burgenlandului în cadrul Republicii Austria. Partea a treia (articolele 36-78), intitulată „Clauze politice pentru Europa", conținea o serie de clauze privind, pe de o parte cadrul bilateral al relațiilor dintre Ungaria și statele vecine, recunoașterea unor clauze politice privind anumite state din Europa (Belgia, Luxemburg etc.), dispoziții referitoare la cetățenie, protecția minorităților naționale. Partea a patra (articolele 79-101), intitulată „Interesele Ungariei în afara Europei" conținea prevederi referitoare la renunțarea de către Ungaria la tratatele încheiate de către Dubla Monarhie cu Maroc, Egipt, Siam (Thailanda de azi) și China.

În mod deosebit, acest tratat a consfințit noua configurație teritorială care a rezultat din dezmembrarea Austro-Ungariei și a consemnat angajamentul Ungariei de a recunoaște frontierele Italiei, Austriei, Poloniei, României, Iugoslaviei și Cehoslovaciei. Totodată, tratatul amintit a confirmat recunoașterea unirii Transilvaniei cu România. Pe bună dreptate, Nicolae Titulescu declara: „Tratatul de la Trianon apare tuturor românilor, și îndeosebi celor din Ardeal, ca o consfințire a unei ordini de drept mult mai redusă decât aceea pe care veacuri de conviețuire și suferințe comune au săpat-o în conștiința istorică a neamului nostru. De aceea, în chip firesc, în opinia noastră publică, Tratatul de la Trianon evoca mai curând ideea unei completari decât ideea unei amputări". La rândul său, Nicolae Iorga, dând glas sentimentului respectării durerii celor învinși, afirma : „Ca unii care avem în inimile noastre cultul omeniei, înțelegem și prin experiența proprie, care e lungă de atâtea

veacuri, durerile morale cele mari ale altora, pe care-i atinge suprema nenorocire a înfrângerii. (...) Din suflet compătimim pe unguri, ale căror calități de rasă suntem în stare a le prețui, pentru cumplita nenorocire la care i-au adus defecte tot atât de însemnate și neputința de a se conduce în momente de criză. Și, oricât ar fi fost de firesc ca la București să se facă demonstrație pentru triumful final al unei oștiri așa de încercate, care e cea mai mare iubire și mândrie a noastră, n-a stat în intenția noastră să ofensăm suferința. (...). Și am dori ca prin aceasta să fim și provocatorii acelui reviriment în spirite, care ar reda operei comune a civilizației moderne pe un popor maghiar raționabil, fără nimic din acel imperialism copleșitor pentru alții, care exclude până acum pe unguri de la orice colaborație folositoare".

O mare nedreptate istorică fusese reparată. Se confirmau cele spuse de Elena Văcărescu la încheierea Tratatului de la Trianon : „Se semnează Tratatul care, după atâtea secole de dureroasă despărțire, face să se întoarcă acasă copilul drag, această Transilvanie dorită de întregul neam și care, la rându-i, n-a trăit decât cu dorul pentru noi".

După Trianon - așa cum arăta Emmanuel de Martonne -, noua Românie se înfățișa „*nu ca un stat născut din fantezia diplomaților, nu ca un stat rezultat în virtutea unui principiu abstract, ci ea este încheierea unui proces de evoluție logic*". La rândul său, Milton G. Lehrer, vorbind despre Tratatul de la Trianon, nota : „*Dacă în 1920 s-a comis o nedreptate, nu ungurii au să se plângă de ea, ci românii, căci dincolo de frontiera politică au fost lăsate în teritoriul unguresc mai multe insule de români*".

Frontierele Ungariei cu statele vecine, astfel cum au fost descrise în tratat, au fost delimitate în anii imediat următori. Singura excepție a fost orașul Sopron (în limba germană Odenburg) din Burgenland care, în urma unui plebiscit ținut la data de 14 decembrie 1921, a decis să rămână parte a Ungariei. Dispozițiile tratatului referitoare la minoritățile din Ungaria au fost aplicate parțial, astfel că procesul de asimilare a acestora a continuat, Ungaria fiind în prezent unul din statele cele mai omogene etnic din Europa.

Tratatul de la Trianon a consfințit existența unui stat maghiar independent, ideal al revoluționarilor maghiari de la 1848 și al oamenilor politici maghiari în perioada de sfârșit a Dublei Monarhii, chiar dacă nu în frontierele imaginate de aceștia. În pofida acestui fapt, Tratatul a fost și continuă să fie perceput în mentalul colectiv maghiar drept o catastrofă. Din această perspectivă, Tratatul de la Trianon reprezintă doar actul care a consfințit sfârșitul regatului sfântului rege Ștefan, regat care de facto dispăruse în secolul al XVI-lea, prin înfrîngerea de la *Mohács* (1526) de către otomani și divizarea teritoriilor sale între Imperiul Otoman și Sfântul Imperiu Roman (devenit ulterior Austria și, în 1867, Dubla Monarhie, Austro-Ungaria), dar care formal a continuat să existe, împărații de la Viena purtând până la sfârșit și titlul de regi apostolici ai Ungariei.

De menționat că Tratatul de la Trianon nu a ocupat un rol la fel de important în conștiința populației statelor succesoare; în principiu, pentru acestea Tratatul a consfințit realizarea dreptului la autodeterminare al popoarelor din Transleithania (partea ungară a Dublei Monarhii) și a consfințit o realitate existentă pe teren (majoritatea teritoriilor fuseseră deja ocupate de către forțele armate ale României, Cehoslovaciei, Regatului Sârbilor, Croaților și Slovenilor.

În Ungaria, data de 4 iunie 1920, când s-a semnat Tratatul de la Trianon, a fost declarată „zi de doliu național". Membrii Parlamentului de la Budapesta, majoritar fascist, reunit, în luna august 1920, pentru ratificarea Tratatului de Pace de la Trianon, au clamat, sacadat, prelung reluat, sloganul: „*Nem! Nem! Soha*!" („*Nu! Nu! Niciodată*!"), care a devenit deviza simbolică a revizionismului maghiar, un fel de catehism revizionist. Imediat s-a pus în mișcare un angrenaj uriaș al reacțiunii maghiare, prin „*martirajul revanșard*", pentru anularea „*nedreptății istorice*" făcută Ungariei. Întreaga aristocrație ungară și-a exprimat voința de a lupta „*până la ultima suflare*" pentru ca prevederile Tratatului să nu devină niciodată o realitate. Aristocrația ungară, generațiile de politicieni care s-au perindat pe la Budapesta, din 1920 și pînă astăzi, au reușit, cu dibăcie, să inoculeze în sufletul poporului ungar ideea că Ungaria nu poate exista fără redobîndirea vechilor hotare, instigînd astfel la ură împotriva popoarelor vecine, care le-au „furat" țara.

În acest sens, Budapesta a căutat în mod activ să împiedice orice reconciliere fundamentală etnică din regiune și în special dezvoltarea unei vieți comune între unguri și români. Dimpotrivă, Horthy și guvernele ungare care au urmat la putere au avut misiunea de a insufla convingerea, în rândul maghiarilor de pretutindeni, că unirea Transilvaniei cu România a fost doar o ocupație temporară de către trupele ostile, sub care minoritatea ungară a fost supusă la o continuă brutalitate și asimilare forțată, demonizându-i pe români și politicile lor asupra minorităților. Indicațiile lui Horthy din octombrie 1919 au exprimat în mod explicit intențiile interbelice ale Ungariei: „Până când va veni timpul potrivit pentru un atac, relațiile pacifiste cu România trebuie menținute, totuși orice oportunitate trebuie folosită pentru a o izola diplomatic, iar o organizație iredentistă activă trebuie să continue să existe în Transilvania".

Cum incitarea la ură etnică și instigarea la violență au devenit simboluri ale politicii (clandestine) ale Ungariei împotriva vecinilor săi, politica internă a alunecat de asemenea spre naționalism extremist și violență paramilitară. Budapesta și-a implicat organizațiile maghiare imigrante din întreaga lume în proiectul său iredentist. La conferința mondială maghiară susținută la Budapesta în 1927, de exemplu, organizația ungaro-americană a oferit sprijin pentru revizionismul teritorial, pe care l-a onorat în timpul activității neîntrerupte de lobby a administrației prezidențiale americane. Horthy a reușit chiar să recruteze ambasadori britanici pentru a submina sprijinul Londrei

pentru București, dar și un magnat britanic (lordul Rothermere, proprietarul trustului de presă „*Daily Mail*”) care să insiste pe lângă Führer să atace România.

Demonstrând că toate mijloacele erau justificate în acest demers, Horthy, care și-a promovat în mod ostentativ sentimentele sale anti-comuniste și anti-sovietice, a colaborat de asemenea cu Stalin pentru a diviza România.

În întreaga perioadă interbelică, Ungaria a desfășurat o propagandă furibundă contra Tratatului de la Trianon în străinătate: Anglia, Italia, Germania, Franța, SUA etc., prin toate mijloacele posibile inclusiv prin soțiile unor demnitari maghiari, miniștri, ambasadori etc. Deși istoriografia maghiară și unii oameni politici maghiari au susținut că Dubla Monarhie reprezentase o soluție mai echitabilă pentru minorități și că slovacii, croații, rutenii, românii din Transilvania ar fi fost mai favorizati în cadrul Dublei Monarhii decât în statele succesoare, niciun grup etnic din Dubla Monarhie nu a susținut revenirea la starea de lucruri anterioară Primului Război Mondial.

Acțiunile spionajului ungar s-au desfășurat pe mai multe planuri. În toamna și în iarna anului 1918 au fost organizate grupări terorist-diversioniste „*care urmăreau să reprime în sânge mișcarea de eliberare națională a românilor transilvăneni*". Apariția acelor organizații paramilitare, „de sorginte naționalist-șovină”, au constituit „temelia și forța de șoc a regimului fascisto-horthyst, instaurat, în Ungaria, la 1 martie 1920”. Au fost asasinați, sălbatic, numeroși români din mișcarea națională. Cazurile de la Făget, Crasna, Șimleu, Tășnad, Nușfalău sunt o dovadă a cruzimii „*Căștilor de Oțel*” și a „*Gărzilor Roșii*”. Programul naționalist-revizionist ungar, cuvântările incitatoare ale lui Horthy, toate erau fundamentate pe doctrina hungaristă, susținută, la 1848-1849, de Kossuth Lajos. Totul, sub fantasma Ungariei Mari și a mitului Coroanei Sfântului Ștefan, pentru realizarea programului revizionist.

Având o evidentă orientare revizionist-iredentistă, serviciile secrete ungare au desfășurat o intensă activitate de spionaj în România. În 1920, din însărcinarea lui Horthy Miklos, colonelul Zsolt creează „Serviciul Maghiar de Informații”, cu activitate mai ales în rândul populației maghiare din zona de frontieră și în județele Mureș, Ciuc, Odorhei, Harghita. În sprijinul structurilor informative ungare, de un mare ajutor sunt organizațiile paramilitare constituite: „Asociația Ungară pentru Apărarea țării”, „Liga Revizionistă Ungară”, „Uniunea Maghiară de Apărare a Rasei”, „Garda Revizionistă”, „Comitetul pentru Apărarea Națiunii”, „Ordinul Vitejilor”, „Vânătorii Turanici”, „Divizia Secuiască”, „Organizația Levente”, toate cu caracter revizionist, oficine ale spionajului horthyst. Comploturi antistatale, împotriva României, dirijate de Budapesta, au loc la Cluj, Târgu-Mureș, Târgu-Secuiesc, Oradea. Între anii 1938-1940 au loc mai multe acțiuni ale terorismului ungar de stat împotriva unității României, la Satu Mare, Carei, Oradea, Cehul Silvaniei, Zalău, Cluj, Marghita, Hunedoara, Târgu-Mureș, Odorhei, Miercurea Ciuc,

Valea lui Mihai, Șimleul Silvaniei, Baia Mare, Sighet, Jibou, Dej, Șumuleu-Ciuc, Sfântu Gheorghe.

În anii `30 ai secolului trecut, Regatul Ungariei a acționat prin toate mijloacele pentru revizuirea, fie și parțială a Tratatului de la Trianon. După venirea la putere, în Germania, a lui Adolf Hitler, politica externă a guvernului de la Budapesta s-a raliat deschis revizionismului militarist-revanșard promovat de noul regim politic instalat la Berlin. Odată cu nominalizarea în fruntea guvernului ungar a liderului fascist Gyula Gömbös de Jafka, revizionismul pe seama României, Cehoslovaciei și Iugoslaviei a devenit politică oficială de stat a Ungariei.

Deși în perioada 1938-1941 s-a reușit anexarea unor teritorii care aparținuseră Dublei Monarhii (1938 - sudul Slovaciei, 1939 - Ucraina subcarpatică, 1940 - nordul Transilvaniei, 1941 - teritorii aflate azi în Serbia, Croația și Slovenia), frontierele de la Trianon au fost consfințite din nou în anul 1947, prin Tratatul de pace din 10 februarie 1947, încheiat între Puterile aliate și Ungaria.

Activități deosebit de intense a avut Serviciul de Securitate al Ungariei, în spațiul românesc, în perioada 1949-1989, prin AVO, prin organizații naționalist-șovine, precum Cercul „Kossuth”, „Tineretul Secuiesc”, „Garda Populară”, „Cerbii Albi”, „Mișcarea de Rezistență”, „Organizația Secretă Revoluționară”, „Organizația Tineretului Maghiar din Ardeal”, „Banda teroristă din Sovata”, organizația subversivă de la Liceul din Miercurea Ciuc, Asociația Secretă „Harghita”, „Steaua Neagră” („Legiunea Morții”), toate apărute cu „scopul răsturnării puterii de stat românești din Transilvania, vizând alipirea Transilvaniei la Ungaria”, în aceste acțiuni antistatale fiind implicat și episcopul romano-catolic de Alba Iulia, Marton Aron. Serviciile secrete ungare și-au intensificat acțiunile informative, îndeosebi după 1968, când a fost desființată Regiunea Autonomă Maghiară, prin acțiunile antiromânești urmărindu-se „*dezintegrarea României și crearea Ungariei Mari*", nostalgica ficțiune ungară.

Ca urmare a acțiunilor reformatoare, inițiate de liderul sovietic Mihail Gorbaciov, are loc noua structurare a serviciilor secrete ungare după 1989, totul sub visul și fantoma „Ungariei Mari a regelui Ștefan”, promotor avându-l pe Sürõs Mátyás, cu sfătuitorii lui de taină: Sütõ András, Kányádi Sándor, Domokos Géza, Fazekas János, Szabo T. Attila, adepți ai unei politici revizioniste cu accente naționalist-extremiste, șovine, neorevizioniste. În spatele acțiunilor iredentiste se aflau Oficiul de Securitate al Republicii Ungare, Oficiul de Informații al Republicii Ungare, Oficiul de Informații Externe, Oficiul Siguranței Naționale, Oficiul Tehnic pentru Siguranță Națională, Oficiul Militar de Investigații, urmărindu-se interceptarea corespondenței și a convorbirilor telefonice, acțiuni de filaj, precum și percheziții secrete, comunicațiile guvernamentale, monitorizarea presei.

Propaganda în politica revizionistă ungară, beneficiind și de sprijinul președintelui Árpád Gõncz, cuprindea „Transilvania ca problemă de stat, obținerea hegemoniei politico-economice a Ungariei în Valea Dunării și în așa-zisul Bazin Carpatic, destabilizarea continuă, inclusiv dezmembrarea statelor vecine Ungariei". Sunt folosite intens internetul și diaspora în acțiunile propagandistice de natură revizionistă, prin dezinformarea opiniei publice internaționale, insistând pe acordarea autonomiei teritoriale a Transilvaniei, pe revizuirea prevederilor Tratatului de Pace de la Trianon și ale Conferinței de Pace de la Paris.

Transformările structurale, intervenite în Europa de Est, odată cu anul 1989 - prăbușirea regimurilor comuniste, desființarea Pactului de la Varșovia și a CAER au creat o nouă situație în ecuația unor jocuri de interese geopolitice și de strategii politico-militare, prielnice naționalismului șovin, iredentismului, revizionismului și separatismului maghiar. S-a creat o mișcare revizionistă care viza România, Serbia, Croația, Slovacia și Ucraina, „prin inducerea haosului în această parte a Europei", maghiarii urmărind „obținerea autonomiei teritoriale pe criterii etnice" și „drepturi colective". Au loc modificări de ton și de accent din partea ungară. Manifestări antiromânești au avut loc în multiple ocazii, excelând prin atacarea Tratatului de la Trianon, contestarea dreptului istoric al României asupra Transilvaniei. S-au evidențiat cele organizate de „Mișcarea de Tineret din 64 de Comitate", de factură neofascistă, liderii acestei mișcări susținând așa-zisa „*teroare la care este supusă populația maghiară din Transilvania*", prin „atrocitățile comise împotriva maghiarilor", prin „teroare spirituală", totul, sub deviza: „*Să piară Trianonul*!"

Chiar și după accederea României în NATO și în UE, după semnarea Tratatului de bază între cele două țări, diplomația ungară „*a continuat să vehiculeze aceleași idei iredentiste și revizioniste", urmărind internaționalizarea pretinsei probleme a Transilvaniei*". Tratatul de Pace de la Trianon, „nedreptatea istorică" făcută Ungariei, nereturnarea proprietăților bisericilor istorice ungare, toate sunt mereu incriminate, printr-o reîntoarcere la „trecutul Ungariei interbelice". În cadrul unei ceremonii festive din aula Parlamentului de la Budapesta, premierul Viktor Orban, decernând unor personalități distincțiile „Corvin în lanț", create de Horthy Miklos în anul 1930, recurgea la o „*reînființare cu profunde conotații, cu declarata intenție de refacere a Ungariei Milenare*". Manifestațiile de la Budapesta continuă, organizate de „Mișcarea Revizionistă Maghiară", accent punându-se pe obținerea dreptului de proprietate, de către etnicii maghiari, asupra unor mari terenuri agricole, a pădurilor și imobilelor, bineînțeles, pe căi ilegale, crearea, în Transilvania, a unei „subeconomii subversive", prin edificarea unei „regiuni transfrontaliere". Accentul se pune pe „lipsa de drepturi a maghiarilor din România", trâmbițată cu orice prilej.

Conceptele doctrinare ale revizionismului ungar vizând România, sfidând realitățile de natură istorică, sunt următoarele: „primatul" maghiar în Transilvania, „dreptul istoric" al celui venit în „terra deserta". Adepții „Partidului Dreptății și Vieții Maghiare", al lui Istvan Csurka, clamau: „Vrem înapoi Transilvania! Jos Trianonul!". În șirul acelor concepte doctrinare sunt cuprinse: panmaghiarismul „țării-mame", contestarea Tratatului de Pace de la Trianon (1920) și a celui de la Paris (1947), invocând falsul „drept istoric milenar" al statului ungar asupra teritoriilor stăpânite de Ungaria până în 1918, „transilvanismul", ca formă a refuzului acceptării, de către fostele clase conducătoare ungare, „a noii apartenențe statale a Transilvaniei la România". Fluturând ideea unui „transilvanism federativ", invocat cu orice prilej, ei urmăresc ca totul să se finalizeze prin „forma autonomistă". Au urmat alte forme ale ambițiilor minorităților maghiare: „factor constitutiv de stat", „discriminărea pozitivă", a „drepturi colective", „autonomie teritorială", „cantonizarea României", „euroregiunile", toate instrumente ale revizionismului maghiar.

Din păcate, și astăzi, Ungaria, membră a Uniunii Europene, a NATO, ca și România, își reiterează politica extremist-revizionistă, adaptând-o noilor realități, noii ideologii a revizionismului ungar, mascându-și pretențiile de anexare a Transilvaniei, de data aceasta sub chipul necesității „acordării autonomiei teritoriale așa-zisului ținut Secuiesc, autodeterminării și autoguvernării maghiare și secuiești" pe pământ străbun românesc!

Momentul Trianon a fost interpretat în unanimitate de istoricii unguri ca o nedreptate extraordinară și o rană dureroasă. De fapt, Tratatul de la Trianon a reparat una dintre cele mai longevive nedreptăți din Europa. Pentru prima dată în câteva sute de ani, majoritatea populației din Transilvania și-a primit cu adevărat drepturile politice și civile, a fost eliberată de discriminarea economică sistematică, i s-a permis libertatea religioasă și nu a mai fost supusă naționalismului agresiv al unei „*rase superioare*".

Dar Tratatul de la Trainon nu a inversat pur și simplu rolurile dintre discrimnat și discriminator. Fosta minoritate maghiară privilegiată nu a fost privată de drepturile politice. Nu a suferit restricții punitive aplicate practicilor religioase. Și, cu excepția reformei agrare care de asemenea a redistribuit proprietățile marilor stăpâni din vechiul regat, minoritatea maghiară nu a fost supusă unei politici economice discriminatorie.

În tot acest timp, Budapesta nu și-a asumat niciodată responsabilitatea pentru represiunea sa de secole asupra populației române din Transilvania. Eșecul de a recunoaște pe deplin această povară, de a o analiza în toate aspectele sale, a făcut ca Budapesta să fie incapabilă de a trece peste toate aceste conflicte interetnice. Elitele politice maghiare, cu greu s-au putut dezice de trecut pentru a merge mai departe, au refuzat să recunoască faptul

că originile actelor politice abuzive erau în continuare incluse în politica de stat, contaminând sistemul educațional și denaturând percepția publică.

Budapesta a continuat să promoveze politicile secolului XIX de asimilare forțată și, când forțele lui Horthy au intrat în nordul Transilvaniei în septembrie 1940, au început să ucidă sistematic elitele intelecutale și spirituale din orașele și satele românești. Au fost acțiuni punitive ordonate de comandanții militari maghiari în cadrul unei campanii urmărită cu bună știință de conducerea politică maghiară.

Din păcate, evenimentele care au urmat, culminând cu răpirea Ardealului de Nord, în 1940, și continuând cu o neîntreruptă și intensă campanie antiromânească în afara, dar și înăuntrul statului vecin, la care se adaugă voci ale politicienilor maghiari din țara noastră, arată, încă o dată, că toți aceștia nu au reținut nimic din învățămintele istoriei. Mai mult, capete înfierbântate visează la „*un imperiu al Sfântului Ștefan*", într-o lume care acum, la început de mileniu trei, se vrea disociată de aceste rămășițe ale medievalismului.

Izvorul revizionismului maghiar de asăzi trebuie căutat în primul rând în nostalgiile imperiale ungare, în mentalitățile care refuză să accepte ideile și realitățile vremurilor în care trăim. Intuind viitoarea politică revizionistă a Ungariei, Nicolae Iorga scria : „*Poporul maghiar are altceva de făcut decât să-și recapete hotarele în afară și anume: să-și refacă sufletul înăuntru. Revizuindu-l și schimbându-l din medieval ce continuă a fi, în modern cum trebuie, în propriul său interes să fie, el va înțelege că alcătuirile vechilor năpăști năvălitoare și creațiunile mandatelor pontificale de la anul 1000 nu mai pot dăinui astăzi*".

Parte a României și a Europei în același timp, Transilvania este, mai presus de toate, „*patria primitoare a tuturor locuitorilor săi. Pentru prima oară în istorie, sunt acum premise reale pentru ca toți locuitorii ei să fie și să se simtă egali și la ei acasă*", susține academicianul Ioan-Aurel Pop. Trecutul Transilvaniei trebuie cunoscut nu pentru încrâncenare și confruntare, ci pentru destindere și bună înțelegere. Este singura opțiune logică și benefică pentru toți de a merge înainte neabătuți pe acest drum.

ANUL TRIANON

Eugen Uricaru

Acum doi ani de zile s-au împlinit o sută de ani de la Actul Unirii Transilvaniei cu România. Multe persoane, chiar și dintre cele responsabile cu destinele Statului Român au săvîrșit păcatul de neștiință confundînd Centenarul Unirii cu Centenarul României, fapt petrecut nu mult după jumătatea secolului trecut, adică 1977.

Asta fără a vorbi de păcate sensibil mai mici cum ar fi ignoratul act al revenirii Dobrogei la patrie, Unirea Banatului, Bucovinei și Basarabiei care au date diferite de 1 Decembrie. A fost o oarecare bâjbâială în afirmarea suveranității românești asupra acestor provincii care sunt românești prin natura lor istorică și prin majoritatea etnică românească copleșitoare.

Lipsa de cultură istorică i-a făcut pe unii istorici să găsească pete în soare discutînd în răspăr cu realitatea despre o așa zisă dominație maghiară asupra Transilvaniei de o mie de ani ori afișându-se în surtuc de pădurar habsburg într-o localitate românească din Covasna, susținînd că așa face un act omagial și de dreptate istorică. Istoricul cu pricina, păcat de numele pe care îl poartă, poate ar trebui să-și ia un pseudonim pentru a nu mai aduce atingere marelui adevărat istoric al românilor, nu are știință de istoria Transilvaniei.

Transilvania a fost sub control unguresc de la cucerirea sa petrecută între secolul al XIII-lea și secolul al XIV-lea, ultimele rezistențe autohtone fiind în Ținutul Hațegului, apoi Transilvania, și chiar și în această perioadă a existat o autonomie față de Regatul Ungar, pentru ca apoi, după Mohacs, deci la începutul secolului al XVI-lea să intre sub suzeranitate turcească, exact ca și celelalte două Principate românești de peste munți.

Această suzeranitate a luat sfârșit odată cu Pacea de la Carlowitz și cea de la Passarowitz când campaniile purtate de Habsburgi au adus Imperiului beneficii teritoriale incluzînd Banatul și Transilvania. Bucovina urma să fie luată peste 70 de ani. Controlul Budapestei, cu consecințele sale nefaste, s-a realizat doar în momentul realizării Dualismului austro-ungar și a durat pînă la sfîrșitul Primului Razboi Mondial.

Toată povestea aceasta cu mileniul maghiar de stăpînire a Transilvaniei este în fapt o perioadă discutabilă de control de circa două sute de ani și una de control opresiv de la dualism pînă la înfrângerea Puterilor Centrale de 50 de ani. Sunt evidențe care nu pot fi contracarate cu ficțiuni și propagandă. De aceea cînd istorici vopsiți, mă refer la o anume orientare în lumea acestor oameni de carte, care iau în răspăr faptele istoriei românilor, argumentînd valoarea lor, notorietetea lor cu elementele unei propagande care insistă de la 1920 să schimbe realitatea cu ficțiunea, sentimentul de întîlnire cu fantasmele generate de nemulțumirea față de un Tratat Internațional pe care și puterile

învingătoare și puterile învinse și-au pus semnăturile autorizate, este extrem de puternic și de neplăcut. Contestarea Tratatului de la Versailles și a celorlalte Tratate adiacente a dus la cel de-al Doilea Război Mondial.

Când se încalcă Tratatul de la Trianon se încalcă termenii Păcii europene. Asistăm, nu de azi și nici de ieri, ci de o sută de ani la manifestările disperate și furioase ale unei propagande din ce în ce mai profesionistă. Subiectele sunt din ce în ce mai înșelătoare însă obiectivul nu este decît unul - crearea în conștiința publică a realității Marei Nedreptăți ce s-a făcut Ungariei atunci și incapacitatea României de a fi un stat viabil, suveran, unitar.

S-a început, încă din timpul tratativelor de la Trianon, cu denigrarea României ca țară fără cultură, deci incapabilă să gestioneze Transilvania, o provincie care are o cultură bogată și recunoscută. În această situație se miza pe lipsa de informație, însă inițiatorii nu erau ei înșiși informați - România nu doar că se manifestase din plin ca o putere culturală europeană, dar și dăduse altor țări mari valori culturale. Franța a fost cea care a beneficiat cel mai mult de contribuția culturală a românilor. Delegația României a adus pe masa Conferinței colecția *Convorbiri Literare* și gestul simbolic a lămurit lucrurile. Apoi, s-a încercat, în perioada interbelică, un alt vicleșug, s-a propus Unirea României cu Ungaria sub Coroana României. Bineînțeles, Transilvania urma să fie co-administrată de ambele autorități administrative.

De aici și mai noua veche idee a Guvernului de la Budapesta, exprimată clar de Tokes Laszlo privind co-suveranitatea asupra Transilvaniei. Vorba ceea - ce-i al tău e și al meu, ce-i al meu e al meu! Problema optanților, a latifundiarilor din Transilvania care au optat pentru cetățenia maghară, a fost rezolvată cu bani grei, plătiți de Guvernul României în lei aur. După 1989, această problemă a fost redeschisă, adăugându-se și chestiunea proprietăților publice care fusese rezolvată prin renunțare reciprocă la acestea, dacă ele se aflau pe teritoriul celuilalt stat.

Corupția, reaua credință, prostia și cred că am putea găsi și multă indiferență față de interesele românești, au dus la recuperări uluitoare sancționate de instanțe judecătorești din România. Scandalul Fundației Gojdu a fost una din multele bomboane puse pe coliva proprietăților retrocedate ilegal.

După cel de-al Doilea Război Mondial, tensiunile au fost puse la păstrare din cauza faptului că ambele țări erau sub ocupația militară sovietică. România a încheiat acest regim în anul 1959. Ungaria l-a păstrat până în 1990. Dar asta nu a durat mult.

Apariția animozităților sovieto - române după 1964, a eliberat propaganda antiromânească de constrîngeri. Astfel, întâi timid apoi din ce în ce mai fățiș a reînceput campania de delegitimizare a României în ceea ce privește suveranitatea sa asupra Transilvaniei. Propaganda, în principiu, avea două

direcții principale - una de uz intern, în România, și alta destinată opiniei publice internaționale.

Propaganda destinată României urmărea stimularea rezistenței, sub diferite forme, a populației de limbă maghiară împotriva administrației românești, iar pe de altă parte fracturarea unității naționale române prin crearea unor sentimente de disprețuire a populației din Transilvania, inclusiv a românilor, față de nivelul cultural și economic al celor de peste munți, cât și inducerea unei idei ciudate că românii din Transilvania au infinit mai multe împreună cu maghiarii decât cu românii din fostul Regat. Este adevărat, relația dintre români și maghiari în decursul istoriei a fost complexă.

Ultimii 50 de ani de stăpânire maghiară a Transilvaniei au fost deosebit de duri. S-a trecut la o maghiarizare accelerată a populației românești, începînd cu schimbarea numelor de familie a celor vii, dar și cu schimbarea numelor de pe crucile de morminte. Maghiarizarea învățământului a fost dusă la capăt.

Condiția socială permisă românilor era deliberat cea inferioară, în serviciile statului fiind admiși cu precădere etnicii maghiari. Situația economică a românilor era cu totul precară și orice încercare a românilor de îndreptare legală a situației lor era pedepsită din plin.

Procesul Memorandumului ne spune multe, iar anii de închisoare a fruntașilor români ne conving că nu era simplu să ceri egalitate în drepturi pentru toți supușii dublei Coroane. Sfiala și teama românească, induse de secole de feudalism întîrziat, impus de magnații Transilvaniei, aveau de înfruntat orgoliul și disprețul multor maghiari, aflați în stări sociale superioare celor accesibile românilor.

Dacă luăm în considerare faptul că românii nu aveau dreptul să înnopteze în orașe, că nu aveau dreptul să aibă biserici de zid, înțelegem cam pe unde se aflau ei. Înțelegem și faptul că populația maghiară avea toate motivele să se considere superioară și să construiască un adevărat apartheid într-o provincie care s-a considerat de sute de ani o provincie a toleranței etnice.

Pe acest fond s-a construit o imgine destul de populară în Transivania a țiganilor de la București, a miticilor valahi și Capitalei care ne ia banii. Victime ale acestor produse propagandistice au căzut și acei români care au ținere de minte scurtă și cultură precară.

Dar ce ne facem cu intelectualii, unii istorici de profesie. Dacă nu sunt niște pragmatici, interesul înainte de toate, atunci sunt niște inși cu judecată infantilă. Este de așteptat ca aceste idei distructive să capete mulți adepți în măsura în care rezultatele democrației se lasă așteptate. E în firea lucrurilor când greșești sau cînd ți-e lene să faci ce trebuie să dai vina pe cineva.

Sunt oripilat de fiecare dată cînd aud *Asta-i România*, iar insistența cu care unele televiziuni distribuie imagini cu nemulțumiți de orice, de la o

groapă în drum la calitatea serviciilor publice, exclamând *Ce să-i faci, asta-i România*, mă îngrijorează profund.

Propaganda revizionistă a ajuns departe! Reușește să convingă destui de mulți că nu oamenii sunt de vină pentru ceea ce nu merge, ci România este o țară care nu merge. Iar dacă nu merge, o înlocuiești! Cei aproape un milion de morți din Primul Război Mondial care au căzut pentru reîntregirea României nu mai sunt morții noștri? Evenimentele de la Valea Uzului ne arată că totuși morții își au locul lor în viața și istoria celor vii. Despre alte teme ale propagandei antiromânești, în numerele viitoare.

ACȚIUNI INAMICALE MAGHIARE PRIVIND TRANSILVANIA

Mircea Iordănescu

La 4 iunie 2020 aniversăm un secol de la consfințirea pe plan internațional a Marii Uniri a Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România, hotărâtă la 1 decembrie 1918 de către Marea Adunare Națională de la Alba Iulia.

După Unirea Transilvaniei cu România, peste 200 de mii de unguri, în majoritate intelectuali, aparținând fostei pături conducătoare, grofi și urmașii lor, care au refuzat cetățenia română, s-au refugiat în Ungaria, în perioada 1918-1920, devenind elementele cele mai virulente ale dreptei revizioniste, împreună cu alți refugiați proveniți din teritoriile care s-au desprins. Aceștia au format *primele nuclee iredentiste*, încă din toamna anului 1918.

Din analiza fenomenului revizionist maghiar, de la apariția sa și până astăzi, rezultă că în decursul anilor acesta a cunoscut perioade de acalmie care au alternat cu adevărate puseuri de violență și propagandă negativă la adresa poporului român. Asemenea situații au fost potențate de evenimentele istorice majore ce s-au petrecut timp de un secol, cum sunt: Primul și al Doilea Război Mondial, Dictatul de la Viena, evenimentele din 1956 din Ungaria, înființarea Regiunii Autonome Maghiare în 1952, evenimentele din 1989 din România, tulburările etnice din 1990 din România, aderarea României și Ungariei la NATO și UE etc. Perioadele de acalmie ale propagandei iredentiste ne-au făcut să credem că vecinul din Vest a înțeles că generozitatea românilor, care niciodată nu au atacat pe această temă, ci numai au reacționat, va fi apreciată cum se cuvine. Ne-am înșelat, persistând în iluzia unei colaborări sincere, în timp ce Ungaria și emigrația maghiară nu au renunțat niciodată la gândul reanexării Transilvaniei. De mai multe ori în cursul celor 100 de ani de la Unirea Transilvaniei cu România am fost prinși pe picior greșit, deși cunoșteam uneltirile împotriva țării noastre, așa cum a fost cazul Dictatului de la Viena, când Ungaria a știut să profite de nouă șansă pe care i-a oferit-o relația specială cu Hitler și Mussolini, reușind pentru scurt timp să pună în pericol apartenența Transilvaniei la România.

Cu mult înainte de 1918, Ungaria a desfășurat acțiuni concertate cu bătaie lungă având scopul de a asigura urmașilor *„dovezi istorice”* pentru a le folosi în viitor. Astfel că s-a trecut la scrierea unor cărți cuprinzând *date falsificate* referitoare la istoria Transilvaniei și la etniile trăitoare în acest spațiu care, pe parcurs se spera să devină *izvoare istorice de referință*, în susținerea unor teze naționalist-iredentiste. Relevant este și modul cum administrația maghiară a înțeles *să mărească artificial numărul etnicilor*

maghiari din Transilvania. Referitor la acest aspect, prof. dr. Julius Jung, bun cunoscător al adevăratei istorii a Transilvaniei, spunea în 1877*: „Maghiarii sunt un popor plin de îngâmfare, care locuind în mijlocul națiunilor străine lor prin rasă, au pretins totdeauna și pretind încă să le domine și să le maghiarizeze și asta într-un fel de care însăși știința suferă. În recensăminte, de pildă, domnește voința bine hotărâtă de a arăta maghiarii mai numeroși decât sunt în realitate."*

Deși maghiarizarea numelor celor de altă etnie se practica de mult timp, în 1889 apare *„Manualul de maghiarizare*" a numelor românești sub semnătura lui Simon Telkes, președinte în acea vreme al Societății centrale de maghiarizare a numelor, care cuprinde indicații la nivel instituțional și particular asupra modalităților concrete de acțiune, ale căror consecințe le trăim și astăzi. Pentru exemplificare, redăm un pasaj din capitolul intitulat *„Cum să maghiarizăm numele de familie": „Așa cum, prin botez, creștinul devine membru al comunității creștine, tot așa, prin maghiarizarea numelui de familie, prin botez național, cel cu nume străin este primit în societatea maghiară, în rândurile adevăraților fii ai națiunii. Acest botez, acest crez este, din punctul de vedere social și național, mult mai important decât botezul religios, care nu dă decât un prenume și aduce adepți numai religiei, pe când maghiarizarea numelui de familie îl face maghiar și astfel ne mărește încrederea reciprocă și ne face egali, maghiarizarea numelui având, prin urmare, un mare rol etic în consolidarea și unificarea națiunii noastre. Bizuindu-ne pe sentimentul național maghiar, recunoscut la timp de cel mai șovin împărat din Occident, credem că cei șovăielnici și de rea credință se vor convinge că maghiarizarea numelui va realiza o consolidare unică și monolită a societății maghiare, în locul actualei societăți pestrițe. Alegerea noului nume trebuie să corespundă celui mai rafinat gust lingvistic: să fie impecabil maghiar și să nu lezeze interesele nimănui. Noul nume să fie scurt, cu sonoritate plăcută, unguroască, frumos și lesne de pronunțat chiar și pentru un străin."*

Sunt cunoscute în istoria de un secol, mult mai multe acțiuni și gesturi inamicale ungurești față de țara noastră în problema Transilvaniei, care au făcut obiectul unor documente, cărți, articole de presă, luări de poziție critice diverse etc. S-a sperat că, după aderarea României și Ungariei la NATO și UE, autoritățile de la Budapesta vor renunța la prențiile revanșarde nejustificate, însă, din păcate, pașii făcuți până în prezent sunt mici și fără speranța să rezolve neînțelegerile. Ba mai mult, în ultimul timp s-au înmulțit comentariile pro și contra referitoare la *teza „Transilvania principat independent", tot mai des vânturată în mediile revizioniste maghiare din Ungaria și România.*

Se observă cu ochiul liber că Ungaria pune umărul serios la transformarea Transilvaniei *în principat autonom*. Sunt suficiente argumente în acest sens, astfel: prim-ministru ungar Viktor Orban și mulți alți demnitari de

rang înalt vizitează relativ des Transilvania, fac declarații și comentarii politice care, de cele mai multe ori, urmăresc *îndoctrinarea comunității maghiarilor din România cu unele teze revizioniste de actualitate*; Transilvania este promovată din punct de vedere turistic, cel mai adesea independent, fără nicio legătură cu România; Ungaria investește major în Ardeal, cumpără terenuri, susține cu mulți bani proiecte economice și culturale etc.; un sistem judecătoresc corupt și antiromânesc *„restituie*" terenuri, imobile, chiar sate întregi urmașilor unor grofi maghiari, fără ca aceștia să aibă drepturi reale asupra lor. Cu toate acestea, autoritățile românești tac sau spun lucrurile cu jumătate de gură. Probabil, să nu supere UDMR care, după cum se cunoaște, joacă rolul de balama între partidele de guvernământ ce se succed la conducerea României. Această situație existentă astăzi în Transilvania l-a îndrituit pe Csaba Asztalos, președinte al Consiliului Național de Combatere a Discriminării să afirme într-un interviu recent publicat în presă*: „Ungaria, în mod indirect preia din atribuțiile statului român și construiește o identitate națională pe un teritoriu, adică într-un Bazin carpatic, care depășește granițele de stat*." Din păcate și această declarație, deosebit de gravă, a rămas fără replică din partea guvernanților noștri.

În spațiul public românesc au apărut și comentarii ambigue de genul că *ungurii nu pot pleca cu pământul în spate sau că oricum românii sunt majoritari în Transilvania.* Se scapă din vedere propaganda ce se face astăzi în Transilvania pentru a convinge locuitorii săi *că le-ar fi mult mai bine fără restul țării.* Unele mijloace de presă încearcă să *stimuleze o revoltă împotriva Bucureștiului sub pretextul că acesta ia banii din Ardealul mai bogat și îi folosește în alte zone ale României.* Avem de a face cu incitări diverse care *creează o atmosferă de neliniște în legătură cu Transilvania* și eventuale urmări imprevizibile pentru securitatea națională a României.

În acest context, este demnă de remarcat reacția fostului premier al României, Adrian Năstase, referitoare la vizitele și declarațiile nepotrivite ale premierului maghiar Viktor Orban în Transilvania*: „El este, din câte știu eu, premierul Ungariei, nu al României. Dacă vrea să vină în România ca premier, în mod normal trebuie să ia legătura cu Ministerul de Externe, merge, se întâlnește cu premierul României, au acțiuni împreună, dar nu vine, după părerea mea absolut inadmisibil, folosind pașaportul diplomatic sau contacte locale pentru diverse acțiuni care intră în zona de jurisdicție a statului român. Sigur, depinde acum cum doresc să continue conducătorii de astăzi ai României. Miza este foarte simplă: încercarea de a menține prezentă chestiunea Transilvaniei în plan internațional, de a alimenta comunitatea maghiarilor din România cu unele accente revizioniste, ceea ce mi se pare o formulă absolut inamicală".*

LUMINI ȘI UMBRE LA CENTENARUL TRATATULUI DE PACE DE LA TRIANON

Nicolae Gălățeanu

Se împlinesc anul acesta, la 4 iunie, o sută de ani de la încheierea Tratatului de Pace de la Trianon. Centenarul unui eveniment fundamental pentru existența unui stat european modern constituie, în mod normal, un prilej de bucurie pentru societatea din acel stat, un moment de aplecare asupra semnificațiilor istorice ale faptelor comemorate, de identificare a învățămintelor ce se desprind din suta de ani împlinită pentru viața prezentă și pentru viitorul oamenilor din statul respectiv. Cu alte cuvinte, marcarea unui Centenar este, oricând și pentru oricine, un motiv de sărbătoare și de bucurie. Această normalitate pare să fie, însă, un lucru greu de realizat în România zilelor noastre. Vom susține această afirmație prin relatarea câtorva fapte semnificative, relevante în contextul discutat, care s-au petrecut în ultimii ani și se petrec în prezent.

*

QUOD LICET BOVI

Unul din aceste fapte se referă la adoptarea de către Senatul României, în ultimele zile ale lunii iunie 2019, a unei ***propuneri legislative pentru declararea zilei de 4 iunie Ziua Tratatului de la Trianon***. Proiectul de lege stipulează că „în scopul marcării Zilei Tratatului de la Trianon *se organizează, la nivel național și local, manifestări cultural-educative și științifice consacrate conștientizării semnificației și importanței Tratatului de la Trianon.* Autoritățile administrației publice centrale și locale *pot sprijini* material și logistic din bugetele proprii, organizarea și desfășurarea manifestărilor. Fondurile destinate organizării acestor evenimente *pot fi asigurate* din bugetele locale sau din bugetul autorităților și instituțiilor publice. Organizațiile neguvernamentale și reprezentanții societății civile *pot sprijini* manifestările organizate de către autoritățile administrației publice centrale și locale" (subl.ns.). Înainte ca proiectul legislativ să parcurgă procedurile de avizare și aprobare în vigoare, șeful grupului UDMR din Camera Deputaților aprecia, pe pagina sa de socializare, că „proiectul este jignitor la adresa maghiarilor din România și contravine tuturor năzuințelor care servesc coexistenței pașnice dintre majoritate și comunitatea maghiară, limitând și proiectele privind un viitor comun" și preciza că „*UDMR se opune hotărât inițiativei și va întreprinde totul ca legislativul să respingă proiectul cât mai repede*". Disputa a trecut mai degrabă neobservată de către mass-media de limbă română, ca și cum ar fi fost vorba de o știre despre un ambuteiaj pe o autostradă de undeva din lumea largă, deși fondul problemei este mult mai complex și mai alarmant.

Cea mai recentă informație cu privire la proiectul legislativ se referă la punctul de vedere al Guvernului României, exprimat la 16.01.2020, care sună: ”*Nu susține proiectul legislativ*”.

Inițiativa legislativă românească din 2019 nu trebuie privită ca o replică la o hotărâre a Parlamentului Ungar, la care ne vom referi mai jos, ci mai degrabă ca un demers, justificat din orice punct de vedere, care este zădărnicit de mai mulți ani. Să ne amintim că un proiect de lege privind sărbătorirea Tratatului de Pace de la Trianon, aparținând tot Senatului României, din iunie 2015, a fost retras de către inițiatori în urma unui protest al liderului grupului parlamentar al UDMR din Senat, care declara: „*Nu numai că nu suntem de acord cu acest proiect, dar va îngreuna relațiile noastre cu celelalte partide și va avea un efect negativ și asupra relațiilor româno-maghiare* (...)”.

Cotidienele românești care au prezentat proiectul legislativ românesc din 2019 sub titluri precum „***Provocare la adresa Ungariei***” nu au avut o reacție de același gen în legătură cu faptul că Parlamentul Ungariei a votat, cu puține zile înainte, respectiv la 18 iunie 2019 (nu întâmplător ziua de naștere a amiralului Miklos Horthy) o hotărâre conform căreia anul 2020, când se împlinesc o sută de ani de la semnarea Tratatului de la Trianon, va reprezenta ***Anul Solidarității Naționale*** „ținând cont de problemele politice, economice, juridice și psihologice create de acest tratat de pace, nerezolvate până în prezent, dar în același timp, bazându-se pe credința de dăinuire a maghiarilor de peste hotare și apreciind rezultatele politicii de unificare a națiunii, fără modificarea granițelor, în mod pașnic, începând din 2010”.

Trebuie să menționăm, aici, ***poziția tranșantă, exprimată cu promptitudine de către Ministerul Afacerilor Externe al României față de hotărârea Ungariei de a declara anul 2020 drept An al Solidarității Naționale ca modalitate de a marca centenarul Tratatului de la Trianon***. MAE român „reiterează că orice încercare de rescriere a istoriei și de aducere în discuție a unor poziții revizioniste este inacceptabilă și nu se potrivește realității Europei secolului XXI sau ambițiilor de cooperare bilaterală stabilite prin Parteneriatul Strategic, prin Tratatul de înțelegere, cooperare și bună vecinătate între România și Republica Ungară, semnat la Timișoara la 16 septembrie 1996 și prin apartenența comună la UE și NATO” și „respinge ca nefondate justificările invocate pentru promovarea acestei declarații, din perspectiva României neexistând ,*probleme politice, economice, juridice și psihologice create de acest tratat de pace, nerezolvate până în prezent*’. Tratatul de la Trianon, care a stabilit, între altele, frontiera dintre România și Ungaria, nu reprezintă o problemă care să reclame rezolvare, astfel precum încearcă sistematic să acrediteze autoritățile de la Budapesta și nici nu reprezintă o tragedie astfel precum se notează în textul actului adoptat de Parlamentul Ungariei”.

O poziție similară față de hotărârea parlamentului ungar a exprimat ministrul de externe al Slovaciei, care a subliniat că aniversarea Tratatului de la Trianon nu trebuie folosită „pentru a deschide răni și a cultiva în permanență traume istorice". Referitor la afirmația conținută de hotărârea forului legislativ ungar conform căreia ar exista *probleme politice, economice, juridice și psihologice create de acest tratat de pace, nerezolvate până în prezent,* ministrul slovac a arătat că aceasta este de natură „să inducă un sentiment de amenințare și discriminare", să întrețină „ideea că minoritățile maghiare din țările învecinate, inclusiv Slovacia, ar fi private de drepturile lor". Precizând că „membrii tuturor minorităților din Slovacia sunt cetățeni cu drepturi depline", ministrul a adăugat: „*Ceea ce respingem, însă, este promovarea dreptului la autodeterminare a comunităților naționale menționate în hotărâre*".

Revenind la reflectarea în mass-media românească a încheierii Tratatului de Pace de la Trianon, constatăm că, dincolo de încercările de minimalizare a importanței sau de alterare a semnificației acestuia, precum și de acreditate a ideii că ar constitui un fapt cu conotații negative în istoricul relațiilor internaționale ale României din ultima sută de ani, atitudine evidentă la unele dintre canalele, să zicem, clasice ale comunicării în masă (presă, televiziune, radio), se manifestă tendințe similare și în mediile digitale, care în societatea contemporană au un rol covârșitor asupra formării opiniilor individuale sau colective. Un exemplu îl constituie discuțiile privind justificarea sau inadecvarea atribuirii numelui „*Trianon*" unor locuri publice. În acest sens, să ne amintim că în perioada interbelică, cinematografe și teatre, străzi și piețe din mai multe orașe românești, inclusiv din Transilvania și Banat, au purtat numele de „Trianon". Toate au fost însă redenumite la începutul regimului comunist, când istoria poporului român era pusă sub obroc, situație care durează și astăzi. Există, după cunoștința noastră, doar puține excepții. Una dintre acestea o constituie ***Hotelul Trianon din București***. Având însă în vedere că acționarii sunt cetățeni francezi, este puțin probabil că ar fi existat intenția vreunei entități publice românești în legătură cu simbolistica numelui. Aproape șocant este însă cazul unui ***important cinematograf din Iași***, care, ***construit la un deceniu după încheierea Primului Război Mondial cu denumirea „Trianon"***, a fost redenumit în 1944 în „Maxim Gorki", iar în 1960 în „Republica". În 2017, administrația orașului a reatribuit lăcașului de cultură denumirea inițială de „Trianon". Măsura a determinat formularea unei petiții on-line (care poate fi accesată și în prezent în mediul respectiv), intitulată ***Cerem revenirea la denumirea de Cinematograful Republica Iași, NU „Trianon"***. Printre argumentele solicitării se menționează: „Întoarcerea la denumirile de la începuturile secolului XX este o dovadă de politică nostalgică contraproductivă. Pentru câți dintre noi realitățile interbelicului mai spun ceva? Este frumos desigur să ne întâlnim în cadrul unor simpozioane științifice și să evocăm trecutul, dar în privința realităților contemporane e bine să le lăsăm așa

cum sunt ele fără a le cosmetiza inutil. În plus, denumirea de *Trianon* prezintă o serie de conotații cu adânc caracter naționalist și este de natură să trezească în minoritatea maghiară resentimente față de orașul nostru. În spiritul unei adevărate reconcilieri naționale, ar fi de dorit evitarea acestei denumiri." Față de caracterul aberant al unui asemenea punct de vedere, orice comentariu este de prisos.

Tot mediul electronic permite și difuzarea nestingherită a unor mesaje de tip memă care, prin numărul mare, diversitate și frecvență, reușesc să capteze și să manipuleze mentalul public, de multe ori în direcții greu de sesizat. Spre exemplu, de câtva timp circulă pe canalele poștei electronice un text de dimensiuni reduse, încadrat într-un chenar în culorile drapelului României, care pune în temă asupra elementelor esențiale ale semnificației datei de 4 iunie 1920, conținând și îndemnul „*Distribuiți, vă rog*". O inițiativă pozitivă, lăudabilă, patriotică, s-ar putea spune. Numai că mail-ul respectiv este difuzat sub titlul: „***Retorică***"! Cei care îl primesc, îl citesc satisfăcuți, fără a sesiza capcana din titlu, și îl trimit mai departe cunoscuților, contribuind astfel la acreditarea ideii că discuția despre Tratatul de la Trianon ar fi un exercițiu retoric, o chestiune facilă de propagandă care, ca atare, nu merită o atenție deosebită.

Nu mai puțin derutant este titlul „***Poză de la 440-432***", sub care, de asemenea, circulă textul respectiv. Aluzia la discuția, mai mult ezoterică decât ținând de tehnica muzicală, privind „*conspirația prin muzică*" bazată pe reglarea la nivel mondial a frecvenței sunetului "*La*" la 440 Hz, și nu la 432 Hz, cu efecte, după cum se susține într-o anumită comunitate de cunoscători, negative asupra comportamentului psiho-social al ascultătorilor (cum ar fi procedat, de pildă, naziștii), plasează tema „*Trianon*" într-o zonă obscură în care orice manipulare este posibilă.

Pentru a rămâne în actualitate, se constată că, în timp ce românii sunt invitați sau determinați prin mesaje subliminale, primite din spațiul public extern sau intern, să meargă pe vârfurile degetelor, pentru a nu perturba pretinse traume istorice sau psihice ale „*comunității maghiare*", reprezentanții acesteia se pregătesc de zor, cu sprijin politic din Ungaria, să marcheze Centenarul Tratatului de la Trianon prin acțiuni explicit naționaliste. În luna februarie a acestui an, Ungaria și-a afirmat prin hotărâre parlamentară sprijinul pentru „***inițiativa cetățenească europeană***" lansată de Consiliul Național Secuiesc și intitulată "***Politica de coeziune pentru egalitatea regiunilor și păstrarea/sustenabilitatea culturilor regionale***", care solicită în esență ca „politica de coeziune a Uniunii Europene să trateze cu o atenție deosebită *regiunile care se deosebesc de celelalte regiuni din jur prin particularități naționale, etnice, culturale, religioase sau lingvistice, în vederea protecției regiunilor naționale*". În cursul aceleiași luni, Uniunea Intelectualilor Creștini din Ungaria a chemat „toat*e bisericile din Bazinul Carpatic, fără deosebire de*

religie", ca în ziua de 4 iunie 2020, la ora 16.30, ora Europei Centrale, să tragă clopotele timp de 100 de secunde, „drept memento al centenarului Tratatului de Pace de la Trianon". "După sunetul clopotelor să rostim Tatăl nostru pentru unitatea națiunii maghiare și apărarea credinței creștine, alăturându-ne astfel la manifestările anului solidarității naționale", scrie în comunicatul de presă al organizației. Folosind termeni improprii precum „*Bazinul Carpatic*", în loc de „*Câmpia Panonică*", și formulări ambigue precum „fără deosebire de religie", intelectualii creștini ungari transmit un mesaj confuz, invitându-i și pe credincioșii greco-catolici sau ortodocși din Transilvania și Banat, ca și din alte regiuni limitrofe Ungariei, să participe la un act politic camuflat într-un gest religios.

COEZIUNE ȘI SOLIDARITATE PE SEAMA STATELOR VECINE

„*Anul solidarității naționale*", care este cuvântul de ordine al Ungariei în contextul Centenarului Tratatului de la Trianon, este doar corolarul unei serii extinse de activități organizate de Budapesta în ultimul deceniu, atât în Ungaria cât și pe teritoriul statelor vecine, având drept scop contestarea valabilității tratatului de pace din 1920 și incitarea minorității maghiare din țările respective la reclamarea din ce în ce mai vocală a statutului de autonomie regională pe criterii etnice.

Marș sub deviza "Jos Trianonul" – printre numele geografice distingem: Sibiu, Făgăraș, Odorhei, Cenad, (comitatele) Alba de Jos, Turda-Arieș, Hunedoara.

În anul 2010, Parlamentul Ungar a declarat data de 4 iunie „*ziua coeziunii naționale*", ceea ce a avut drept urmare proteste din partea statelor vecine, care au văzut în această măsură o expresie a revizionismului ungar. Speculând pe marginea conceptului de coeziune al Uniunii Europene și insistând pe ideea regionalizării pe criterii etnice și culturale, Budapesta a intensificat în ultimii zece ani măsurile de radicalizare a minorităților maghiare din statele vecine, în special a celei din România. Fără a fi taxate drept acțiuni naționaliste, ceea ce sunt în realitate, nici de opinia publică românească, nici de entități europene, sunt organizate în permanență, fără o ocazie specială, în Ungaria sau în România, marșuri de protest sub devize revizioniste precum „*Nu, nu, niciodată*", „*Jos Trianonul*", „*Totul înapoi*", adunări populare sau religioase unde se afișează sloganuri ungariste și se solicită autonomie etnică, mese rotunde la care se

tematizează „*politica antimaghiară*” a autorităților române și necesitatea intervenției Budapestei pentru soluționarea unor probleme inventate, cum ar fi, printre multe altele, ***sprijinul financiar pentru asigurarea învățării de către copiii minoritari a limbii române de care statul român i-ar priva pentru a nu se putea integra***.

Reținem, în mod deosebit, atenția declarațiile publice făcute în această perioadă de lideri politici ai minorității maghiare din România: **Markó Béla (UDMR)** – „*Ne doare Trianonul și ne doare 1918 (...). Acea întorsătură a istoriei a însemnat 70 de ani de agonie. (...) Trebuie să întoarcem roata istoriei*”; **László Tőkés** – „*Cultura maghiară a suferit mari pierderi prin Tratatul de la Trianon și din aceasta cauza s-a produs o înstrăinare de personalitățile și valorile culturale din diferitele țări învecinate*". László Tőkés a mai cerut „*autoguvernarea maghiarilor din România*” și chiar instituirea „***protectoratului Ungariei asupra Transilvaniei***”.

Ölvedi Zsolt (Partidul Civic Maghiar, PCM): „Dacă protestăm acum față de Dictat sau dacă militățm pentru a fi respectate condițiile acestuia, o facem pentru că avem dreptul la mai mult. Avem dreptul la autonomie în cadrul statului român, slovac, sârb, dar, în primul rând, avem dreptul de a comemora fără să fim numiți pe nedrept extremiști."

DEZINFORMARE ȘI MANIPULARE DE ANVERGURĂ INTERNAȚIONALĂ

O virulență ieșită din comun o cunoaște dezinformarea și manipularea mediatică din Ungaria în legătură cu Tratatul de la Trianon, pe măsură ce se apropie anul Centenarului. Un exemplu edificator îl constituie articolul ***Când va primi Ungaria înapoi teritoriile pierdute? – Trianonul are deja 99 de ani***, apărut la 4 iunie 2019 în cotidianul electronic de limba engleză *Daily News Hungary*, sub semnătura *John Woods*. Speculând, încă din titlu, superstiții din categoria milenarismului sau făcând aluzie la situații în care puterile coloniale au restituit (în condiții care nu au nimic în comun cu prevederile Tratatului de Pace de la Trianon) unele teritorii statelor ce le deținuseră anterior de drept (a se vedea cazul *Regiunii Administrative Speciale Hong Kong*), materialul lansează, sub formă de subtitluri ce ies în evidență prin litere aldine, menite să creeze efectul de influențare subliminală, o serie de afirmații aberante și ofensatoare, care sunt contrazise (parțial și subiectiv) în textul aferent, mizând în realitate pe faptul că un cititor grăbit și/sau neavizat va reține în principal ceea ce transmite titlul sau porțiunile de text subliniat. Astfel, sub afirmația ***Tratatul de pace va expira în anul 2020*** găsim explicația că „*nu există motive pentru astfel de așteptări*”, deoarece tratatul nu conține nicio clauză în acest sens. De altfel, „*tratatul de pace nu mai este în vigoare astăzi, întrucât Ungaria a trebuit să semneze unul nou după pierderea celui de al Doilea Război Mondial*”. Subtitlul halucinant ***Prostituate române i-au influențat pe decidenții Antantei*** este urmat de precizarea că aceasta este „*o minciună care*

sună frumos", în realitate fiind vorba de faptul că la Paris exista încă de la sfârșitul secolului XIX „*un puternic lobby românesc*", motiv pentru care „*nu este total exclus ca în saloanele tineretului francez să se fi aflat și prostituate române*". Este cunoscut însă faptul că „*Regina Maria a României, celebră pentru frumusețea ei, s-a întâlnit cu politicieni ai Antantei*", în perioada martie-aprilie 1919 acționând pentru „*refacerea reputației lui Brătianu, întrucât puterile Antantei erau supărate pe România din cauza încheierii tratatului de pace cu puterile centrale la București, în luna mai 1918*". ***Statele Unite nu au semnat Tratatul de Pace de la Trianon, deoarece îl considerau foarte nedrept*** este o altă afirmație manipulatoare, care este contrazisă prin precizările că delegația americană plecase acasă după semnarea tratatului cu Germania în 1919, Tratatul de la Trianon a fost semnat de ambasadorul american la Paris, dar nu a fost ratificat ulterior de către Congres și, în sfârșit, că Statele Unite nu au ratificat niciunul din tratatele de pace după încheierea Primului Război Mondial, tratatul cu Ungaria neconstituind o excepție în acest sens, motivul real fiind acela că republicanii, care obținuseră majoritatea în ambele camere legislative, nu doreau o afiliere la Liga Națiunilor.

Articolul este emblematic pentru practica revizionismului ungar de a manipula opinia publică din propria țară, din statele în care trăiesc minorități maghiare, cât și, în general, din alte țări, prin crearea de ținte false, inventarea de probleme inexistente, punerea în circulația a unor informații false și deformatoare a realităților istorice și actuale.

Deși ideile revizionismului ungar găsesc mulți susținători în țările occidentale, în special în rândurile diasporei ungare, dar și printre intelectualii autohtoni, există și voci care atrag atenția asupra caracterului pernicios al propagandei naționaliste desfășurate de Budapesta. Sunt demne de reținut în acest sens unele opinii exprimate într-un interviu din octombrie 2019 de către Catherine Horel, specialistă franceză în istoria Europei Centrale și a Balcanilor, profesoară la Universitatea Panthéon-Sorbonne, autoare a unei cărți intitulate *Amiralul Horthy, regentul Ungariei*, cu privire la folosirea de către guvernanții ungari a tezelor revizioniste ale lui Horthy în propaganda privind Transilvania, în special în contextul centenarului Tratatului de la Trianon. Considerând că „*nu există o continuitate directă între Viktor Orban si Miklos Horthy*", Catherine Horel constată totuși că „*figura acestuia din urmă este speculată și revalorizată la Budapesta, mai ales în condițiile în care Ungaria se pregătește să comemoreze 100 de ani de la Trianon, marea trauma națională*". Referitor la amploarea și caracterul evenimentelor previzibile pentru ziua aniversară, cercetătoarea franceză afirma: „ (...) *vă spun cu sinceritate că mi-e teamă de ce mai au de gând să inventeze pentru momentul respectiv. Au avut loc deja o mulțime de puneri în scenă de factură foarte dubioasă, tot felul de filme care falsifică istoria*".

PROGRAMUL DE CERCETARE „*ELAN – TRIANON 100*”

Amploarea și spiritul măsurilor pentru marcarea de către Ungaria a Centenarului Tratatului de Pace de la Trianon sunt evidențiate și de proiectul unei conferințe științifice internaționale ce va avea loc în luna iunie 2020 la Academia Ungară de Științe sub forma unei consfătuiri intitulate ***Dincolo de Trianon. Sfârșitul războiului în Europa Dunăreană: o nouă eră? (1918-1924)***, la care sunt invitați și „*vorbitori din Austria, Statele Unite, Germania, Franța, România, Ucraina, Elveția, Italia, Croația și Slovenia*”. De pregătirea întrunirii se ocupă, de cinci ani, grupul de cercetare **Trianon 100**, care este finanțat prin **Programul ELAN** al Academiei Ungare de Științe, instituit în anul 2016. Grupul de cercetare este coordonat de istoricul **Ablonczy Balázs**.

Conform comunicatelor oficiale, temele prezentate „*nu vor fi abordate în stilul istoriei tradiționale sau al politicii și diplomației*”, ci „*se vor concentra pe **reorganizarea Europei Centrale și de Est***, pe comparațiile regionale care s-au întâmplat în Ungaria și pe experiențele sociale”. În cadrul proiectului au fost realizate mai multe „*lucrări noi, actualizate și valide, care servesc ca punct de referință și pentru publicul larg*”, în total urmând a fi publicate 12-14 volume cu privire la „*împrejurările Tratatului de Pace*”.

În viața publică românească au apărut comentarii care au dat glas unor suspiciuni cu privire la cercetările Academiei Ungare de Științe, căreia i se reproșează desfășurarea unei activități de propagandă naționalistă, vehicularea unor teze ostile statului român și susținerea activităților secesioniste. Nu ne propunem, nefiind aici locul, să facem o sinteză a acestor luări de poziție, a argumentelor și contraargumentelor exprimate, von prezenta însă opiniile, cunoscute până în prezent, ale coordonatorului grupului de cercetare **Trianon 100**.

Ablonczy Balázs este istoric, profesor la Universitatea Eötvös Loránd din Budapesta (ELTE), director al Institutului Maghiar din Paris. A efectuat un studiu pre-doctoral la Université Paris 1, în 1999, pe tema *Relațiile româno-maghiare și diplomația franceză, 1920-1940* și a obținut titlul de doctor în istorie la ELTE, în 2004, cu teza *Teleki Pál în perioada interbelică, 1921-1938*. Principalele lucrări publicate sunt: *Teleki Pál* (2005), *Legendele Trianonului* (2010), *Transilvania reîntoarsă acasă, 1940-1944* (2011). Din 2016 este coordonatorul grupului de cercetare **Trianon 100**. Ablonczy Balázs este cunoscut în România din perioada anterioară înființării Programului ELAN, respectiv din anul 2015, când a susținut la Institutul Balassi – Institutul Maghiar din București prelegerea intitulată ***Cincizeci de luni – Transilvania de Nord/Nord-Vestul României, 1940-1944***. Comunicarea a avut la bază idei dezvoltate de istoric în lucrarea sa *Transilvania reîntoarsă acasă, 1940-1944*.

Într-un interviu din ianuarie 2020, în care se situează mai curând pe considerente ale politicii oficiale din țara sa decât pe principiile deontologice ale cercetării istorice, Ablonczy Balázs apreciază ca pozitivă și „*surprinzător*

de constructivă" propunerea premierului ungar de a „*clădi împreună cu românii o nouă Europă Centrală*". Istoricul apreciază însă că „*centenarul Trianonului va împiedica edificarea noii Europe Centrale*". Un proiect important al lui Ablonczy Balázs pentru anul 2020 este acela de a-i convinge pe vecinii țării sale că „*uite, pentru noi* [Tratatul de la Trianon] *a fost o tragedie, totuși nu vrem revizuire, dar vrem respectarea maghiarilor care trăiesc la voi și, încă o dată, pentru noi Trianon e rău*", iar vecinii să spună „*OK, credem că e rău pentru voi*". Istoricul ungar este nemulțumit de faptul că „*românii oricum vor să facă zi de sărbătoare din ziua semnării Tratatului de la Trianon*", ceea ce în opinia sa constituie „*o provocare clasică*" și, ca și cum nu ar ști că în Ungaria, de zece ani încoace, ziua de 4 iunie este „*zi a coeziunii naționale*" iar anul 2020 a fost decretat „*anul solidarității naționale*" conchide: „***Eu cred că asta cu zi de sărbătoare în ziua Trianonului este o mare prostie***".

MONUMENTALISTICA ANTI-TRIANON

În cei o sută de ani scurși de la semnarea Tratatului de Pace de la Trianon, pe întreg teritoriul ungar au fost instalate numeroase monumente, cruci, panouri și alte însemne memoriale care amintesc populației de drama istorică suferită de Ungaria în anul 1920.

„Cruce anti-Trianon" (localitatea Sagberg, 1934).

Într-un interesant studiu intitulat ***„Prin istorie se intenționează ceva": Locuri ale amintirii și memoriei la Debrețin*** (realizat de Harald Gröller și László Levente Balogh și publicat la Viena și Berlin în 2011) este analizată modalitatea abuzivă în care tema Tratatul de la Trianon a fost utilizată în perioada dintre cele două războaie mondiale ca simbol politic de către cercurile de dreapta. „*Instrumentalizarea politică*" a creat nu doar o „*dezbatere populistă creatoare de emoții*", ci a dat naștere și unei „*industrii a Trianonului*", materializată în crearea unui mare număr de monumente dedicate evenimentului. Multe dintre acestea valorifică narațiunea patimilor cristice (crucificarea trupului țării, în conturul „*Ungariei Mari*"), reprezentând nu doar ideea sacrificării, ci și pe aceea a reînvierii (pag. 82).

Monumentele dedicate Trianonului reprezintă astfel expresii ale „*sacralizării și victimizării națiunii, ca o cale înrădăcinată în istorie de regăsire a identității naționale*". După prăbușirea comunismului, epocă în care

manifestarea publică a sentimentelor revizioniste era prohibită, iar multe monumente au fost demolate, a început reconstruirea sau recondiționarea acestora, o activitate care asigura revenirea sentimentului unei continuități istorice, precum și reabilitarea și glorificarea unei epoci trecute (pag. 83).

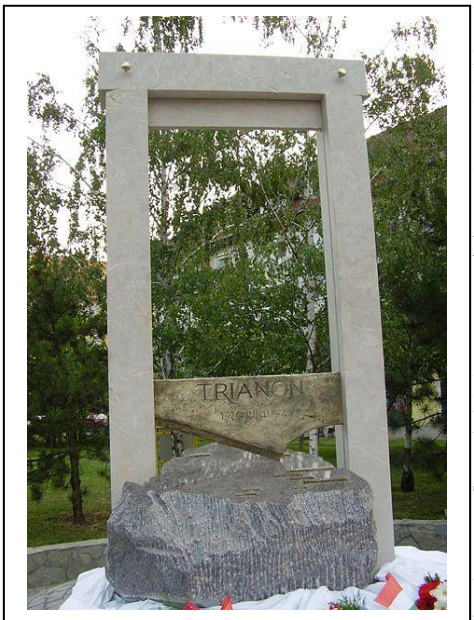

„Ghilotina Trianon" de la Bekescsaba.

Printre monumentele importante reconstruite se numără cele de la Nagy-Kanizsa (demolat în 1952 și refăcut în 1996, în contextul marcării „*mileniului de existență a Ungariei*"), Bekescsaba (reprezentând o ghilotină a cărei lamă are poziția de după execuția victimei; figurează pe pagina de internet *Treaty of Trianon facts for kids – Informații despre Tratatul de la Trianon pentru copii*), Kiskunhalas și Csátalja, crucile de la Kőszeg și Sagberg.

Cel mai important monument anti-Trianon construit vreodată în Ungaria va fi însă cel ce urmează a fi inaugurat la 4 iunie 2020. „***Monumentul unității naționale***", pentru realizarea căruia a fost alocată o sumă echivalentă cu cca. 15,5 milioane euro, va fi situat în apropierea Parlamentului Ungar și va consta dintr-o rampă subterană cu o lungime de 100 de metri (reprezentând cei 100 de ani de la semnarea Tratatului de Pace de la Trianon) și o lățime de 4 metri, care se va termina într-un cub de granit, crăpat în mai multe locuri, cu o flacără eternă în mijloc.

Pe cei doi pereți laterali ai rampei vor fi inscripționate peste 12 mii de denumiri ale localităților Ungariei istorice. Tamás Wachsler, directorul proiectului, a declarat că ideea pe care o reflectă monumentul este „*nu cea a pierderii, ci a sentimentului unității, indiferent de ce s-a întâmplat în ultimii 100 de ani*". (Este greu să nu identifici aici ideea unei așteptate revanșe.)

În pofida unei largi acceptări din partea populației, datorată intensei mediatizări favorabile, monumentul este criticat de mulți intelectuali din Ungaria. Filosoful Miklós Tamás, născut la Cluj-Napoca, fost exponent al minorității maghiare din România, vede în proiect o „*provocare masivă la adresa statelor vecine*", iar economistul și publicistul Tamás Bauer îl consideră un „*scandal politic*". Magdalena Marsovszky, originară din Ungaria, lector asociat la Universitatea din Fulda, Germania, specialistă în sociologia culturii, identifică în monument o „*concepție naționalist-rasistă de națiune*".

În polemica desfășurată în jurul proiectului sunt angrenate și publicațiile *Magyar Nemzet*, care susține că nu ar fi vorba de un memorial

dedicat pierderilor teritoriale, ci unul dedicat integrității națiunii ungare, care se referă „*la noi toți*”, și *Hungaria Spectrum,* care are îndoieli că sintagma „*noi toți*” s-ar referi și la celelalte etnii care au trăit pe teritoriul Ungariei ca parte a Imperiului Austro-Ungar.

Rămâne să vedem în ce măsură derularea și concluziile conferinței științifice internaționale de la Budapesta, inaugurarea „*Monumentului unității naționale*” în capitala ungară, eventual și marcarea în vreun fel a Centenarului Tratatului de Pace de la Trianon în România și în celelalte state pentru care evenimentul de acum o sută de ani reprezintă un reper istoric relevant vor contribui la o mai bună armonie în raporturile dintre minoritățile maghiare și statele pe teritoriul cărora trăiesc.

CE ISPRĂVI MAI FAC IREDENTIȘII DE LA BUDAPESTA

Alexandru Botez

Încă mai persistă viziunea conform căreia diaspora maghiară, în special cea din Occident, este promotoarea celor mai virulente concepții iredentiste ale Ungariei. Fără îndoială că acest lucru a fost valabil în ultimele trei decenii ale secolului trecut, când conducerea de atunci de la Budapesta era încorsetată din acest punct de vedere de „relațiile frățești" cu regimurile comuniste din statele vecine și de ordinea mondială bipolară, care nu admitea revizionismul și revanșismul. Se pare însă că lucrurile s-au schimbat. Frâiele propagandei și acțiunilor iredentiste au fost preluate fără nicio reținere direct de Budapesta, în special după venirea la putere a regimului Orbán. În diaspora maghiară, tot mai frecvent, se fac auzite voci care se distanțează și chiar critică abordările iredentiste ale Ungariei.

*

1. Biserica Reformată Maghiară din America cere „*cumpărarea*" Transcarpatiei de la Ucraina

La 14 noiembrie 2019, liderii Bisericii Reformate Maghiare din America, în frunte cu episcopul *Zoltán Lizik,* au participat la o Conferință a Consiliului Diasporei, la Budapesta, în cadrul căreia prim-ministrul Viktor Orbán, a transmis un mesaj de susținere. Participanții la acest eveniment și-au exprimat loialitatea față de guvernul Orbán disponibilitatea de apăra „***reputația Ungariei***" și au semnat o declarație prin care se angajează să combată politicienii anti-Orbán, din străinătate.

Un subiect important abordat în mesajul șefului guvernului de la Budapesta a fost Ucraina. Cunoscut ca un susținător al lui Vladimir Putin, Viktor Orbán a deplâns faptul că noul președinte al Ucrainei Volodimir Zelenski refuză să se întâlnească cu el. „*Vă pot informa că, în ciuda unor încercări repetate, nu am reușit să mă întâlnesc cu noul președinte al Ucrainei*", se afirmă în mesaj. În continuare se mai menționează: „*În Ucraina, în ultimii ani, am asistat la o guvernare antimaghiară, dar sperăm că elita politică care l-a adus la putere pe noul președinte va schimba acest lucru, va accepta mâna întinsă a Ungariei și va conlucra cu Ungaria în loc să promoveze o politică anti-maghiară.*"

După ce liderii Bisericii Reformate Maghiare din America au revenit în Statele Unite, aceștia au făcut un anunț surprinzător. Episcopul Zoltán Lizik și consilierul său Zsolt Demeter au cerut nici mai mult nici mai puțin decât destrămarea Ucrainei, într-o proclamație tipărită la editura organizației și distribuită membrilor acesteia.

Astfel, Lizik și Demeter pretind că Transcarpatia trebuie „*cumpărată*” de la Ucraina și anexată Ungariei. Ei susțin că Ucraina nu are prea multe beneficii de pe urma deținerii acestei regiuni și că ar trebui să procedeze la fel ca Rusia în 1867, când a vândut Alaska Statelor Unite. Enoriașilor bisericii li s-a cerut să contribuie la strângerea fondurilor necesare, pentru ca proiectul să poată fi demarat cel mai târziu în luna iunie 2020.

Această inițiativă a conducerii Bisericii Reformate din America nu s-a bucurat de ecoul așteptat în cadrul diasporei maghiare. Într-un articol semnat de György Lázár – consultant financiar din California, în publicația *The Free Hungarian Press*, la 8 ianuarie 2020, autorul se întreabă pe bună dreptate dacă Biserica Reformată a Maghiarilor din America mai trebuie considerată doar o organizație religioasă? În opinia autorului: „*liderii acesteia încearcă să o transforme într-o organizație de lobby de extremă dreapta, sprijinită și manipulată de la Budapesta*” și deplânge faptul că, din păcate, „*enoriașii acestei biserici sunt folosiți ca masă de manevră politică, pentru a sprijini agenda iredentistă a guvernului Orbán*.

Harta lui Jirinovski în care se sugerează noile frontiere ale Ucrainei, distribuită de Partidul Jobbik.

În același articol, inițiativa de mai sus este pusă în legătură cu o acțiune similară de acum câțiva ani a partidului de extremă-dreapta Jobbik, care a distribuit în Ungaria o hartă din care rezulta că Rusia, Ungaria și România ar trebui să pretindă Ucrainei cedarea unor teritorii. Tamás Gaudi-Nagy, în calitate de parlamentar al Partidului Jobbik și vicepreședinte al acestei formațiuni, a apărut frecvent în public îmbrăcat cu un tricou inscripționat cu textul: „*Din punct de vedere legal, Crimeea aparține Rusiei! Din punct de vedere legal, Transcarpatia aparține Ungariei!*” (O idee lansată inițial de Vladimir Jirinovski, un politician naționalist rus, lider al Partidului Liberal-Democratic din Rusia.)

De asemenea, în luna octombrie 2017, fotografia sa în care este îmbrăcat cu un astfel de tricou a fost difuzată pe contul său de Twiter, iar în 2014, în aceeași ținută a avut o intervenție în Parlamentul European, de la Strasbourg.

În opinia autorului articolului, prim-ministrul Viktor Orbán, dar și o serie de partide politice de extremă-dreapta, cum este Jobbik, împărtășesc cu președintele Vladimir Putin viziunea că Ucraina este un așa-zis „*stat artificial*”. În același timp, Orbán îl consideră „*un mare om de stat*” pe fostul conducător al Ungariei, Miklós Horthy care, în anul 1939, cu sprijinul lui Hitler, a anexat Transcarpatia.

2. Exacerbarea iredentismului oficial în Ungaria

La 2 decembrie 2019, publicația on-line *Hungarian Spectrum* a difuzat o analiză a unor manifestări iredentiste din Ungaria, în contextul aniversării Zilei Naționale a României și cu trimiteri la perspectiva evoluției relațiilor Ungariei cu statele vecine, față de care reprezentanți ai puterii de la Budapesta și mass-media emit fără niciun fel de rețineri pretenții revizioniste și revanșarde.

Prezentăm în continuare principalele idei ale articolului semnat de Eva S. Balogh, profesor de istorie est-europeană la Universitatea Yale, din Statele Unite.

> *«Super-comemorarea aniversării a 100 de ani de la semnarea Tratatului de Pace de la Trianon se apropie rapid. Dacă aș putea să-i dau un sfat lui Viktor Orbán, i-aș sugera cu tărie să țină în frâu dulăii extremei dreapta, din cadrul mass-media, finanțați generos de guvernul de la Budapesta. Articole cum sunt cel semnat de Tamás Pilhál, întitulat: „Mesaj către teroriștii care au anexat Transilvania: metodele lor vor avea efect de bumerang", nu vor rămâne fără răspuns din partea vecinilor Ungariei*
>
> *Pilhál, se pare că fără niciun fel de opreliști din partea celor pe care-i slujește, incită atât pe maghiarii din Ungaria, cât și pe cei din străinătate să sprijine politica externă iredentistă a guvernului de la Budapesta, respectiv „recuperarea teritoriilor istorice pierdute". Evident că este în interesul personal al lui Viktor Orbán să incite naționalismul conaționalilor săi, în scopul consolidării sprijinului pentru regimul său de extremă-dreapta. Acest lucru este periculos și în mod sigur va aduce prejudicii atât maghiarilor, cât și Ungariei, pe termen lung.*
>
> *Încă câteva articole de felul celui scris de Pilhál și vom constata o creștere a temerilor față de iredentismul maghiar, în special dacă avem în vedere manipulările lui Orbán privind minoritatea maghiară din Ucraina. Prim-ministrul Ungariei se joacă cu focul.*
>
> *Este de-a dreptul stupefiantă ignorarea de către Pilhál a realităților istorice și disprețul revoltător pe care-l manifestă față de români. Mesajul pe care-l transmite acesta este că, în prezent, Transilvania se află sub „ocupație temporară", iar în cazul unor auspicii favorabile, va fi realipită Ungariei. România este descrisă ca fiind „un teritoriu abandonat, populat de rahați de câine." România aparține Regiunii Balcanice, este o țară înapoiată, iar românii sunt incapabili să înțeleagă valorile mărețe ale Europei Centrale promovate de Viktor Orbán și partizanii săi.*
>
> *Pentru ignoranți cum este Pilhál, amestecul de populații din Bazinul Carpatic ar fi rezultatul retragerii turcilor de la sfârșitul secolului al XVII-lea, când maghiarii plini de intenții bune, dar și inconștienți, au invitat străini să vină și să trăiască între granițele țării lor. Potrivit lui Pilhál, acest lucru s-a întâmplat în Transilvania, unde milioane de români*

s-au stabilit în secolul al XVIII-lea. Desigur, toate acestea s-au întâmplat doar în imaginația lui Pilhál. (...)

Acest articol monstruos semnat de Tamás Pilhál a fost prilejuit de Ziua Națională a României de la 1 Decembrie, când, în fiecare an, românii sărbătoresc Declarația de la Alba Iulia, prin care cei 1.228 de delegați ai Adunării Naționale a Românilor din Transilvania și Ungaria, au decretat în anul 1918 unirea Transilvaniei cu România. În opinia lui Pilhál aceasta ar fi fost realizată „de o manieră teroristă". El îi descrie pe delegații aleși ca fiind „1.228 români tolerați pe teritoriul țării noastre." Prin urmare, acești români trebuiau să fie loiali Ungariei, în calitatea lor de cetățeni ai acestei țări, în care strămoșii lor trăiau de secole.

Conform lui Pilhál, România nu este un stat în adevăratul sens al cuvântului. Este o țară artificială care a fost înființată doar în anul 1859, după unirea Valahiei cu Moldova și a dobândit numele de România abia în 1881. Nașterea târzie a României ar fi avut loc deoarece „unificarea românilor a fost o sarcină dificilă în primul rând pentru ei înșiși". Această este o altă afirmație răuvoitoare a ignorantului Pilhál, pentru că se pare că el nu știe că, după insuccesul revoluțiilor de la 1848, Marile Puteri au respins cererile explicite și insistente ale românilor de a se uni într-un singur stat.

După un scurt și la fel de fals comentariu privind al Doilea Dictat de la Viena, din 1940, Pilhál revine la defăimarea românilor, susținând că „maghiarii sunt băgați la pușcărie ca urmare a unor procese în care sunt acuzați de terorism, pentru a înspăimânta întreaga lor comunitate" și că „Bruxelles și statele dezvoltate din Occident nu reacționează în niciun fel la aceste nedreptăți brutale deoarece toată atenția lor este concentrată acum asupra noilor lor favoriți – imigranții ilegali musulmani care asaltează Europa." (...)

„*Vrem totul înapoi*!" - colant distribuit recent de mișcarea „*Noua Gardă Ungară*".

La Conferința de Pace de la Paris, puterile Antantei au „lăsat Ungaria la cheremul unui stat artificial, care era gelos de succesele, talentele, civilizația și economia maghiarilor" și care urmăreau chiar dispariția maghiarilor. „Putem afirma că Transilvania a căzut în mâinile unor nevrednici". În loc să fie recunoscători pentru teritoriul pe care l-au primit, românii îi persecută și oprimă pe ungurii din Transilvania, mai susține Pilhál.

„Dacă nu noi, fiii sau nepoții noștri vor apuca ziua în care să poată spune: «ce vine ca valul, ca valul trece!» Noi nu ne vom uita

strămoșii și nu vom uita moștenirea pe care ne-au lăsat-o. De ce am face acest lucru? Nu, nu, niciodată".

Acesta este unul din primele articole prin care în mod deliberat sunt instigate sentimente de ură împotriva României. Este de remarcat faptul că cititorii lui Pilhál și-au manifestat entuziasmul. Dintre sutele de comentarii on-line, nu am găsit niciunul în care cineva să-și exprime rezerve sau să spună că ideile lui Pilhál sunt inacceptabile. Din contră. Majoritatea comentariilor salută inițiativa autorului și sunt la fel de primitive ca și eseul acestuia. Am găsit însă unul care mi-a atras atenția, deși este înfricoșător. Comentatorul spune: „Cu siguranță, noi nu putem conta pe Europa Occidentală sau pe Statele Unite conduse de democrați. Cei în care ne punem speranța sunt Statele Unite conduse de republicani, Rusia și alte una sau două mari puteri din Est. Odată ce marile puteri care ne pot fi favorabile vor fi în majoritate, problema care se va pune va fi cea a armonizării deciziilor politice. Prin urmare, o astfel de perspectivă este posibilă".

Această formulă de politică externă pare să rezoneze cu concepțiile șovine ale populației, care este ademenită și instigată să accepte o asemenea viziune nerealistă asupra locului pe care Ungaria ar trebui să-l ocupe în lume.

Încă câteva articole ca acesta și Ungaria nu va mai avea nici un prieten în regiune. Sper ca lui Orbán să-i vină în cele din urmă mintea la cap și să pună capăt apariției unor asemenea articole.»

SERVICII SECRETE

SPIONAJ SI CONTRASPIONAJ PE MAPAMOND

Alexandru Omeag

CORONAVIRUS PE AGENDA PRIORITĂȚILOR SPIONAJULUI AMERICAN

Structurile americane de intelligence folosesc întreaga gamă de mijloace și metode specifice, de la monitorizarea surselor deschise și interceptarea comunicațiilor, până la posibilitățile rețelei informative, pentru colectarea, coroborarea și analizarea tuturor datelor cu relevanță referitoare la răspândirea infecției cu coronavirus (Covid-19).

Spionajul și contraspionajul sunt vârfurile de lance în acest sens, prin experți și analiști ai Centrului pentru Probleme și Operațiuni Globale al CIA și, respectiv ai Oficiului Directorului Național pentru Informații, care evaluează, cu prioritate, impactul pandemiei asupra personalului militar al SUA aflat în străinătate.

Principala îngrijorare a Comunității americane de informații pornește de la premisa că Republica Populară Chineză, Iran și, posibil, alte țări nu diseminează date reale despre răspândirea virusului Covid-19 și nici nu dispun de „*planuri operaționale viabile, menite să asigure continuitarea actului de guvernare în situații de dezastre majore*”.

În acest sens, un raport al Agenției Centrale de Informații, prezentat președintelui Donald Trump la începutul lunii martie a.c., avertizează asupra capabilităților reduse ale țărilor în curs de dezvoltare de a reacționa eficient în eventualitatea unei răspândiri masive a Covid-19. Raportul exprimă „*îngrijorarea profundă*” că o țară precum India, suprapopulată și cu un sistem de sănătate rudimentar, ar putea face față unei pandemii de coronavirus.

BREXIT ȘI COOPERAREA EUROPEANĂ ÎN SFERA DE INTELLIGENCE

◙ În Uniunea Europeană și, în general, în lume, ***schimbul de informații dintre serviciile secrete se desfășoară, de regulă, în cadru bilateral, așa că Brexit nu ar trebui să le afecteze prea mult.*** Aceasta în ceea ce privește spionajul, pentru că, ***dacă ne referim la structurile de informații interne, lucrurile sunt ceva mai nuanțate.***

Deși ***cooperarea în materie de securitate a Marii Britanii cu statele rămase în UE se va menține la cote ridicate***, este evident că ***MI-5, MI-6 și***

CGHQ vor pierde accesul la bazele de date ale instituțiilor comunitare, în special la cele ale Europol și Sistemului Informațional Schengen, de care beneficiau în sfera luptei împotriva terorismului, traficului de ființe umane și a criminalității organizate.

Fără un astfel de sprijin, de exemplu, britanicii nu ar fi reușit poate niciodată (sau prea târziu) să-i identifice pe cei doi ofițeri GRU care au încercat să-l otrăvească pe transfugul rus Serghei Skripal și pe fiica acestuia, în 2018 la Salisbury.

◙ Pe de altă parte, trebuie să recunoaștem că ***ieșirea Marii Britanii din Uniunea Europeană va priva instituțiile comunitare de o importantă sursă de informații*** valoroase în materie de securitate continentală.

Să ne reamintim că, ***în cooperarea transatlantică, Londra deține un rol privilegiat:*** cel mai mare flux de comunicații sensibile între SUA și Europa se realizează prin cabluri de fibră optică, majoritatea ajungând în Marea Britanie după subtraversarea Oceanului Atlantic. Și cum, aflat în afara UE, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord nu mai face parte din acordul dintre Washington și Bruxelles privind protecția datelor ***(„Privacy Shield"),*** Londra ar putea impune noi taxe operatorilor europeni, care s-ar putea confrunta și cu alte probleme legate de păstrarea confidențialității comunicațiilor. Pentru a rezolva problema, ***Sunil Tagare***, un investitor indian, a lansat recent proiectul „***Brexit-1***", vizând instalarea unui cablu submarin care să lege Statele Unite direct de bătrânul continent.

◙ Securitatea europeană este dezbătută și într-un format informal mai puțin cunoscut dar destul de eficient – ***Clubul de la Berna***, care reunește șefii serviciilor secrete din țările UE, alături de Elveția și Norvegia, din care Marea Britanie va continua să facă parte.

◙ Într-un studiu publicat în 2019 sub titlul ***„Spionii care vin de pe continent, sau cum poate Brexit să anuleze faimosul avantaj în materie de intelligence"*** , analiștii Stratfor se întreabă, ironic, desigur, dacă ***James Bond va supraviețui după ieșirea Marii Britanii din UE,*** încercând să ne explice modul în care ***„divorțul de Europa ar putea gripa un Rolls-Royce al spionajului"*** (Secret Intelligence Service – MI6).

„Londra și-a spionat dintotdeauna aliații... *În ultimele decenii, cooperarea politică extraordinară oferită de aderarea la Uniunea Europeană a făcut ca astfel de acțiuni să devină periculoase, însă,* ***odată ieșită din structurile comunitare, Marea Britanie se simte eliberată de aceste constrângeri...****Chiar de la debutul tratativelor pentru Brexit, au fost auzite voci conform cărora spionajul britanic monitoriza atent activitatea negociatorilor UE (sic!).*

Adevărate sau false, aceste zvonuri nu prevestesc însă o situație în care cele două părți să se avânte în acțiuni reciproce de spionaj. Mai mult, ***amenințările internaționale comune, îndeosebi Rusia și China, precum și***

perspectiva unui nou Război Rece ne îndeamnă să credem că structurile de intelligence britanice și europene vor avea mai degrabă interes în continuarea cooperării, decât într-o confruntare dezavantajoasă pentru ambele părți.

După Brexit, ***serviciile secrete britanice vor trebui să răspundă la chestiuni dificile****, cu care nu s-au mai confruntat de decenii întregi și, mai ales, să se întrebe:* ***ce pot să ofere în materie de intelligence ceea ce alții nu au?"***

ARESTĂRI SPECTACULOASE ÎN SERVICIILE SECRETE FRANCEZE

▬► Date confidențiale de ultimă oră atestă că, foarte probabil, cei ***doi ofițeri ai Direcției Generale pentru Securitate Externă – DGSE*** *(spionajul francez),* ***Henri M.*** *și* ***Pierre-Marie H., vor fi trimiși în judecată*** până la finele anului în curs, pentru ***„transmiterea către o putere străină a unor informații care aduc atingere intereselor naționale fundamentale",*** mai precis, spionaj în favoarea Chinei.

Avocații celor doi foști spioni invocă nereguli procedurale, precum și unele practici *neortodoxe* ale angajaților ***Piscinei*** *(sediul DGSE din Paris-Bulevardul Mortier)* care, în cadrul anchetei interne, au recurs la perchiziții domiciliare, ascultări telefonice, supunearea la testul cu detectorul de minciuni sau audierea separată a lui Pierre-Marie H. și a soției acestuia.

Mai mult, avocații au solicitat ca probele astfel obținute să nu fie admise de instanță. Până la o decizie în acest sens, Henri M. (74 ani) a fost pus în libertate, în timp ce colegul său de suferință – Pierre-Marie H. (68 ani) – rămâne în închisoarea de la Fleury-Mérogis.

*

De reținut că trimiterea în justiție a unor foști lucrători ai structurilor de intelligence reprezintă un punct de inflexiune în strategia DGSE pe probleme de contraspionaj extern*, după venirea în fruntea serviciului a ambasadorului Bernard Émié. De regulă,* ***asemenea cazuri se rezolvau în interior****, cu discreție și fără tam-tam în mass-media.*

De la sesizarea justiției (iulie 2019), ***judecătorul Jean-Marc Herbaut,*** *expert în instrumentarea unor cazuri de terorism,* ***a beneficiat de sprijinul Direcției tehnice a DGSE****, de la care a primit inclusiv o serie de documente declasificate (interceptări, rapoarte, note informative etc.) în legătură cu cazul anchetat de justiție, la solicitarea serviciului.*

▬► La începutul acestui an, ofițeri ai ***Oficiului Central pentru Prevenirea Imigrației Ilegale*** din Franța au reușit să idenifice și să documenteze activitatea unei ***persoane care furniza documente false*** *(cărți de identitate, permise de conducere, certificate de naștere și chiar documente bancare)* în schimbul unor sume cuprinse între 100 și 300 de euro.

Vânzătorul, care își racola clienții prin intermediul rețelelor de socializare, prezentându-se cu numele de ***„Haurus”,*** s-a dovedit a fi nimeni altul decât un ***ofițer al Direcției Generale de Securitate Internă,*** expert în monitorizarea rețelelor teroriste de natură islamică.

Investigatorii francezi au mers pe pista existenței unui contrabandist cu legături în structurile de securitate internă, sau chiar a unui angajat al acestora, având în vedere calitatea deosebită a documentelor falsificate, dificil de depistat chiar de către autorități.

Ofițerul aflat în prezent sub control judiciar, pe care presa franceză l-a prezentat drept ***„domnul Cédric D”,*** a dezvăluit anchetatorilor amănunte privind activitatea infracțională desfășurată, precum și numele a patru complici, care vor fi judecați în curând de un tribunal din suburbia pariziană Nanterre.

BUGETUL – MIJLOC DE PRESIUNE ASUPRA SERVICIILOR DE INFORMAȚII?

Coordonatorul Național pentru Informații și Lupta Împotriva Terorismului (CNILIT), instituție creată pentru a reprezenta fizic cele șase servicii ale Comunității franceze de informații, ***îndeplinește o funcție aproape simbolică,*** acesta fiind mai mult consilierul pe probleme de securitate națională al președintelui republicii decât un veritabil coordonator al respectivelor structuri de intelligence.

Inființat după model american (*Director of National Intelligence-DNI),* pentru ca statul *să-și poată arăta mușchii* în fața atotputernicelor servicii secrete, CNILIT rămâne încă decorativ și marginalizat, fiind aproape de putere, dar în afara acesteia și lipsit de orice prerogative operaționale. Rolul principal al Coordonatorului Național pentru Informații este acela de curea de transmisie între diferitele structuri de intelligence, care altfel se ignoră reciproc.

După numirea în fruntea CNILIT a prefectului ***Pierre de Bousquet de Florian,*** fost director al contraspionajului francez, cu sprijin parlamentar consistent, au fost lansate mai multe inițiative vizând sporirea prerogativelor Coordonatorului Național pentru Informații și Lupta Antiteroristă.

Cea mai îndrăzneață presupune ***să i se confere Coordonatorului pârghii de arbitraj*** *(control???)* ***bugetar***, ceea ce ar spori evident autoritatea instituției în raport cu serviciile de spionaj/contraspionaj, vamale, financiare... Inițiatorii acestui demers invocă, din nou, modelul american, unde DNI repartizează bugetele celor 16 componente ale Comunității de informații, dispunând astfel de un mijloc de presiune important, mai ales în raporturile cu CIA, FBI și NSA.

În Franța, ***materializarea unei asemenea inițiative ar presupune trecerea instituției din subordinea șefului statului în cea a premierului***, singurul care are competențe în materie de alocare a resurselor bugetare. Totodată, prerogativele CNILIT nu s-ar mai limita doar la lupta antiteroristă,

legea franceză stipulând că misiunile serviciilor secrete acoperă și alte domenii, de la contraspionaj și apărarea intereselor economice, până la combaterea criminalității organizate și a proliferării armelor de distrugere în masă. Într-o asemenea logică, ***CNILIT s-ar transforma în instituția Directorului Național pentru Informații,*** coordonată nemijlocit de prim-ministru, ***ceea ce pare greu de concretizat, cel puțin pe termen scurt.***

ETNIC MAGHIAR BĂNUIT DE SPIONAJ ÎN FAVOAREA CHINEI

O curioasă și neașteptată poveste de spionaj agită în ultimul timp mediile diplomatice vest-europene, într-un moment în care Statele Unite avertizează tot mai serios țările membre ale UE cu privire la cooperarea cu companiile chineze, exemplul Huawei fiind cel mai semnificativ.

La 15 ianuarie 2020, poliția germană a efectuat percheziții simultane la domiciliile și locurile de muncă ale unor persoane bănuite de spionaj în favoarea Chinei, una dintre acestea fiind un diplomat european de rang înalt.

Din surse credibile, rezultă că respectivul - ***Gerhard Sabathil*** - este ***cetățean geman de naționalitate maghiară,*** fost director al Departamentului Asia-Pacific din cadrul Serviciului European de Acțiune Externă - SEAE și ex-***ambasador al Uniunii Europene în Coreea de Sud.*** Ulterior, cel în cauză a lucrat o bună perioadă la firma ***Eutop*** - o binecunoscută companie de lobby din Germania, cu birouri în Münchеn, Bruxelles și... Beijing.

Fostul diplomat german este bănuit că ar fi furnizat Beijingului informații economice și date despre personalul angajat în instituțiile Uniunii Europene, precum și că ar fi determinat (recrutat) și alte două persoane să lucreze pentru Ministerul Securității Statului din China *(Guoanbu).*

Arestat și ulterior eliberat sub control judiciar, ***Gerhard Sabathil*** a fost șters de pe paginile de web ale ***Serviciului European de Acțiune Externă*** și ale companiei de lobby ***Eutop,*** dintr-o serie de informații scurse către mass-media rezultând următoarele:

→ ***Oficiul Federal pentru Apărarea Constituției*** (*Bundesamt für Verfassungsschutz - BfV*), ***contraspionajul german***, a documentat în detaliu natura legăturilor fostului diplomat cu „*cercetătoarea*” chineză Shen Wenwen, care lucra în acea perioadă la Universitatea din Seul. Acesta a implicat-o într-o serie de proceduri interne sensibile, specifice SEAE;

→ Cu sprijinul fostului diplomat, ***Shen Wenwen*** a fost cooptată în colectivul profesoral al Universității din Berlin, în calitate de cercetător invitat. Din această postură, cu ajutorul lui ***Gerhard Sabathil,*** a încercat să împiedice participarea la Târgul de carte de la Plzeň (septembrie 2018) a disidentei chineze Liu Xia, văduva laureatului Premiului Nobel pentru Pace, Liu Xiaobo, decedat în 2017;

→ ***Gerhard Sabathil*** s-a confruntat cu serioase dificultăți financiare, ca urmare a obligațiilor familiale și a unor investiții dezastruoase, care l-au transformat într-o țintă ușoară pentru Guoanbu.

*

Analiști politico-militari occidentali susțin că, deși ofensiva spionajului chinez în țările Uniunii Europene nu o poate contesta nimeni, ***este pentru prima oară când într-un astfel scandal este implicat un fost demnitar din structurile comunitare, sau mai precis, primul de o asemenea anvergură pe care contraspionajul l-a depistat și documentat.***

Recentele dezvăluiri aruncă ***o lumină nefavorabilă asupra sistemelor de securitate și alertă ale instituțiilor comunitare, care se dovedesc neperformante,*** deși au fost avertizate de către Serviciul European de Acțiune Externă asupra ofensivității serviciilor secrete străine în capitala Belgiei, unde ar acționa nu mai puțin de 250 de spioni chinezi și 200 de „*colegi*" ruși.

EXFILTRAREA – APANAJUL CELOR MAI PUTERNICE SERVICII DE SPIONAJ

Exfiltrarea unui agent important, urmată de exploatarea informativă și asigurarea protecției trădătorului (transfugului), ***este o operațiune extrem de dificilă,*** pregătită din timp, în secret, cu profesionalism și resurse materiale semnificative, pe care doar câteva servicii secrete și le pot permite: CIA, SVR (spionajul rus), Mossad, MI-6 și, probabil, DGSE (spionajul francez).

Odată reușită, exfiltrarea intră într-o altă ***etapă***, cea ***a debriefingului și a verificării sincerității trădătorului*** care, timp de câteva săptămâni sau chiar luni, este supus unui tir de întrebări pentru a-l face să spună tot ce știe și a convinge anchetatorii că nu au de-a face cu un „*cal troian*".

În istoria recentă a spionajului există destule cazuri când servicii de intelligence cu blazon au fost păcălite de așa-zișI transfugi, veniți îndeosebi din spatele Cortinei de Fier. Ne place sau, dar trebuie să recunoaștem că ***serviciile de informații ale URSS/Federației Ruse sunt de departe cele mai profesioniste în asemenea operațiuni:*** *ofițeri ai KGB/SVR bine pregătiți și îndelung antrenați au „dezertat" în Lumea liberă și, la debriefingurile cu experții CIA, de exemplu, au furnizat informații de valoare, credibile și verificabile, pregătite în Centrala de la Moscova. Unii dintre aceștia au fost „recuperați" de structurile americane de intelligence și folosiți ca experți în contraspionajul rus, adică* ***„lupul a ajuns paznic la oi"*** *(sic!).*

Următoarea etapă, cu caracter relativ permanent, ***este asigurarea protecției trădătorului***, care primește o nouă identitate, i se oferă un domiciliu și mijloacele de trai necesare pentru o anumită perioadă de timp. Pentru orice serviciu secret este o chestiune de principiu și totodată de reputație, aceea de a-și proteja sursele/transfugii, pentru a încuraja astfel și alți eventuali doritori din structurile de intelligence ale adversarului să procedeze într-o manieră similară.

De la începutul Războiului Rece și până la tentativa de asasinat a colonelului Serghei Skripal, ***serviciile de spionaj ale Kremlinului s-au arătat necruțătoare față de trădători,*** nu atât dintr-un orgoliu profesionl de înțeles, ci pentru a avertiza pe cei care ar fi tentați să recurgă la gesturi similare nesăbuite.

„Trădătorii sfârșesc întotdeauna rău” – afirma Vladimir Putin, mesajul fiind cât se poate de transparent: dacă vă gândiți să trădați, știți ce vă așteaptă. ***„... Nu există trădători fericiți. Aceștia sunt storși ca niște lămâi de către serviciile secrete adversare și aruncați apoi la coș, ca niște ghemotoace de hârtie. Nu-i așteaptă niciun viitor. Doar băutura, drogurile și nebunia”,*** spunea, în același context, fostul șef al KGB, generalul Leonid Șerbașin, decedat la Moscova în 2012, în condiții suspecte.

ACTIVITĂȚI DE INTELLIGENCE ÎN ÎNCHISORILE OCCIDENTALE

Urmare a creșterii riscurilor de natură violent-teroristă, autoritățile franceze au decis sporirea competențelor fostului Birou de Informații din Penitenciare, care s-a transformat în direcție centrală și, de la finele anului trecut, în ***Serviciul Național de Informații din Penitenciare*** (SNIP). Noua structură este condusă de ***Charlotte Hemmerdinger***, fiind subordonată nemijlocit directorului Administrației Penitenciarelor.

SNIP a preluat controlul culegerii de informații din închisori și centre de reeducare, iar ofițerii care au asfel de misiuni se află sub autoritatea Serviciului și nu a directorilor penitenciarelor în care își desfășoară activitatea. Responsabilii SNIP vor avea, de asemenea, un rol deosebit în sensibilizarea (avertizarea ?) întregului personal al respectivei închisori, de la supraveghetori până la directorul instituției, în legătură cu unele aspecte sensibile rezultate din informațiile obținute.

Pentru îndeplinirea sarcinilor încredințate (supravegherea informativă a peste 2.500 deținuți, dintre care mai mult de 500 sunt condamnați pentru infracțiuni asociate terorismului islamic), SNIP folosește rețeaua informativă și mijloace de monitorizare audio-video, instalate cu sprijinul tehnic al Direcției Generale pentru Securitate Internă – DGSI.

De altfel, DGSI este principalul beneficiar al sesizărilor venite de la Serviciul Național de Informații din Penitenciare, motiv pentru care încearcă să-l mențină sub tutela sa, în materie de combatere a terorismului. Evaluările făcute de ofițerii SNIP asupra profilului deținuților eliberați sunt folosite ulterior de experții Direcției Generale de Securitate Internă, pentru continuarea monitorizării celor considerați ca potențiali recidiviști.

*

*Problema folosirii activităților specifice muncii de intelligence în locurile de încarcerare devine un subiect de analiză în majoritatea statelor confruntate cu amenințarea terorismului islamic, **Israel** fiind prima țară care s-a dotat cu un astfel de serviciu. Asemenea preocupări s-au accentuat după*

arestarea mai multor celule jihadiste, create de extremiști islamici, care s-au cunoscut în închisori.

După experiența Franței, ***Marea Britanie*** *a înființat recent* ***National Intelligence Unit,*** *în cadrul Serviciului de Închisori și Probațiune al Majestății Sale, în timp ce* ***Belgia*** *analizează diferite variante pentru crearea unei structuri de intelligence similare.*

ÎN AUSTRALIA SUNT MAI MULȚI SPIONI DECÂT ÎN VREMEA RĂZBOIULUI RECE

Mike Burgess, directorul Organizației Australiene de Informații și Securitate –ASIO, ***a afirmat*** la începutul lunii februarie 2020 că ***„în Australia acționează mai mulți spioni decât în perioada de glorie a Războiului Rece”,*** subliniind următoarele:

● nivelul amenințărilor serviciilor secrete străine la adresa intereselor australiene de securitate a atins cote „fără precedent”; acestea – provenind din diverse țări – folosesc mijloace sofisticate și metode agresive de spionaj;

● unele dintre aceste structuri de intelligence dispun de resurse financiare și capabilități tehnice deosebite, reprezentând un risc potențial serios pentru dezvoltarea economică a țării și protejarea interselor naționale. „Atracția” pentru Australia a serviciilor de spionaj este ușor de înțeles, date fiind poziția geostrategică a țării și legăturile strânse cu marile democrații occidentale ale guvernului de la Canberra;

● în ultima perioadă, pofesioniștii ASIO au reușit să identifice un *„ilegal adormit”,* care trăia de mai mulți ani în Australia, ducând o viață liniștită și, aparent, normală. Din informațiile obținute de la rețea și din monitorizarea audio-video a *„agentului în conservare”,* a rezultat că acesta își crease o serie de relații în medii autohtone sensibile și, deseori, oferea suport logistic spionilor din țara sa de origine, care călătoreau, sub diverse acoperiri, în Australia.

Rugat de presă să ofere mai multe detalii ale cazului, ***Mike Burgess*** *a refuzat politicos, subliniind că un asemenea gest l-ar descalifica și nici nu ar aduce beneficii intereselor de securitate pe termen lung ale Australiei.*

*

Declarațiile publice ale patronului contraspionajului australian fac parte dintr-***un proiect*** demarat în 2019, prin care, ***anual, populația este informată despre riscurile și amenințările la adresa securității naționale, precum și în legătură cu activitatea de prevenire și răspuns a ASIO***.

CIA ȘI MOSSAD, RESPONSABILE DE ASASINAREA GENERALULUI IRANIAN QUASSEM SOLEIMANI

Alexandru Omeag

În numărul precedent al revistei Periscop, avertizam că planul americano-israelian (smear campaign) reprezenta, în realitate, doar „o perdea de fum, menită să faciliteze asasinarea comandantul Forțelor al-Quds..., interesul Israelelui pentru dispariția generalului Qassem Soleimani fiind de înțeles, dar nu și de acceptat...”

Ceea ce a urmat la scurt timp este deja istorie. Să revedem faptele!

*****

ETAPELE OPERAȚIUNII DE LICHIDARE

—►La jumătatea lunii decembrie 2019, ***compartimentul tehnic al CIA ar fi interceptat o convorbire a generalului Qassem Soleimani, șeful Forțelor al-Quds, cu un responsabil șiit irakian,*** în care primul cerea atacarea Ambasadei SUA din Bagdad, precum și a altor ținte americane și israeliene, pentru provocarea de daune materiale majore și luarea de ostatici. Evident că, ***o asemenea informație a fost adusă la cunoștința liderului de la Casa Albă***, care a cerut măsuri sporite de protecție a reprezentanțelor diplomatice americane din Orientul Mijlociu.

—►Cu toate acestea, ***marți, 31 decembrie 2019, Ambasada SUA din Bagdad a fost atacată de manifestanți violenți, incitați de Forțele de Mobilizare Populară*** (Hachd al-Chaabi), o coaliție paramilitară dominată de facțiuni proiraniene. Președintele Donald Trump a condamnat cu vehemență atacul soldat cu importante pagube materiale și a avertizat că ***„Iranul va plăti scump un astfel de gest.”***

—►În dimineța zilei de ***joi, 2 ianuarie, patronul Forțelor al-Quds a aterizat la Damasc***, venind din Irak, ***și la scurt timp a decolat spre Beirut,*** unde s-a întâlnit cu Hassan Nasrallah, liderul mișcării șiite proiraniene Hezbollah. În după-amiaza aceleiași zile, a plecat spre Siria, cu o cursă de linie.

—►Îmbarcarea generalului Qassem Soleimani la bordul avionului ***Airbus A320 al companiei siriene Cham Wings Airlines*** (zborul 6Q501), care decolase la orele 22,30 din Damasc cu destinația Bagdad, a fost monitorizată de agenți ai Mossad, care au alarmat imediat omologii lor americani din Agenția Centrală de Informații.

Deși ***guvernul de la Tel Aviv continuă să nege orice implicare în asasinarea generalului Soleimani***, o serie de mijloace de informare în masă, inclusiv israeliene, susțin că ***agenții Mossad sunt cei care au permis americanilor localizarea liderului iranian chiar la aterizarea pe Aeroportul din Damasc. Din acest moment a început numărătoarea inversă pentru lichidarea comandantului Forțelor al-Quds.***

Trei drone americane, dotate cu rachete Hellfire, ***au pătruns fără probleme în spațiul aerian irakian controlat de militarii SUA și au fost poziționate în așteptare, deasupra Aeroportului din Bagdad,*** în timp ce diverși înalți responsabili americani urmăreau pe ecrane uriașe derularea evenimentelor. *De exemplu,* ***Gina Haspel, directorul CIA****, a urmărit on-line întreaga operațiune, din biroul său de la Langley-Virginia. Sunt informații că doamna Haspel* ***este cea care l-a convins pe președintele Donald Trump să ordone atacul, susținând că „amenințarea pe care o reprezintă activitatea generalului Soleimani este mult mai gravă decât orice eventuală reacție a Teheranului la uciderea acestuia”.***

—►La aterizarea avionului, generalul Soleimani a coborât din avion, la scara căruia îl aștepta „*locotenentul*” său, ***Abu Mehdi al-Muhandis***, șeful operațional și numărul 2 al coaliției paramilitare pro-iraniene Hachd al-Chaabi. Cei doi și-au strâns mâna și au urcat rapid în limuzina care staționa în apropiere cu motorul pornit, în timp ce restul delegației a urcat într-un minivan.

Era puțin trecut de miezul nopții, iar ***imaginile alb-negru de pe camerele de luat vederi nu era prea clare și fețele pasagerilor nu se distingeau***. Au fost observate 2 persoane care au plecat de la aeroport cu un autoturism și alte 8 cu un microbuz. Identitatea pasagerilor din limuzină a fost însă rapid confirmată de ***specialiștii IT ai CIA*** , care ***au clonat celularele acestora.***

Imediat ce Comandamentul operațiunii, cantonat la o bază militară americană din Qatar, a confirmat că „ținta” se află în autoturismul berlină, dronele au pornit în urmărirea convoiului și au lansat patru rachete care au lăsat în urmă doar fiare contorsionate și părți sângerânde din corpurile victimelor atacului.

—►Surse bine informate afirmă că, ***pe toată perioada desfășurării operațiunii, avioane de vânătoare de la bazele militare americane din regiune erau deja ridicate de la sol, pentru a contracara eventuale reacții imediate ale Teheranului.*** Măsuri similare ar fi fost adoptate în Israel și Iordania.

BIN LADEN, AL-BAGHDADI, SOLEIMANI...

● Planificarea, organizarea și desfășurarea unei astfel de operațiuni necesită expertiză, experiență probată și informații pe care nicio altă țară – cu excepția SUA – nu și le poate permite. ***Este operațiunea americană de cea mai mare anvergură care a vizat lichidarea unui adversar extern al SUA,***

incomparabil mai complexă decât cele în care au fost asasinați Ossama bin Laden, liderul Al-Qaida sau Abu Bakr al-Baghdadi, conducătorul ISIS. ***Problema este că generalul Qassem Soleimani era un actor statal, un reprezentant oficial al unui guvern străin.***

●***Noul lider al Forțelor al-Quds, generalul Ismail Qaani***, lipsit de carisma și legitimitatea predecesorului său, ***va avea o misiune dificilă în refacerea coeziunii brațului înarmat al Gardienilor Revoluției Islamice,*** în pofida schimbărilor deja operate la nivelul comandanților marilor unități operaționale.

Pentru Qaani, ***obiectivul prioritar îl constituie menținerea capacității de acțiune a Forțelor Populare de Mobilizare din Irak și identificarea unui lider capabil să-l înlocuiască pe Abu Mehdi al-Muhandis, asasinat odată cu generalul Soleimani.*** În operațiunile din Orientul Mijlociu, Ismail Qaani contează pe sprijinul adjuntului său, ***Mohammad Hejazi***, originar din Ispahan, un apropiat al patronului pasdaranilor, generalul Hossein Salami.

● Experți politico-militari indepenenți sunt unanimi în a aprecia că ***amenințarea care plana de mai mult timp asupra stabilității interne din Irak se va accentua***, existând riscul ca țara să se transforme într-un câmp de bătălie între susținătorii/adversarii Iranului și Statelor Unite.

OPERATIUNE EȘUATĂ IN YEMEN

În noaptea de 2 spre 3 ianuarie, în timp ce trei drone americane *Reaper,* plecate din *Qatar*, erau în așteptare deasupra Aeroportului din Bagdad și se pregăteau să lanseze rachetele Hellfire asupra generalului Qassem Soleimani și a 8 dintre apropiații acestuia, ***o dronă similară survola capitala yemenită Sannaa, ocupată de rebelii huți.***

Ofițeri ai spionajului francez, care au dorit să-și păstreze anonimatul, ***susțin că misiunea celor care ghidau de la distanță drona urmărea asasinarea unui alt înalt responsabil iranian – Abdul Reza Shahlai.*** Acesta era „*vânat*” de peste trei ani de CIA, care fixase și un preț de 15 milioane dolari pentru capturarea sa, viu sau mort. Operațiunea a eșuat, racheta *Hellfire* omorând „*doar*” o singură persoană, pe *Mohammad Mirza,* un apropiat al „*țintei*” vizate.

Abdul Reza Shahlai, șeful operațiunilor din Yemen al Forțelor al-Quds, originar din Shiraz, instruit în China și Coreea de Nord, conducea un grup de 500 pasdarani implicați în operațiuni balistice și atacuri cu drone împotriva militarilor coaliției conduse de Arabia Saudită. Acesta era unul dintre finanțatorii operațiunilor lansate în străinătate de către Corpul Gardienilor Revoluției Islamice, principalul furnizor de armament pentru milițiile șiite din

Yemen și autor moral al tentativei de asasinare a ambasadorului Arabiei Saudite la Washington, în 2011.

Referindu-se la lichidarea generalului Soleimani și atentatul din Yemen, aceleși surse susțin că americanii invocă *avant la lettre* „amenințări directe, evidente și iminente", fără a aduce ulterior niciun fel de probe. Mai mult, afirmă aceștia, asistăm la o ***extensie geografică a amenințărilor la adresa intereselor americane de securitate*** spre o zonă și așa explozivă, cu dezvoltări impredictibile pentru stabilitatea regională și comerțul cu resurse energetice.

FOȘTI LUCRĂTORI AI CIA – ATAC LA PREȘEDINTE

Într-o scrisoare adresată președintelui Donald Trump, ***„Asociația Veteranilor Profesioniști din Intelligence pentru Sănătate" critică dur decizia Casei Albe de a aproba operațiunea de pe Aeroportul din Bagdad***, subliniind următoarele:

● uciderea generalului Qassem Soleimani readuce în memorie asasinarea Arhiducelui austriac Franz Ferdinand la 28 iunie 1914, la Sarajevo, care a provocat declanșarea Primului Război Mondial;

● autoritățile de la Teheran vor reacționa, cu siguranță, în momentele și locurile pe care și le vor alege singure; multitudinea țintelor oferite de prezența militarilor americani în zona Orientului Mijlociu și în apele internaționale din regiune, precum și dorința de răzbunare a iranienilor ne pot îndrepta spre o conflagrație de proporții;

● contrar a ceea ce cred unii politicieni și militari americani, Iran nu este o țară izolată... Recent, republica islamică tocmai a participat la primele exerciții navale comune cu Rusia și China în Golful Oman;

● președintele Donald Trump și consilierii săi nu au reflectat prea mult la posibilele consecințe când au ordonat asasinarea lui Soleimani. Nu este suficient să vrei să dai o lecție Teheranului. Majoritatea iranienilor și o mare parte a populației șiite din Irak văd în lichidarea comandantului Forțelor Al-Quds un echivalent al bombardamentului japonez de la Pearl Harbor din 1941. (...) Ar fi o iluzie să credem că regimul islamic va opta pentru reținere, sau se va limita la câteva proteste."

*

„Asociația Veteranilor Profesioniști din Intelligence pentru Sănătate", înființată în 2002, este compusă din foști ofițeri de informații, militari, diplomați și membri ai Congresului SUA. Aceștia militează pentru „promovarea unei politici de securitate națională bazată pe susținerea adevăratelor interese americane și nu pe amenințări inventate sau exagerate, din considerente politicianiste".

KGB ȘI OPERAȚIUNEA „*GHOST STORIES*”

Alexandru Omeag

Motto: ***Un spion adevărat este un actor extraordinar, care nu are însă nevoie de public și nici de aplauzele lui!***

Surpriză în lumea spionajului: mortul... este viu!

Pe baza unor informații concordante, dar anonime, la 7 iulie 2016, Agenția rusă de știri Interfax a anunțat *decesul*, în SUA, al trădătorului *Aleksandr Nikolaevici Poteiev*, fără a oferi niciun fel de detalii, lăsând astfel loc speculațiilor conform cărora ar putea fi vorba despre o acțiune de dezinformare a CIA, menită să șteargă urmele defectorului rus.

Reacția purtătorului de vorbe de la *Iasenevo* (nn: Cartierul general al Serviciului de Informații Externe al Rusiei – *Slujba Vneșnei Razvedki-SVR),* rezumată la tradiționalul *„no comment!”*, îndeamnă la reflecții. De altfel, după numai doi ani, jurnalistul britanic Mark Urban afirma în cartea sa „The Skripal Files” că *Aleksandr Poteiev este viu și nevătămat* și că anunțul morții sale ar face parte dintr-un joc operativ al SVR, menit să depisteze canalele de comunicare ale rudelor și cunoștințelor transfugului.

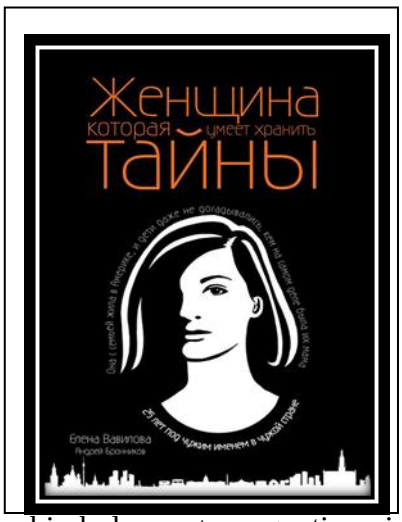

Pentru serviciile secrete americane, Poteiev a fost un „*pește mare*” și nu un defector oarecare („plevușcă”). Trădarea sa a permis agenților FBI să destrame ceea ce unii analiști numesc *„cea mai importantă rețea de spionaj din SUA, după căderea Zidului Berlinului”:* zece ”*ilegali*” ruși au fost arestați în 2010, în urma unei ample operațiuni, denumită *„Ghost stories” (cu referiri la faptul că o mare parte dintre aceștia se foloseau de identitatea unor persoane decedate).*

Cei zece *care au speriat Vestul* au rămas doar pentru scurt timp în închisorile americane, fiind predați Moscovei pe Aeroportul din Viena, în schimbul a patru agenți ruși care lucrau pentru CIA, într-o operațiune ce amintea de clipele glorioase ale Războiului Rece.

Paradoxal, poate, dar de înțeles, dintre cei zece „*ilegali*”, doar „*plevușca*” *(a se citi planturoasa Anna Chapman)* a fost intens mediatizată, în timp ce „greii spionajului clasic” au păstrat tăcerea... Până în toamna anului 2019 când, la editura moscovită *Eksmo,* apărea cartea *„Femeia care știe să păstreze un secret” (Jenșcina, katoraia umeet hraniti tainî),* semnată de *Elena*

Vavilova, unul dintre protagoniștii celei mai mari operațiuni din istoria recentă a spionajului clasic.

Destine schimbate de ... Pactul cu diavolul!În anii ’80, în plin Război Rece, ca orice patriot sovietic, ***Elena Vavilova*** se considera datoare să facă tot ce putea pentru *„menținerea păcii și demascarea planurilor agresive ale Occidentului”*. Originară din Siberia, Elena Vavilova - fata unor profesori universitari - iubea dansul, vioara și patinajul, visând să devină artistă de cinema. Viața a condus-o însă spre Facultatea de istorie a Universității din Tomsk, unde și-a întâlnit viitorul partener de viață, dar și de activități clandestine - ***Andrei Berzukov.***

La scurt timp, cei doi au intrat în atenția structurii regionale a ***KGB,*** inițial separat, independent unul de celălalt. Abia după ce la Moscova s-a aflat că aceștia sunt pe cale să-și oficieze căsătoria, cu aprobare de la Lubianka, s-a trecut la verificarea amănunțită a acestora, în perspectiva formării unui cuplu de „ilegali”, care să fie marșrutizat în teritoriul inamic.

După căsătoria din Siberia, tânărul cuplu a venit la Moscova, unde avea să se desfășoare adevărata ***pregătire pentru trimiterea în misiune externă.*** S-a început prin cursuri intensive de limba franceză și engleză, urmărindu-se nu atât forțarea dezvoltării exhaustive a vocabularului, cât ajungerea la vorbitul fluent, fără accentul slav care le-ar fi putut trăda adevărata identitate. Este, de altfel, unul dintre elementele esențiale, care ajută spionii să se integreze în țara-țintă. Pentru același scop, cei doi trebuiau să se acomodeze din timp cu modul de viață occidental, de la folosirea aparaturii moderne din bucătărie și a facilităților transportului în comun - de exemplu - până la vestimentație și modul de comportare în societate.

Fără a nega posibilitățile uriașe ale KGB de a crea medii artificiale cât mai apropiate de cele în care urmau să acționeze viitorii „*ilegali*” *(unele surse vorbesc chiar de existența câtorva „orășele americane”),* ce doi „*candidați la plecarea în misiune*” și-au definitivat pregătirea pentru susținerea ***„biografiei legendă”*** citind ziare, magazine și reviste de modă, sau vizionând filme și emisiuni de televiziune în limba engleză/franceză, întregistrate de ofițeri sovietici aflați în străinătate sub acoperire diplomatică.

Abia în faza finală, după ce au trecut cu bine de majoritatea etapelor pregătitoare, cei doi au fost preluați de instructorii de specialitate, o atenție deosebită fiind acordată exercițiilor privind descoperirea filajului și însușirii corecte a elementelor de bază ale sistemului de legătură impersonală.

În timp ce viitorii spioni se pregăteau din greu, în rezidențele KGB de la Ottawa, Toronto și Montreal se lucra intens pentru a răspunde punctual la anumite ordine ale Centralei. Astfel, fără să cunoască niciun fel de detalii privind folosirea informațiilor/documentelor solicitate, ofițeri ai KGB aflați sub acoperire diplomatică/consulară au fotografiat pietrele funerare ale unor copii decedați prematur și au aranjat radierea din evidențele bisericii a oricăror referiri la moartea acestora. De asemenea, au procurat și expediat la Moscova diverse documente de identitate și călătorie, cu semnături și ștampile autentice, hârtia originală și cerneala folosită pentru completarea acestora etc. (vezi Periscop nr. 3/39).

După ce s-a rezolvat problema viitoarei identități, iar candidații au dovedit că sunt apți să fie trimiși în misiune îndelungată, Serviciul tehnic a pregătit toate documentele necesare: certificate de naștere, permise de conducere, pașapoarte cu o mulțime de vize de călătorie etc., folosindu-se de materialele primite din SUA, Canada, Franța și alte spații occidentale.

Peripețiile saltului în necunoscut

Când ciclul de pregătire a fost încheiat, ***la sfârșitul anului 1989, Elena și Andrei au plecat în marea lor aventură,*** care avea să dureze peste 20 de ani. ***Ținta*** stabilită de strategii de la Lubianka era (și este) una predilectă pentru spionajul sovietic și, apoi, rus: ***Statele Unite ale Americii.***

Nu trebuie să fii neapărat specialist în munca de intelligence pentru a deduce că viitorii spioni nu s-au dus direct în *„gura lupului”* și, pentru a-și pierde urma, au petrecut câțiva ani buni prin Occident, înainte de a se stabili în SUA.

Prima etapă, de acomodare am spune noi, a fost Canada, țară aleasă nu întâmplător de conducerea Directoratului „S”, care miza pe agresivitatea mai puțin evidentă a contraspionajului autohton, în raport cu cea a Biroului Federal de Investigații. Într-o asemenea logică, apreciem că Elena Vavilova și Andrei Berzukov nu au desfășurat acțiuni specifice de spionaj pe teritoriul canadian. Cei doi trebuiau să-și construiască o viață normală, cu amintiri și cunoștințe comune credibile, care să le consolideze acoperirea și să reziste unor eventuale verificări ale contraspionajului autohton.

Ajunși separat în Canada, folosind identități ale unor bebeluși canadieni decedați, Elena (devenită ***Tracey Lee Ann Foley***) și Andrei (***Donald Howard Heathfield***), s-au stabilit în regiuni diferite: ea în Québec, iar el în zona anglofonă. Conform legendei, cei doi s-au întâlnit „întâmplător” într-un tren și au descoperit că sunt interesați de aceleași lucruri, că le place să călătorească, să citească literatură franceză etc., etc. În final, cei doi s-au căsătorit și, astfel, toate documentele contrafăcute de experții KGB au fost înlocuite cu unele reale. Mai mult, în curând au apărut și doi copii: **Tim** și **Alex**, cetățeni canadieni.

În 1995, întreaga familie a plecat în Franța, unde a trăit aproape patru ani, perioadă despre care putem face doar speculații: misiune de spionaj, sau consolidarea legendei, înainte de marea lovitură: stabilirea legală în SUA.

În 1999, la zece ani de la recrutare, ***cuplul își începe adevărata misiune***: se stabilește ***în Statele Unite ale Americii***, la Cambridge, în zona metropolitană a orașului Boston, în apropiere de celebra Universitate Harward. „Donald" se angajează la o firmă de consultanță – *Futur Map*, iar „Tracey" la o Agenție imobiliară, pentru a avea timp să se ocupe de creșterea și educarea copiilor.

„*Donald*" a început munca specifică „cu dreptul": a absolvit Facultatea de Guvernare și Administrație Publică *„John F. Kennedy",* din cadrul Universității Harward, frecventată de oameni de afaceri și politicieni importanți, fiind coleg, printre alții, cu *Felipe Calderon,* viitorul președinte al Mexicului (2006-2012).

„*Tracey*" a debutat „*cu stângul*", în sensul că, după primele ieșiri în societate, partenerii de discuție au remarcat că noua lor vecină vorbea limba engleză extrem de corect și cultivat, puțin cam *„ca la carte",* ceea ce nu corespundea cu statutul pe care îl invocase: o mamă care, după liceu, și-a întrerupt studiile, pentru a se dedica creșterii copiilor. A remediat din mers „neajunsul" de a vorbi prea literar engleza cu ajutorul unor dicționare cu cuvinte în argou și expresii în jargonul local.

Sincer vorbind, se pare că „*Tracey*" a avut mai multe „surprize" decât „Donald" în ceea ce privește susținerea legendei construite de experții de la Lubianka și consolidată pe parcursul sejurului din Canada și, ulterior, Franța. Două momente ar putea fi „de manual" pentru viitorii spioni aflați în teritoriul adversarului sub acoperire neconvențională:

♦ *într-una din zile, Tim și Alex, care urmau cursurile unei școli private bilingve din Cambridge și se mândreau cu originea lor canadiană, au primit ca temă pentru acasă schițarea arborelui genealogic al familiei. I-a ajutat „Tracey" care, după ce a menționat unele date sumare (reale) despre părinții celor doi copii (profesie, loc de muncă, vârstă), a inventat câte ceva referitor la bunicii copiilor, care ar trăi undeva prin Alberta, într-o localitate izolată din Munții Stâncoși, și sunt prea bătrâni și comozi pentru a călători în SUA;*

♦ *Tim a avut unele probleme cu matematica și a trebuit să facă meditații. Cum toți cunoscuții i-au recomandat Școala rusă din Boston, cu inima cât un purice, „Tracey" și-a dus acolo câteva luni bune copilul la pregătire: îl lăsa însă totdeauna în parcare, de teama de nu fi recunoscută de cineva din personalul instituției și pentru a nu auzi vorbindu-se limba rusă, care i-ar fi provocat emoții și amintiri dificil de suportat.*

O poveste cu fantome și trădări din KGB/SVR

Jurnaliști britanici cu conexiuni în rândul structurilor autohtone de intelligence susțin că ***„Tracey" și „Donald" ar fi fost monitorizați de FBI***

chiar din 2001, după ce la o percheziție de rutină ar fi găsit într-un bagaj al acesteia unele fotografii mai vechi din Uniunea Sovietică. Locuința le-a fost pusă sub supraveghere, însă nu s-au obținut date compromițătoare care i-ar fi putut incrimina. Cu toate acestea, ofițerii FBI ar fi așteptat zece ani, cu speranța că vor putea descoperi întreaga rețea de „ilegali".

În opinia noastră, ***căderea cuplului „Tracey-Donald" nu s-a datorat răbdării manifestate de contraspionajul american și nici profesionalismului acestuia,*** de care nu se îndoiește nimeni, ***ci dezvăluirilor făcute de un colonel - trădător din Serviciul de Informații Externe al Federației Ruse.***

Aleksandr Poteiev, fiul unui militar de carieră, a luptat în trupele speciale sovietice din Afganistan, după care a fost promovat în Direcția principală I a KGB – responsabilă la acea vreme cu informațiile externe. A urcat relativ repede treptele ierahiei militare, ajungând până la poziția de adjunct al șefului Directoratului „S" („*ilegalii*"), ocupându-se, după 1993, de monitorizarea operațiunilor clandestine ale SVR în SUA și Canada.

Din această poziție, cunoștea aproape întreaga rețea de „ilegali" ruși din America de Nord, fiind chiar ofițerul-instructor *(kurator, în terminologia rusă)* al lui „*Donald*" și „*Tracey*". De altfel, Poteiev i-a vizitat pe cei doi la scurt timp după arestare și i-a îndemnat să-și recunoască adevărata identitate, promițându-le că astfel vor putea fi eliberați și apoi extrădați. Agenții i-au urmat ordinele – pentru ultima oară – fără să știe că, de ceva timp, colonelul Poteiev, trecuse de partea cealaltă! Și-au dat seama doar când, odată ajunși la Moscova, toți foștii colegi îi așteptau, mai puțin unul.

Colonelul Aleksandr Poteiev ar fi fost recrutat la începutul anului 2000 de către americani, cărora le-a furnizat informații prețioase despre „a*genții adormiți*" aflați pe continentul nord-american. Din rațiuni de securitate, CIA a decis să recurgă la exfiltrarea agentului înainte ca FBI să procedeze la arestarea celor 10 „*ilegali*" ruși.

Sunt însă și opinii conform cărora ***la nivelul structurii de contrainformații a Serviciului de Informații Externe al Federației Ruse s-ar fi obținut date ce indicau existența unei „cârtițe" la Iasenevo, motiv pentru care toate cadrele de conducere, de la șef de birou până la director, urmau a fi testate cu detectorul de minciuni.***

Poteiev ar fi intrat în panică, mai ales după ce comanda SVR i-a respins raportul prin care solicita deplasarea, la sfârșitul săptămânii de lucru, la Odessa, pentru a-și vizita rudele. Ca urmare, la 24 iunie 2010, Poteiev a plecat, fără să-și anunțe superiorii, cu trenul de la Moscova la Minsk, folosind un pașaport contrafăcut de rezidența CIA din capitala Federației Ruse. Din Belarus a trecut în Ucraina, apoi s-a deplasat în Germania și, de aici, spre Statele Unite, cu sprijinul evident al conducerii de la Langley, care-l aștepta ca pe *„pâinea caldă".* A doua zi după sosirea pe pământ american, Biroul Federal

de Investigații declanșa valul de arestări simultane în cadrul operațiunii ***„Ghost stories.”***

Interesant, dar și edificator pentru maniera de lucru a CIA, este faptul că, identificat și anchetat de autorități, proprietarul de drept al pașaportului folosit de Poteiev a declarat că nu a pierdut respectivul document de călătorie, pe care l-a depus la Ambasada americană din Moscova pentru obținerea vizei de intrare în SUA (sic!).

Un an mai târziu, colonelul Aleksandr Nikolaevici Poteiev a fost degradat și condamnat la 25 ani de închisoare „*pentru înaltă trădare și dezertare*.”

Home, sweet home!

La 27 iulie 2010, când Tim sărbătorea împlinirea a 20 de ani, iar Alex tocmai revenise după o călătorie de studii de șase luni în Asia, părinții lor erau reținuți de agenții FBI, care au pătruns în locuință și au confiscat toată aparatura electronică, blocând totodată conturile familiei. Rămași fără părinți și fără resurse financiare, la insistențele mamei, cei doi copii au luat primul avion spre Moscova.

La Aeroportul Șeremetievo, Alex și Tim au fost așteptați de câțiva „colegi” de-ai părinților, care i-au instalat într-un apartament confortabil (de fapt, o casă conspirativă a SVR) și le-au arătat orașul. Mai târziu au întâlnit și un „unchi”, care vorbea fluent engleza și care i-a asigurat că părinții lor sunt bine și îi vor revedea în scurt timp.

Previziunea „unchiului” s-a dovedit adevărată: La 10 iulie 2010, „*Tracey*”, „*Donald*” și alți 8 „ilegali” arestați de FBI reveneau la Moscova, după un *switch* pe Aeroportul din Viena, cu patru ofițeri ruși condamnați pentru „trădare în favoarea unei puteri străine” – *Serghei Skripal, Igor Șutiaghin, Aleksandr Zaporojski și Ghennadi Vasilienko.*

Pentru „*Tracey*” și „*Donald*”, redeveniți Elena și Andrei, reintegrarea în societatea rusă nu a pus probleme deosebite. Primiți cu entuziasm de foștii colegi și decorați de președintele Dmitri Medvedev, cei doi au primit rapid noi locuri de muncă: el – profesor la o prestigioasă universitate moscovită; ea – expert la o firmă de consultanță.

Deveniți ***Timofei*** și ***Aleksandr***, cei doi frați nu s-au putut adapta la viața din Federația Rusă și au încecat să-și continue studiile în Anglia și, respectiv Franța, însă le-a fost refuzată viza de intrare, după ce guvernul de la Ottawa le-a retras cetățenia canadiană.

Toate demersurile celor doi copii au fost respinse fără comentarii de către autoritățile canadiene, după ce în 2012, un articol din *Wall Street Journal* pretindea că Tim cunoștea identitatea reală a părinților și ar fi acceptat să devină, la rândul său, spion rus.

Oficial însă, s-a motivat că, în conformitate cu *Canadian Citizenship Act*, copiii născuți în Canada din părinți *„angajați ai unui guvern străin”* nu

devin automat cetățeni canadieni, cum este și cazul „fraților Vavilov", ai căror părinți lucrau – este drept, în secret – pentru guvernul rus. După demersuri îndelungate și un proces dificil, la debutul acestui an, Tim și Alex și-au redobândit cetățenia canadiană.

Nostalgie după fostul imperiu sovietic

După apariția cărții, ***colonelul în rezervă Elena Vavilova a destăinuit jurnaliștilor moscoviți și alte impresii din expereiența celor peste 20 de ani petrecuți în clandestinătate.*** Din răspunsurile la întrebările presei, am reținut câteva afirmații mai interesante, dar și ***nostalgia după fostul imperiu sovietic:***

♦ în anii Războiului Rece, confruntarea dintre Est și Vest se resimțea peste tot, iar multe amenințări vizau Uniunea Sovietică. ***Aveam sentimentul că plecăm la război,*** pentru a ne apăra țara și aceasta a fost motivația cea mai puternică în luarea deciziei de a lucra în spionaj;

♦ ***socialismul m-a marcat profund***, pentru că garanta protecția socială a cetățenilor și egalitatea în drepturi... Stat puternic, ideologie unică, învățământ și asistență medicală gratuite... toate acestea mă impresionau și mi-au rămas în memorie. Priviți ce se întâmplă acum în America, unde nici libertatea de expresie nu mai este ceea ce pare... SUA au devenit un stat polițienesc, în care numeroase legi controlează viața cetățenilor;

♦ ***repatrierea a fost ca un șoc***. Cu greu am recunoscut societatea din care plecasem cu 20 de ani în urmă... regret regimul sovietic, cu toate defectele sale. Corupția la vârful conducerii comuniste a condus la destrămarea Uniunii Sovietive. Din păcate, viața din Rusia de astăzi se aseamănă tot mai mult cu cea din Occident, unde valorile materiale au devenit mai importante decât cele morale;

♦ serialul ***„The Americans"*** (2013-2018), inspirat din istoria cuplului „*Tracey & Donald*", care relatează activitatea a doi „ilegali" din KGB implantați în SUA de aproape 30 de ani, este departe de realitate. Filmul abundă în scene cu crime, sex și drame psihologice! Este film! Viața a demonstrat că ***folosirea violenței de către serviciile secrete este o excepție, similară cu un eșec,*** pentru că un spion advers „întors" (dublu) este mult mai prețios decât unul mort care, oricum, va fi înlocuit cu altul pe care nu îl cunoști;

♦ ***faptul că 10 „ilegali" au fost descoperiți în 2010 în SUA nu înseamnă că nu mai există și alții,*** ci pur și simplu că structurile de contraspionaj nu i-au identificat încă. Toate serviciile de spionaj care se respectă folosesc asemenea metode: cele mai importante resurse le au americanii, iar cei mai motivați sunt israelienii;

♦ ***în toate serviciile secrete există trădători,*** nu doar în unele. Americanii au destui, însă preferă să vorbească numai despre lucrurile pozitive și aici avem ceva de învățat de la ei. În materie de spionaj, Federația Rusă are rezultate remarcabile, are eroi despre care trebuie să vorbim, pentru ca ***tinerii să înțeleagă rolul muncii de intelligence și sacrificiul celor chemați să-și slujească patria pe frontul nevăzut al luptei cu dușmanul.***

*

În prima decadă a lunii februarie a.c., într-un gest considerat de unii analiști ca fără precedent, ***Serghei Narîșkin, directorul Serviciului de Informații Externe al Federației Ruse, a dezvăluit presei numele a șapte foști „ilegali", cu scurte referințe la activitatea specifică desfășurată****. De menționat că,* ***dintre cei 10 protagoniști ai Operațiunii „Ghost stories", a fost deconspirat doar unul, respectiv Mihail Anatolevici Vasenkov, cunoscut și sub numele de Juan Lazaro.***

A FOST DESCOPERIT CEL DE-AL PATRULEA SPION IMPLICAT ÎN PROIECTUL BOMBEI ATOMICE AMERICANE

Ioan Gatea

La o conferință a cadrelor de conducere ale industriei sovietice din anul 1931, conducătorul URSS, I.V. Stalin, atrăgea atenția asupra situației țării: ”Suntem cu 50 sau 100 de ani în urma țărilor dezvoltate. Trebuie să le prindem din urmă în zece ani. Dacă nu vom reuși, ne vor nimici”. Cu aceste cuvinte începea cursa pentru reducerea imensului decalaj tehnologic dintre Uniunea Sovietică și țările capitaliste dezvoltate, premiul pus în joc fiind supraviețuirea statului sovietic. Convins că bombardierele inamice își vor face apariția în spațiul aerian neprotejat al țării, Stalin a trimis doi ofițeri de informații – un expert în aviație și un specialist în arme chimice – într-o misiune la Institutul Tehnologic Massachusetts (MIT) din Statele Unite, cu misiunea de a afla secretele acestui centru de cercetare în aeronautică și în domeniul armelor chimice și atomice. Rezultatele acestei misiuni vor influența cursul istoriei, iar KGB va stabili că ”Occidentul este o sursă constantă și de neînlocuit pentru dobândirea noilor tehnologii” și va acționa pentru obținerea de inovații secrete din domeniile științific și tehnologic împotriva inamicilor, culminând cu înfrângerea Germaniei naziste.

Ca urmare a operațiunilor de spionaj sovietice, balanța puterii mondiale începuse să se încline în mod îngrijorător în cursul Războiului Rece ce a urmat. În mod ironic, America a fost sursa care a furnizat arme nucleare sovieticilor, iar atunci când a descoperit fluxul de informații secrete care se scurgea către Uniunea Sovietică, a încercat să-l oprească. Dacă până în 1945 puterea unei națiuni era determinată de forța operațiunilor sale strategice de bombardare, după această dată decisivă a devenit o armă cu o putere de distrugere uimitoare: bomba atomică. În 1945, o singură bombă atomică lansată dintr-un avion impunea lumii Statele Unite ca unica superputere care deținea monopolul armei nucleare. Patru ani mai târziu, sovieticii construiau și experimentau propria bombă atomică, devenind cealaltă superputere.

*

Prima bombă atomică din lume a fost detonată pe 16 iulie 1945 în deșertul New Mexico – cu luarea unor măsuri deosebit de secrete, codificate Proiectul Manhattan, al cărui centru se afla în apropiere la Los Alamos. Peste 49 de luni, sovieticii detonau și ei un dispozitiv aproape identic în Asia Centrală, astfel că monopolul Washingtonului asupra armei nucleare se termina busc.

Modul în care Moscova a reușit să facă astfel de progrese rapide i-a fascinat de mult atât pe oamenii de știință, cât și pe agenții federali și pe

istorici. Activitatea a trei spioni a ieșit în cele din urmă la iveală ca urmare a unor îndelungate și minuțioase investigații. Recent, a fost descoperit și un al patrulea. Este Oscar Seborer, care, ca și ceilalți spioni, a lucrat pe timpul războiului la Los Alamos, un obiectiv militar îndepărtat înconjurat de garduri înalte și păzit de paznici înarmați. Cu toate acestea, se apreciază că Seborer a reușit să transmită agenților sovietici informații extrem de importante despre proiectarea și realizarea bombei atomice americane.

Spionul a fugit în Uniunea Sovietică câțiva ani mai târziu; în cele din urmă, FBI a aflat despre defectarea sa și activitățile sale de spionaj, dar a păstrat informațiile secrete. Rolul său „a rămas ascuns timp de 70 de ani", scriu Harvey Klehr și John Earl Haynes în recentul număr al "Studiilor de spionaj", Jurnalul intern al C.I.A., în articolul intitulat „Pe urmele celui de-al patrulea spion sovietic de la Los Alamos". În interviuri separate, detectivii au spus că încă mai strâng indicii cu privire la caracterul exact al sustragerilor de informații atomice ale lui Seborer.

Klehr este profesor emerit de politologie și istorie la Universitatea Emory, iar Haynes este istoric al Bibliotecii Congresului. Ambii au scris cărți despre spionii sovietici și comunismul american, deseori împreună. Relatarea lor are o rezonanță stranie într-un moment în care agențiile de informații ruse sunt din nou în centrul vieții americane.

Numele de cod: Godsend

Seborer s-a născut la New York, în 1921, fiind cel mai mic copil al unor evrei imigranți din Polonia, conform studiului făcut de Klehr și Haynes pe baza unui document al CIA. A urmat City College din New York, apoi a studiat ingineria electricității, după care a lucrat la Los Alamos din 1944 până în 1946. Studiul menționează că în iulie 1945 „*făcea parte dintr-un colectiv care monitoriza efectele seismologice ale primei detonări nucleare*".

În 1951, Seborer a fugit din Statele Unite, alături de fratele său mai mare Stuart, precum și de soția și soacra acestuia, ajungând în Uniunea Sovietică, unde în 1964 a fost decorat cu Ordinul Steagul Roșu, o prestigioasă distincție militară. A murit la Moscova, în aprilie 2015, sub prenumele asumat Smith. Studiul menționează că printre participanții la funeralii s-a aflat și un membru al Serviciului rus de Securitate - FSB.

Investigatorii descopereau astfel povestea lui Godsend chiar în perioada în care spionul trecea la odihnă veșnică.

O cârtiță în New Mexico

Din examinarea materialelor de arhivă ale KGB, principala Agenție de spionaj a Uniunii Sovietice, Klehr și Haynes au aflat despre existența unui grup clandestin de cârtițe din Statele Unite, cunoscut sub numele de „Grupul Rudelor". Din studierea documentelor arhivistice a rezultat că *Godsend* se afla la Los Alamos și că furniza informații secrete despre „*Enormous*" (Uriașul), după numele de cod al KGB pentru proiectul american.

În 2012, Klehr a obținut noi dosare declasificate de FBI despre informatorii care penetraseră cu succes Partidul Comunist din Statele Unite, ceea ce le-a permis să vadă referințe despre Seborer și părți importante ale ”puzzle-ului atomic” american: Oscar era Godsend, Stuart era Godfather și fratele lor mai mare, Max, era Relative.

„A fost nostim”, scria Klehr în articolul din revista CIA, menționând că el și Haynes ar fi putut să moară așteptând declasificarea dosarelor guvernamentale care promiteau să facă lumină asupra furtului atomic al lui Seborer.

Mark Kramer, directorul Studiilor Războiului Rece de la Harvard, a declarat că lucrarea arată „*cât de răspândit a fost spionajul sovietic în Proiectul Manhattan*”, ajutând la reconsiderarea, în urma unor dezbateri îndelungate, a importanței spionajului sovietic pentru realizarea experienței atomice a Moscovei din anul 1949. Într-un interviu, Kramer spunea că activitatea de spionaj a lui Seborer, combinată cu celelalte sustrageri atomice cunoscute,
„arată clar că oamenii de știință sovietici au primit o mulțime de informații valoroase, ajutându-i cu mult mai mult decât au fost dispuși să recunoască în mod public”.

Identitățile celorlalți trei spioni de la Los Alamos erau de mult timp cunoscute. Klaus Fuchs, fizician, fusese arestat încă la începutul anului 1950, la scurt timp după prima detonare a bombei atomice sovietice. Mărturia lui a condus către cel de al doilea spion, David Greenglass, un inginer mecanic, care a fost de asemenea arestat. Mulți ani după aceea, în 1995 a fost identificat și cel de-al treilea spion, Theodore Hall, cel mai tânăr fizician de la Los Alamos, care se mutase în Anglia și nu fusese condamnat pentru spionaj. Urmărindu-l pe cel de-al patrulea spion, Klehr și Haynes au descoperit viața secretă a unui inginer electrician a cărui „familie făcea parte dintr-o rețea conectată la spionajul sovietic”.

Studiul lor publicat în Jurnalul intern al CIA preciza că Seborer intrase în armata americană în octombrie 1942 , fiind repartizat la Oak Ridge din Tennessee, un complex industrial uriaș al Proiectului Manhattan, care devenise sediul său. A fost transferat la Los Alamos în 1944.

În 1955, FBI a aflat că Seborer fugise la sovietici, dar a păstrat informația strict secretă. Informațiile despre defector proveneau de la infiltrații în Partidul Comunist din Statele Unite, iar FBI-ul era îngrijorat de posibilele consecințe ale expunerii lor. Numele acestei operațiuni sub acoperire era ”Solo”.

Cine a predat formula bombei atomice?

Dosarele declasificate ale operațiunii Solo prezintă date fascinante ale spionajului lui Seborer pentru sovietici, dar oferă totuși puține detalii, potrivit studiului menționat. Este citat un alt membru al „Relative’s Group”, care spunea că un alt informator, „ar fi predat formula bombei atomice”.

În articolul lor, cei doi savanți menționează că, „*la începutul anului 2019*”, primiseră puține informații în temeiul Legii privind libertatea informațiilor „despre cariera la Los Alamos a lui Oscar sau despre investigația FBI privind activitatea acestuia acolo”. Într-un interviu, Haynes, care locuiește în Santa Fe, New Mexico, în apropiere de Los Alamos, spunea că speră ca noile dosare ce vor fi declasificate în viitor în cadrul FOIA (Legea privind libertatea informațiilor) le vor permite să completeze multe lacune ale studiului lor”.

De asemenea, Klehr a spus că investigațiile din arhivele sovietice ar putea ajuta la clarificarea unui mare mister al acestui caz: dacă Seborer a lucrat pentru KGB sau pentru agenția militară rivală, cunoscută pe atunci ca GRU. Dovezile indirecte indică legătura sa cu Agenția de Informații militare a Rusiei, apreciază el. „GRU ar fi fost obligat să transfere sursele spionajului atomic către KGB, deci este foarte posibil ca nici dosarele KGB să nu prezinte situația completă a spionajului sovietic în acest domeniu".

Alte indicii ar fi putut exista la Moscova, unde Oscar Seborer și fratele său Stuart au trăit cel puțin șase decenii. Cei doi savanți americani au căutat să afle despre viața ca moscoviți a acestora. În materialul publicat se afirmă că Oscar s-a ocupat de cercetare iar Stuart a realizat traduceri științifice; se știe mai puțin despre activitățile lui Max, cel care a rămas în Statele Unite.

În 2018, Kramer a fost la Moscova încercând să îi ajute pe cei doi istorici să dea de urma lui Stuart, care ar trebui să mai fie în viață, deoarece nu s-au găsit date despre decesul său. Stuart Smith (fost Seborer) figura cu un număr în cartea de telefoane, dar apelurile au rămas fără răspuns. Kramer s-a dus apoi la ultima locuință cunoscută a lui Stuart și a sunat la ușă. Nimic. A vorbit și cu vecinii arătându-le o fotografie, însă nu a putut afla ceva semnificativ.

Mai sunt multe de știut despre un spion atomic care a ajutat la schimbarea lumii, spunea Kramer, inclusiv posibilitatea ca Stuart să-și ajute fratele în spionaj. El consideră că problema rămâne în continuare deschisă.

ROBERT MAXWELL ȘI KGB

Alecuș Fărău

Conform noilor dezvăluiri făcute de Nikolai Aleksandrovici Șvarev în cartea sa "Magnatul media în slujba Moscovei", bogatul finanțator și traficantul de sex Jeffrey Epstein a avut un mentor care l-a recrutat la începutul carierei sale pentru spionajul israelian: magnatul miliardar Robert Maxwell. Cu aproape trei decenii înainte de moartea extrem de suspectă a lui Epstein, Maxwell avusese o soartă asemănătoare. După moartea sa s-au publicat articole și cărți care dovedeau că fusese și agent KGB, dar misterul morții sale a rămas nesoluționat. Ce știa spionajul sovietic despre Maxwell? Veteranul KGB, colonelul Nikolai Șvarev, relatează povestea acestuia pe baza informațiilor existente în Centrala KGB din Moscova.

*

La începutul anilor 1990, moartea sa misterioasă a făcut senzație: Lordul Robert Maxwell, în vârstă de 68 de ani - proprietar al unuia dintre cele mai mari imperii media de pe planetă, *a reușit să se infiltreze în mediul Biroului Politic al Comitetului Central al PCUS. I-a fascinat pe Mao, Brejnev, Cernenko, Andropov, Ceaușescu, Honecker, Husak și Kadar* și alți politicieni importanți din întreaga lume, fiind o personalitate feroce care și-a câștigat porecla de „*balena ucigașă*".

În acea noapte fatidică de 4 noiembrie 1991, iahtul lui Maxwell, "Lady Ghislaine", se afla nu departe de Insulele Canare. Maxwell se dusese la culcare după o convorbire telefonică cu soția sa. Și ... a dispărut! Doar a doua zi, personalul de salvare i-a descoperit trupul în ocean. Medicii au atribuit decesul unui atac de cord în urma căruia Maxwell ar fi căzut peste bord. Dar în curând verdictul medicilor a fost respins. Judecând după rănile de pe corpul său, criminaliștii au stabilit că, de fapt, cineva îl aruncase de pe punte în ocean.

Odată cu moartea miliardarului, au dispărut și toți banii din conturile sale. Marele său imperiu media s-a prăbușit ca un castel de cărți de joc. Imediat au apărut zvonuri că Robert Maxwell fusese simultan agent pentru patru servicii de spionaj dintre cele mai importante ale lumii.

O istorie încurcată

Domnul englez și-a schimbat numele precum mănușile. Nu a fost nici Robert, nici Maxwell, spune Ghenadii Sokolov, un istoric al spionajului, care a lucrat cu magnatul media la sfârșitul anilor '80. Se născuse în anul 1923 în Cehoslovacia, în satul carpatic Slatino, acum satul ucrainean Solotvino. Abraham Lazby era al șaselea copil al familiei Mihail și Anna Hoch. Locuiau într-o căsuță de lut cu podeaua de pământ.

Când Hitler a ocupat Cehoslovacia, părinții și-au înregistrat fiul ca Jan Ludvik Hoch. Ulterior, el a devenit membru al unei organizații clandestine care

transfera ilegal tineri în Franța. Acolo, soarta l-a dus în mișcarea sionistă clandestină, unde tânărul terorist Yitzhak Shamir, viitorul prim-ministru al Israelului, l-a prezentat organizației Irgun. A fost trimis într-o casă sigură din Tel Aviv, unde instructorii l-au învățat metodele luptei clandestine și sabotajul. A fost arestat și condamnat la moarte, însă a reușit să scape prin Serbia, Bulgaria și Turcia, ajungând în Alepul sirian, iar apoi pe teritoriul francez.

Acolo, tânărul Jan s-a înrolat în Legiunea Străină. Curând după aceea, a fost trimis împreună cu un grup de legionari în Franța. Aici și-a luat un nume nou, numindu-se acum Ivan de Maurier, participând la mișcarea de rezistență franceză și apoi la debarcarea Aliaților în Normandia. Mai departe, soarta l-a purtat în Marea Britanie, unde Ivan a devenit Leslie Johnson, britanicii recrutându-l în Serviciul lor de spionaj MI6, mai întâi ca cifrator, apoi ca ofițer de informații. Leslie dispunea de calități cu totul excepționale pentru această profesie, fiind un poliglot de excepție, vorbind fluent engleza, germana, franceza, ceha, slovaca, maghiara, română, rusa și ebraica!

Când a primit decorația de război Crucea Militară din mâinile mareșalului Montgomery, el și-a schimbat numele pentru a cincea și ultima dată - în Robert Maxwell. Până în 1945, Maxwell s-a specializat și a participat la interogarea foștilor ofițeri din Abwehr, SD și Gestapo, obținând date și documente secrete despre serviciile de informații germane din perioada războiului.

Maxwell a terminat războiul cu gradul de căpitan, luând contact pentru prima dată cu un reprezentant al spionajului sovietic.

În slujba KGB și Mossad

După încheierea războiului, Maxwell a început să-și caute rudele. La acea vreme, Cehoslovacia se afla în zona de ocupație sovietică și, prin urmare, a solicitat ajutorul autorităților militare sovietice din Germania. Astfel, a stabilit contacte cu emisarii NKVD. Știrile despre soarta părinților săi erau tragice: în timpul ocupării de către regimul ungar Horthy, familiile de evrei au fost deportate în lagărele de concentrare. Mama sa a murit la Auschwitz, iar tatăl a dispărut în închisorile lui Horthy. Dar, ca urmare a relației sale cu spionajul sovietic, Maxwell a început ascensiunea sa.

Deși Maxwell a fost considerat a fi unul dintre cei mai mari spioni ai Războiului Rece, activitatea sa nu s-a limitat doar la sarcinile pe care le-a îndeplinit pentru Moscova. Principalul serviciu de informații din viața sa a fost Mossad. Însuși Itzhak Shamir, viitorul prim-ministru al Israelului, îl recrutase pe Jan Ludvik Hoch în organizația sionistă subterană Irgun, la începutul celui de-al Doilea Război Mondial, primind numele de agent „*Micul ceh*”, sub acoperirea căruia a lucrat toată viața. Rezistența franceză și armata britanică au devenit primele beneficiare ale serviciilor „*Micului ceh*”, alături de organizația

sionistă, cu mult înainte de fondarea Statului Israel și a agenției sale de spionaj - Mossad.

Mai departe a fost purtat de soartă, Maxwell părăsind armata britanică în martie 1947, pentru a intra în afaceri, căpitanul Maxwell devenind șeful Biroului de presă al Oficiului Britanic din Germania ocupată, înființând o editură științifică, Pergamon Press, cu un capital de doar 100 de lire sterline.

După ce și-a făcut prezența în lumea mondenă, întreprinzătorul Maxwell a mizat pe informația științifică, care devenise un teren fertil și pentru serviciile de informații. Oamenii de știință și cultură aspirau să își prezinte lucrările în publicațiile sale și să-și tipărească cărțile la editura sa. Printre alții, Maxwell publicase contribuțiile din diferitele domenii ale fizicii teoretice ale fizicianului evreu sovietic Lev Landau, laureat al Premiului Nobel pentru fizică. „*Patronii*” Micului ceh au manifestat mult interes pentru această activitate, fiind create condiții ideale pentru acoperirea unor operațiuni de informații britanice. Capacitățile informative ale lui Maxwell s-au extins și mai mult în 1964 când a devenit membru al Parlamentului britanic din partea Partidului Laburist.

Curând, editura sa a devenit lider în literatura științifico-tehnică, precum și a cărților de istorie, politică și memorialistică. Acest lucru a fost realizat și ca un obiectiv al activității de informații, Maxwell obținând controlul asupra publicării celor șase ziare ale UK Mirror Group, la care s-au adăugat revistele, cărțile și ziarele editorului american Macmillan.

Imperiul se extinde

Pe parcursul anilor 1980, imperiul mass-media al lui Maxwell cuprindea deja 125 de țări. Era cunoscut ca un editor major în Marea Britanie și ocupa locul doi în Statele Unite. În afară de ziare, reviste și cărți, dispunea de posturi de radio și canale de televiziune, precum MTV. Concurenții l-au numit „Hurricane Bob” iar serviciile de informații – „căpitanul Bob”.

Acest uriaș imperiu media a devenit acoperirea misiunii de spionaj a căpitanului Bob, constituind o operațiune secretă a Mossad, CIA și MI6. Obiectivul lor - infiltrarea unei cârtițe la Kremlin. Stăpânii căpitanului Bob au creat o asemenea legendă pentru agentul lor, încât conducerea URSS nu avea niciun dubiu cu privire la loialitatea miliardarului.

În august 1968, forțele armate ale Tratatului de la Varșovia, cu excepția celor românești, au invadat Cehoslovacia. Deși nu toate țările socialiste, ca să nu mai vorbim de cele occidentale, fuseseră de acord cu intervenția militară, deodată un mare miliardar occidental, magnat al presei și membru al Parlamentului britanic anunța public, în mod surprinzător, că susține ocuparea Cehoslovaciei. Argumentul? Chipurile, ar fi fost necesară pentru păstrarea securității în Europa. Și, ceea ce era deosebit de terifiant, era faptul că Maxwell însuși era originar chiar din Cehoslovacia. Anunțul a constituit o adevărată bombă! Leonid Brejnev, secretarul general al PCUS, l-a invitat

imediat pe Maxwell la Moscova. Conversația a avut loc doar între cei doi, în rusă, fără interpret. Au constatat că aveau multe lucruri în comun: lupta din trecut împotriva fascismului, dragostea pentru mașini, vânătoare și băuturi! Astfel, Robert a devenit prietenul lui Brejnev, cu care a început să se întâlnească în mod regulat. Analiștii de informații din Occident așteptau cu nerăbdare rapoartele despre discuțiile lor. CIA, MI6 și Mossad își atinseseră obiectivul: omul lor penetrase cercul puterii Kremlinului!

Și așa au început să fie publicate în întreaga lume o serie de lucrări despre ”iubitul Leonid Brejnev”. După moartea lui Brejnev, căpitanul Bob a dezvoltat contactele cu noii secretari generali - Andropov, Cernenko și Gorbaciov. Și a devenit cel mai important propagandist al sistemului sovietic în străinătate. Comitetul Central al PCUS i-a plătit cu generozitate lui Maxwell pentru serviciile aduse statului sovietic. De menționat că însăși Lubianka (sediul KGB – n.n.) considera ”corect” faptul că serviciile de informații occidentale se foloseau de Maxwell ca un canal de dezinformare a statului sovietic. Dar nu putea face nimic, Maxwell ajunsese la un nivel inaccesibil pentru Lubyanka. El era în contact personal cu elita nomenclaturii, de neatins chiar și pentru cekiști.

Israelul și lovitura de stat

Până la mijlocul anilor '80, Moscova se ridicase împotriva provocării globale pe care o prezentau de decenii Statele Unite. Însă, noul director al CIA, William Joseph Casey, dezvoltase un nou plan de luptă împotriva URSS. O sarcină specială fusese rezervată imperiului mediatic al lui Maxwell – aceea de a desfășura o campanie de sprijinire a politicii lui Gorbaciov. Însuși autorul perestroikăi era foarte mulțumit de colaborarea sa cu Maxwell. *Pravda* și *Moskovskie Novosti* au început să fie publicate în engleză în Occident. *Moștenirea noastră,* a Raisei Gorbaciova putea fi găsită între cele mai populare reviste bogat ilustrate. Toate acestea fiind asigurate, desigur, de Maxwell. Opinia publică mondială fusese câștigată de „Gorby”, deși în țara sa de origine perestroika și glasnostul produsese un potențial exploziv de nemulțumire a populației.

Mihail Gorbaciov și Robert Maxwell

Vladimir Kriucikov, ajuns în postul de președinte al KGB, dispunea de propria viziune despre spionaj. Era deosebit de preocupat de consecințele reformelor lui Gorbaciov și de soarta țării, care era pe cale să eșueze. Kriucikov a găsit rapid un limbaj comun cu Maxwell, mai ales că ambii vorbeau bine limba maghiară.

În prima jumătate a anului 1991, șeful KGB a avut două întâlniri secrete cu agentul Mossadului. Subiectul a fost sprijinul Israelului ... pentru viitoarea operațiune de eliminare a lui Gorbaciov de către Comitetul de Stat de Urgență! Kriucikov căuta aliați în Occident în lupta sa pentru salvarea URSS.

Maxwell a susținut ideea lui Kriucikov, fiind stabilite obligații reciproce, Comitetul urmând a primi sprijin politic și moral din partea Israelului. Maxwell s-a angajat să asigure o campanie de sprijinire a Comitetului prin intermediul editurilor sale din întreaga lume. În cazul victoriei, Kriucikov garanta plecarea neîntreruptă a evreilor din URSS în Israel.

Desigur, magnatul avea și interesele sale personale. În 1991, datoriile imperiului său media ajunseseră să depășească profiturile. Pentru a se salva, Maxwell sustrăsese 1,2 miliarde de dolari din fondul de pensii al Grupului Mirror. Totuși, nici aceștia nu erau suficienți, astfel că era necesar un nou credit.

Kriucikov nu-l mai putea ajuta, întrucât URSS se afundase într-o groapă de datorii. Londra și Washingtonul își pierduseră interesul pentru căpitanul Bob întrucât planul lui Casey de a prăbuși Blocul Socialist fusese realizat. Doar israelienii l-ar fi putut finanța pe Maxwell pentru medierea sa de realizare a marelui exod al evreilor din URSS. Astfel s-a ajuns în situația ca Israelul să sprijine lovitura de stat pentru destituirea lui Gorbaciov.

La începutul lunii august 1991, Kriucikov a avut o a treia întâlnire cu magnatul media la bordul iahtului acestuia. Maxwell invitase, de asemenea, persoane de încredere din conducerea Mossad. Însă prim-ministrul israelian Itzhak Shamir nu a susținut planul Kriucikov-Maxwell: potrivit analiștilor săi, șansele de reușită ale Comitetului nu ar fi fost prea mari. După ce a aflat de refuzul premierului Shamir, Micul Ceh a încercat cu disperare să-l convingă prin telefon să ajute URSS și să acorde imediat creditul pentru uluitorul său imperiu mass-media. A decis chiar să-l șantajeze pe premier, amenințându-l. În mod clar, mersese prea departe! Shamir l-ar fi chemat pe șeful Mossad și i-ar fi cerut să scape de „*Micul ceh*" o dată pentru totdeauna. Ceea ce s-a și întâmplat, după cum afirmau mai multe surse anonime din presă.

Acestea susțineau că în noaptea de 4 noiembrie 1991, un grup de asasini Mossad s-ar fi apropiat pe o plută de iahtul lui Maxwell și s-a urcat la bordul acestuia. După o scurtă luptă, magnatului i s-ar fi făcut o injecție letală, după care trupul său ar fi fost aruncat în ocean. Miliardarul britanic a fost înmormântat la Ierusalim. O lună și jumătate mai târziu, s-a prăbușit și Uniunea Sovietică.

Versiuni despre moartea misterioasă a lui Maxwell

4 noiembrie 1991**.** Maxwell s-a dus în largul mării pe propriul iaht și a dispărut. Câteva ore mai târziu, trupul său gol a fost descoperit în apropierea Insulelor Canare**. S**-a anunțat oficial că acesta ar fi suferit un atac de cord. Dar experții de la Institutul de Medicină Legală din Tel Aviv**,** unde s-a

efectuat o nouă autopsie, pe 9 noiembrie, au descoperit multiple leziuni pe corpul lui Maxwell: hematoame pe țesuturile interne, leziuni la spate, umeri și brațe, o urmă vânătă sub urechea dreaptă, ruperea țesuturilor de pe umărul stâng și alte urme. Toate mărturiseau violențe. O ruptură musculară sub umărul stâng indica clar că Maxwell se spânzurase de un braț o vreme și apoi căzuse. Nu a fost găsită nicio dovadă de tromboză coronariană sau a unui atac de cord.

Văduva lui Maxwell și medicul său personal au respins versiunea sinuciderii pe baza unei boli necunoscute. Au încercat, de asemenea, să sugereze o acțiune a spionajului sovietic, dar acesta în acea perioadă se afla în imposibilitate să realizeze astfel de operațiuni, atât la nivel de conducere, cât și la nivel de execuție. Într-o astfel de situație, A**miralitatea britanică părea** cea mai probabilă că ar fi putut îndeplini o asemenea misiune.

Traseul israelian și sovietic în eliminarea lui Maxwell

În septembrie 1991, Maxwell recunoscuse într-un cerc restrâns că organizase în august o întâlnire între Mossad și fostul președinte KGB, Vladimir Kriucikov. În cadrul acestei întâlniri, care a avut loc la bordul iahtului lui Maxwell, s-a discutat despre sprijinul Mossad pentru răsturnarea lui Mihail Gorbaciov. Mossad a promis că, prin legăturile sale politice, va facilita recunoașterea timpurie a noului regim, precum și că îi va oferi sprijin material. În schimb, Mossad cerea acordarea libertății de emigrare a tuturor evreilor sovietici. Dar premierul israelian Yitzhak Shamir începuse să se teamă de informațiile apărute public despre Mossad că ar fi încercat să perturbe procesul de democratizare a URSS, care ar fi produs o lovitură teribilă pentru situația Israelului în Occident. O asemenea complicitate ar fi fost considerată ca o trădare a Occidentului. Spre ghinionul său, Maxwell a folosit acest fapt într-o conversație telefonică ca o amenințare pentru Shamir pentru a-l determina să ajute urgent imperiul șubred. Shamir i-ar fi cerut lui Maxwell să-l sune din nou după câteva ore. Apoi s-ar fi dus la șeful Mossad și i-ar fi cerut să-l scape o dată pentru totdeauna de „*Micul ceh*” ... Astfel că, în noaptea de 5 noiembrie, ”*problema*” lui Maxwell a fost rezolvată.

Robert Maxwell a fost înmormântat la Ierusalim pe Muntele Măslinilor într-un cimitir al eroilor națiunii. "*A făcut mult mai multe pentru Israel decât se poate spune astăzi*", a spus Shamir în necrologul la înmormântarea prietenului și victimei sale**.**

Moartea sa misterioasă a devenit subiectul mai multor romane de aventuri. Odată cu moartea lui Robert Maxwell, vremea marilor spioni din perioada Războiului Rece se poate spune că s-a încheiat. Desigur, până când arhivele serviciilor de spionaj se vor deschide pentru a ne furniza alte surprize**.**

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

ANUL 2020 – ÎNCEPUTUL SFÂRȘITULUI?

Gheorghe Dragomir

...Noi conflicte și războaie hibride; globalizarea revoltelor împotriva actualului sistem de guvernanță a lumii și o regândire a alianțelor pe baza geopoliticii resurselor naturale; volatilitatea piețelor financiare și monetare; o nouă criză economică globală generată de gradul de îndatorare a statelor și prăbușirea unor bănci și fonduri de investiții; modificări climatice devastatoare...

Toate aceste subiecte sunt abordate cu obiectivitate și profesionalism de colegul nostru, ***general bg.(rtr.) Gh. Dragomir, Președintele Centrului de Etică și Studii Strategice****, într-un amplu material aflat sub tipar, din care am selectat și prelucrat pentru Periscop doar câteva repere menite să trezească interesul cititorilor.* (**Al. Omeag**).

*

Optimism, pesimism sau crunta realitate?

Când abuzul de putere înlocuiește domnia legii, când lăcomia, rapacitatea și aroganța omniprezentelor corporații depășesc orice limite și când planeta nu mai este condusă de lideri virtuoși, atunci este foarte probabil ca dezechilibrele la nivel global să perturbe profund sistemul de organizare spirituală a civilizației umane și să genereze noi conflicte și războaie comerciale.

Evoluția civilizației umane în ultimul deceniu se caracterizează prin acumularea fără precedent a nemulțumirii popoarelor privind modul de guvernanță, dominat deseori de corupție, abuz de putere, goana după acapararea de noi resurse naturale și piețe de desfacere din partea corporațiilor transnaționale, aflate frecvent în spatele conflictelor apărute „spontan" în diferite zone ale globului, cu repercusiuni imprevizibile asupra viitorului planetei și al civiliației umane în deceniile ce vor urma.

Toate aceste emanații de energii negative au învăluit planeta cu o centură densă de reziduuri care obturează pătrunderea luminii binefăcătoare a iubirii, bunătății, compasiunii și armoniei omului cu ecosistemul natural și social, existând riscul declanșării unei erupții planetare devastatoare, pentru că Pământul nu mai rabdă nesăbuința și lipsa de respect a omului față de Creația Divină, din care și el face parte.

Deși nu sunt un adept al teoriei colapsologiei, care câștigă în popularitate, fiind construită și pe baza unor date și informații științifice, totuși, nu pot să nu iau în calcul semnele ce ne avertizează că actuala evoluție a societații omenești a ajuns la *"linia roșie"*, accelerând procesul de autodistrugere, împingându-ne spre sfârșitul inevitabil al actualelor rânduieli ale lumii și apariția germenilor civilizației post-umane, bazată pe Inteligența Artificială.

Cum va arăta această nouă etapă a evoluției rasei umane, modificată genetic, ne putem doar imagina, deși filmele SF ne oferă o perspectivă nu prea roz. O imagine de ansamblu în acest sens ne-o creionează filosoful francez Dominique Bourg, în opinia căruia ***"prăbușirea lumii predicată de colapsologi este spectaculoasă și dificil de gândit, deși realitatea ne indică o dinamică îngrijorătoare a schimbărilor climatice, diminuarea resurselor de hrană, apă și energie, precum și fragmentarea societății, care traversează o gravă criză morală și politică".***

Ce ne îngrijorează și de ce trebuie să ne temem?

Încercând să identifice răspunsuri cât mai aproape de adevăr la întrebări legate de posibilele evoluții ale societății contemporane, pe o proiecție de 10-15 ani, politologi de prestigiu și analiști recunoscuți pentru obiectivitatea previziunilor iau în calcul și o serie de ***factori perturbatori***, printre care:

- ***dinamica*** îngrijorătoare a gradului de îndatorare a statelor, societăților comerciale publice și private, a administrațiilor locale și centrale;

- ***volatilitatea*** pietelor financiar-bancare, a fondurilor de investiții și a burselor, la care se adaugă războiul monedelor (inclusiv cu cele virtuale) - realități tangibile care produc îngrijorări Băncilor Centrale;

- ***scăderea*** valorii activelor în domeniul industriilor petrolului, gazelor, cărbunelui, energiei electrice, industriei imobiliare și turismului, în urma unor catastrofe naturale generate de schimbări climatice severe la nivel planetar;

- ***lupta*** pentru reîmpărțirea resurselor planetei între marile corporații transnaționale, cu sprijinul logistic, politic, diplomatic și, uneori, militar al marilor puteri;

- ***"reîncălzirea"*** conflictelor naționale și regionale "înghețate", sub umbrela apărării drepturilor și libertăților minorităților etnice și religioase. Mult mai periculoasă este încercarea de internaționalizare a acestora, în zone sensibile sau de interes strategic, tactică la care serviciile secrete apelează deseori, folosind grupări etnice sau organizații neguvernamentle pe care le sponsorizează;

- ***apariția*** unor alianțe cu geometrie variabilă, îndeosebi în Orientul Mijlociu Extins și regiunea Asia-Pacific, pe fondul regândirii politicii externe și de securitate a președintelui Donald Trump, preocupat de obținerea, cu orice preț, a celui de-al doilea mandat la Casa Albă;

- ***amplificarea*** fenomenului de migrație a unor mase mari de persoane din zonele de conflict ori lovite de calamități naturale, ceea ce va genera pe termen mediu și lung stabilirea alogenilor în teritorii abandonate, suprapopularea regiunilor atractive economic și modificări genetice majore, rezultate din căsătoriile mixte;

- ***exacerbarea*** pericolului terorist de natură islamică, pentru monitorizarea unor segmente tot mai largi ale populației și creșterea bugetelor structurilor implicate în Sistemul de Apărare, Ordine Publică și Securitate Națională.

*

Sub lupa colegului nostru se află și ***România, „prinsă în menghina geopolitică a marilor puteri" și măcinată de dispute politicianiste interne,*** ce ar putea afecta interesele de securitate națională, stabilitatea și prosperitatea țării.

Deși, când a fost elaborat studiul, nu apăruse pandemia generată de Coronavirus, este tot mai evident că, alături de semnele de îngrijorare menționate, ea va zgudui din temelii fundamentele culturii și civilizației umane, poate mai mult decît cele două războaie mondiale, căderea Zidului Berlinului sau sfârșitul confruntării Est-Vest. Să sperăm că într-un final, fiecare cetățean și fiecare națiune vor reveni la supremația valorilor care definesc frumusețea și unicitatea ființei umane în Univers.

UN NOU EȘEC ÎNREGISTRAT DE IDEOLOGIA PROGRESISTĂ

Alexandru Botez

„***Ajunsese să trăiască visul oricărei fete, care vrea să devină o prințesă. Acum a dat cu piciorul la tot, pentru bani. (...) Când s-au căsătorit, și-au luat obligația de a face parte din Familia Regală, de a o reprezenta. Este o prostie să renunți la așa ceva. Familia Regală este una dintre cele mai mărețe și mai longevive instituții din lume, iar ei au încercat să o distrugă, banalizeze, să o facă să pară ponosită, eventual să o transforme într-un magazin Walmart cu o coroană, din care să ieși când vrei, dacă nu ți se oferă marfa pe care o dorești***.”

Thomas Markle – tatăl ducesei de Sussex.

*În condițiile în care știrile legate de „Brexit” sunt tot mai puțin prezente pe primele pagini ale presei britanice, locul lor a fost luat de „*Megxit”, *respectiv demersurile Ducelui și Ducesei de Sussex (Prințul Harry și Meghan Markle) de a renunța la obligațiile impuse de apartenența la Familia Regală pentru a deveni independenți financiar și a putea să-și asume „*un rol progresist*”. De fapt, nu avem de-a face decât cu un nou eșec răsunător al promotorilor ideologiei progresiste în Marea Britanie, care vizează discreditarea instituției Casei Regale*.

*

Cu un an în urmă, prințul Harry avea lumea la picioarele sale. Era un tânăr chipeș, cu o soție interesantă și un moștenitor pe cale de a se naște. Dispunea de o mulțime de bani și de conacul *Frogmore Cottage* în folosință gratuită, primit cadou de nuntă de la Regina Elisabeta, inclusiv de o alocație de stat de 2,4 milioane de lire sterline pentru renovarea acestuia.

Avea la activ două misiuni efectuate în zone de război din Afganistan și o serie de titluri nobiliare, inclusiv cel de căpitan-general al Marinei Regale. Se bucura de toate acestea în calitate de membru senior al celei mai mari Familii Regale din lume. Avea responsabilități minime și mult timp liber, în care făcea frecvente escapade în întreaga lume împreună cu diverse celebrități, de felul lui sir Elton John.

Acum, prințul Harry este un nimeni sau mai degrabă un fost-cineva. Își va păstra titlul de Duce de Sussex, dar nu va mai avea rangul de prinț regal și cel onorific de adresare: „*Alteță Regală*”. Va trebui să restituie milioanele de lire sterline primite de la plătitorii de taxe britanici pentru renovarea conacului

său. A pierdut calitatea de căpitan-general, precum și toate celelalte titluri onorifice militare.

Nu va mai reprezenta Familia Regală la evenimente oficiale și, cel mai probabil, va deveni mai puțin faimos chiar decât soția sa, care nu stă prea bine la acest capitol, cu trecutul ei obscur de actriță în 7 episoade ale unui serial de televiziune, cu un succes la public îndoielnic.

Desigur, trebuie menționat faptul că prințul Harry nu este un personaj imaculat, chiar dacă de unele din aspectele controversate care-l privesc este nevinovat în totalitate sau doar parțial. Astfel, cu toate că membrii Familiei Regale au avut un comportament ireproșabil față de el, prințul Harry poartă stigmatul prezumției că ar fi fost conceput în afara căsătoriei cu Prințul Charles, datorită comportamentului irațional și imoral al mamei sale, Prințesa Diana, din acea perioadă.

Asemănarea fizică izbitoare cu unul din amanții acesteia, instructorul de călărie James Hewitt, a fost și va fi întotdeauna ceva cel puțin jenant pentru Prințul Harry.

Dacă într-adevăr copilul nu trebuie să sufere de păcatele părinților, lucrurile sunt mult mai nuanțate atunci când este vorba de alegerea celei care i-a devenit soție, Meghan Markle. Faptul că nu avea cetățenie britanică, provine dintr-o căsătorie mixtă rasial și are la activ un divorț înainte de a-l cunoaște pe Harry, fiecare din acestea erau suficiente pentru a nu fi privită cu simpatie de Familia Regală. Dar, ca de atâtea ori în viață, motivul iubirii dintre cei doi a prevalat și tuturora nu le-a rămas decât să spere că până la urmă totul se va termina cu bine.

Totuși, cu ce a greșit bietul băiat în acest prim an al căsătoriei sale, de i s-a arătat ușa de către Familia Regală? Răspunsul este simplu. Fostul prinț Harry a devenit acum un tragic exemplu în viață al situației în care „*s-a trezit*”. Înainte de a o întâlni pe Meghan Markle, juca polo, era un fumător de țigarete și amator de băuturi alcoolice tari, avea un cerc de prietene sexy și o sclipire în privire care l-a făcut remarcat, fiind favoritul reginei, dar și un șarm personal la care sunt sensibili britanicii.

După ce a fost însă vrăjit de Meghan, a devenit un alt om. Dintr-o dată au început să-l intereseze o mulțime de lucruri noi, de la starea planetei, schimbările climatice, până la corectitudinea politică.

Nu mai practică vânătoarea, dar ia lecții de yoga. A fost surprins de camerele de luat vederi în situații penibile pentru poziția sa, cum a fost cea în care îl implora pe directorul studiourilor Disney să-i găsească un loc de muncă soției sale.

Surprinzătoare a fost și implicarea sa tot mai frecventă în acțiuni, însoțite de declarații publice, prin care Prințesa Diana este prezentată ostentativ ca o „*eroină națională*" și o „*victimă"* a Casei Regale.

Referitor la influența nefastă a „*prințesei de Hollywood*" - Meghan Markle, în rândul regaliștilor din Marea Britanie a început să circule expresia ironică: „*Harry «s-a trezit», iar acum este falit*" (falit – desigur, nu în sensul că nu mai are bani, deoarece dispune de o avere personală evaluată la circa 40 milioane de lire sterline).

De ce nu a prevăzut către ce se îndreaptă? Răspunsul cel mai la îndemână ar putea fi că atunci când un bărbat se află sub vraja unei *Circe*, rațiunea încetează să mai funcționeze la parametri normali. Fratele său mai mare, William, cu care avea relații apropiate, a încercat la un moment dat să-i vină în ajutor, îndemnându-l să locuiască împreună cu Meghan câteva luni înainte de a se angaja într-o căsătorie cu aceasta, dar nu a fost ascultat de Harry.

Ceea ce ar fi trebuit însă să știe era că regina este inflexibilă, chiar nemiloasă, atunci când este vorba de supraviețuirea Familiei Regale. Regimul monarhic datează în Marea Britanie de pe vremea regelui Egbert, de acum 1.200 de ani.

O linie regală neîntreruptă atât de îndelungată nu putea să supraviețuiască fără un anumit pragmatism și oportunism brutal.

S-a văzut acest lucru în anul 1936 când a fost forțat să abdice Edward al VIII-lea - un alt prinț al Casei Regale, care și-a imaginat că va putea să amestece plăcerea cu afacerile. Ca urmare, s-a trezit aruncat în anonimat atunci când a refuzat să renunțe la o parteneră nepotrivită, Wallis Simpson.

Am observat din nou această conduită doar cu puțin timp în urmă când regina l-a exclus din Familia Regală pe copilul ei favorit, Prințul Andrew, datorită implicării acestuia în scandalul Epstein.

Acum revedem acest lucru în modul fără compromisuri în care îl tratează pe Prințul Harry. Chiar dacă a fost nepotul favorit, era clar că nimeni nu se bucură de privilegii speciale din partea reginei, atunci când este vorba de interesele Familiei Regale.

Ca de fiecare dată în astfel de situații, regina s-a ridicat la nivelul datoriei pe care o are față de națiune, chiar dacă acest lucru a făcut-o să sufere, când a impus condiții atât de severe îndrăgitului Harry.

Desigur, regina a avut dreptate să-i arate ușa Ducelui de Sussex. Harry și Meghan deveniseră o vulnerabilitate jenantă. În special, Meghan încerca în permanență să împingă Casa Regală într-un colț, unde era pusă sub semnul

întrebării însăși existența acesteia. A afirmat la un moment dat despre Casa Regală că este nici mai mult nici mai puțin decât un „*ospiciu al îmbuibaților"* și nu s-a sfiit să susțină că aceasta trebuie „*să facă un salt în timp pentru a deveni mai relevantă în lumea de azi*".

Toate acestea, în opinia noastră, relevă faptul că Harry se confruntă cu un ghinion teribil care, cel mai probabil, mai devreme sau mai târziu se va solda cu revenirea sa în Marea Britanie, cu coada între picioare și cu o notă de plată pentru cel mai scump divorț obținut vreodată.

Familia Regală a supraviețuit însă acestui moment dificil din existența sa și se întrevede că este puternică și pregătită să câștige și în viitor, în cazul altor eventuale asemenea atacuri.

O JUSTIȚIE ... NORMALĂ

Mircea Manea

Motto*:* ***Justiția fără putere este neputincioasă; puterea fără justiție este tiranică*** *(Blaise Pascal)*

Despre independența justiției se discută cu bune intenții, vădit interesat sau dintr-o insuficientă cunoaștere a specificului unei problematici majore, care a preocupat omenirea încă din cele mai vechi timpuri. Deseori, la majoritatea oamenilor, ***respectul pentru actul de justiție a venit*** nu atât din înțelegerea rolului și locului acestuia într-o societate democratică, cât ***din teama de a nu suferi o nedreptate.***

Or, din acest punct de vedere, interpretarea actului de justiție este esențială doar dacă se iau în considerare, în egală măsură și cu bună credință, litera, spiritul și oportunitatea aplicării legii, în anumite împrejurări, cu respectarea strictă a excepțiilor prevăzute în dispoziții legale.

Atât Convenția europeană a drepturilor omului, cât și Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, precum și alte instrumente juridice în materie, stipulează în formulări identice sau asemănătoare că *"Exercițiul acestor libertăți ce comportă obligațiuni și responsabilități poate fi supus unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau ordinea publică și siguranța oamenilor, prevenirea crimei, protecția sănătății sau a moralei, a reputației persoanelor, precum și a drepturilor altora, pentru a preveni divulgarea unor informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judiciare" (art.10, pct. 2, Convenția europeană a drepturilor omului).*

În acest spirit putem să interpretăm și sintagma lui Johann Wolfgang von Goethe: *„J'aime mieux une injustice qu'un désordre"* (prefer o nedreptate decât o dezordine).

Este o realitate, alteori numai un deziderat, că într-un stat de drept cele trei Puteri (legislativă, executivă și judecătorească) funcționează independent, în baza prevederilor Constituției, în litera și spiritul acesteia, fiind evident că niciuna nu este mai presus de lege. Sau, cu alte cuvinte, niciuna nu poate invoca sau pretinde un statut privilegiat în raport cu celelalte două.

Reprezintă o interpretare voit interesată și alterată juridic pretenția independenței intangibile a activității autorității judecătorești și implicit a comportamentului magistraților (judecători și procurori) mandatați să înfăptuiască actul de justiție, care nu pot fi criticate, contestate sau comentate.

O asemenea pretenție se constituie de fapt într-un abuz și încalcă dreptul suveran al cetățenilor de a cunoaște și aprecia corect și transparent cum își exercită puterea judecătorească atribuțiunile conferite prin Constituția țării și celelalte acte normative adoptate în conformitate cu prevederile legii fundamentale și cu obligațiile asumate pe plan internațional. Niciuna dintre cele trei puteri nu se poate sustrage de la acest drept suveran al poporului, pentru că, așa cum afirma și fostul președinte francez Charles de Gaulle, „*Suveranitatea națională însemnă poporul exercitându-și fără piedici suveranitatea”*.

De ce atunci, hotărâri, acțiuni, măsuri, fapte, gesturi și declarații privind activitatea și conduita persoanelor care acționează în sfera puterii legislative și, respectiv, a puterii executive pot fi criticate, apreciate, interpretate, contestate etc., iar ale magistraților de la judecătorii și tribunale nu? Respectul cetățeanului se obține numai prin activități și conduite corespunzătoare ale personalului tuturor instituțiilor statului.

Nicăieri în lumea civilizată, domeniul de activitate al puterii judecătorești nu este unul tabu. Există firește, anumite etape ale urmăririi și cercetării, ale procesului penal etc. în care trebuie respectate unele condiții și restrângeri ale dreptului la transparență.

Numai limitându-se strict la exercitarea atribuțiunilor date prin Constituție și legi specifice, cele trei puteri pot asigura – respectându-se reciproc – ceea ce se cheamă buna guvernare și domnia legii. Desigur că, un stat de drept perfect, în care cele trei puteri să acționeze fără nicio fisură democratică în realizarea atribuțiunilor fundamentale, nu există. Ca și perfecțiunea, acest obiectiv se transformă într-un proces perpetuu și va avea soarta unei fata morgana, pe care de fiecare dată când ai impresia că ai atins-o, se îndepărtează din nou, ca într-o veritabilă cursă de urmărire.

Cu toate acestea, sau poate tocmai de aceea, nu poate fi acceptată pretenția unor reprezentanți ai puterii judecătorești de a fi exceptați de la referirile din afara sa, cu privire la realizarea actului de justiție. Pentru că și aceștia sunt oameni care, în pofida bunei lor credințe, pregătirii profesionale și a expertizei în domeniul lor de activitate, pot săvârși fără voie anumite erori, dar și abuzuri, unele cu consecințe ireparabile.

Știința dreptului și istoria activității judiciare, jurisprudența, învederează numeroase cazuri și situații care au intrat în patrimoniul universal spre necesară cunoaștere și în scop educativ-formativ pentru generațiile prezente și viitoare, devenind astfel factori de progres în acest domeniu al vieții sociale atât de complex si sensibil.

La orice facultate de drept, ca și în alte instituții cu preocupări juridice, se învață și din practica instanțelor judecătorești din cele mai vechi timpuri și până în zile noastre, ca necesitate obiectivă în procesul de învățământ și formare profesională. În absența acestor posibilități, practicienii în domeniul

dreptului nu s-ar putea pregăti corespunzător, dacă s-ar tot invoca cu obstinație așa-zisa independență a justiției, în sensul sus arătat.

Cum nici actul de justiție nu s-ar putea realiza în afara cadrului constituțional și al instrumentelor juridice, tot așa și persoanele fizice și juridice au dreptul legitim și legal să se exprime cu privire la activitatea autorității judecătorești în ansamblu ca și asupra unor cazuri (spețe) în particular. Instrumentele de drept intern și internațional, ca și practica instanțelor judecătorești consacră dreptul omului interesat de a comenta hotărâri și decizii intrate sub *„puterea lucrului judecat”.*

În spațiul euroatlantic există numeroase cazuri în care niciuna din instanțele judiciare nu a contestat dreptul la liberă exprimare, invocând sentențios caracterul intangibil și pretinsa independență totală a justiției.

Se ignoră sau se omite voit multitudinea de comentarii, păreri, aprecieri etc. exprimate, de pildă, cu privire la investigațiile, cercetările și sentințele pronunțate în legătură cu asasinarea președintelui John Kennedy, cele întâmplate în vestita acțiune Watergate, care au condus la demisia președintelui Richard Nixon, sau discuțiile purtate ca urmare a implicării altui președinte american, Bill Clinton, în bine-cunoscutul scandal sexual, etc.

În forme asemănătoare s-au comportat presa și celelalte mass-media, opinia publică și numeroase persoane din diferite sectoare ale vieții sociale și atunci când justiția italiană a avut pe rol cazurile Giulio Andreotti, Silvio Berlusconi și multe altele, ori cazurile francezilor Jacques Chirac, Dominique Strauss-Kahn, de exemplu.

Este inevitabil, în orice stat democrat, ca după pronunțarea unei hotărâri judecătorești (de fond, de apel, de recurs, de revizuire ș.a.) să se vorbească și să se aprecieze acestea de către părțile implicate – acuzatori și acuzați, procurori și avocați, judecători – dar și de societatea civilă și media. ***Acest comportament nu înseamnă o acțiune premeditată de subminare a statutului justiției și a corpului judecătoresc.***

Nu putem pretinde ca puterea judecătorească să se bucure de un statut privilegiat, sustrăgându-se atenției arbitrului suprem care este poporul suveran, prin invocarea dreptului la o independență deplină. Autoritatea judecătorească, cu deosebire Ministerul Public, s-a obișnuit să nu dea socoteală nimănui și să-și desfășoare activitatea într-un cadru ermetic, doar în interiorul castei sale.

Imaginea, prestigiul și respectul pot fi obținute de cei ce acționează în domeniul justiției numai prin calitatea activității desfășurate în conexiune cu prevederile Constituției și ale celorlalte acte normative, concomitent cu un comportament ireproșabil al personalului (judecători, procurori, grefieri etc.) pentru deplina asigurare a drepturilor și libertăților fundamentale ale oamenilor.

Realitatea evidențiază că, din păcate, ***în domeniul justiției au fost și hotărâri nedrepte,*** care au produs mari suferințe și pierderi materiale unor

persoane condamnate, deși erau nevinovate, așa cum s-a dovedit când, pentru unele, era deja prea târziu. Alte persoane au fost arestate, percheziționate și ținute în arest preventiv prelungit, fiind trimise în fața instanțelor competente după luni sau ani de zile. La fel de grave sunt practica tergiversării judecării cauzelor și acceptarea, cu prea multă ușurință, fără o reacție juridică fermă, a unor cereri de amânare pe motive insuficient argumentate.

„Călcâiul lui Ahile" al justiției este, fără nicio teamă de a greși, ***corupția*** care, spre deosebire de alte domenii, poate genera consecințe dezastruoase nu doar pentru cetățean, dar și pentru întregul eșafodaj al statului de drept. Corupția judiciară are la bază două categorii de factori perturbatori: ingerințele politice ale puterii legislative și/sau executive, pe de o parte și mita, pe de alta, ambele favorizate și de opacitatea procedurilor judiciare, care împiedică mass-media și societatea civilă să sesizeze și denunțe astfel de activități.

Când judecătoriile și tribunalele sunt atacate de „*virusul*" mitei sau al presiunilor politice, ***„justiția nu mai este oarbă: ea sufocă vocea inocenților și permite adevăraților vinovați să scape nepedepsiți"*** – afirma recent *Huguette Labelle*, președinta organizației *„Transparency International".* Mai grav este faptul că, judecători care refuză orice compromis și rezistă presiunilor politice pot fi înlăturați relativ ușor din sistem, prin proceduri administrative interne, ca urmare a unor „*sesizări*" aparent nevinovate, dar care trebuie cercetate și elucidate (sic!).

Adică, așa cum spunea marele filozof Friedrich Nietzsche, ***„să nu aveți încredere în toți aceia care vorbesc mult despre justiția lor"!***

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

QUO VADIS NATO?

Alexandru Botez

*„**Situația globală de securitate este tensionată, tendință care s-a menținut în ultimii ani**.” Aceasta este evaluarea care rezultă din raportul întocmit de organizatorii Conferinței de Securitate de la München din acest an, care a reunit șefi de stat și de guvern din 30 de țări, miniștri de externe și ai apărării, jurnaliști, precum și reprezentanți ai organizațiilor economice.*

Intenția autorilor documentului a fost să orienteze conținutul dezbaterilor în jurul ideii că „lumea în ansamblu, dar cu precădere Occidentul, începe să își piardă valorile și direcția strategică.”

*În raport se arată că „lumea devine tot mai puțin occidentală". În timp ce unii cred că Vestul este amenințat de „internaționalismul liberal”, alții sunt de părere că „**pericolul rezidă în ascensiunea iliberalismului și întoarcerea naționalismului**”. Atât dreapta, cât și stânga eșichierului politic iau în calcul tot mai mult ideea asumării de mai puține responsabilități globale. În document se mai susține că „**reticența occidentalilor de a se mai angaja în conflicte externe violente nu înseamnă că aceste conflicte vor dispărea**”.*

Pozițiile exprimate de participanți s-au concentrat , mai mult sau mai puțin convingător, pe răspunsuri la câteva chestiuni fundamentale pentru situația europeană de securitate, respectiv: „Vor apăra Statele Unite un aliat NATO cu forța armată dacă ar fi necesar?”, „Ar trebui țările Uniunii Europene să coopereze mai îndeaproape în probleme vizând apărarea Europei?” și dacă se confruntă într-adevăr lumea cu o „furtună perfectă” constând în „amenințări de securitate?”

*

ULTIMUL SUMMIT NATO – LUMINI ȘI UMBRE

Momentele cele mai importante care relevă starea și tendințele din NATO sunt reuniunile liderilor statelor membre. Această regulă a fost încălcată însă la ultimul summit, care s-a desfășurat la Londra, în perioada 3 – 4 decembrie 2019.

Într-un interviu acordat publicației *The Economist*, la 7 noiembrie 2019, președintele Franței ***Emmanuel Macron*** a declarat nici mai mult nici mai puțin decât că „***NATO se află în moarte cerebrală***”. Niciodată nu s-a mai spus așa ceva în întreaga istorie a Alianței și nimeni nu și-ar fi imaginat să audă o asemenea remarcă teribilă chiar din partea unui membru fondator NATO.

În aceeași zi, într-o conferință de presă comună cu secretarul general al NATO, Jens Stoltenberg, cancelarul Germaniei Angela Merkel a declarat: „*Eu*

nu cred că o astfel de apreciere intempestivă era necesară, chiar dacă avem probleme, chiar dacă trebuie să ne dezmeticim". Pentru ca lucrurile să fie mai clare în ce privește poziția reală a guvernului de la Berlin, chiar în ziua începerii summitului NATO, *Deutsche Presse-Agentur GmbH* - DPA a difuzat rezultatele unui sondaj de opinie *YouGov* din care rezulta că majoritatea germanilor sunt în favoarea reducerii dependenței țării lor de Statele Unite și s-au pronunțat pentru impulsionarea legăturilor cu Rusia.

Se pune firesc întrebarea ce i-a determinat pe principalii aliați ai SUA „*să arunce buzduganele"* înainte de summitul din Marea Britanie, care ar fi fost cadrul cel mai potrivit de poziționare și discuții privind situația actuală a NATO? În ciuda previziunilor, conform cărora la acest summit era de așteptat să fie marcată de o scindare majoră a Alianței și o serie de momente tensionate și jenante între liderii statelor membre, acest lucru nu s-a întâmplat, reuniunea încheindu-se fără probleme deosebite. Accentul a fost pus însă pe relevarea realizărilor în cei 70 de ani de existență a NATO, tonul fiind dat de delegația americană, susținută de secretarul general al Alianței Jens Stoltenberg, care a declarat: „*Tocmai am realizat cea mai mare creștere a capacităților noastre militare, iar prezența forțelor noastre la frontierele estice ale NATO a devenit o realitate. Statele membre ale Alianței își sporesc acum cheltuielile de apărare și asistăm la o creștere a prezenței forțelor americane în Europa.*"

În opinia noastră, aceste evoluții nu înseamnă că în NATO Statele Unite au câștigat definitiv sau că ***afronturile din partea lui Macron și Merkel vor fi uitate, dar nici că aceștia din urmă își vor turna cenușă pe cap și se vor alinia cuminți în spatele reformării inevitabile a NATO în conformitate cu interesele naționale exclusive ale SUA,*** așa cum dorește Administrația Trump.

NATO SAU AMERICA FIRST?

Într-un studiu întitulat ***„NATO nu mai servește intereselor americane",*** apărut în decembrie 2019 în revista *„The National Interest"*, ***Dough Bandow,*** fost consilier al președintelui Ronald Reagan, susține că ***„plătitorii de taxe din Statele Unite nu trebuie să mai subvenționeze apărarea unor națiuni care sunt capabile să se apere singure"*** și că ***„Alianța nu mai servește intereselor americane***", relevând următoarele:

► ***America și Europa nu se mai confruntă cu o amenințare existențială, cu atât mai puțin cu una similară***, ceea ce face dificilă o acțiune de apărare comună în condițiile intereselor divergente ale membrilor Alianței Nord-Atlantice. Federația Rusă este, într-adevăr un actor incomod, dar nu a revenit la statutul de mare putere.

Interesele Rusiei, Europei și ale Americii sunt adesea divergente - având în vedere, de exemplu, perspectivele diferite în ce privește dominația economică în Ucraina și cea politică în Siria – dar majoritatea acestora au doar o importanță limitată. Chiar și disputele privind Georgia și Ucraina sunt

probleme periferice pentru Europa și America. Totuși, pentru Rusia acestea sunt chestiuni existențiale.

Moscova consideră, la fel ca și SUA în ce privește America Latină, că „*vecinătatea ei apropiată*" face parte din sfera ei de interese. Deși, în mod oficial, Statele Unite nu recunosc sferele de interese, Administrația Trump a reacționat ferm față de implicarea Rusiei în Venezuela, avertizând ferm că: „*actorii din afara Occidentului trebuie să se abțină de la desfășurarea unor forțe militare în Venezuela sau oriunde în regiune, cu intenția de a iniția sau extinde operațiuni militare*".

► Cu excepția balticilor și polonezilor, ***majoritatea europenilor par să nu se mai teamă pentru securitatea lor***, în pofida comportamentului agresiv al actualei conduceri de la Moscova. Continentul european se confruntă cu amenințări de securitate modeste, în principal provenind din Orientul Mijlociu și Africa de Nord, iar dintre acestea puține sunt susceptibile să provoace un răspuns militar și niciuna o reacție armată de amploare.

► ***Creșterea semnificativă a cheltuielilor militare a tuturor statelor membre NATO este puțin probabilă***, guvernanții europeni motivând, de regulă, că *alegătorii nu doresc să cheltuim mai mulți bani pentru apărare*". Este un răspuns la o chestiune eminamente sensibilă, în condițiile absenței unei amenințări serioase și a determinării frecvent exprimate a Washingtonului de a apăra continentul, în orice situație.

Pe de altă parte, bugetele militare ale statelor mici de pe continentul european, care cu eforturi economice deosebite alocă 2% din PIB pentru modernizarea armatei, au un impact nesemnificativ asupra cheltuielilor totale în domeniul apărării, în condițiile în care sumele alocate de cele mai puternice 5 țări europene se situează la cote mai mult simbolice!

► ***Europenii știu că se pot baza pe SUA, indiferent cât vor aloca ei pentru apărare***. Este adevărat că, după intervenția Rusiei în Ucraina s-a declanșat un proces modest de creștere a cheltuielilor militare, dar și aceasta mai mult ca urmare a cererilor insistente ale președintelui american Trump. În timp ce acesta, la fel ca și predecesorii săi, cereau aliaților să facă mai mult, chiar membrii administrațiilor de la Washington continuau „*business as usual*" cu Europa, iar emisari americani nu se sfiau să ofere tot felul de „*reasigurări"* că Statele Unite vor apăra Europa în orice condiții. Practic, toți titularii numiți de Trump la Departamentul de Stat și la cel al Apărării au subminat retorica dramatică a președintelui, insistând asupra faptului că America va continua neabătut să asigure apărarea europenilor, fiind sporite chiar cheltuielile Pentagonului pentru trupele dislocate în Europa.

► ***Statele europene membre NATO sunt capabile să se apere singure, deși nu le va fi ușor cu actuala dotare a forțelor lor militare***, așa cum afirma ministrul german de externe: „*Fără Statele Unite, în prezent, nu suntem capabili să ne apărăm singur*i." Într-adevăr, acest lucru este valabil „*în*

prezent", pentru că europenii refuză să cheltuiască mai mult. Europa are însă o economie echivalentă cu cea a Americii și o populație de două ori mai mare. Continentul european este de unsprezece ori mai puternic economic decât Rusia și are o populație de patru ori mai mare. Chiar și actualele cheltuieli militare ale Europei sunt de patru ori mai mari decât ale Rusiei. Europenii nu fac mai mult în acest domeniu pentru că nu vor să facă mai mult, nu pentru că nu pot face mai mult..

► ***Mulți europeni nu doresc să apere nici SUA și nici aliații de pe continent,*** fiind mai îngrijorați de terorism sau migrație, domenii pe care Alianța nu este pregătită să le gestioneze. Dar, cei mai mulți resping responsabilitatea propriilor națiuni de a apăra Europa, considerând că acest lucru trebuie făcut de Statele Unite..

► ***Atât timp cât NATO va exista, discuțiile despre o armată europeană, cel mai probabil în cadrul Uniunii Europene, sunt un nonsens***. Actualele guverne nu doresc să cheltuiască mai mult pentru propriile lor forțe militare, în ciuda bobârnacelor primite de la Washington și din partea oficialilor NATO. Alternativă la alianța transatlantică ar fi o armată a UE, iar Statele Unite să devină un simplu membru-asociat, pentru a promova cooperarea ***atunci când interesele europenilor și americanilor coincid.***

► ***Propunerile prin care NATO își asumă sarcini suplimentare, cum ar fi securitatea cibernetică, sunt importante și justifică colaborarea***, dar cel mai probabil ar trebui tratate separat în afara alianței transatlantice. Ruptă de realitate este ideea – susținută intens de oficiali americani – ca Europa să se implice într-o confruntare cu China. Contactele economice ale Beijingului cu Europa sunt semnificative, dar amenințările militare din partea chinezilor sunt minime.

Europenii nu pot achiesa nici la așa-zisa „*amenințarea rusă*. Germania intenționează să folosească o conductă de gaze naturale directă care să o lege de Rusia, președintele Macron a declarat că Rusia nu este un dușman al Franței, iar țări ca Grecia și Italia sunt critici vocali ai sancțiunilor aplicate Rusiei. Probabilitatea ca europenii să ajungă la un consens în ce privește China este zero.

► ***Dependența Alianței de principiul unanimității în luarea deciziilor face ca acțiunile ei să fie din ce în ce mai puțin eficiente și mai greu de gestionat***. Diferențele de abordare a relațiilor cu Federația Rusă sau cu țările din Orientul Mijlociu sunt mari. Grecia s-a opus ani în șir aderării Macedoniei de Nord la NATO, Turcia a fost cât pe aci să blocheze planurile de securizare a Poloniei și Statelor Baltice, pentru a forța ceilalți aliați să accepte cererile Ankarei de recunoaștere a amenințării teroriste reprezentate de kurzii din Siria, și exemplele ar putea continua.

► ***Situația financiară a Statelor Unite continuă să se deterioreze***. Pe măsură ce populația Americii va îmbătrâni, iar costurile ocrotirii sănătății vor

crește, tot mai multe resurse vor trebui alocate programelor *Social Security, Medicare,* și *Medicaid*. Singurele domenii în care se vor putea face reduceri, pentru controlul deficitului bugetar, vor fi cheltuielile interne și cele ale Pentagonului. Este puțin probabil că aleșii cetățenilor americani vor fi dispuși să pună mai presus interesele europenilor, decât ale persoanelor vârstnice. Pe acest fond, este de așteptat ca din ce în ce mai mulți politicieni să se alăture lui Donald Trump în contestarea politicii prin care țări prospere și populate profită excesiv de pe urma SUA.

► ***Statele Unite ar trebui să renunțe treptat la responsabilitățile privind apărarea continentului european și să le transfere europenilor***. America și Europa ar trebui să rămână prietene, chiar aliate, relațiile dintre ele urmând să fie reglementate printr-un acord concentrat îndeosebi asupra aspectelor de interes comun. ***Pentagonul trebuie să se concentreze pe datoria sa de a apăra americanii și nu să asigure bunăstarea europenilor***.

REDEFINIREA CONCEPTULUI DE ALIAT

„Cine sunt aliații Americii? Își plătesc aceștia contribuția corectă pentru apărare?" - iată două întrebări la care au încercat să răspundă reputații politologi americani, ***Lindsey Ford*** și ***James Goldgeier***, într-un studiu mai amplu, din care am selectat câteva idei relevante pentru direcția în care s-ar putea poziționa SUA în raporturile cu Alianța Nord-Atlantică:

● ***Redefinirea conceptului de aliați este discutată tot mai frecvent în mediile politice și academice din Statele Unite***, cuvântul „*aliat*" fiind prezent în majoritatea știrilor din ultimele luni. Membrii Congresului l-au criticat pe Donald Trump pentru că i-a abandonat pe „*aliații*" kurzi ai Americii din nordul Siriei și au deplâns faptul că președintele a subminat „*alianța cu Ucraina*", în timp ce americanilor li se spune cu obstinație că, acum, ceea ce contează este „*menținerea alianțelor*", teorii privite cu rezerve de opinia publică din SUA.

● După al Doilea Război Mondial, ***liderii americani au considerat că pentru menținerea securității naționale, Statele Unite trebuie să gestioneze potențialele amenințări externe, înainte ca acestea să ajungă pe teritoriul lor***. Conceptul teoretic pe care se baza sistemul de alianțe al Statelor Unite era că edificarea capacităților de apărare cu state având aceleași interese și sisteme social-politice și economice, precum și crearea unei rețele de aranjamente de apărare colectivă era cel mai eficient mod de a promova interesele globale ale Americii.

Acest obiectiv a fost realizat. De mai bine de 70 de ani, alianțele Americii în Europa și Asia au constituit coloana vertebrală a ceea ce s-a numit „*ordinea mondială liberală*", un sistem condus de Statele Unite prin care a fost promovată democrația, economiile de piață, statul de drept și respectarea drepturilor omului.

● ***Nu orice țară care este denumită „aliată", îndeplinește însă criteriile definiției formale ale unei țări pe care America s-a angajat să o***

apere! Statele Unite au o serie de parteneriate strânse, de exemplu cu Israel și Arabia Saudită, dar aceste țări nu sunt aliați formali. Deși abandonarea kurzilor din Siria de Nord ridică o serie de chestiuni morale și strategice, nu există relații de alianță formală cu aceștia. În mod similar, Ucraina este diferită de Polonia sau Estonia din acest punct de vedere și chiar dacă beneficiază de sprijinul Americii, Statele Unite nu s-au angajat printr-un tratat să o apere, deci nu este formal un aliat.

Caracteristica esențială a alianțelor Americii este angajamentul comun de a răspunde colectiv unor atacuri armate, chiar dacă tratatele respective conțin variații privind felul cum se implementează aceste obligații. Cel mai clar și puternic angajament este conținut în Articolul 5 al NATO, în care se afirmă că: „*un atac împotriva unuia sau mai multor state membre din Europa sau America de Nord va fi considerat ca un atac împotriva tuturor statelor membre.*" Deși acest angajament a fost conceput pentru a oferi vest-europenilor încrederea că Statele Unite vor veni în sprijinul lor dacă sunt atacați de Uniunea Sovietică, Articolul 5 nu a fost invocat decât o sigură dată în cei 70 de ani ai NATO, după atacurile teroriste de la 9 septembrie 2001, împotriva Statelor Unite.

● ***Controversele privind repartizarea mai „echitabilă" a obligațiilor financiare în cadrul alianțelor cu participare americană vizează două aspecte principale:*** bugetele alocate de aliați apărării naționale și costurile pentru trupele americane dislocate în străinătate.

→ Bugetele destinate apărării naționale s-au redus treptat, la fel ca și cel al Statelor Unite, deși SUA continuă să aibă cel mai mare procent din PIB alocat pentru apărare, comparativ cu toți aliații săi. Însă, pe fondul îngrijorărilor privind posibile agresiuni din partea Chinei și Rusiei precum și în urma insistențelor SUA, unii dintre aliații europeni și asiatici au anunțat planuri pentru o serie de investiții semnificative în domeniul apărării, multe din acestea prevăzând achiziționări sisteme de armamente americane;

→ costurile privind menținerea forțelor militare americane în străinătate (Japonia ~50,000 militari, Germania ~35,000, și Republica Coreea ~28,000) constituie, de asemenea, o problemă sensibilă pentru contribuabilul american. Aflat în cursa pentru un nou mandat la Casa Albă, președintele Donald Trump susține că aceste costuri sunt prea mari, susținând că aliații ar trebui „*fie să plătească Statelor Unite pentru apărarea pe care le-o asigură, fie să se apere singuri.*"

Cu toate acestea, nu trebuie uitat faptul că aliații Americii suportă părți semnificative din costurile facilităților militare folosite de trupele americane din străinătate atât direct, prin plăți în numerar, cât și indirect (scutiri de taxe și impozite, suportarea costurilor de construcție pentru spații de locuit și facilități de antrenamente, precum și închirieri gratuite a unor imobile etc.).

● Beneficiile de care se bucură Statele Unite de pe urma alianțelor sale se extind cu mult dincolo de domeniul militar. Aliații Americii asigură sprijin pentru prioritățile politice ale Statelor Americane, cum sunt sancțiunile vizând Iranul și Coreea de Nord și asigură sprijin financiar pentru eforturile de reconstrucție din Irak și Afganistan. Aliații, cum este Japonia, conlucrează cu Statele Unite pentru stabilirea unor standarde internaționale avansate și echitabile în domeniile guvernării digitale și securității cibernetice.

Mai simplu spus, **cei 70 de ani de leadership american nu ar fi fost posibili fără sprijinul aliaților de astăzi ai Statelor Unite!**

PERSPECTIVA TENSIUNILOR TRANSATLANTICE

Analiștii politico-militari avizați consideră că ***tensiunile dintre SUA și aliații lor europeni vor continua să capete noi valențe, indiferent de ocupantul fotoliului de la Casa Albă.*** Este teza îmbrățișată și de politologul ***David Whineray*** - fost subsecretar de stat în guvernul Marii Britanii și șef al Delegației Uniunii Europene în Statele Unite, ***în opinia căruia există cinci probleme care riscă să adâncească disensiunile dintre UE și SUA,*** în anul 2020:

■ ***Disputele referitoare la cheltuielile pentru apărare***. Adăpostiți sub umbrela de securitate asigurată de Statele Unite, europenii cel mai probabil vor continua să cheltuiască în acest domeniu mai puțin decât le cere Washingtonul. Nemulțumirea Statelor Unite privind alocările bugetare din acest domeniu ale aliaților din Europa nu datează din timpul Administrației Trump și se vor menține și după încetarea mandatului actualului președinte american. În mod similar, tensiunile comerciale nu se vor atenua nici ele în cazul unei noi administrații la Washington.

■ ***Tensiunile dintre Washington și Beijing***. Deși atitudinea republicanilor și democraților din SUA față de Beijing a devenit tot mai fermă, europenii – înclinați să releve imparțialitatea lor din punct de vedere economic - vor manifesta rețineri în a alege între relațiile lor de securitate cu Statele Unite și extinderea raporturilor comerciale și de investiții cu China.

■ ***Interesul Statelor Unite în Europa***. În forma sa, care a fost o dominantă a politicii externe americane în timpul Războiului Rece, acesta va continua să scadă în următorul deceniu. După cum susțin tot mai mulți analiști și observatori, următorul Război Rece va fi cu China.

■ ***Diminuarea capacităților și capabilităților SUA de a se impune, în continuare, ca jandarm mondial,*** pe fondul consolidării altor puteri și al reducerii interesului populației americane, tot mai obosită de acest rol.

■ ***Dezacordurile evidente dintre SUA și UE în problematica Iranului sau a schimbărilor climatice,*** la parametri greu de deconceput în timpul administrațiilor americane anterioare, arată că a fost depășită limita după care nu mai este posibilă o cale de întoarcere. Chiar dacă viitorul președinte va reafirma angajamentele Statelor Unite față de Uniunea Europeană, europenii

sunt conștienți că acesta – democrat sau republican, deopotrivă - poate reveni oricând la abordări de felul celor ale lui Donald Trump.

■ ***Menținerea unei relații transatlantice puternice este în interesul atât al Statelor Unite, cât și al Europei***. Pe măsură ce avansăm într-un nou deceniu, care cel mai probabil va fi definit de diluarea ordinii mondiale bazate pe reguli bine definite și afirmarea rivalității dintre marile puteri, menținerea unității Occidentului este esențială în perspectiva afirmării Chinei și a revanșismului Rusiei. Pentru a preveni acest curs, politicienii de la Washington și de la Bruxelles ar trebui să facă câțiva pași importanți, din punct de vedere politic, economic și militar:

→ **politic**: Statele Unite ale Americii și țările membre ale Uniunii Europene să identifice modalități comune de abordare a relațiilor cu Iran, Rusia, China, Siria și în unele probleme internaționale sensibile;

→ **economic**: perfectarea unui nou acord comercial între UE și SUA, paralel cu stabilirea unui set de „*noi reguli de conduită internațională*", care să îndepărteze Europa de China;

→ **militar**: Statele Unite și aliații săi europeni ar putea fiecare să-și redefinească angajamentele în NATO și să reformeze NATO, transformând organizația într-o alianță politică, nu doar militară.

În acest moment, concluzionează ***David Whineray,*** puțini din acești pași sunt plauzibili. Până când această conjunctură nefavorabilă se va schimba, ***europenii trebuie să înceteze a se mai amăgi că tensiunile transatlantice vor dispărea după plecarea de la putere a lui Donald Trump***.

Fără acțiuni hotărâte și curajoase, s-ar putea ca distanța dintre țărmurile Oceanului Atlantic să se mărească în următorul deceniu, indiferent de rezultatul alegerilor prezidențiale din America, din luna noiembrie 2020!

ÎN LOC DE CONCLUZII: NOI CU CINE VOTĂM?

A doua zi după „*perla*" președintelui francez Emmanuel Macron (***„NATO se află în moarte cerebrală!"***), un comentariu cu același titlu, dar cu semnul întrebării *(Petre Iancu*, în *Deutsche Welle)*, susține că: „*Oricâte greșeli ar comite Mike Pompeo, șeful său Trump, ori o Americă ispitită de izolaționism, poate şi din pricina exploziei de antiamericanism țăcănind de ani un Bătrân Continent care a uitat ce fericit e să nu fie silit să se apere singur, e cert că nu Lumea Nouă poartă vina stării jalnice a alianței. A singurei alianțe care apără efectiv libertatea în lume. Cauza diagnosticului de infarct al NATO e bine de căutat altundeva. Ar putea fi lesne depistată în lipsa cooperării celor două lumi și în carențele unui dialog transatlantic care, în interesul Europei, se cer urgentissim remediate. Fiindcă Bătrânul Continent nu-și va depăși în timp util slăbiciunea, înlăturând riscul destabilizării durabile, dacă se plasează în contra partenerului de peste ocean. Va ajuta în schimb substanțial, dacă se va abține de la trădări și recriminări stupide, ori ipocrit-politicianiste,*

dacă va reaprecia valorile situate la baza NATO și, în temeiul lor, va promova un real dialog cu primus inter pares dintre aliați."

Ce să înțelegem noi din toate acestea, având mai ales în vedere faptul că țara noastră a preferat să pună toate ouăle într-un singur coș și să ne bazăm în domeniul asigurării securității naționale doar pe aliații occidentali și mai puțin pe forțele proprii? Probabil că, așa cum sugerează tot *Deutsche Welle*: „***România, a cărei securitate e amenințată de la răsărit și miazăzi, ar fi bine sfătuită să rămână ferm alături de americani. SUA, deoarece nu europenii le garantează românilor, în fond, securitatea***."

*

„Pentru România (...), *scria recent analistul Valentin Naumescu****, va fi tot mai greu să navigheze (...) printre aisbergurile oceanului politic planetar fără să supere nici UE, nici SUA, nici Rusia, nici China și fără să fie lovite colateral (...) de ciocnirea acestor uriașe corpuri contondente, având în vedere că marii actori internaționali joacă din ce în ce mai clar pentru interesele proprii, iar altruismul și enunțarea simbolică a unor valori universale rămân tot mai des fără acoperire în practica procesului decizional".***

CHINA ȘI PIRAMIDA PUTERII

Alexandru Omeag

Motto: ***A-i conduce pe cei mulți este la fel cu a-i conduce pe cei puțini. Totul ține de organizare. Ordinea sau dezordinea depind de organizare, curaj, sau lașitate, de împrejurări, tăria sau slăbiciunea de dispunere*** *(Sun Tzu).*

PUȚINĂ ISTORIE

►***În China antică, generalii nu aveau dreptul de a conduce în mod direct armata,*** fiind responsabili în timp de pace pentru pregătirea acesteia, fără a putea să repoziționeze trupele fără acordul Împăratului. Această strategie era pusă în practică printr-o metodă simplă: împărțirea unor cozi de tigru între suveran și generali. Atunci când Împăratul decidea declanșarea unui război, preda comandanților jumătățile sale, autorizându-i astfel să mobilizeze și să comande trupele.

Împărații chinezi plecau de la premisa că exercitarea controlui asupra armatei era vitală pentru menținerea puterii și stabilității țării, chiar dacă generalii erau, de regulă și în mare parte, oameni de mare încredere ai puterii.

►O asemenea gândire pare a fi de actualitate și în zilele noastre, cu câteva amendamente: rolul de conducător (Împăratul) este asumat de liderul Partidului Comunist Chinez, iar generalii Armatei Populare de Eliberare sunt controlați și dirijați tot de PCC, prin intermediul Comisiei Militare Centrale. În epoca modernă, între cei doi poli ai puterii s-a intercalat, timid, Administrația de stat.

Cel mai înalt for de conducere al RPC este Adunarea Națională Populară, care se desfășoară la Beijing, cel puțin o dată la cinci ani, cu participarea a peste 3.000 de delegați, aleși din rândul celor 89 milioane de merbri de partid. În acest for suprem sunt aprobate schimbările în statutul partidului și sunt aleși membrii structurilor de conducere: Comitetul Permanent al Biroului Politic, Biroul Politic (Politburo), Secretariatul, Comisia Militară Centrală și, mai nou, Comisia Centrală de Inspecție a Disciplinei (cu atribuții în domeniul corupției și al abuzurilor membrilor de partid).

Sunt speculații, neverificate dar vehiculate tot mai frecvent de surse credibile, conform cărora ***procesul democratic ar fi unul formal, întrucât candidații sunt stabiliți dinainte, în cadrul unei reuniuni cu ușile închise,*** *ce are loc la Beidaihe, o cunoscută stațiune de vară aflată în provincia Hebei. Tot în acest for restrâns al seniorilor din partid sunt discutate și cele mai importante strategii de politică internă, externă sau securitate.*

STATUL-CIVILIZAȚIE VERSUS STATUL DEMOCRATIC

Analizarea evoluțiilor din China prin prisma gândirii și fundamentelor comune ale valorilor occidentale ar putea conduce la concluzii deformate, deoarece ipoteza de lucru este diferită în multe aspecte față de cea aplicată în statele democrate.

► ***Republica Populară Chineză nu se încadrează în conceptul stat-națiune în sensul european, identificându-se mai mult cu cel al statului-civilizație***, aferent epocilor de multiple regate și militarism. Caracteristicile și trăsăturile sistemului chinez de organizare statală sunt ancorate în urmă cu peste două milenii când se identifica cu statul-civilizație, caracterizat prin: noțiunea de familie, rețeaua de relații personale , respectarea tradițiilor, patriarhatul, sistemul de valori confucianist. La acestea s-a adăugat naționalismul civic și etnic exacerbat, moștenit și cultivat de regimul comunist.

► Guvernul de la Beijing se bucură de un nivel ridicat de încredere și susținere din partea populației și pentru faptul că relațiile stat-populație *(marcate de educația familială, teama față de autorități și ierarhia socio-pofesională, respectul pentru persoanele mai în vârstă)* sunt sensibil diferite față de cele existente în țările occidentale.

Ideea confucianistă de ascultare și fidelitate *(față de părinți, frați mai mari, superior ierarhic, patrie, împărat/președinte)* s-a perpetuat în China până la nivelul generațiilor aflate în plină modernitate, ceea ce favorizează supunerea necondiționată și, implicit, acceptarea unei conduceri autoritare, cu accente dictatoriale.

► ***„Perspectiva luminată prin speranță”*** este abil întreținută de conducerea de la Beijing prin organizarea de excursii pentru populația din estul sărac în regiunile dezvoltate din vest, pentru cunoașterea realizărilor remarcabile în infrastructura rutieră, feroviară, aeroportuară, construcții, economie, servicii, viața culturală, socială și prosperitatea conaționalilor. Se încearcă astfel orientarea polulației spre muncă, răbdare, sacrificiu, stabilitate socială, alimentând gândirea pozitivă și componenta motivațională privind viabilitatea strategiei partidului, menită să asigure bunăstarea, progresul și creșterea nivelului de trai.

►În Occident, piramida puterii de la Beijing este caracterizată ca lipsită de legitimitate și nesustenabilă, apreciindu-se că acest sistem politic nu are viabilitate, chiar dacă, în 40 de ani de la marea reformă economică, China s-a transformat dintr-o economie agrară într-o forță mondială care concurează cu Uniunea Europeană și SUA.

ÎMPĂRATUL MODERN ȘI ... NEMURITOR !

Secretar general al Partidului Comunist Chinez, președinte al Comisiei Militare Centrale și președinte al R.P.Chineze, Xi Jinping este foarte aproape de a deveni cel mai puternic lider de la Mao Zedong*, fondatorul Chinei comuniste,* ***prerogativele constituționale dobândite în***

ultima perioadă creând baza legală pentru menținerea la putere pe timp nelimitat.

►După preluarea puterii, ***președintele Xi Jinping a acționat cu perseverență pentru întărirea disciplinei în interiorul Partidului Comunist Chinez,*** stabilind în acest sens chiar un ***Regulament în 8 puncte*** pentru liderii de partid, care prevede:

● ***menținerea*** unui contact permanent cu poporul, prin vizite periodice ale liderilor de partid în circumscripții, mai ales în zonele în care există probleme sociale;

● ***organizarea*** riguroasă a evenimentelor majore și evitarea festivismelor gratuite *(tăieri de panglici, punerea pietrei de temelie, sădirea de pomi etc.);*

● ***restrângerea*** la strictul necesar a documentelor oficiale emise de partid și structurile administrative centrale și locale;

● ***eficientizarea*** vizitelor efectuate în străinătate, reducerea numărului de delegați și interzicerea mobilizării la aeroport *(pentru întâmpinare!)* a expaților și a studenților chinezi;

● ***respectarea*** cu strictețe a baremurilor la cazare, diurnă și transport;

● ***evitarea*** instituirii unor restricții de trafic pe timpul deplasărilor interne cu autoturismul ;

● ***abținerea*** de la comentarii publice *(laude!)* cu privire la realizările personale; de asemenea, nu vor fi trimise scrisori de felicitare în nume propriu, decât cu aprobare pe linie ierarhică;

● ***interzicerea*** difuzării de știri referitoare la membrii Biroului Politic și activitatea acestora.

►Următorul pas l-a constituit ***revizuirea normelor de conduită ale membrilor de partid***, dintr-un document oficial rezultând următoarele:

● membrii Partidului Comunist Chinez care au credințe religioase sunt îndemnați să își dezvolte gândirea prin educație și, dacă programele educative nu aduc schimbarea dorită, aceștia trebuie să părăsească partidul;

● coeziunea socială interzice membrilor de partid să promoveze idei contrare politicii și deciziilor PCC, sau comentarii ce ar putea avea consecințe negative asupra unității partidului;

● membrii de partid trebuie să își exercite în mod responsabil atribuțiile cu care au fost învestiți, să fie cinstiți și corecți și să se opună oricărui abuz de putere sau comportament care urmărește obținerea de foloase personale;

● oricine distorsionează istoria țării, de la maniera în care este prezentată în documentele de partid și de istoricii militari chinezi, va fi aspru pedepsit.

►În martie 2018, Adunarea Națională Populară a adoptat, cu 2958 de voturi pentru, 2 împotrivă și 3 abțineri câteva ***amendamente la Constituție,*** cele mai importante fiind:

● ***eliminarea*** restricției care limita la două mandatele președintelui, impusă de fostul lider chinez Deng Xiaoping, pentru a preveni cultul personalității și luarea deciziilor de către o singură persoană, respectiv un regim dictatorial precum cel al lui Mao Zedong;

● ***includerea*** în textul legii fundamentale a "gândirii președintelui Xi Jinping asupra socialismului cu caracteristici chineze pentru o nouă eră";

● ***trecerea*** Poliției Armatei Populare de Eliberare *(aproape 700 mii de cadre)* din subordinea guvernului***,*** sub comanda Comisiei Militare Centrale.

MINISTERUL SECURITĂȚII STATULUI (GUOANBU) – BRAȚUL ÎNARMAT AL PARTIDULUI

► ***Serviciile chineze de informații și securitate sunt foarte puțin cunoscute în străinătate,*** poate și pentru faptul că relațiile cu structurile de intelligence din Occident se află la un nivel relativ redus, pe fondul rezervelor pronunțate ale conducerii PCC față de sinceritatea oricărui interlocutor și al listei restrânse de subiecte de specialitate care ar putea fi discutate în cadru bilateral.

Pentru structurile de intelligence *(Ministerul Securității Statului și Departamentele 2, 3 și 4 ale Armatei Populare de Eliberare)* amenințările venite, de exemplu, din sfera terorismului islamic *(Al Qaida, Statul Islamic ș.a.)* sunt nesemnificative. De aceea, de ani buni, ***activitatea serviciilor de informații și securitate se desfășoară sub marota celor „5 otrăvuri”*** care, scăpate de sub control, ar putea amenința stabilitarea internă și chiar integritatea teritorială a RPC *(Taiwan, Tibet, minoritatea uigură, Mișcările pentru democrație apărute după Pimăvara de la Beijing și practicanții Falun Gong).*

Obsesia pentru cele ***„5 otrăvuri”*** a instaurat o anumită rutină în munca de intelligence, fapt sesizat de Comisia Militară Centrală, care a cerut structurilor de informații și securitate să manifeste mai multă flexibilitate și ingeniozitate în activitatea specifică, să se deschidă mai mult spre exterior, precum spre domeniul economico-financiar.

►***Legea privind informațiile naționale,*** adoptată acum câțiva ani, definește pentru prima dată puterile (prerogativele) oficiale ale structurilor de intelligence ale Chinei. Spre deosebire de alte țări, ***Legea nu face niciun fel de referiri la serviciile secrete***, folosind doar sintagma ***„instituții active în sfera informațiilor, cu responsabilități în domeniul securității naționale, publice și militare.”***

În elaborarea Legii, ***parlamentarii chinezi s-au inspirit din gândirea președintelui Xi Jinping,*** în opinia căruia securitatea globală trebuie să acopere

11 sectoare distincte: politic, teritorial, militar, economic, cultural, social, științific, informațional, mediu, resurse și nuclear.

În concepția liderilor de la Beijing, ***"securitatea națională este problema tuturor***", sens în care instituțiile abilitate *„pot cere organelor, organizațiilor și cetățenilor competenți să le acorde susținerea, sprijinul și cooperarea necesare."* Cadrele de informații *„pot pătrunde în zone și locuri de acces restrânse care prezintă interes, interoga persoane, organizații și instituții competente și rechiziționa de la acestea dosare, documente sau alte materiale utile."*

De asemenea, serviciile de informații pot monitoriza persoane fizice și/sau juridice*, „pentru a le identifica pe cele care ridică probleme, a le împiedica să acționeze și a le pedepsi dacă o fac."* Aceleași măsuri sunt aplicate și celor care *„deformează realitatea, publică sau difuzează informații care pun în pericol securitatea națională."*

Legea mai precizează, printre altele, că *„persoanele care au stabilit o relație de colaborare cu instituții active în domeniul informațiilor, precum și părinții acestora, sunt protejate, dacă securitatea personală le este amenințată ca urmare a acestor raporturi."* Sunt prevăzute, totodată*, „indemnizații și tratament special pentru rudele celor care și-au dat viața sau persoanelor care au devenit incapabile de muncă, deoarece au desfășurat, facilitat sau susținut activități legate de securitatea națională."*

► În opinia noastră, ***țările care încearcă să concureze cu China în domeniul muncii de intelligence ar trebui să se adapteze noilor realități caracteristice spațiului, culturii și modului în care autoritățile de la Beijing abordează conducerea operațiunilor specifice,*** bazate pe:

● ***mobilizarea*** societății în combaterea spionajului, conducerea PCC considerând că supravegherea audio-video și, în general, mijloacele tehnice nu sunt pe deplin edificatoare. „Ziua de solidaritate/sensibilizare cu securitatea națională" (15 aprilie), precum și stimulentele financiare oferite celor care semnalează posibile cazuri de spionaj *(circa 70 mii de euro maxim, în funcție de valoarea informației)* au sporit spiritul de vigilență al autohtonilor, mult mai atenți în prezent la orice activități suspecte în care sunt implicați cetățenii străini;

● ***obligarea*** companiilor de comerț exterior chineze să colaboreze cu Ministerul Securității Statului și/sau Departamentele 2, 3 și 4 ale Armatei Populare de Eliberare. Pentru experții în intelligence și nu numai, este evident că în lipsa unor asemenea legături, probabil că Huawei *(lider mondial în tehnologia comunicațiilor)* sau Xiaomi *(al treilea producător mondial de telefoane inteligente)* nu ar fi dobândit anvergura și nici recunoașterea internațională din zilele noastre;

● ***implicarea*** mai susținută a serviciilor secrete în susținerea creșterii economice, considerată *„piatra unghiulară a securității țării"*, ceea ce

înseamnă că ofensiva spionajului chinez va continua, în pofida înțelegerilor semnate de președintele Xi Jinping cu SUA, Canada și Germania.

*

În toate statele cu tendințe autoritariste, serviciile de informații și/sau securitate joacă un rol esențial în asigurarea stabilității și perenității regimului, în R.P.Chineză acestea constituind un pilon important al puterii, după partidul unic și Armata Populară de Eliberare.

Marile proiecte ale Beijingului *(Drumul Mătăsii, Programul 863 sau Fabricat în China 2025), în care structurile de intelligence vor juca un rol deloc neglijabil,* ***sunt subsumate unui singur obiectiv strategic: anul centenarului – 2049 – să găsească Republica Populară Chineză pe primul loc în ierarhia celor mai puternice state din lume.***

REPUBLICA MOLDOVA CONTINUĂ SĂ PENDULEZE ÎNTRE EST ȘI VEST

Ioan C. Popa

O avalanșă de știri de toate nuanțele domină începutul anului 2020 în Moldova din stânga Prutului. Toate dau semnalul clar că lupta politică nu a luat pauză, iar protagoniștii care s-au înfruntat în 2019 se pregătesc pentru noi bătălii, poate și mai aprige.

Pe de o parte, președintele Igor Dodon, cel care a câștigat fără îndoială prima bătălie politică importantă din anul 2019, se declară optimist pentru ceea ce va urma. În anul trecut, afirmă Dodon, „*am reînceput să reînvățăm să trăim liber, este anul în care democrația a triumfat, statul a fost eliberat din captivitate, iar cetățenii și-au primit țara înapoi*". Președintele în exercițiu își arogă meritul debarcării lui Vlad Plahotniuc de la putere, în timp ce despre fostul partener de coaliție, Blocul ACUM, reprezentat de Maia Sandu și Andrei Năstase, care a contribuit decisiv la schimbările radicale din vara anului 2019, nu rostește niciun cuvânt. Pentru prima dată în istoria recentă a republicii, continuă Dodon să declare la diverse posturi de televiziune autohtone și străine, conducerea de la Chișinău este unitară, iar președintele statului, șeful legislativului (Zinaida Grecianîi) și prim-ministru al guvernului (Ion Chicu) împărtășesc o viziune comună asupra modului de abordare a problemelor și a viitorului societății moldovenești.

Pe de altă parte, în tabăra opusă, perdantă a puterii după aproape cinci luni de guvernare într-o alianță nepotrivită cu PSRM, rănile nu s-au cicatrizat iar tonul declarațiilor triumfaliste ale liderilor socialiști nu fac decât să adâncească frustrările din 2019, catalogat la unison ca *anul naivilor, al marilor decepții și al oportunităților ratate*. Un reputat analist politic, Igor Munteanu, deputat al Partidului Platforma Dreptate și Adevăr (PPDA), component al Blocului proeuropean ACUM, nu ezită să recunoască erorile comise de guvernul condus de Maia Sandu, care au permis în scurt timp ca socialiștii din jurul președintelui Dodon să cumuleze principalele pârghii de putere, să-și impună monopolul asupra justiției, a sferelor economice și în domeniul presei, ceea ce nu face decât să perpetueze într-o altă formulă sistemul oligarhic din societatea moldovenească.

Pentru mulți observatori străini este destul de greu de înțeles care sunt de fapt forțele care se confruntă în Republica Moldova, mai exact care sunt diferențele între grupările ce se declară de **stânga** și cele care se consideră de **dreapta** pe eșichierul politic moldovenesc. Diferențele nu sunt neapărat doctrinare, în sensul tradițional al termenilor, ci ele poartă pecetea opțiunilor geopolitice. În mod curent, stânga moldovenească este reprezentată de

formațiunile politice cu orientare prorusă, din care fac parte în primul rând PSRM (I. Dodon), Partidul Comuniștilor (V. Voronin) sau Partidul Național (R. Usatîi), dar și diverse organizații civice, chiar dacă și între ele există numeroase rivalități, mai ales datorită incompatibilităților dintre liderii lor. Dominanta acestora rămâne însă prioritatea absolută acordată relațiilor cu Federația Rusă, cultul pentru Vladimir Putin și resuscitarea unor valori și sloganuri din perioada sovietică. În ce privește forțele politice de dreapta, acestea se autodefinesc ca având orientare preponderent europeană, o parte dintre ele declarându-și inclusiv opțiunea prounionistă față de România.

Spre deosebire de palierul stângii, forțele dreptei se caracterizează printr-o mare pulverizare într-o puzderie de partide și partidulețe cu denumiri variate, dar care cu greu și adesea doar conjunctural ajung să acționeze la unison. Un exemplu îl constituie și intenția anunțată recent de Andrei Năstase, liderul PPDA, de a candida la alegerile prezidențiale din toamnă, diminuând din start șansele Maiei Sandu, liderul celeilalte formațiuni din Blocul ACUM, care dorește de asemenea să intre în cursa pentru funcția de șef al statului.

Mai trebuie menționat că o inițiativă lansată la început de an de fostul primar al Chișinăului Dorin Chirtoacă, liderul Partidului Liberal, privind *unificarea curentului unionist* prin semnarea unui document comun de către cinci formațiuni politice care se declară pentru unirea cu România a fost primită cu răceală de alte formațiuni cu orientare democratică. De altfel, sondajele periodice ale unor agenții de specialitate atestă că ponderea cetățenilor care se declară în favoarea unei eventuale uniri cu România nu depășește o treime din totalul populației. În schimb, mai mult de 50 la sută dintre cetățeni sunt favorabili aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană, în timp ce o proporție aproape egală se pronunță pentru relații normale, neconflictuale, cu Federația Rusă.

În perspectiva alegerilor prezidențiale, socialiștii aflați la guvernare caută să profite de animozitățile din cadrul dreptei și anunță un amplu *pachet social* pentru sprijinirea păturilor defavorizate, majoritare în Republica Moldova. Igor Dodon, care se pregătește pentru câștigarea unui al doilea mandat în fruntea statului, și-a propus, împreună cu noul premier Ion Chicu, să transforme țara într-un *amplu șantier*, prin punerea în mișcare a unor proiecte de infrastructură și reparare a drumurilor publice. Întrebarea cheie pe care și-o pun mulți analiști se referă la sursele de finanțare a pachetului social anunțat. Semnalele transmise până acum atestă că guvernarea socialistă de la Chișinău mizează în primul rând pe finanțarea de o jumătate de miliard de dolari promisă de Rusia cu ocazia primei vizite efectuate de premierul Ion Chicu la Moscova. Deocamdată este vorba doar de o promisiune, iar Moscova nu se grăbește să-i dea curs înainte de a se asigura de condițiile pe care le va accepta Chișinăul și maniera de rambursare a împrumutului. După mai multe serii de negocieri, Rusia înclină să furnizeze creditul în mai multe tranșe, prima dintre

ele, cea mai mare, de circa 300 milioane dolari, urmând să fie acordată pe parcursul anului 2020. Nu înainte însă ca la Chișinău să sosească președinta Consiliului Federației Ruse, Valentina Matvienko (luna mai a.c.), urmată de vizita premierului rus Mihail Mișustin și poate chiar a președintelui Vladimir Putin (iunie-iulie a.c.). Scopul declarat al acestor vizite: semnarea unor înțelegeri privind legalizarea prezenței muncitorilor moldoveni în Rusia și reglementarea drepturilor de pensie ale acestora. Obiectivul neoficial: susținerea pe toate căile a candidatului prorus la câștigarea alegerilor prezidențiale din toamnă.

Concomitent cu virajul masiv și tot mai evident spre Federația Rusă, guvernanții socialiști mențin o retorică adeseori critică față de Uniunea Europeană, iar premierul Ion Chicu nu a ezitat chiar să acuze pe unii oficiali ai UE de „dezastrul" în care a ajuns Republica Moldova. De fapt, Chișinăul ar dori să beneficieze în continuare de avantajele relațiilor cu UE (care a decis să majoreze cotele de export moldovenești pe spațiul comunitar), dar să dezvolte în același timp, fără niciun fel de restricții, relații privilegiate cu Rusia și cu Uniunea Economică Eurasiatică. În acest balans între Est și Vest, Chișinăul și-a găsit un partener însemnat în Ungaria, țară membră a UE care dezvoltă la rândul ei raporturi strânse cu Rusia lui Putin.

Ilustrativă în sensul celor menționate este o vizită, trecută aproape neobservată în mediile politice românești, efectuată la 4 februarie a.c. la Chișinău de ministrul ungar de externe, Péter Szijjártó, cu prilejul căreia au fost semnate două memorandumuri, unul în domeniul cooperării diplomatice și altul în cel al educației. Astfel, Ministerul Afacerilor Externe al Ungariei va delega doi diplomați la Chișinău pentru a acorda asistență și expertiză pe dimensiunea integrării europene a Republicii Moldova. De asemenea, studenții din Republica Moldova vor putea beneficia de 40 de locuri cu bursă în universitățile din Ungaria.

"Intenția noastră – a declarat ministrul Szijjártó – *nu este doar să dezvoltăm relațiile bilaterale, ne-ar plăcea foarte mult ca relațiile dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană să devină și mai strânse. Uniunea Europeană are nevoie de povești de succes și una poate deveni Parteneriatul Estic, în care Republica Moldova are un rol foarte important"*.

De menționat că grupul financiar OTP din Ungaria a cumpărat o bancă în Republica Moldova, în timp ce o companie farmaceutică ungară deține o cotă de 10% pe piața Republicii Moldova, iar Banca Ungară de Export-Import a deschis un fond de 100 de milioane de dolari destinat oamenilor de afaceri.

În cadrul convorbirilor s-a mai stabilit ca premierul ungar Viktor Orbán să efectueze o vizită la Chișinău, iar președintele moldovean Igor Dodon să se deplaseze, la rândul său, în Ungaria. Vizita premierului ungar în Republica Moldova s-a concretizat la 12 martie 2020, când memorandumurile

convenite de miniștrii de externe au fost incluse într-un **Acord de parteneriat strategic** între cele două state, semnat de premierii Viktor Orban și Ion Chicu.

Guvernul conservator-naționalist al premierului Viktor Orbán l-a mai primit pe Dodon în vizită la Budapesta, în mai 2017. Un an mai târziu, Dodon l-a felicitat „călduros" pe Orbán pentru victoria detașată la alegerile parlamentare din Ungaria, subliniind că alegătorii unguri apreciază „apărarea și promovarea intereselor naționale ale statului".

Cochetăria dintre guvernanții de la Budapesta și cei de la Chișinău nu este nouă. Încă de la începutul anilor 1990, oficiali unguri de rang înalt s-au deplasat sistematic în proaspăt independenta Republica Moldova, desprinsă din fostul imperiu sovietic, arătându-se de la început interesați de procesele separatiste și autonomiste declanșate în Transnistria și Găgăuzia sub bagheta Moscovei. De fiecare dată, mesajul oficialilor unguri către omologii de la Chișinău a fost similar cu cel al Moscovei: *Republica Moldova este un stat independent, fără legături comune cu România*! Acest mesaj a găsit ecou întotdeauna în cercurile proruse de la Chișinău, cu precădere în timpul mandatului de președinte exercitat de Vladimir Voronin, iar astăzi în cel al lui Igor Dodon. Fostul lider comunist Voronin a fost cel care a solicitat și a obținut de la Bruxelles acceptul ca acordarea vizelor pentru cetățenii moldoveni (înainte de liberalizarea acestora) să fie efectuată prin Ambasada Ungariei de la Chișinău, nicidecum prin Ambasada României. Prin urmare, asistența oferită de Ungaria și acceptată de Chișinău pentru integrarea europeană a Republicii Moldova nu mai constituie o surpriză cu excepția, poate, pentru unii dintre politicienii de la București, tot mai îndepărtați ca preocupări de ceea ce se întâmplă la granița de est.

În privința rolului asumat de Ungaria ca punte de legătură între UE și estul Europei, trebuie spus că acesta nu se limitează la Republica Moldova. Aflat în vizită la Minsk, la 3 martie 2020, același ministru de externe Peter Szijjártó s-a pronunțat pentru *reducerea sancțiunilor UE pentru Belarus și o cooperare mai strânsă cu Uniunea Economică Eurasiatică*, susținând că, în acest fel, *Uniunea Europeană va deveni mai puternică*.

Rămâne de văzut în ce măsură oficialii de la Bruxelles agreează demersurile Ungariei spre Est ori, dimpotrivă, se consideră în vreun fel sau altul deranjați de asemenea inițiative. Despre aceste lucruri, ca și despre poziționarea României într-un context geopolitic regional în continuă evoluție, într-un număr viitor al revistei.

MEMORIALISTICĂ, CONSEMNĂRI, DEZBATERI

UNITATEA ȘI SOLIDARITATEA NE OFERĂ FORȚA DE A ACȚIONA

Petru Neghiu

*În seria „**Consemnări**”, publicăm în acest număr al revistei Periscop un interviu cu domnul **colonel în rezervă „Teodor Doroftei”**, un coleg care a desfășurat activitate de informații externe până cu nu prea mult timp în urmă. Domnul **„Doroftei”** are o largă experiență atât pe linia activității informativ-operative, cât și a contrainformațiilor externe. Este un interviu mai deosebit, care sperăm să trezească interesul cititorilor.*

*

Întrebare: *Domnule colonel, dați cititorilor noștri câteva date biografice, desigur, în limita posibilului...*

Răspuns: M-am născut într-o familie de muncitori petrochimiști din județul Prahova, iar studiile liceale le-am urmat în orașul Ploiești. După finalizarea celor 5 ani de liceu industrial, absolvit atât cu diplomă de bacalaureat cât și cu un Carnet de muncitor calificat în domeniul aparatelor de măsură și automatizare, m-am angajat ca automatist într-una din cele șase rafinării și combinate petrochimice care funcționau în acei ani în zona orașului Ploiești. Concomitent, am urmat cursurile serale ale Universități de Petrol și Gaze, Facultatea de automatizare a proceselor tehnologice din petrochimie, secția de subingineri, fără să finalizez studiile.

Cei trei ani de activitate în producție au contribuit mult la formarea mea ca om responsabil în activitatea profesională și viață socială. Funcționarea defectuoasă a unor aparate care controlau și reglau presiunea, temperatura sau debitul unor procese chimice putea genera explozii de mare anvergură, urmate de distrugeri materiale și pierderi de vieți omenești pe suprafețe de ordinul kilometrilor pătrați. Subliniez acest aspect important care, ulterior, a avut o contribuție deosebită la formare mea ca ofițer de informații externe.

Întrebare: *În se împrejurări ați ajuns la cariera militară, de la cea de petrolist*?

Răspuns: Cariera de ofițer de informații am început-o în partea a doua a anilor 70, după absolvirea Școlii Militare de Ofițeri a Ministerului de Interne. Practic, în școala de la Băneasa nu am studiat decât circa cinci luni după care, în urma unei selecții riguroase, împreună cu mai mulți colegi din toți anii de studii, am fost transferat într-o altă locație, denumită "Școala B", locație în care eram conspirați ca militari cu termen redus, uniforma militară de TR-iști o

purtam numai în incinta instituției, în rest, toate deplasările cu caracter didactic și personal în afara școlii se făceau exclusiv în ținută civilă. La festivitatea de terminare a celor trei ani de studii de specialitate și juridice, în calitate de șef de promoție am avut onoarea de a fi ridicat în gradul de locotenent de către domnul Iulian Vlad, general-locotenent la acea vreme și șeful ambelor școli de ofițeri. Îmi amintesc cu mare plăcere că, în momentul în care m-a felicitat pentru calitatea de șef de promoție și mi-a oferit un cadou, constând într-o geantă diplomat și un stilou de marcă, domnia sa mi-a spus; „o să te urmăresc de acum încolo, oriunde îți vei desfășura activitatea și sunt convins că o să te achiți cu cinste de toate sarcinile ce îți vor reveni". Am fost impresionat de cele auzite și, în cei peste 35 de ani de activitate, aceste cuvinte mi-au urmărit întreagă carieră.

Întrebare: *De la bun început, adică de la absolvire ați fost repartizat în unitatea de informații externe*?

Răspuns: Doresc să subliniez că, transferarea într-o altă locație a unui corp de viitori ofițeri de informații, dintre care o bună parte au activat în unități deplin acoperite și în muncă de informații externe, a jucat un rol însemnat în formarea și antrenarea pentru desfășurarea de activități specifice bine legendate și fără deconspirarea calității reale, atât în țară cât și în exterior.

Am fost recrutat pentru a activa în SIE în ultimul an de studii militare și juridice. Anterior începerii efective a activității de informații externe, am fost detașat, pentru aproximativ o jumătate de an, la unitatea internă de contraspionaj, unde prin munca informativ-operativă desfășurată m-am familiarizat cu mijloacele, metodele și metodologiile de acțiune ale spionilor străini (vestici și estici) care, în acei ani acționau destul de intens și ofensiv pe întregul teritoriu al țării noastre. După această perioadă, a urmat o nouă detașare la unitatea centrală de filaj-investigații, unde timp de circa opt luni am acționat efectiv în echipele de filaj operativ, care monitorizau spionii străini prezenți pe teritoriul României sub diferite acoperiri, începând de la cele diplomatice, oameni de afaceri și terminând cu simpli vizitatori sau ziariști, persoane cunoscute de către contraspionajul românesc că desfășoară activități de culegere de informații, recrutări de cetățeni români din domeniile tehnico-științific, comerț exterior, politico-diplomatic, precum și pe linia penetrării sistemului de apărare și securitate al României. Pentru perioade mai scurte de timp am făcut parte din unele echipe operative de filaj care desfășurau activități specifice asupra unor potențial teroriști care aveau legături cunoscute și documentate cu IRA, Al-Fatah, Septembrie Negru și alte câteva organizații teroriste care acționau în acei ani în întreaga lume, inclusiv în România.

Întrebare: *Înțeleg că trecerea prin aceste unități, cu profil specific ale sistemului național de securitate, a fost, în fapt, un stagiu de practică, dar care v-a adus și rezultate concrete...*

Răspuns: Cele două perioade de practică în munca de contraspionaj și filaj operativ m-au familiarizat, pe de o parte cu diferite metode, mijloace, acoperiri și legendări ale activităților efective de spionaj desfășurate de străini în țara noastră, precum și cu urmărirea conspirată și mai ales de documentare cu mijloacele de tehnică operativă aflate în acei ani în dotarea contraspionajului și filajului românesc, pe de altă parte. În plus, în practica desfășurată în echipele de filaj operativ am acumulat o multitudine de cunoștințe și detalii pe linia organizării filajului în diferite locuri și medii, asigurării legendelor de acțiune și a conspirării prezenței ofițerului filor în diferite locuri, medii sau imobile. Concomitent, mi-am însușit o serie de cunoștințe, tehnici și metode de depistare a filajului advers și de contrafilaj, elemente deosebit de utile în activitatea ulterioară de spionaj pe care am desfășurat-o mai bine de 18 ani în exterior. Trebuie remarcate și deprinderile însușite pe linia utilizării conspirate a aparaturii de documentare foto-film și audio în acțiuni de spionaj ale SIE, sau în munca efectivă cu rețeaua informativă externă.

În concluzie, pregătirea efectuată pe linie de contraspionaj și filaj operativ mi-a oferit o multitudine de cunoștințe și deprinderi practice, necesare și utile tuturor ofițerilor de informații, implicați mai mult sau mai puțin în activități externe de spionaj în favoarea statului român.

Întrebare: *Și astfel, cred că anticipez, ați fost "titularizat", cum se spune în învățământ, pe un post de specialist în cadrul unităților de informații/contrainformații pentru securitatea externă a României. Cum s-a întâmplat, efectiv*?

Răspuns: Cu tot acest bagaj profesional, după trădarea lui Pacepa, am fost adus la unitatea de contraspionaj extern, care tocmai se înființase, fiind compusă din cadre necunoscute trădătorului Pacepa. Anterior începerii efective a muncii de contraspionaj am urmat cursurile de specializare de profil, pe o perioada de mai bine de o jumătate de an. După aceea, au urmat ani de activitate în Centrală, cu pregătire de limbi străine, cursuri postuniversitare pe linie de diplomație și apărare, misiuni externe de scurtă durată cu aplicații inclusiv asupra potențialului informativ extern creat de diferiți colegi aflați la post în diverse state ale lumii și transferuri bine legendate la instituția de acoperire pentru a fi trimis în misiuni de lungă durată sub acoperire diplomatică. Așa cum relatam, am activat peste 18 ani în misiuni de lungă durată desfășurate în cinci state de pe trei continente. Anterior penultimei misiuni externe, am fost implicat în multiple activități de cooperare cu circa 22 de servicii partenere, atât în țară cât și în exterior. Practic am fost pus în situația de a mă deconspira după ce, mai bine de 20 de ani, numai familia știa cu ce mă ocup. Trebuie să remarc că deconspirarea efectivă față de un membru sau membrii ai unui fost serviciu advers, acum prieten, îți generează sentimente sau o stare total inconfortabilă pe care nu o vei uita toată viața. Cel puțin așa am

trăit eu acel moment. După aceea totul a decurs excepțional, activitatea noastră contribuind efectiv la integrarea României în NATO și ulterior în UE. Acest aspect trebuie subliniat de sute și mii de ori, mai ales față de membrii clasei politice mai vechi și mai noi, pentru a înțelege efectiv rolul major jucat de serviciile de informații, începând cu SIE și Armata României, pentru accederea țării noastre în cluburile selecte ale lumii actuale, în speță NATO și UE.

Întrebare: *Cum ați contura specificul muncii de contrainformații externe, raportat, evident, la alte activități de culegere de informații pentru apărarea și securitatea națională*?

Răspuns: Ca ofițer al structurii de contraspionaj extern, până în anul 1990 am desfășurat activități complexe de verificare atât a rețelei informative externe, precum și a unor persoane semnalate de rețea că se află în atenția unor servicii de spionaj/informații străine.

Ca exemplu din cazuistică pe linie de contraspionaj extern de care m-am ocupat la începutul anilor 80, a fost o acțiune desfășurată într-o perioadă de iarnă grea, când împreună cu un coleg de birou ne-am deplasat într-o stațiune de munte unde urmă să se cazeze un oficial străin cu soția/colegă la o vilă somptuoasă din stațiune. În aceeași vilă, oficialul străin închiriase spațiul necesar și pentru un oficial român și soția acestuia care activau la o reprezentanță economică a României din țara de origine a străinului. Informativ, cunoșteam că întregul scenariu al întâlnirii fusese perfectat de către străin și omul de afaceri român, anterior sosirii în concediu în țară.

Odată ajunși în stațiune, cu sprijinul rețelei informative, eu și colegul ne-am cazat în aceeași vilă unde urmau să ajungă cele două obiective, într-un spațiu corespunzător la demisolul vilei. Având informații precise asupra camerelor ce urmau a fi ocupate de către cele două familii, le-am plantat rapid, în locuri bine selectate, trei mijloace de interceptare a discuțiilor cu emisie cifrată/conspirată în eter. De menționat că recepția decodificată și înregistrarea pe bandă magnetică a interceptărilor o realizam cu un aparat relativ simplu aflat în dotarea mea și a colegului. Probele efectuate înaintea sosirii celor două obiective ne-au confirmat că întregul sistem funcționează ireproșabil.

Acțiunea s-a desfășurat pe parcursul a cinci zile, iar rezultatele înregistrărilor, pe care le verificam noaptea, confirmau suspiciunile noastre, în sensul că, atât oficialul străin cât și soția/colega acestuia făceau eforturi insistente, asociate cu promisiuni directe de recompensare a românului pentru a-l determina să influențeze decidenții români în a contracta din țara oficialului străin, la un preț mai mare decât cel de pe piață internațională, două echipamente speciale dintr-un domeniu sensibil al industriei noastre cu aplicații și în industria națională de apărare.

La sfârșitul celei de a patra zi de activitate intensă, de la fereastra noastră de la demisol am observat două autoturisme ARO militare, unul cu antenă fixă și altul cu antenă parabolică care se și rotea ca la radar, care au

făcut mai multe deplasări prin fața vilei noastre, la intervale scurte de timp. Mai mult, autoturismul ARO cu antena parabolică s-a oprit în fața porții vilei și din el au coborât un ofițer și un subofițer în uniformă care au privit la vila noastră câteva momente, după care au plecat. Am realizat imediat că vila în care ne aflăm se află în relativa apropiere a unui obiectiv unde, pe timp de iarnă se cazau temporar membrii ai conducerii de stat de rang înalt de la București, inclusiv șeful statului.

Următoarea zi, după ce cele două obiective și soțiile plecaseră la plimbare, am hotărât să încheiem operațiunea și să recuperăm cele trei mijloace tehnice de interceptare. După oprirea a două dispozitive, întâmplător m-am uitat pe fereastră și am înghețat. Cele două ARO erau la poarta imobilului, iar un căpitan și doi subofițeri înarmați acționau asupra porții încuiate, cu intenția evidență de a intra în curte. Adaug că între timp noi am reușit să oprim și să recuperăm și cel de-al treilea dispozitiv, după care am alergat în camera noastră, am pus tot echipamentul din dotare în rucsac și am fugit afară din imobil printr-o poartă din spate mascată de o latură a vilei.

Am revenit la locație pe înserat, ca doi turiști în căutare de spațiu de cazare și, din discuțiile legendate cu administratorul vilei a rezultat că era vorba de trei cadre ale fostei direcții de pază și protocol (Direcția a 5-a) care, cu permisiunea administratorului au percheziționat întreaga vilă, inclusiv demisolul, unde locuisem eu și colegul. După ce administratorul le-a comunicat că în vilă locuiesc un oficial străin și un diplomat român (asta cunoștea dânsa despre român) cadrele direcției menționate au părăsit în grabă imobilul, rugându-l pe administrator să nu spună nimic oaspeților despre cele întâmplate. Respectiva doamnă a avut și inspirația să nu le spună nimic cadrelor în uniformă despre prezența noastră la demisolul vilei. Speculând istorioara de mai sus, trebuie menționat că, în situația în care eu și colegul eram prinși de către cadrele în uniformă, puteam fi arestați, fără să avem voie să ne deconspiram calitatea reală pe care o aveam. Aveam dreptul să contactăm telefonic conducerea Direcției noastre, de unde ni se comunica linia de conduită în raport cu cei ce ne puteau aresta.

Întrebare: *Interesant exemplu pentru a trasa una din dimensiunile specifice acestei activități în relația cu securitatea externă a țării. Ați executat misiuni externe în spații cu problematică sensibilă pentru interesele României. În ce fel de activități v-ați angrenat, dați-ne câteva exemple.*

Răspuns: Prima misiune de lungă durată am îndeplinit-o într-un spațiu asiatic, unde, în acei ani, ofițerilor de contraspionaj le reveneau și sarcini de muncă specifice unităților de linie, respectiv culegerea și raportarea în Centrală de informații politice, economice, tehnico-științifice, militare etc.

Activitatea desfășurată în prima țară în care am fost trimis la post, sub acoperire diplomatică, s-a concentrat preponderent pe problematica contraspionajului economic, deoarece în acei ani România făcea export masiv

în acea țară, la o valoare de circa trei miliarde de dolari SUA anual. Se exporta cam tot ce se producea în România acelor ani, începând cu televizoare alb/negru și terminând cu autoturisme de oraș și teren, locomotive Diesel și electrice, vapoare de diferite tonaje, sonde de foraj de mare adâncime, stâlpi de mină, mașini unelte cu comandă numerică, mobilă, precum și obiective complexe, precum fabrici de ciment, centrale electrice pe cărbune, instalații petrochimice complexe și produse de larg consum. Mărfurile din țara noastră veneau preponderent cu vapoarele flotei comerciale românești (apreciată la acea vreme ca fiind a treia din lume după capacitatea de încărcare a navelor) și nu îndeplineau întotdeauna standardele de calitate convenite cu firmele importatoare autohtone, fapte ce puteau genera plata unor penalități din partea statului român.

Identificarea, în timp util, și semnalarea în Centrală a acestor probleme au condus la prevenirea plății unor sume importante, de ordinul zecilor de milioane de dolari americani, drept penalități, către firmele importatoare autohtone.

În acest context, vreau să remarc un aspect deosebit de important al muncii de informații/contrainformații externe din acei ani și anume cel asociat cu închiderea cercului informației, de la momentul raportării în Centrală și până la primirea de către ofițer a feed-back-ului, legat de valorificarea informației, de modul de acțiune în continuare și de măsurile ce trebuiau luate imediat, prin intermediul factorilor civili (să le zicem așa) implicați, pentru prevenirea plății penalităților și a repetării unor asemenea greșeli de producție. Reacția Centralei pe linie specifică și a instituțiilor statului pe linie oficială, apărea în funcție de complexitatea problemelor raportate, într-un interval de timp de 3-15 zile. De multe ori acționam pe două canale, primul pe linie profesională și al doilea prin oficializarea informațiilor către șeful misiunii cu aprobarea prealabilă a Centralei noastre. Concret, după primirea acceptului Centralei, îl trimiteam pe cel ce îmi furnizase informația să o comunice șefului misiunii, personal sau prin intermediul șefului său ierarhic. Adaug că, în acest domeniu, m-am aflat de multe ori în contact operativ cu domnul general Vlad Iulian care, în calitate de șef al fostului DSS, se implica direct în prevenirea unor astfel de fapte care puteau aduce prejudicii economiei și finanțelor României.

Am dorit să subliniez acest aspect al închiderii cercului informației, îndeosebi la nivelul instituțiilor statului, deoarece am observat personal, începând cu anul 1993, când mă aflăm în misiune de lungă durată într-o țară europeană care genera mari probleme la adresa intereselor României la nivel regional și internațional, că acest cerc nu se mai închidea la nivel oficial, ceea ce genera mari dificultăți muncii de informații externe cu efecte negative în planul activității specifice cu rețeaua informativă externă și pentru statul român în general. Aici nu includ Centrala care, de regulă, se străduia să trimită

ofițerului de la post feed-back-ul așteptat și necesar muncii. Se poate concluziona, fără a exagera, că după anul 1991 instituțiile statului român nu mai valorificau adecvat informațiile primite de la SIE. În opinia mea și a multor analiști contemporani, lipsa valorificării eficiente și la timp a informațiilor secrete transmise de către SIE (și nu numai) decidenților politici și economici de la cel mai înalt nivel, generează prejudicii imense la adresa intereselor externe ale țării noastre, implicit la adresa independenței și suveranității României.

Întrebare: *Despre emoțiile primei misiuni externe, ce ne puteți spune? Dați câteva detalii cititorilor din acțiunile desfășurate.*

Răspuns: Întrucât prima misiune externă este și prima „dragoste" a activității de „*spionaj*" - expresie pe care, personal o consider destul de pretențioasă, fiindcă activitățile de contrainformații ale serviciilor secrete românești erau direcționate preponderent spre apărarea de acțiunile ofensive și murdare ale serviciilor de spionaj străine (occidentale și estice), - pot să redau un exemplu privind recrutarea unui cetățean străin cu un rang diplomatic important. Recrutarea, pe care am finalizat-o în aproape doi ani de activitate specifică neîntreruptă, s-a efectuat pe baza unei motivații „clasice", anume avarismul și „foamea de bani" ale acelei persoane. La aceste două puncte de „minimă rezistență", pe care le-am speculat și cultivat intens, în procesul recrutării am identificat și un alt viciu, deosebit de sensibil și util în evoluția muncii, și anume dorința obiectivului de a întreține relații intime cu femei autohtone, în condițiile unei piețe foarte riguros controlate de poliție.

Neintrând în detalii, prin șansă, am reușit să-i ofer câteva femei autohtone, dornice de emigrare, sigur contra cost, acțiune care a contribuit decisiv la punerea sub dependență a persoanei și la finalizarea cazului printr-o recrutare clasică pe bază de angajament și chitanțe olografe. Mai adaug faptul că agentul avea în subordine mai mulți oficiali aflați la post care erau folosiți legendat de către acesta, în funcție de tematica pe care i-o transmiteam la întâlnirile de discuții și instruire pe care le realizam conform metodologiei muncii. De la acest agent am obținut un număr important de informații atât de la instituțiile autohtone cât și de la o serie de reprezentanțe străine, dintre care unele erau conduse de regimuri și guverne ostile României.

Un alt exemplu în care am fost angrenat de data aceasta pe linie de contrainformații economice din aceeași țară: în acei ani, România încheiase un contract de export al unui număr important de nave maritime de tip cargo cu o capacitate de 5000 de tone dedweight fiecare. Primul cargo plecat din portul Constanța s-a scufundat în Oceanul Indian, în apropiere de coasta Africii, fiind salvați doar 3-4 membri ai echipajului, aspect necunoscut de către partea română, iar al doilea cargo a suferit aceeași defecțiune ca și primul și anume i s-a blocat reductorul care, pe înțelesul tuturor, este cutia de viteze a navei.

La acest cargo, avariat tot în apropiere de coastele Africii, partea română a trimis o echipă de ingineri care au montat o instalație de ungere cu ulei sub presiune a reductorului, iar după finalizare, pe navă a mai rămas un inginer român pentru a supraveghea funcționarea acestei instalații. Neșansa a fost că și acest reductor s-a gripat, iar roțile și pinioanele dințate s-au rupt prin torsionare, fapt ce a condus la eșuarea navei. Au avut însă șansă, deoarece erau în relativa apropiere a unui port al țării importatoare, astfel că nava a fost ancorată și adusă în port.

Informațiile obținute de la inginerul român de pe acest vas, la care m-am deplasat din dispoziția șefului misiunii, au relevat faptul că tipul de reductor produs în România sub licență și montat pe cele două nave nu fusese testat pe bancul de probe al uzinei producătoare, fapt interzis imperativ de lege.

Astfel, pe ambele nave se montase acest tip de reductor fără a fi testate anduranța și funcționarea în sarcină de către firma producătoare românească. Tot acest tip de reductor urma să fie montat și pe restul de nave, aflate într-o fază avansată de construcție într-un important șantier naval românesc. Subliniez că discuția cu inginerul român aflat pe vas am înregistrat-o pe suport magnetic, aspect esențial în documentarea cazului.

Evenimentul, în complexitatea și urmările lui (dispăruseră vreo 30 de marinari de pe primul vas scufundat în apele Oceanului Indian) a generat un conflict major între România și statul importator, fără precedent în relațiile bilaterale. Ca urmare, de la firma din țara producătoare a reductorului a fost trimis în spațiul în care mă aflam, inginerul șef de producție, împreună cu ministrul adjunct al construcțiilor de mașini de la București. Întâmplător, în țara de reședință se afla în vizită oficială și președintele Parlamentului României din acei ani care a primit instrucțiuni de la conducerea statului român de a cere scuze conducerii statului de reședință și de a da asigurări că România va suporta toate costurile, inclusiv cele legate de dispariția celor 30 de marinari autohtoni.

Subliniez că inginerul șef al uzinei producătoare a reductorului a avut o întâlnire (după întâlnirea mea cu aceeași persoană) cu inginerul român aflat pe nava defectă, pe care l-a convins într-o bună măsură să spună că scufundarea primei nave și defectarea celei de-a doua s-au produs din cauza modului defectuos de utilizare a navelor de către echipajele țării importatoare. În acest context dificil, președintele Parlamentului român, aflat în ambasadă, a cerut o întâlnire a tuturor oficialilor români implicați în caz pentru a stabili o linie de conduită finală față de autohtoni. În cadrul dezbaterilor la care eram prezent, ministrul adjunct al construcțiilor de mașini și inginerul șef al uzinei producătoare a reductorului s-au lansat într-o dezinformare evidentă a președintelui Parlamentului, afirmând la unison că modul defectuos de exploatare a navelor de către echipajele cargourilor a condus la apariția celor două evenimente grave, soldate cu victime omenești, afirmații total

neadevărate dacă luăm în calcul succesiunea faptelor/evenimentelor de pe ambele vapoare.

În acest context tensionat, de comun acord cu șeful misiunii și șeful secției economice, i-am prezentat președintelui Parlamentului constatările investigațiilor efectuate de mine, precum și înregistrarea declarațiilor inginerului aflat pe vasul din portul autohton care avea un statut de semi-arest. Menționez că din declarația înregistrată a acestui inginer rezulta întreaga problematică a producerii defectuoase a acelui tip de reductor, precum și conflictele apărute între Ministerul Construcțiilor de Mașini și conducerea uzinei producătoare. În final, demnitarul român a înțeles realitatea faptelor și acțiunea de dezinformare la care a fost supus de către ministrul adjunct prezent și a dispus pe loc cât și operativ, în țară, măsuri drastice, începând cu destituirea acelui ministru adjunct.

Menționez că, în conformitate cu angajamentele luate, partea română a suportat toate cheltuielile generate de acele tragedii și a înlocuit toate reductoarele la toate cargourile aflate în fază finală de construcție. Mai adaug că, pentru tăria de caracter dovedită, colectivul misiunii diplomatice a fost felicitat de către conducerea statului. În plus, am primit aprecieri și de la conducerea profesională.

Acesta a fost un exemplu, trăit personal al dezinformării care se practica în acele vremuri la nivele importante ale administrației statului român și pe care ofițerii de informații externe erau chemați să le clarifice sau să le rezolve.

Am mai gestionat și rezolvat și alte cazuri pe linie de contraspionaj/contrainformații economice și alte evenimente specifice contraspionajului clasic. De remarcat că, ideea de bază a activităților specifice din acei ani nu era neapărat pedepsirea făptuitorilor, ci prevenirea apariției cauzelor și condițiilor care produceau fapte ilegale aflate în competența organelor de specialitate, ceea ce presupunea eforturi maxime, duse până la epuizare de către ofițerii de contrainformații/contraspionaj.

Un alt exemplu cu referire tot la ilegalitățile comise de unii funcționari ai statului român trimiși în misiuni permanente de lungă durată (unii de prea lungă durată) pe toate liniile de muncă, inclusiv de cooperare tehnico-economică a apărut și în domeniul transportului naval al mărfurilor importate de către România din țara în care mă aflam la post. Astfel, rețeaua informativă mi-a semnalat că mai multe nave românești care au tranzitat porturile țării de reședință au plecat neîncărcate cu marfă către țară, iar la scurt timp mărfurile destinate țării noastre, conform contractelor de import încheiate au fost încărcate pe nave autohtone. Din analiza datelor s-a constatat că în ultimii doi ani, România plătise companiei navale autohtone un navlu general de circa 200 de milioane de dolari americani. Tot din analiza de specialitate făcută a rezultat că, în perioada de referință, din porturile țării de reședință plecaseră goale,

către România, peste 20 de nave comerciale românești cu un deplasament care ar fi putut acoperi peste 80 la sută din valoarea navlului plătit companiei autohtone. Din cele de mai sus, se contura ideea că anumiți responsabili români cu aceste activități au comis fapte de o mare gravitate penală, conform legilor de atunci.

În aceste condiții, cu sprijinul rețelei informative externe și al Centralei am declanșat o acțiune informativ-operativă de o mare amploare care a condus la documentarea și probarea faptelor ilegale comise în exterior cu complicitatea unor oficiali din domeniu din țară și la stoparea prejudiciilor financiare și economice aduse României de persoane cu legături directe cu oficiali politici și guvernamentali români din acele vremuri. Unii aveau legături directe și nemijlocite chiar la conducerea politică a fostului DSS. În final, actele premergătoare efectuate și documentele probatorii au fost trimise organelor de procuratură de către Centrală, iar eu m-am ales cu încă o felicitare din partea conducerii profesionale.

Satisfacția supremă mi-a fost oferită de către aprecierile primite personal de la domnul general Iulian Vlad. Mai sunt și alte cazuri cu care m-am confruntat, însă apreciez că spațiul nu mai permite și o dezvoltare a acestora. Probabil, cu o altă ocazie.

Întrebare: *Exemplele pe care le-ați oferit cititorilor dezvăluie complexitatea muncii de informații externe, în general. Ca ofițer de contrainformații, desigur ați avut tematici în ordinul de misiune de a asigura informativ protecția personalului român aflat în misiune oficială în spațiile respective și, de aici, o anumită "reținere" a unora față de "curiozitatea" dumneavoastră. Cum ați caracteriza relațiile ofițerului de protecție cu restul colectivului*?

Răspuns: Exemplele de mai sus scot în evidență o anumită specificitate a muncii de contrainformații externe, care presupune o activitate profesională intensă și de anduranță psihică, în care ofițerul contraspion trebuie să cunoască și să rețină o serie de detalii și elemente definitorii, unele aparent nesemnificative la începutul semnalării faptelor pe profil care, în anumite cazuri în evoluție, pot avea o însemnătate majoră pe linia apărării securității și intereselor României în străinătate.

Mai pot afirma că, în activitatea desfășurată în exterior, nu am avut niciodată dispute neprofesionale cu colegii sau subalternii, inclusiv cei de la linie sau cifrori. Totdeauna am promovat relații colegiale și de înaltă camaraderie, nefiind niciodată invidios față de rezultatele bune sau excelente obținute în munca specifică, mai ales că, în esență, toți constituiam vectorul profesional și de acțiune cel mai pur și eficient al acestei țări în străinătate.

Dincolo de activitatea de apărare a secretului de stat și a intereselor României în străinătate, ofițerul de contrainformații externe avea ca țintă (cred

că ar trebui să aibă și în prezent astfel de sarcini) penetrarea directă sau indirectă a organelor de informații și contrainformații autohtone sau străine.

Și în acest domeniu al activității specifice am avut unele rezultate evidente și recunoscute în Centrală, însă timpul relativ scurt de la consumarea acțiunilor și până în prezent nu permite punerea faptelor în pagină. Într-un caz, pe care nu îl pot detalia, urmare a unei activități intense și uneori chiar pline de pericol, am obținut peste 300 de documente confidențiale de la un agent străin pe care le-am preluat direct și indirect prin metodologia cunoscută de către cei care au fost implicați în asemenea activități.

În Centrală, în perioada în care SIE era angrenat intens în stabilirea relațiilor de parteneriat și cooperare cu serviciile similare ale statelor NATO și nu numai, am fost implicat în mod direct în asemenea activități complexe împreună cu o serie de colegi, dintre care unii sunt membri ai Asociației noastre. Aceste activități care au stat la baza accederii României în grupurile selecte ale lumii contemporane și la dezvoltarea gradului de securitate al țării vor rămâne în memoria viitoarelor generații de ofițeri ai SIE și în istoria reală a acestei țări.

Întrebare: *Cum vă simțiți acum, după atâția ani de muncă de informații? Ce ați putea spune cadrelor actuale care se vor afla în situații mai mult sau mai puțin similare cu cele în care ați fost implicat*?

Răspuns: În esență, după peste 35 de ani de activitate în munca de informații externe, pot spune că, până în anul 1990 am desfășurat o activitate specifică, preponderent pe linie de apărare și promovare a intereselor României în străinătate, combinată cu penetrări mai rare, dar eficiente ale unor servicii de informații și contrainformații străine, iar după 1990 activitățile specifice s-au diversificat, ținte anterioare au devenit parteneri de cooperare, iar munca specifică a cunoscut o specializare mult mai concretă, în raport cu perioada anterioară. Deschiderile către parteneri și nivelurile de cooperare, de multe ori foarte eficiente, au condus la consolidarea respectului de care SIE se bucură în comunitatea serviciilor de informații ale Alianței Nord-Atlantice.

Am trecut în rezervă din funcția de adjunct șef de direcție la vârsta legală, însă, după câteva luni de activitate la instituția de acoperire, am fost trimis de către conducerea SIE într-o ultimă misiune externă de lungă durată într-o țară europeană, misiune pe care am finalizat-o cu rezultate bune.

După încheierea misiunii externe și după o pauză de câteva luni am revenit în Centrală în funcția de consilier pe probleme specifice, activitate pe care am încheiat-o la cerere în anul 2013, când am ieșit efectiv în rezervă după aproape 43 de ani de activitate.

Îmi amintesc că unii ofițeri din serviciile partenere cu care am discutat și care la acea vreme depășeau vârsta de 65 de ani îmi răspundeau la unele aluzii ale mele legate de vârstă că, „***din punct de vedere profesional, ofițerii de***

informații externe devotați nu ies niciodată la pensie". Eu cred că spuneau un mare adevăr, pe care nu toți îl pot accepta.

Întrebare: *Sunteți membru al Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din SIE. Cum apreciați activitatea Asociației, ce ați dori să realizeze pentru membrii ei*?

Răspuns: Asociația noastră este un dar de la Dumnezeu, pe care cei ce au înființat-o în urmă cu 20 de ani ne-au lăsat-o drept moștenire, iar noi, ca generațiile succesoare avem obligația sacră de a o duce mai departe pentru binele nostru și al instituției unde am activat.

Unitatea și solidaritatea ne oferă forța de a acționa și reacționa la vicisitudinile acestor vremuri, neprietenoase cu noi și cu toți camarazii noștri din sistemul de apărare și siguranță națională. Personal, cred că unitatea și solidaritatea tuturor structurilor asociative militare trebuie să ajungă rapid la o forță maximă și inepuizabilă, care să ne ofere permanența respectului pe care îl merităm din partea clasei politice și a întregii societăți.

În aceste demersuri de unitate și solidaritate trebuie să luăm în calcul faptul că forțele adverse României acționează cu consecvență pentru ca segmente ale societății românești să devină ostile sistemului de apărare și siguranță națională, inclusiv structurilor asociative din care și noi facem parte. Consider că ***buna conlucrare și cooperare cu instituția „mamă" poate contribui mai eficient la stoparea și reducerea acțiunilor ostile la adresa rezerviștilor, fapt ce îi va avantaja indiscutabil și pe actualii colegi în activitate***.

În acest sens, trebuie să ***apreciem cum se cuvine deschiderea față de Asociația noastră a actualului Director al SIE, precum și a celorlalte cadre cu funcții de conducere în instituție***.

*

Domnule colonel, vă mulțumesc pentru interesantele opinii exprimate, precum și pentru detaliile și situațiile de muncă prezentate, chiar dacă statutul dumneavoastră de rezervist mai tânăr, care până de curând a desfășurat activități cu caracter „*clasificat*", nu v-a permis să faceți publice multe acțiuni specifice.

MOZAIC CULTURAL

SCRISOARE CĂTRE ȚEPEȘ

Pr. Iurie Hemei

Mărite Țepeș, scriu scrisoare
Să-ți povestesc de țara mea,
Poporu-i plin de întristare...
Iar unii n-au nici ce mânca!

O ducem greu, suntem furați
Și plină-i țara de mișei!
Suntem de-acasă alungați...
Te-ntreb: „Ce-ai face tu cu ei?”

Mărite Țepeș, tu de sus
Le înțelegi mai bine,
Trimite țării un răspuns
Sau un urmaș ca tine!

Nu mai putem să suportăm,
Tâlhari, hapsâni, lachei,
Iar până noi ne deșteptăm...
Te-ntreb: „Ce-ai face tu cu ei?”

PĂDUREA ROMÂNĂ

Marin Sorescu

Prizonierii păcii, vai, bușteni,
Legați cu lanțuri, lunecă încet,
De parcă-a întreține focul Gheenii
Noi fost-am desemnați prin vot secret.

Și ceas de ceas vârâm un codru, biet,
Și fălcile le umplem cu milenii
E vremea curmăturii și-a poienii,
Miroase-a rumeguș și-ai bea oțet.

Cucu-a fugit și schitul bate-o toacă:
Dă lemn pe lemn și plânge și-i e milă
Că muntele de fală se dezbracă.

Iar ursu-i jupuit de viu, - ce joacă!
El s-ar mira, sub brișcă, ci-i e silă,
Un țipăt mut zvâcnește în pupilă.

DIN ZIARE ADUNATE...

Petru Neghiu

► Ziarul ***Adevărul*** titra pe la sfârșitul lunii ianuarie: „***Spioni ruși, deghizați în instalatori, la Davos*****":** «În contextul deschiderii Forumului Economic Mondial de la Davos, un ziar local elvețian scrie despre un caz neobișnuit cu iz de spionaj petrecut în vara anului trecut... doi ruși au fost opriți și legitimați în august 2019. Cei doi s-au dat drept instalatori, dar aveau asupra lor pașapoarte diplomatice, așa că au fost lăsați să plece (...) Ca de obicei, Moscova neagă, dar surse (ale ziarului n.n.) din serviciile de informații consideră că ambii erau la Davos probabil pentru pregătirea operațiunii cibernetice împotriva Forumului de la Davos. Obiectivele lor ar putea fi nu doar delegațiile oficiale prezente la Forum, ci și critici ai Kremlinului precum Bill Browder».

Că serviciile speciale sunt, de regulă, evazive în astfel de situații, este de înțeles. Dar ziarul Adevărul le întrece...!

► În ***România literară***, la rubrica „*Contrafort"*, cunoscutul critic *Mircea Mihăieș* se ocupă de presă într-un articol intitulat „*Papagali unicolori"*, din care redăm finalul: *«În mod clar, nu trăim o „vârstă de aur" a jurnalismului. Din contră, decăderea și deprofesionalizarea sunt evidente. Primul care sesizează această dramatică situație e consumatorul de presă. Atunci când ziarele și posturile de televiziune trec de la un patron la altul, când politica editorială se schimbă după cum bate vântul, ce încredere să ai în palavrele livrate de papagali vopsiți în culorile câte unui partid? Mai gravă decât goana după senzațional e bătuta pe loc în slujba operatorilor în apele tulburi ale politicului. În nu puține cazuri, indivizilor le merge destul de bine chiar și după ce au dispărut din prim-planul vieții politice. Ministerul de Externe este, de multă vreme, locul numirilor „pe sprânceană", un paradis clientelar care comunică direct cu cimitirul elefanților. Chiar în acest moment, există o puzderie de așa-ziși diplomați (în realitate, niște amploaiați incapabili) care zac prin ambasade și consulate generale făcând degeaba umbră pământului. Singurele capitole la care excelează sunt ineficacitatea și slugărnicia față de „centrala" din București.*

Văzând cât de bine se descurcă, totuși, mulți dintre cei pe care îi căinam c-ar aparține unei „specii primejduite", îmi vine să reformulez: nu, nu specie primejduită, ci specie primejdioasă!»

► Tot din ***România literară*** aflăm că patroana restaurantului „Jariștea" din București, doamna Aurora Nicolau, a mai adăugat o carte la teancul celor publicate până acum, *„Gastronomia franțuzească"* la București. *Kera Calița*,

după numele ei "de scenă", consacră câte un capitol fiecărei specialități culinare, cu descrieri savuroase.

Atmosfera de la "locanta" Jariștea este una de călătorie în timp, ne spune revista România literară*: "Kera Calița nu face doar figurație. Îi întâmpină pe musafiri cu temenele și reverențe, îi blagoslovește și firitisește, le ține o dimigorie sau o voroavă, abundând în cuvinte grecești din limbajul fanarioților și franțuzisme vechi..."* Kera Calița se îmbracă precum o boieroaică de odinioară, în rochii sofisticate, cu panglici și dantele, și poartă pe cap o pălărie somptuoasă, mereu alta. Pentru autorul articolului *„Călătorie în bucătăria de altădată”,* criticul Alex Ștefănescu, o vizită la „Jariștea”...”reprezintă un moment de jubilație filozofică: găsești de băut, de mâncat și mai ales de învățat”.

Maestre, la bună vedere... la locantă!

► În ***Formula As,*** președintele Academiei Române, *Ioan Aurel Pop,* într-un amplu interviu, vorbește despre extraordinara surpriză editorială a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca: „*Construind Unirea cea Mare”,* o sinteză a documentelor care au pregătit actul de la 1 Decembrie 1918. O lucrare monumentală, în 8.500 de pagini și opt volume, ediție de lux, într-o casetă de 60 de centimetri, cântărind, cu totul, 12 kilograme! Coordonatorul lucrării, însuși domnul Ioan Aurel Pop, este și rectorul Universității clujene. Redăm câteva dintre precizările distinsului istoric:

- «cartea reia o seamă de contribuții mai vechi și republică, în mod critic, documente cunoscute, dar vine și cu noutăți, cu imagini noi, cu întregiri și, mai ales, cu o viziune integratoare;

- lucrarea este specială și din alt motiv: ea s-a născut din pură pasiune pentru adevăr și dreptate, fără răsplăți materiale, cu excepția donatorilor și mecenaților privați, a unui sprijin din partea Consiliului Județean Cluj, prin care s-au acoperit cheltuieli de deplasare, de multiplicare, de acces la surse etc. Statul nu a dat un ban;

- printre protagoniștii cărții se află conferențiar Victoria Sima, care conduce Direcția Patrimoniului Cultural Universitar, Ioan Bolovan (coordonatorul „școlii de istorie” fondată de Ioan Lupaș și Alexandru Lapedatu), Ioana Mihaela Bonda, Mircea Gheorghe Abrudan, Mihaela Bedecean, Ceclia Cârja, Marius Eppel, Mihai Octavian Groza, Teodora Mihalache care, alături de ceilalți autori au lucrat cu pasiune și dăruire.»

Reluăm, în finalul acestei recenzii, memorabilele cuvinte ale lui *Silviu Dragomir,* unul din secretarii Marii Adunări de la Alba Iulia: „*Feci quod potui, faciant meliora sequentes*!” Adică: *Am făcut ce am putut, să facă mai bine urmașii!* Desigur, vor face, cu o condiție: *urmașii să fie români patrioți!*

► ***Evenimentul istoric*** ne reține atenția cu trei articole, toate interesante, incitante și care îndeamnă cititorul la reflecție:

♦ „***La mai bine de o mie de ani de la încoronarea lui Otto cel Mare*** (în anul 962 n.n.) ***fantoma imperiului bântuie și astăzi Europa!",*** din care spicuim: «*La mai bine de o mie de ani de la aceste evenimente, ambițiile, intrigile și masacrele din acele vremuri îi preocupă mai mult pe istorici. Ideea imperială rămâne, însă, de mare actualitate, dacă ne gândim că în Uniunea Europeană se vorbește deschis despre un nou imperiu. De altfel, ideea Romei imperiale nu s-a stins niciodată. A rămas de-a lungul secolelor țelul multora dintre conducătorii pe care lumea nu putea să-i mai încapă».* Dacă așa stau lucrurile, explicația Brexit este simplă: Imperiul britanic nu vrea în Sfântul Imperiu al lui Otto...!!!

♦ Cel de-al doilea articol încearcă să răspundă la întrebarea: ***„Cum au supraviețuit spionii STASI după unificarea Germaniei":***

- «Direcția a VIII-a a STASI s-a ocupat de inițierea ofițerilor tineri în economia de piață, astfel încât cei interesați să își găsească rapid un loc de muncă fără să trezească suspiciuni;

- din 2006, statul german și instituțiile abilitate nu mai pot ancheta din oficiu acuzația de colaborare cu STASI a unui cetățean german;

- în urma unei analize atente, s-a constatat că peste 200 din cele 320 de firme de pază erau conduse de foști colaboratori ai STASI;

- dacă STASI a dispărut oficial din peisaj de aproape trei decenii, urmașii partidului - Die Linke (stânga) supraviețuiesc încă fără emoții în Parlamentul național, având o susținere constantă de 15-20%... În Parlamentul landului Turingia, Die Linke a obținut peste 30%... Landurile fostei RDG sunt acum și fieful ascensiunii partidului de extremă dreaptă Alternativa pentru Germania (AfD), cu rezultate între 20,8 și 27,5%...»

♦ ***„Incredibilul caz al ofițerului SS, ajuns agent KGB, deturnat de CIA, MI6 și STASI",*** despre care revista *Periscop* a scris anterior în detaliu, ne prezintă istoria lui Heinz Paul Felfe, cunoscut cu numele conspirativ „Hans Friesen", care «*a lucrat de-a lungul carierei pentru șapte servicii secrete concurente, dar a rămas legat și loial până la sfârșitul vieții de unul singur: KGB... În 1961 a fost arestat și judecat pentru înaltă trădare. Condamnat în 1963 la 14 ani de închisoare, în 1969 i s-a permis să părăsească RFG, la schimb cu 21 de presupuși spioni ai BND, încarcerați în URSS și RDG... La împlinirea vârstei de 90 de ani a primit felicitări de la urmașa KGB, FSB, ceea ce i-a făcut pe mulți să se întrebe dacă nu aceștia îi plăteau și pensia. După câteva săptămâni, la 8 mai 2008, a decedat.»*

► Cotidianul „***Național"*** pare să fi deschis o luptă pe față cu „*terorismul eco*". Citățm câteva fragmente din mai multe articole editoriale apărute în ultimele câteva luni pe această temă:

♦ *«Toată povestea asta cu încălzirea globală și înverzirea Europei în viitor pe cheltuiala și sacrificiile cetățenilor UE naște întrebări, Cui folosește dezindustrializarea forțată? Cine face bani din exploatarea spălării pe creier a*

generațiilor care învață mai mult despre comunicare politic corectă și diversitate sexuală decât matematică, fizică sau astronomie? În contextul programelor actuale din bugetul UE toată politica educațională din ultimii 20 de ani se pare că a fost dirijată spre crearea unei mase de semeni fără gândire critică. O turmă dirijată de bățul politicii corecte.

♦ *Activistul este un gargaragiu de neînlocuit la toate întâlnirile inutile. Este parazitul care vrea să te ferească de paraziți, este o boală de om care minte că va însănătoși societatea. În timp, activistul se transformă în terorist ideologic. Despre activiștii de partid care au devenit bestii ale colectivizării știm din cărți - prea puțin din cartea de istorie. Astăzi, avem terorismul ecologist.*

♦ *Asaltul semidocților asupra civilizației europene este la modă. Aceștia propun soluții utopice, sunt agresivi și, mai ales, finanțați. Schimbările climatice au ajuns un cult, iar activiștii de mediu - apostolii săi. Numai din rândurile salvatorilor Planetei se ițesc o groază de extremiști, asemuiți cu teroriștii de agențiile de securitate americane.*

De altfel, este tot mai mult pusă sub semnul întrebării și zgomotoasa „colectare selectivă" a resturilor menajare. Faimoasele peturi și alte recipiente din plastic, având durată de descompunere de câteva sute de ani, nu pot polua atât de mult încât rezultatul descompunerii să producă acum efectul de seră.»

Să înțelegem că Estul Europei trebuie să strângă plasticul și să-l dea Vestului, pentru ca acesta să-l exporte înapoi, pe bani, țărilor furnizoare. *Bonne affaire, n'est-ce pas?* Dea Domnul ca „încălzirea globală" să fie și în relațiile dintre marile puteri și, am adăuga noi, dintre toate țările, puteri sau ne-puteri!!!

► ***Jurnalul săptămânii*** din Israel are în câteva numere, articole interesante, dintre care două ne-au reținut în mod deosebit atenția:

♦ „***Trump decretă: iudaismul devine naționalitate, nu doar religie."*** Liderul de la Casa Albă a semnat un ordin executiv prin care iudaismul este considerat și naționalitate, nu doar religie, o acțiune despre care se crede că va lupta cu ceea ce se percepe ca antisemitism în campusurile universitare, potrivit presei americane.

Acest decret acționează ca o parte a *Legii Drepturilor Civile* din 1964, care prevede ca instituțiile educaționale care primesc fonduri federale să nu discrimineze pe baza naționalității. Departamentul de Educație poate refuza finanțarea oricărei facultăți sau program educațional care discriminează pe bază de rasă sau naționalitate.

Religia nu este inclusă în aceasta, astfel că Administrația va trebui să considere iudaismul ca naționalitate pentru a putea, eventual, să pedepsească universitățile pentru încălcarea ei.

Noua reglementare ar fi fost inițiată de Jared Kushner, ginerele președintelui Donald Trump și consilier la Casa Albă.

♦ ***„Despre filosofia evreiască”*** scrie profesorul Andrei Marga. Este, de fapt transcrierea luării de cuvânt prilejuită de apariția în traducere românească, la Editura Hasefer, în 2019, a cărții lui Gérard Bensussan, „*Ce este filosofia evreiască*?” Citățm din articolul profesorului clujean Andrei Marga:

«Spus direct, de la evrei ne-a venit, cum Hegel a subliniat insistent, religia propriu-zisă, ce are ca nucleu credința. Aceasta este acea „emuna” ebraică, ce înseamnă în fapt două exigențe: să crezi în Dumnezeu și să-ți pui soarta în mâinile sale. De la grecii antici, cum tot Hegel a arătat, avem filosofia. Cine vrea să cunoască ce sunt religia și filosofia la propriu este bine sfătuit să se adreseze acestor izvoare.

Tradiția evreiască a pus bazele tradiției religioase bazată pe Scriptură, asumată ca revelație divină (...) Tradiția evreiască are ca nucleu neîncetata lectură și interpretare a Cuvântului lui Dumnezeu. Gânditorii evrei au deschis orizonturi noi și fecunde în gândirea mondială - destul să ne gândim că astăzi ea se mișcă în coordonate date de Hegel, Nietzsche, Dewey, Habermas, dar și de Husserl, Einstein, Kelsen, Wittgenstein.

Nu mai discutăm ceea ce s-a petrecut în celelalte domenii. Practic nu este domeniu crucial al vieții moderne în care să nu avem contribuții evreiești la bază.

Cartea lui Gérard Bensussan este concentrată asupra celor trei segmente ale filosofiei evreiești - grec, arab, german. Ceea ce a survenit în alte segmente abia trebuie examinat.

Cartea se încheie cu observația că „marile culegeri și filosofii evreiești ale secolului trecut nu se puteau articula și explicita în afara premoniției catastrofei sau fără a o privi în față. Și nu fără a lua act de „preluarea de către Emmanuel Levinas a tragediei Shoah în filosofia sa a responsabilității individuale.

Aceasta culminează, simptomatic pentru caracteristicile societăților în care trăim acum, cu asumarea dictonului lui Dostoievski: suntem toți vinovați de tot și de toate, în fața tuturor, și eu mai mult decât alții”. Ea face convingătoare ideea că numai cu o asumare a răspunderii fiecăruia se poate ieși de sub presiunea la anonimizare și relativism ce particularizează lumea de acum și-i creează mari dificultăți.»

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

HRISTOS A ÎNVIAT!

Preot Mirel Vîrtejanu

Creștinii ortodocși, de peste două mii de ani, sărbătoresc cu multă bucurie și evlavie ***Învierea Domnului***, Cel care a venit să ne izbăvească de păcate și să ne mântuiască sufletele, pentru viața veșnică.

Pentru a întâmpina Învierea Domnului, așa cum se cuvine, ***creștinii postesc timp de 40 de zile***, închipuind postul Mântuitorului, pentru curățirea sufletului prin ajunare, rugăciune, milostenie, spovedanie și împărtășirea cu Sfintele Taine. Postul este o jertfă trupească unită cu milostenia, cu darurile de tămâie și lumânări aduse la Sfântul Altar, precum și mătăniile, închinăciunile, toate acestea alcătuind închinarea datorată de trup, ca jertfă Domnului.

Postul este semnul, simbolul că iubim pe Dumnezeu care nu are nevoie de postul nostru, noi avem nevoie de post, fiindcă el este mijlocul cel mai bun de a ne birui pe noi înșine și, pe temeiul acestei biruințe, vom birui și lumea dusă în slujba păcatului și uneltirile diavolului.

Dacă ne întoarcem la inocența copilăriei, cele mai curate momente care țâșnesc din memoria noastră sentimentală sunt legate de ***Crăciun*** - ***Nașterea Domnului*** și de ***Învierea Domnului nostru Iisus Hristos***.

Amintirile de Crăciun au o țesătură bogată, o implicare umană și socială a copilului în toată tradiția legată de această sărbătoare în care, de cele mai multe ori, copilul este chiar un protagonist în drama Nașterii lui Iisus. El vede scena Nașterii - ieslea, Pruncul, Fecioara, Iosif și animalele din peșteră - el se simte îngerul care vestește tuturor că *"un prunc S-a născut și ni S-a dat nouă",* păstorul care aduce închinare Pruncului Iisus și chiar se confundă, din când în când, cu Născutul Sfânt.

Paștele este însă o sărbătoare pură. Nici colinde, nici mergerea din casă în casă, nici vestirea unui eveniment sfânt pe care vecinii nu l-au știut. Pentru Pași copilul s-a pregătit mai mult de o lună de zile, nu într-o așteptare bucuroasă, nici într-o perspectivă confortabilă pentru el. Postul, mergerea la denii, învățarea Prohodului cu trista tânguire au purificat într-un mod ascuns și mistic inima inocentă și duhul neștiutor al copilului; iar în noaptea Învierii, erupe brusc și neanunțat strigătul preotului sub bolta întunecată a bisericii: ***Veniți de luați lumină!***

De cel puțin patru ori Iisus le-a spus Apostolilor că va învia și aceștia au spus-o, la rândul lor, neîndoios, ucenicilor și femeilor mironosițe. Dar între

rațiune și faptul miraculos este o prăpastie de netrecut. Așa, ucenicii nu au crezut nici măcar în clipa în care L-au văzut pe Iisus intrând la ei prin ușile încuiate, așa Maria Magdalena nu putea crede că Iisus a înviat, până ce Acesta nu a strigat-o pe nume. Amintirile noastre de copii, legate de Învierea Domnului, au și ele o istorie, o succesiune de fapte materiale, de la post, spovedanie și împărtășanie, la Prohodul din Vinerea Mare.

Fără îndoială că, după Înviere, chiar și Trupul lui Iisus apărea Apostolilor drept ceva străin, venind dintr-o lume deosebită de a noastră, o lume în care nu mai operau legile fizice ale ponderabilității, ale prezenței monolocale, ale impenetrabilității. De aceea, după Înviere, relația cu Iisus se schimbă enorm față de perioada dinaintea arestării și morții Sale. Un sentiment de vină plutește peste inima celor 11 Apostoli, pentru că, într-un sens, toți săvârșiseră o trădare, nu numai Petru, prin lepădare, ci și ceilalți: prin îndoială, prin nepriveghere în noaptea din grădina Ghetsimani, prin teama de iudei, după moartea lui Iisus, prin toate aceste neputințe umane, chiar dacă nu erau vini mortale, dar acum își primeau adevărata lor dimensiune, văzându-L pe Hristos Înviat.

Acum aveau evidența dumnezeirii lui Iisus. El nu mai era doar „*Învățătorul*”, ci *Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul,* cel pentru care aveau să moară cei mai mulți dintre ei. Iisus nu le mai vorbea acum în pilde. Ceea ce le descoperea El era atât de înalt, atât de limpede, încât nimic din ceea ce mintea omenească putea crea, îndoieli sau simple întrebări, nu mai era necesar.

În ce ne privește pe noi, prezumția noastră constă în a socoti că aceste taine necesare Apostolilor pentru continuarea operei începute de Iisus pe pământ nu sunt necesare pentru noi, care trebuie să ne lucrăm propria noastră mântuire, bazați pe Evanghelia Cristică, așa cum ne-au lăsat-o Apostolii. Pe de altă parte, Iisus nu a lucrat asupra înțelegerii noastre cu puterea Lui divină și directă, așa cum a lucrat asupra înțelegerii ucenicilor. Noi nu am fi în stare să pricepem aceste taine, am rătăci, ele depășind puterea minții umane. Inima noastră admite, credința noastră confirmă, mintea se supune și sufletul exultă de bucuria Învierii Domnului. Purificați prin acțiunea Duhului Sfânt, despovărați de greutățile minții, stăm în fața miracolului cu inocența copilului în Noaptea Învierii.

Numai cei care stau cu suflet de copil în fața miracolului și-l acceptă cu inocența și confidența necondiționată a Apostolilor după Învierea Domnului, numai aceia simt taina născându-se și crescând în inima lor ca o lumină copleșitoare. Și aceștia pot fi oameni simpli - vorbind sub categorisirea umană - savanți, poeți sau oameni de știință.

Sfintele Paști - sau Învierea Domnului - ***reprezintă cel mai mare eveniment al istoriei mântuirii noastre, care stă la temelia credinței și a Bisericii Creștine.*** Fără Învierea lui Iisus, creștinismul nu s-ar fi născut, nu s-ar fi răspândit și nu ar fi fost crezut, iar Biserica nu s-ar fi format, lumea

rămânând în robia păcatului originar. Învierea din morți a Domnului Iisus Hristos este semnul biruinței Sale și garanția mântuirii noastre!

După părerea celor mai mulți exegeți și istorici bisericești, ***Învierea Domnului a avut loc în prima duminică de după Paștele iudeilor, din anul 33 al erei creștine.***

Cuvântul ***Paști*** derivă din evreiescul ***Pesach*** (în fr.Pâques, it. Pasqua). Pentru prima dată, ***Pesach*** a fost sărbătorit în jurul anului 1400 înainte de Hristos. La acea dată, evreii sub conducerea lui Moise au părăsit Egiptul, cu ajutorul lui Dumnezeu. În cartea Exod (Cap. 12, 1-11, 14) din Vechiul Testament, Dumnezeu grăiește către Moise și Aaron mesajul care trebuie transmis fiilor lui Israel pentru a pregăti sărbătorirea Paștilor Evreii își aminteau de faptul că Dumnezeu i-a salvat din robia în care se aflau în Egipt.

Când au sărbătorit pentru prima dată Paștele, toți evreii trebuiau să ia un miel și să-l sacrifice. Apoi, cu sângele mielului erau unși amândoi ușorii și pragul cel de sus al ușii casei unde aveau să-l mănânce (Ieșirea 12,7). Sângele mielului oferea o garanție, un semn vizibil, prin care credincioșii dădeau de înțeles că au luat în serios avertismentul lui Dumnezeu. În noaptea aceea, îngerul morții, trimis de Dumnezeu, a trecut prin Egipt și a omorât toți fiii întâi - născuți ai egiptenilor din casele care nu aveau pe uși sângele mielului.

În ceea ce-i privește pe creștini, Dumnezeu a reînnoit legământul făcut cu israeliții, de data aceasta nu printr-un om (Moise), ci prin Fiul Său, ***Iisus Mesia,*** legământ devenit ulterior valabil nu doar pentru evrei, ci pentru toate popoarele care vor să primească iertarea păcatelor prin jertfa lui Iisus Hristos.

Noul Testament leagă ***Cina cea de taină*** și răstignirea lui Iisus de Paștele evreilor și ieșirea lor din Egipt. Iisus s-a pregătit pe El însuși și pe discipolii săi pentru moartea sa, în timpul Cinei, dând mesei de Paști un nou înțeles. El a identificat ***pâinea*** ca simbolizând ***Trupul Său care va fi sacrificat*** curând, iar ***vinul - sângele său care urma să fie vărsat***. În Întâia epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel, capitolul 5,7, el spune: *„Curățiți aluatul cel vechi, ca să fiți frământătură nouă, precum și sunteți fără aluat; căci Paștile nostru Hristos s-a jertfit pentru noi”*, făcând referire la tradițiile Paștilor evreilor și identificându-se cu ***Mielul pascal***.

În tradiția ortodoxă, ***începutul marii sărbători este marcat de Postul cel Mare de 40 de zile,*** în care se comemorează evenimentele premergătoare Învierii Domnului. Ultima săptămână din Postul Mare, ***Săptămâna Patimilor, începe în Duminica Floriilor,*** când se sărbătorește intrarea triumfală a Domnului în Ierusalim, și se încheie în Sâmbăta Mare.

Fie că vorbim de mâncare, de credință sau superstiții, ca orice mare eveniment creștinesc sărbătorit în România, și de Paști întâlnim obiceiuri moștenite din vremuri străvechi, unele din epoca pre-creștină, dar care au primit noi semnificații și s-au perpetuat de-a lungul generațiilor, cu scopul de a primi în casă bunăstare și sănătate.

În noaptea de Paști, credincioșii ortodocși se adună pentru slujbă în Sfintele Biserici, cu lumânări în mâini și așteaptă tăcuți ca timpul curgător spre veșnicie să marcheze miezul nopții. Momentul cel mai așteptat este cel în care preotul slujitor, după ce aprinde lumânarea sa din candela nestinsă ce se află pe Sfânta Masă - ***simbol al mormântului lui Hristos*** - aprinsă din ***Lumina*** adusă de la Ierusalim, - iese în fața Sfântului Altar și străpunge întunericul din biserica înțesată de credincioși zicând: ***Veniți de luați lumină!*** Credincioșii, rând pe rând, aprind făcliile lor din cea a preotului, apoi unii de la alții, încât, după câteva minute, o mare de lumină inundă întregul sfânt lăcaș, risipind întunericul, iar fețele tuturor se scaldă în lumina suavă a Lumânării Pascale, în timp ce cântă împreună cu preotul troparul Învierii: ***„Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând și celor din mormânturi viață dăruindule!”***

Ca și celelalte zile care preced Sărbătoarea Învierii Domnului, și ***Duminica Paștelui este marcată de diverse credințe populare.*** În mai toate zonele țării există obiceiul ca membrii familiei să îmbrace haine noi, curate și să meargă la biserică pentru a lua paște.

La ieșirea din biserică se vor ciocni tradiționalele ouă roșii, în timp ce se rostește cu pioșenie ***„Hristos a Înviat!”*** și se răspunde ***„Adevărat a Înviat!”***

Sărbătoarea Paștilor poate fi asociată cu primăvara. Retrezirea naturii simbolizează noua viață pe care creștinii au câștigat-o prin ***crucificarea și Învierea lui Isus. Ea este bucurie, lumină și speranță,*** iar credincioșii din întreaga lume o primesc cu iubire, împlinire sufletească și veselie. Marcarea Învierii Domnului este, totodată, un prilej de reuniune cu membrii familiei când se lasă deoparte grijile și problemele de zi cu zi, iar gândurile se îndreaptă spre fapte bune și recunoștință.

Iisus Hristos a Înviat și a biruit, pentru El și pentru noi. Credem și biruim prin Moartea și Învierea lui Hristos, murim pentru a învia și înviem pentru a trăi în veci cu Hristos. Prin suferință și moarte ne bucurăm de Înviere; prin Înviere ne bucurăm și triumfăm în triumful lui Hristos, ca triumf al nostru. El a murit pentru noi și a triumfat pentru noi. În Moartea Lui stă mântuirea noastră, în Învierea Lui stă biruința noastră.

HRISTOS A ÎNVIAT!
ADEVĂRAT A ÎNVIAT!

IN MEMORIAM

General de brigadă în retragere VICTOR MOLDOVAN

28 februarie 1939 – 31 ianuarie 2020

General de brigadă în retragere VICTOR MOLDOVAN a fost primul președinte al Asociației Cadrelor Militate în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe.

*

Generalul de brigadă în retragere Victor Moldovan s-a născut la 28 noiembrie 1939 în satul Titirești, o localitate situată pe Valea Mureșului, într-o familie de ardeleni harnici și cinstiți, care l-au învățat de mic ce înseamnă iubirea de țară, respectul față de muncă, familie și societate.

După absolvirea Academiei militare, a urmat o serie de cursuri civile și de intelligence, care aveau să-l ajute apoi în conturarea unei cariere de excepție. Natura muncii i-a modelat o personalitate în al cărei profil s-au conturat ca virtuți de o înaltă noblețe modestia, cinstea, corectitudinea, competența și disciplina.

Și-a servit țara cu profesionalism, abnegație și devotament, în țară și în străinătate, într-o meserie pe care nu mulți se încumetă să o facă. Munca cu oamenii i-a adus însă cele mai mari satisfacții, ***generalul Moldovan*** instruind generații întregi de ofițeri angajați pe frontul nevăzut al muncii de intelligence.

După pensionare, ***Gen.bg(rtr.) Victor Moldovan*** s-a implicat activ în înființarea Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe, fiind primul președinte al acesteia. A fost alături de noi până în ultima clipă, ca membru în Consiliul director.

Veșnică pomenire, domnule general!

Consiliul director al ACMRR din SIE

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI

● În trimestrul I al anului curent au avut loc mai multe ***întâlniri de lucru la nivelul Asociațiilor cadrelor militare în rezervă și în retragere din Sistemul Național de Apărare, Ordine Publică și Securitate Națională***, în care s-a dezbătut și adoptat o serie de propuneri referitoare la legislația din domeniul pensiilor militare.

Secretarul general, col. (rtr.) Iordache Gheorghe, a participat la lucrările grupului de lucru și la depunerea proiectului aprobat de Structurile asociative din Sistemul Național de Apărare, Ordine Publică și Securitate Națională, semnatare ale Acordului Cadru de Colaborare, la Comisia de Apărare a Senatului.

Președintele și vicepreședintele Asociației au participat la numeroase întâlniri, la care au fost analizate aspecte privind colaborarea structurilor asociative referitoare la strategia de urmat în relația cu autoritățile publice implicate în modificarea legislației de interes.

● La 18 februarie 2020, la Fundația Europeană Titulescu a avut loc o interesantă dezbatere prilejuită de lansarea volumului **„*Un savant român sub supraveghere informativă. Cazul Dimitrie Gusti***” (autori Ilie Bădescu, m.c. al Academiei Române și Ioan C. Popa), prezentat în numărul anterior al revistei noastre**.** La eveniment, moderat de președintele Fundației, prof. univ. dr. Adrian Năstase, au participant cadre universitare, studenți și doctoranzi, precum și un număr important de rezerviști, membri ai Asociației noastre sau ai altor structuri similare din sistemul de apărare și siguranță națională.

● ***În data de 26 martie 2020 a avut loc ședința trimestrială a Consiliului director,*** în care s-au dezbătut problemele referitoare la pregătirea Adunării generale anuale a Asociației. De asemenea, au fost aprobate fondurile necesare pentru cheltuielile curente ale Asociației pentru trimestrul II/2020.

Biroul executiv al Asociației